

Alter dicat opus magni mirabile Mundi:
 qualis in immenso desederit aere Tellus;
 qualis et in curuum pontus confluxerit orbem,
 et, uagus a terris qua surgere nititur aer,
 huic ut contextus passim fluat igneus aether,
 pendentique super claudantur ut omnia Caelo:
Tibullus

ДѢН НАШТЕРЕ НЕ ВЕДЕМ АМПРЕСУРАЦІИ ДЕ НЕ НУМЪРАТЕ ФІИ
 ІНЦЕ ЧЕ СЖНТ АГЖЕАШИ МІНУНИ А НАТУРЕІ, КАРЕЛЕ КУ
 АНСУШІРИЛЕ ШІ ЕФФЕКТУРИЛЕ ЛОР НЕ ПРОДУК УН ІСВОР
 НЕСКУРС ДЕ КЪЦЕТЕ, НЕ АНФЪЦІШАЗЪ ДЕСТУАЪ МАТЕРІЕ КУ
 РІОЗІТЪЦІЛОР МІНЦІИ, НЕ АНТИМПІНЪ ТРЕБУИЦЕЛЕ ТРУНЕСТІ;
 ШІ НЕ АНКУІВЕАЗЪ ПЛЪЧЕРІ СІМЧЕРЕ АН АФФЕКТУРИЛЕ ІНИМІИ;
 ДАР АНСЪ ТОВАТЕ АЧЕСТЕА АН ЧЕ СЕ КОПІИДЪ, ШІ ДЕ УНДЕ СЕ
 ОБСЕРВЕАЗЪ? ДЕ НЕ АЧЕСТ ГЛОУ ЧЕРЕСК ЧЕЛ АЪКУІМ. АША
 ДАР УНЪА ДІН ЧЕЛЕ МАІ ФРУМОАСЕ ОБЖЕКТУРИ ДЕ ШТИІНЦЪ
 ЕСТЕ ШІ ПЪМЖНТУА; ДАКА ЕА ЕСТЕ АЪКАШУА НЕАМУАХІ О
 МЕНЕСК, ШІ АА ФІИЦЕЛОР ЧЕ НЕ ІНТЕРЕСЕАЗЪ.

ДЕСКРІЕРЕА ПЪМЖНТУАХІ САУ ЦЕОГРАФІА ЕСТЕ О ШТИІНЦЪ
 КАРЕА КОНТРИВЕНШТЕ ШІ ЕА СПРЕ ДЕНТЕПТАРЕА МІНЦІИ, АН
 ТІНДЕРЕА КУЦІЕТЪРИЛОР, ШІ ДЕСВОАТАРЕА ІМАЦІНАЦІЕІ САЛЕЗ
 ЕСТЕ ПРЕАВЪЗУТЪ АН ТОВАТЕ ЗІЛЕЛЕ, ШІ СІМЦІТЪ ДІФФЕРІРЕК
 АНТРЕ УН ОМ КАРЕЛЕ А ВЪЗУТ МУАТЕ ЛОКУРИ, ШІ ААТЪА
 КАРЕЛЕ А ВЪЗУТ НЪМАІ НЕ АА НАШТЕРІИ САЛЕ, АН КЖТ НЪМ
 МАІ ТРЕБУЕСК ААТЕ АДЕВЕРІНЦЕ. АЧАСТЪ ШТИІНЦЪ КУ ДЕС
 КРІЕРЕА ФІЦІИ ПЪМЖНТЕШТИ ШІ АНФЪЦІШАРЕА ЕІ НЕ КАРТЕ

ВІНДЕКЪ ачае маре дефект : къ нѹ поате адікъ нїменеа а вїзїта аґнесїї тот Пѣмжнтѹа . Географїа дар нѹ есте о штіиґѹ нѹмаї ажжѹтъговаре аалтора, дѹпѹ към мѹалтора лі се наре ; чї аре о аґнесїї аса Пропрїе дїґнїтате , палѹчере , мерїт , шї інтерес .

Пѣмжнтѹа , сокотїт къ раппортѹрїае лѹї кътре Чер шї трѹпѹрїае Аѹмеї, копрїндае ча маї вїне коноскѹтъ парте дїн Спацїѹа Унїверсѹалї . Акѹм каре штіиґѹ поате да о маї сѹбалїмѹ импрессїе де мѹрїмеа Натѹреї ? Кжнд аґкъ тоате матерїае шї але аалтор штіиґѹ се копрїнда аґ амѹрѹнтѹрїае ачестѹї спацїѹа лѹмеск ? Сжнт дреґг шї аате трѹпѹрї черештї маї марї де кжт глабѹа нострѹ ; дар каре есте маї вїне штіѹг де ом де кжт пѣмжнтѹа ?

Пѣмжнтѹа есте бассѹа де не кареле а мѹсѹрат Омѹа Черѹрїае шї Стеалаеле Аѹмеї . Пѣмжнтѹа дар мерїтеазѹ аа медїта Денїѹа центрѹ мѹрїмеа шї фрѹмѹсїдїае матерїалор копрїнсе аґтрѹжнѹа , шї къчї ел нѹмаї не поате да о мїкъ сїмдїре де маїмѹрїмеа аалтор трѹпѹрї Черештї : Фїнда къ, шї дака не ажнїгѹ Унїверс Пѣмжнтѹа есте кжт ѹн пѹнкт незѹрїт ; не ажнїгѹ Ом аґнесѹ ел есте ѹн трѹп немѹрїдїнїт оарекѹм шї немѹсѹрат ; шї дака Денїѹа оменеск а пѹтѹт фаче о аґпропїоасѹ сокотеаалѹ де маїмѹрїмеа ѹнор аате трѹпѹрї лѹмештї ; аґнесѹ тот сїмдїреа ноастрѹ н аре маї аѹмѹрїт Сентїмент де еле, де кжт де Пѣмжнт : къчї чеделеаате трѹпѹрї ачерѹалї немѹмѹрате, ротїндасе прїн аджнѹа чеа немѹсѹрат аа Унїверсѹалї дѹпѹ нїште вечнїче ледї а Натѹреї, ноѹ нї се арагѹ нѹмаї кжт нїште пѹнкте лѹмїноасе , акѹрор

кіар ші ачеі черешті; ші фіінда къ фантеле тухуріаор , ші маі алес челе оменешті, тоате се фак оаре унде ші оаре кьнд: адікъ тоате съ лухреазъ фнтр ун лок ші тіму, фър акърор штіінцъ тоате куцетареа, медітареа, ші лектура съ фаче ореште ші недефініт: къчі нх се штіе нічі локъа, нічі тімъа, унде ші кьнд сау фькът . Штіінца локъаві дар орі а пьмжнтъаві, ші а тімъаві, сау а Анпаалелор сжнт Окій ші Вусула штіінцелор: де ачеа тревъеску медітате преа віне де Студенці; дака вор съ вібъ о амведерать ші деплівъ фнцелелере де челе че фмваць, ші дака тоатъ штіінца се фаче асупра унор фіінде де не пьмжнт, сау фн рапорт ку еа, де ші сжнт фн Універс: къчі тот де не джнъа се обсервезъ . Аша дар Пьмжнтъа тревъе медітат де Студент ку чела маі аджнк ші маі серіос студіъ ка съ нх се рьтъчезаскъ куцетъріае еале фнтр ун фнтунерек індефініт .

Астфел прін Штіінца Глобъаві пьмжнтеску ментеръа ші негъцъторъа вьдъ ісвоореле ші кълаьторіа індустріі ші спекулацііаор лор; чівіаъа ші міаітаръа прівескъ ла пьнктуріае релациіаор еале ку думъа фіе фн паче, фіе фн рьсвоіъ; къпетеніае де стат адінтезъ мінтеа песте тот пьмжнтъа: ка съ сатуре куріозітагеа, інтересхріае віедіі, съале афлае ориціна ші съ опрескъ релеле че ле пот вені де ундева, сау съ добьндескъ вунуріае лор; ші літтератъа веде аьбашъа фраціаор съ рісініді не Глоб, локъа фантелор че медітеазъ, рнаітареа штіінцелор, културі ші чівілізаціі оменешті . Къчі, кьнд фіаософъа черчетеазъ кавзеле чіаор че сьнт, кьнд фізікъа сьснакъ фнск-

шіріле дор, кѣнд поетѹа куалеце дескрипндѹ фрумусе-
циле дор, кѣнд історікѹа аншірѹ фаптеле сме-
ніріі, ші ораторѹа трѣснеште ку фѹадерѹа Елоквенціеі;
атѹнчі де не пѣмжнт адѹнѹ еі матеріа тріхмфуріалор
саале, де не пѣмжнт маі муат стрѣнѹ еі кѹдетеле чеі
стрѣахческ, шіі адѹк аннемуріоре, де не пѣмжнт дор:
кѹчі дін Універсе авіа зѣрїм нїште пѹнкѹрї аѹчіде.

Ансфѣршіт штінда Глобѹахі пѣмжнтеск аре ші
о пропріе пѣлчере, ші есте фнкѹ ші о маре даторіе
омѹаѹі. Кѹчі ан окїі попарелор векі фнкѹ ші а ко-
пілѣрїеі ноастре пѣмжнтѹа сенѣреа зн кѣмп антїнс,
ка зн черк мѣрдініт де волта череаскѹ ші фнконѹрат
де апеле не каре ста. Омѹа сімнаѹ коноаште нѹмаі
локѹа сѣх, вѣжнатѹа, пѣшѹнес, ші нескѹїтѹа сѣнт тоатѹ ок-
кѹпація віеціі азї. Дар дака цѣранѹа ші сѣлватекѹа,
дін некуатѹрѹ оаре кѹм аморціді, авіа аѹ візіат ші
візітеазѹ нѹмаі вецінѣтѣцііде саале; омѹа чівїлізат ан-
сѹ дін контра дештент, аѣсѣнд кѹїѹа вецінѣтѣціі,
са ренезїт ку челе маі фіоросе перїколе, прїн мѣ-
ріле ші пѣстїіле пѣмжнтѹаѹі ка сѹ візітезе ачест
пѹнкѹт ал Універсѹаѹі ку каре ла фнзестрат Натура
анфрумусеѣжнѹа ку зн дїфферїт фавор. Че неку-
віїнѹѹ ар фі акѹм мѣредеі ачештіа фѣлѹтѹрї кѹвжнтѹ-
тоаре а нѹ шті лѣкѹшѹа чеі ла дѣрѹїт Черѹа ал мо-
штенї, ші, асемїне вітелор некувжнтѹтоаре, аї гѣста
тоате пѣлчерїас, аї прїві тоате фрумусецііле, ал лѣкѹї
зік, ші апої а нѹ шті фнкѹаї не фаѹа азї че, кѣтѹ есте
ші знде заче ел фнсѹшї! Че с ар зіче, де зѹѹа че ар
шедеа фнкїс ан каса знеї грѣдіні палїне ку тот фелѹа де

помі, ісвоаре, пасері, ші флоретурі фър алѣпріві?
 Несімпіторхале! пасеріале сімпінда фрумхсеціале локхалі
 тьх се феріческ ѱн кѱнтърі; еар тх зачі ѱн ланцуріале
 канрічііалор схспінжнд! фуці ѱн візунііале фіарелор дін
 пхстїі, іаці зіче, дака сімпіреа та есте моартъ де крх-
 зіа віцііалор таале. Пентру ачестеа штіінца пѣмжнтхалі
 негрешїт тревхе тот омхалї, дака ва съ скане де дефѱіма
 немхалѣміреї шї перекононїтїнїцеї спре ачест трхп че-
 реск, че не цїне, не хрѣнеште, шї не веселенте кх прїві-
 реа дін ел ла стелдеде черхалї, ла лхмїна соарелхї шї а
 лхкеї, кх ѱндестхалреа їнтересхалї, шї курїозїтѣіалор
 прїн скхмпетурїале че съ сапѣ дін тржнхал, вердхра шї
 флоретурїале чѣрѣсар пе джнхал, шї кх віецуїтоареле
 че своарѣ ѱн аер, ѱноатѣ ѱн аше, змелѣ пе хскат,
 шї кх содїетатеа ачестхї кѣвжнтѣтор Міністр Аїент ал
 Натурїї фаворїт: Омхал, зік, де кжт кареле Мінтеа нх
 афлѣ алѣ фхнтурѣ маї перфектѣ ѱн тоатѣ Натуря ко-
 носкхтѣ.

Пѣмжнтхал есте Патріа челор че се наск, лѣкашхал че-
 лор че віецуеск, мормжнтхал челор че мор, де муате орї
 театрухал небухніалор лхї, шї палатхал ферїчірїї, саѣ тм-
 нїца мізерїеї лхї. Пѣмжнтхалї есте сікрїхал ценерациїалор
 трекуте, а ѱмпїрѣцїіалор че трїумфа одатѣ не ел, шї а
 тот неамхал оменеск. ѱн ел заче ѱнтропатѣ трхфїа оме-
 нескѣ, грѣмадѣ хнїїпесте адїї ѱнцелпїці, небухнї; ѱм-
 пѣраці сах ровї, ферїчіці неферїчіці, чеї карїї адїкѣ
 ѱн віацѣ ера неѱнсоціїї шї неѱнропїаці ачі тоці ѱм-
 врѣцїшаці ла хн лок ѱнтр'ачелаш Монхмент; тоці
 ѱнфрѣцїї шї ѱмпріетенїці ѱнкаї акхм кх оаселе!

Къчи ка съ ворбеск маі адевърат, ѱнтр ачест курс нѹ се дескрие аат де кжт позіціале цържнеі фрацілор, ші Стропітуріале де сжнце а Стрѹмошілор ноштрі.

Пѹмжнтѹа, де ші ѱн ѹніверс есте ѹн пѹнкѹт де пѹа-верс арѹнкат ѱн спаціѹа немѹсурат аа Черурілор, ші ѱнфѹшурат де мѹреаца волѹтѹ стеллоасѹ а Фірмамен-тѹази; дар кѹтре ом ѱнсѹ есте грѹдіна палѹчерілор лзи, вістіеріа авѹділор, ші обсерваторіѹа де ѹнде а дескрис Черуріале ші челеаалѹте мінѹні а Натѹреі.

Арѹнкаці ѹн окіѹ обсерватор, тінері, ка съ вѹ ѱн-кредінцаці аа челе зісе, ші нѹ ѹітаці кѹ тоатѹ ѱмвѹ-цѹтура ші штіінца се фаче асѹпра ѹнор фіінце де пе пѹмжнт сау ѱн раппорт кѹел; къчи аде аалтор фіінце дін ѹніверс авіа лі се сімте лѹчіреа. Медітаціа дар віне ка съ ѱмвѹцаці апоі кѹ ѱнделес обсерваціале че пжнѹ акѹм апѹтѹт фаче омѹа ѱн Натѹрѹ.

Стѹденці! пріміці кѹ палѹчере кѹвінтеае че вѹ презен-теазѹ ѹнѹа, кареле гѹстѹ челе маі дѹаці мінѹте а віеціі саае, кжнд веде ѱнаінтжнд індѹстріоаса Патріеі Тінеріме. Чі фѹр амаі ѱнтжрзіа съ ведем деакѹм ѱнтіі кжм ші кжнд а пѹтѹт омѹа а дескопері фаца пѹмжнтѹази.

DISCOVERIREA PA'MENTULUI

ЛУМЕА ВЕКЕ.

↑НЧЕПЕРЕА ДІСКОПЕРІАЛОР ПЪМЖНТЕШТИ ЕСТЕ АТЖТ ДЕ ТЖРЗИЕ, КЪТ ШІ А ЧІВІЛІЗАЦІЕІ ОМЕНЕШТИ: КЪЧІ КУМ АР ФІ ПУТЪТ РЪСВІ ОМУА ПРІН СЕЛВАТІЧІ ШІ ВАРВАРІ, ПЕСТЕ МЪРІ ШІ ОЧЕАНУРІ, ФЪРЪ О ↑МНУТЕРНІЧІРЕ А СЛЪБІЧУНЕІ САЛЕ ЧЕІ ТРУПЕШТИ? АБІА А ПУТЪТ ЕА ↑НАРЪСНІ, КЖНД МІНЦІАЕ У-НЕІ НѢЦІІ САУ ↑НАУАЧІТ ДЕ МЪРСА ШТІИЦЕЛОР, КЖНД СА ↑НБЪРБЪТАТ ДЕ АРМЕ ШІ ІНСТРУМЕНТУРІ, ШІ КЖНД СА ПУТЪТ КЪЛЪТОРІ СІГУР ПЕ МЪРІ, ПРІН НАВІГАЦІА ↑НАРЕПАТАТЬ ДЕ О БУСАЛЪ, АБІА ДУПЪ 7000 АНИ ДЕ АА ↑НЧЕПЕРЕА ФІИИЦІІ ОМЕНЕШТИ! ПЪМЖНТУА ДАР НУ С А ПУТЪТ ДІСКОПЕРІ ДЕ ОРИ ЧЕ НАЦІЕ, ОРИ КЖНД АВРУТ ЕА; ↑НСЪ ТОТ ДЕАУНА, ↑НКЪ ДІН ВЕКІМЕ, САУ ФЪКУТ ↑НЧЕРКЪРІ ДЕ БЪРЪЦІІ КУ ПУТІРЕ, ↑НІИИШІ ДЕ ДОРУА ШТІИЦЕІ, САУ ТРАШІ ДЕ ІНТЕРЕСУА НИГОУАУІ, ОРИ ДЕ ФУРІА ВІРХІИЦЕЛОР, ПРІН КАРЕЛЕ ТОАТЕ САУ КОНОСКЪТ ТОТ ДЕАУНА ШІ ААТЕ ЦЪРІ, ААТЕ МЪРІ, ААТЕ ПРОДУКТЕ, НѢЦІІ, ШІ ААТЕ ОБЖЕКТУРІ ДЪ КУРІОЗИТАТЕ МІНЦІАЛОР ↑НВЪПЪЕАТЕ СІРЕ ШТІИЦЕ. ↑Н СКУРТ ІНТЕРЕСУА А ДІСКОПЕРІТ ПЪМЖНТУА ПРІН НИГОУУ ШІ АРМЕ СІРЕ АА СГЪИЖНІ.

Діскоперірі веки

ПЪМЖНТУА ДУПЪ АНИИ 2000.

↑НКЪ ПЕ АА АНИИ 2000 ↑НАІНТЕА АУІ АУГУСТ ЧЕСАРІА

се конопштеа нѹмаі локѹріае дінтре Евфрат, сау Інд, Ніа, ші Медітерранеа: кѹчі пачі сеа фла челе дінтіі тріі коноскуте націі чівілізате. ші комерчіанте: Бабілоненіі пе ажнгѹ Евфрат, Едіптеніі пе ажнгѹ Ніа, ші Фенічіі пе ажнгѹ цірмѹріі Медітераніеі. Ачеста есте чиркуа пѹмѹнтуахі коноскут патѹнча.

Лукуса Бабілоненіаѹ ла зіахріае ші турнѹріае Капіталіі аѹр, трѹдініае ші пааѹтуріае Семірамідеі адевереазѹ пѹтреа, неѹѹѹа, ші ѹнгіндереа стѹпжніреі аѹр ѹн цѹріае де пе ажнгѹ Евфрат, ші челе ѹнвечінаѹте кѹ еае: де ачеа ѹнкѹ се зіче кѹ ѹмпѹрціреа Націіаѹр пе пѹмѹнт са фѹкѹт дін Бабілон.

Едіптеніі ѹнсѹ се парѹ афі чеі маі дінтіі, каріі сау дат ла неѹѹѹа пе море. Пела аніі 2000 еі се неѹѹѹторіа пе Марѹа Рошіе, дела порѹѹа Беренічіі пѹнѹ ла Індіа, ѹнде дѹчеа матеріі де ажнѹ, лѹкрѹрі де фіер, плаѹмѹ, арамѹ, арцінт; ші аѹѹчеа аворіѹ абанос, мѹтѹсѹріі, аромате, спідѹріі шча. Авѹѹіа аѹр о адевереазѹ пірамідіае, мѹмііае, колонііае аѹр шал. каре орі кѹм нѹ се пѹтеа фаче фѹрѹ марі кеаѹѹелі; де ші маі ѹн ѹрмѹ, пентрѹ індѹстріа дін аѹнтрѹ, родіреа пѹмѹнтуахі ші сѹперстіцііае реліціѹае, се мѹрцінісѹрѹ кѹ неѹѹѹа нѹмаі ѹн царра аѹр; ѹнсѹ колонііае аѹр ѹѹ дат ѹнтіа лекціе де Чівілізаціе ѹн Еврѹпа. Дін еі ѹнкѹ пела аніі:

1580. Чакропе кѹ о колоніе де Едіптені сашазѹ ѹн Грѹчіа, кареа се поате сокѹті маі ка о ѹнтіа діскѹнрїре а Еврѹпі.

1500. Моїсі сее дін Едіпнт ѹн Палестіна, дескрїпна

націае ші цѣріае вѣзуте .

- 1480 . Сесостріс се оштеште прін Асія пжнь ла Та-
наіс , (дон) , Африка , ші Медітеранеа .
- 1470 . Данах , фрателе лзі Сесостріс , се ашазъ кѹ
околоніе ꙗн Пелопонес (мореа) ла Аргос .
- 1400 . Баккѹс сѹппжне Індіа , ші Еркѹа мѣрце прін
Еуропа пжнь ла Цѣвралтар , лѹміт датѹнчіа
колонеле лзі Еркѹа .
- 1300 . Артонахѹді ажѹнѹ , дін Гречіа ла Колкідэ , а-
кѹм лѹмітѣ Цѣорціа .

Фенічіі , ка ніште чівілізаці де Едіптені , сах поате
ші орідіналі дін еі , аѹфосг ча маі дінтіі націе коммер-
чівнтѣ а векімеі пе тоате мѣріае вѣчине . Еі ꙗнтіі аѹ
ꙗндрѣснѣтѹ а трече стрімтореа де Цѣвралтар пжнь
ла Кадеc , ашезжнд колоніі пе тоді цѣрмѹрті Меді-
терані пентрѹ негодѹ , мѣржнд пжнь ла Бріттаніа
пентрѹ коссітор , ла Вааліка пентрѹ кікрівар , ла ка-
нѣл Тріпонтѣ ꙗн Гвінеа , ші пе Маріа Рошіе аѹ ꙗнкон-
дурат Африка . Кѹ мештеріі лор Соломон а лѹкрат
Тѣмпала сѹѹ дін Іерѹсаіім . Еі цїнеа аскѹнсе де аате
Націі діскомпріріае саале спре ꙗнскнїреа негодѹхлї .
Сідонѹа ші Тірѹа ера четѣціае лор члае маі негодїоасе
ші маі авѣдіоасе дін лѹме , лѹміте ꙗмпѣрѣтесіае мѣрі-
лор патѹнча . Кѹ колонїіае лор аѹ веніт ꙗнкѣ пѣла аніі :

1686 . Інакх ꙗн Пелопонес , ші а фѣкѹт Аргосѹа рѣ-
зіденціе а Рігатѹхлї сѹѹ :

1520 . Пѹн еі колоніі ла Кадеc ꙗн Іспаніа :

1450 . Каамѹ віне , ші фаче Тебѣле ꙗн Гречіа , ꙗн
вѣджднд пе лѣкѣіторі ꙗнтїадатѣ а чїті ші а
скрі .

1100. Еї пакум аваа колоніи шї негоду ꙗн тоате пьрѣ
дїае дїскоперїте. Ла Інсула Корво дїн Ін.
Асоре са гьсїт монедє де аае лор, шї о ста-
тѣ кьларє арѣтѣна апиусѣа кѣ деїтѣа .

ПЪМЪНТѢА ДУПЪ АНІИ 1000

Дупъ Фенїчї, деаа анїи 1000 пѣнъ ла Август трѣ
жадїи ав фѣкѣт ѣрмарє дескоперїріалор фенїчїанє: Кар-
таѣнєзїи, Гречїи, шї Романї. Дїѣ нѣмероасєає
Фенїчїалор колонїи ча маї пѣтернїкѣ а єшїт Картаѣена.
Картаѣенєзїи сє дїтерѣ ла негодѣа десчрє апиусѣа
Европєи шї Афричїи, прєкѣм Фенїчїи, фрѣцїи лор, спрѣ
ад рѣсѣрїтѣази, шї дескоперїрѣ Інсулає Канаре, чє
лє ав нѣмїт Інсулає фортѣнатє, карєає мьрѣнїрѣ а-
тѣтєа вєакѣрї Navigatїа дїн Очєанѣа атлантик. Кар-
таѣена пє ѣрмѣ, рївалєа Тїрѣази, доунїа пєстє цїр-
мѣрїи Афричїи шї Іспанїа, ча маї ꙗнєстѣаатѣ ꙗн мїѣ
де аѣр шї арѣїнт пѣтѣнчєа. Матєрїалѣрїає шї мембранє-
лє Картаѣенєи єра скѣмнє ꙗн Рома. Картаѣена єра
чєнтрѣа негодѣази деаа Сїдра пѣнъ ла Кадєс, ста
ꙗн фада Европєи ꙗнтрє 500 орашє, авєа 700000 лѣ-
кѣтєрї, карїи стѣпѣнїа Нѣмїдїа, Сардїнїа, парте
дїн Сїчїлїа, Булаєрєає, Сїракѣса, шї Мєссїна, шї
сє ꙗнвѣчїна кѣ Рома, карє ꙗн ѣрмѣ о ардє кѣ фок, дупъ
700 анї деаа ꙗнфїїндѣрєа єї. ꙗнтрѣчєст єнѣдїѣ пєлаа
анїи .

500. Тїрїєнїи кѣ Дїдона фак Картаѣена ꙗнпѣлѣжн-
дуо. Іонїєнїи сє єшазѣ пє цїрмѣрїи Мїкасїкї .

800. Колонїи дїн Гречїа саєшазѣ ꙗн Сїчїлїа, Чїрєна

дин Африка, Калабрия дин Италия, ши пелажн-
гъ цѣрмърїи Мърїи негре.

600. Некао, амперат ан Египт, тримите о флотъ
пе Мареа рошиѣ, кареа анконцуржнѣ Африка
се рнтоарче пела стримгоа, еа де Цѣбралтар.
Фоченїи фак Марсіліа, ча маї крединчовсъ а аїа-
нтъ а Ромей, ши магазїа Романїлор: чаїнъ д ар-
санаале, магазїи, машинѣ, еа кулїва Шгїнц ле
ши мьестрїиле, ан кжт Чичерон о нумїа Атенеале
Галлії.

500. Анаксимандру мїлісіѣа фаче рнтїи еа Глоб ши
картъ.

434. Ханон Картагїнеѣа спре ашезарѣа колонїї-
лор лор ажжудѣ пжнъ ла Горѣа ши Гвїнеа, І-
мїакон ла Енглїтерра, Сатаснѣ Персѣа се рн
чаркъ а анконцурѣа Африка, се опрїште пе
ла Інсѣале Канаре де мѣлцїмеа плантелор ма-
рїнѣ, ши се рнтоарче рнѣпї. Дарїѣ тримите
дин Персіа пе Скїлакс спре десконе, ірї.

Гречїи, дупъ ексемплаѣ ачестор нацїи вѣчїне, се
даѣ ла негодѣ ши навїгацїѣ. Гречїа ашезагъ ажнѣ
маре, маї рн центрѣа Медїтерранеї, фу фаворїтъ де не-
годѣа орї дїч котро, пе карѣ даѣ маї рн їне ши Е спе-
дїцїле лаї Александрѣ, ши кьалторїїле Гречїлор рн А-
сіа мїкъ. Аша пе ла аїї.

480. Атенеїи, еїрїїнд пе Ксеркс трїумфѣазъ рн Ме-
дїтерранеа, негодѣа нацїїлор вѣчїне скаде,

ші Коринтѣа патунчі ера ча маі богатъ дін
републіціае Гречіі.

420. Ксенофонт, трѣжданусе кѹ челе зече мій дін А-
сія ꙗн Гречіа, адуче ꙗнштїицѣри де локурїае
възуте.

330. Неарк се погоарѣ пе Инду ꙗн Очан, шї віне
пе Марса рошіае ла Егїпт. Ачааста с а сокотїт
де Александрѹ ка ча маі маре їнтрєурїндере сѹет
ꙗмпѣръѣдіа са.

324. Селевк Нікатор ажунїе пжнѣ ла Гангу.

500. Флотїае Птолемїаор вїзѣазъ цїрмѣрїі Ін-
діі. Александрїа ера патунчі центрѣа него-
цѣахі дїнтрє Асія, Африка, шї Еуропа.

Романїі, дупѣ мѣрїмеа Домїнїахі лор аз ꙗнтїс
ші конощїица ꙗмжнѣахі. Еї ꙗнтїі аѣсжна цїрмѣрїі,
саѹ дат дунѣ курсѣа регулат ал вжнѣурїаор Мессо-
нїі, обсерватє де аї ꙗнтїі, негоцїндусе кѹ Индіа. А-
чааста есте ча маі маре дєскоперїде сѹпт ꙗмпѣръѣдіа
Ромеї. Шрїн азнтєлає нанчетате ꙗнсь кѹ нацїїае вєчїне
са коноскѹт маі віне ꙗнлѣунѣрѣа цѣрїаор лор. Пе
ла анії:

146. Счїпїон арде шї рѣїнеазъ Картаїєна.

99. Испанїа кѹ Портогалїа се фак провінцїі ро-
манє.

70. Лѣкѣлѣс мерїде пжнѣ ла Кавкас, Понт, шї Ар-
менїа, бїруїнд, деѹнде адуче чїрєшіае ꙗнтїа-
датъ ꙗн Еуропа. Балѣвс ажунїе пжнѣ ла ржѣа
Нїгру ꙗн Африка.

50. Іуліє Чєсарѣа сѹшнѹне Галліа шї Белдіа; еар

КЛАУДИЕ АЖУНИЕ ПЖНЪ ЛА СКОЦІА ЧЕ О КОНОВАШТЕ
ДЕ ІНСУАЪ .

СУЕТ АУГУСТ СЕ КЪНОСК ПАНОНІА, ДАЧІА, ШІ ЦЕРМАНІА
ПЖНЪ ЛА ЕЛВА. ДУПЪ АУГУСТ АНКОАЧЕ ЛА АНІІ:

20. ЦЕРМАНИКЪ УМВАЪ ПЕ МАРЕА ЦЕРМАНИІ. ПАКУМ
А АНФЛОРИТЪ ШІ ПОМПОНИЕ МЕЛА, ЧЕЛ МАІ МАРЕ
ЦЕОГРАФЪ АЛ РОМЕІ.

80. АГРИКОЛА СТЫПЖНЕШТЕ СКОЦІА.

106. ТРАІАНЪ ТРЕЧЕ ПРИН ДАЧІА ПЖНЪ ДІНКОЛО ДЕ МОЛ-
ДАВІА СПРЕ РЪУА ДОН.

160. СУПЪ МАРКУ АУРЕЛІЕ, АН РЕСБОУАЕЛЕ КУ ЦЕРМА-
НИІ СЕ КОНОСК МАІ ВІНЕ ДОКУРИЛЕ ПЖНЪ СПРЕ ЕЛВА
ШІ ВІСТУЛА.

АТНЪ ДУПЪ КЪДЕРЕА КАРТАДЕНЕІ НЕГОЦУА АУАСЕ О МАРЕ
РЕФОРМЪ СУЕТ РОМАНИ: ДЕ АГУНЧИ АФРИКА АДЪЧЕА РО-
МЕІ АУР, ГРЖНЕ, СТРУЦІ ШІ ФІАРЪ ДЕ ТОТ ФЕЛУА; ІС-
ПАНИА АІ ТРИМІТЕА ФЕР, АЖНЪ, ШІ ПОАМЕ; ПЕРСИА МЪ-
ТЪСЪРІІ ШІ МЪРГЪРІТАРЕ; СИРІА ІНЪРІ, ПЪРПЪРЕ ШІ
ЧЕДЪРЪРІ; АРАБІА ТЪМЖЕ, ШІ АРОМАТЕ; ІАР ЧЛЕ ААТЕ
ЦЪРІ ДІН ЕУРОНА СУПНЪСЕ АІ ДА ТРІВЪТУРІ, ГРЖНЕ, ШІ
АУКЪРЪРІ ДЕ АУКСУ: СУЧІТІА ШІ СКУМНЕ; БАЛТИКА КІ-
КОВАРЪ... АША ДІН ТОАТЕ ПЪРЦИЛЕ КРЕШТЕА АУКСУА
РОМЕІ. АТНЪ НЪ СЕ ІНДУАЧИСЪРЪ ВІНЕ РОМАНИІ ДЕ ПРО-
ДУКТЕЛЕ РЪСЪРІТУАХІ; ШІ О МУАЦІМЕ ДЕ ПРОДУКТЕ НЕКО-
НОСКУТЕ СЪНАТУРАЛИЗАРЪ АН ЕУРОПА: ПЕРСІКУА, КАІСУА,
ГРЕНАДУА САЪ РОДИУА, ЧІРЕШУА, ЧЕТРУА, НАРАМЪУА
ШІ ЧА: КАРЕ ДЕ АВЪМ ШІ АКУМ АН МУАТЕ ПЪРЦИ АЛЕ ЕУ-
РОПИ. АН СКУРТ МЕДИТЕРАНЕА ЕРА УН ААК, А КУІ ПОРТ
ПРИНЧИПАА ЕРА ОСТІА ДІН ГЪРА ТИВЕРУАХІ. ДІН РОМА

↑Н тогъз пѣрцілѣ, ка разелѣ, се ↑нтіндеа мѣреце дрѣмѣри, че мерцеа пжнѣ ла Іорк, Рѣимс, Константинопол, Іерусалим шча. Ла ори че дѣстанціе де 5 миле ера о станціе де кѣте 40 каі, кѣ каре кѣлѣторіи фѣчеа кѣте 100 миле пе зі.

Пѣмжнтѣа дѣпѣ аніи 500 :

Пѣмжнтѣа коноскут сѣвт Романі ера конпрѣнс ка де зн черк трас дѣла гѣра Гангулуі прѣн Африка, пе ла Цѣбралтар, Британіа, Рѣнѣа, Елѣа, Дѣмѣреа, Карпаці, Кавкас, пжнѣ ла Індіа. Дѣпѣ Романі ах зрмѣт ачестор дѣсковерірі Барбаріи, Аравіи, ші Норманіи сѣа Скандінавіи.

↑нкѣ де пе ла аніи 450 дѣн барбарі, Хѣніи дѣспре Кіна, Готіи дѣн Скандінавіа, Славіи дѣн Еуропа де мѣзѣнованте, Цѣрманіи дѣн Еуропа де Аннѣс, ші а дѣи нѣвѣа на дѣн тогъз пѣрцілѣ стрѣкарѣ ↑мпѣрѣдѣа Романѣ, фѣвѣурѣ ате кѣлѣторіи, ші сѣасерѣ де ате цѣри неконоскуте, ші де ате Націи нехѣрѣнсе Ромі. Де ла ачесте націи кѣ нѣа ↑ѣм с нѣчи о шѣнѣдѣ: кѣчи ера фѣрѣ кѣлѣурѣ. Дѣнтрач шѣа ла аѣнѣа :

- 380. Готіи вѣн дѣн Свѣдѣа, ші се ашазѣ ↑нтра Дѣнѣре ші Очѣрѣнѣа дѣмѣдѣт.
- 410. Вандаліи дѣспре Балтѣка вѣн, ші се ашазѣ ↑н Африка.
- 450. Хѣніи вѣн дѣспре Кіна, ші се ашазѣ ↑нтра Дѣмѣре ші Балтѣка.
- 493. Остроготіи се ашазѣ ↑н Італіа.

565. . Ломбардіи деспре Балтика вин, ші се ашаъ ꙗꙗ Italia .

Аравіи ꙗꙗ деспре мѣзъ зі, авжнд густ спре шті-
инце, не ах аьсат ші ꙗꙗ скріс докуріае възуте . Ві ку
реліція ші армеле ах стревьтут тоатъ Африка , ънде
ꙗꙗкъ ші акум се афлъ ашѣзъмжнтурі де а ле лор ; еі
саъ ꙗꙗтінс ꙗꙗ Asia пжнъ спре Сіберіа , ші се негуцъто-
рія не ускат не ла [Самарканда] пжнъ ла Kіna , Чеілан ,
Java , ші Суматра , дукжнд колоніі ла Мадагаскар ,
Inz . Молуче , шал . не ла :

710 . Мерг прін Касгар ла Kіna ; ла

855 . Мъсоаръ ън Град не дірмуріи Мъріи Рошіі ;
не ла

850 . Фъчеа маре негоц ку Kіna ші India , дескринда
докурі ꙗꙗ аьвнтрах Асіі некъноскуте де чеі
бекі .

Норманіи саъ [Скандінавіи асеменеа спре Антуса ші
поруха Европіи прін рьтъчїрі прьдътоаре , ах фькут
оаре каре дескоперірі : еі аъ дескоперіт дупъ Скандіна-
віа , патріа са , Марса альбъ , Герусіа , Фінландіа , ші
саъ ашъзат ꙗꙗ Новогород , пжнда фундаментух ꙗꙗ прь-
дїі де акум а Росіі . аша ла :

700 . Норманіи дескопере Ирландіа ші апоі Балтика .

61 . Дескоперірь Inz : Ферое ; ла

872 . Дескопере Ирландіа . ла

895 . Сьпун Inz Евріде , ші Оркаде .

835 . Віландіа , посте Теранова а Амерічі , ші ла

982. Гренландія. Ўн тоате ачесте локурі аѣ дус ѣнкъ ші колоніі, каре дін ненорочіре пьрѣсите с'аѣ зитат. Аша лумеа ноѣ маі дескоперітѣ а маі рѣмас ѣнкъ маі песте боо ані тот нештїхтѣ.

Ўнтр'ачест спаціѣ черкуа дескоперіреі са маі ѣнтїнс пжнѣ спре Гренландія, Сїверія, Кїна, ші Нігрїдіа.

Пѣмжнтѣа дупѣ аніі 1000.

Де ла 1000 пжнѣ ла 1500 алте доѣ націі аѣ ѣрмат маі ѣнаїнтжнѣ чеѣа дескоперіріале фѣкѣте: Італіанїі ші Португезїі. Італіанїі ѣнкъ дупѣ кѣдерѣа Романїлор а-ѣеа мїчі републїче дін рѣніїале Ромѣї форматѣ, каре сїнѣуре фѣчеа негоцѣа Еѣропѣї де мїѣзѣ зї, ші ал Асіеї, контїнѣжна ѣннаїнтарѣа навїгаціеї ѣн Медїтеранѣа. Папї іар пентру ѣнтїндѣреа Релїціеї трїмітеа солї ші Місіонарі ѣн тоате пѣрціале; ші Кручіателе аѣ а дус ѣнціїнѣдѣрї маі акорате деспре Еѣропа рѣсѣрїтеанѣ, Асіа, ші Африка де М. н.

Ўнтр ачестѣа негоцѣа ѣнфлорїа: Цѣновезїі ші Венеціанїі навїга ѣн тоате пѣрціале: флотѣе лор а дус пѣ Кручіадї ѣн Греціа, Константїнополѣ, Палестїна ші Едїптѣ; елѣ мерїѣа дупѣ продуктеа Індіеї чеае рарї ла Александрія, каре ера патѣнчі центруа негоцѣазї. Цѣновезїі се ѣнтїнсесерѣ пжнѣ ла Марѣа Неагрѣ, ші пѣ цїрмѣрїї Молдавїеї пѣ ла Кїліа, ѣнде се ші ашѣзасерѣ. Неаѣдѣторїї Італіанї бѣ марї перїколе кѣѣта кѣї маї дрепте ші маї сїѣуре прїн Асіа пентру Індіа. Афларѣа Бѣсѣлаї апої а фѣкѣт о реформѣ тоталѣ ѣн навїгаціе: а дат кораж навїгаторїлор а се депѣрта де цїрмѣрїї мѣ-

рілор, ші а кълъторі фъръ фрікъ маі департе фіе фур-
туні, фіе негури . Тоате ачесте аннаитъри с'а фькът
дупъ ані 1000 анкоаче : къчі пе ла ані :

1100 . Негуцъторіі, Місіонаріі ші Кручиадіі анчеп а
кълъторі ан Асія .

1160 . BENIAMIN Тудел, Евреу, візітеазъ дескрипнд теа-
те докуріде пжнъ ла Індіа, ші Етіопіа .

1200 . Інзуліде Канаріе съ дескопере де Ценовезі .

1216 . Аскеалн мерде сол кътре хануа Татарілор, ші
аа Монголілор, асемenea ші Планон Франціс-
кануа, каріі адук муате анштіицъри де ачеле
докурі .

1250 . Мерг солі Луцімел, ші Вілхелам Рубрік ан А-
сія тріміс де Сф. Лудовік, ші адук интересанте
дескриері де докуріде възуте .

1260 . Ценовезіі фак маре негоцух пе Мареа неагръ,
дукжнд ші колоніі пе ла Крїм, Басарабіа шал.
Центрх негоцух Індіеі пе Мареа Рошіе акум е-
ра центрхуа Александріа, де унде Венеціаніі ско-
теа марі авуцїі .

1271 — 1295 . Марко Пахуа, ун Новіа венеціан, 26:
ані а стрегьтут Асія . Ел антїі дїн Евро-
пїі аїнтраг ан Кїна, Цеапонїа, Індокїна, ші
Інсуліде Асіатїче, а адуе интересанте дескриері,
че ажунсесеръ ка о кондікъ Негуцъторілор, ші
Цеографілор; а адуе, зїк, Бусула че о възусе
ан Кїна; а спус антїі ел, къ Африка се ліпе-
ште де Асія нумаї прїн Істмуа де Суезу; ші къ
дїн Іспанїа се поате мерде ла Індіа пе оучану .

- 1300 . Бусула публікаць дн Еуропа де Поіа Амаалфіе Італіануа . Ачаста адат о ноу реформъ, дірекціе, ші днаїнтаре Навігаціалор; де ші днтревуінцареа еі с'а фькут тжрзіу маї пе зрмъ .
- 1330 . Одерік дін Портенаї стревате Асія дела Марса Неагръ пжнъ ла Кіна, предікжнн реліція .
- 1380 . Діанні, дої фраді Бенедіані, редіскоперє Інсуладе Фероє .

Портогезіі днсуфладі де ачесте інтересурі, ажутаді де днаїнтареа Корвєірієі, ші днвєрвєтаци де бірвінцелє асупра Аравіалор гоніді дела цьрмүріі Тагулуі, се дау ла Експедиціі дн Очан пь ажнть цьрмүріі Афричеі . О сьть де ані с'ау дхптат Портогезіі пжнъ аў ажунс ла капъа де Бонасперанда . Дон Енрік, Прінцъ ал Португаліі, ку дрєптъа нүміт Навігатор, фх сьфлетъа ачестор днкоражьрі, ші се діскоперіръ днтіі ла аніі :

- 1400-1420 . Капъа Нун, ші Інсуаїде Мадере де Гонзалет, кареле адус ші колоніі аколо .
- 1433 . Кабрад діскоперє дін Інсуаїде Аворє, днтіі пе Санта Маріа; нар Діліанєз Капъа Боїадор ші Нунет .
- 1440 . Трістан ажунде ла Капъа Бланк, ші ла
- 1442 . Гонзалет ла капъа Аргуін .
- 1445 . Портогезіі ажунт днтіаші датъ ла Сенегамбіа .
- 1447 . Ланзарот діскоперє ржъа Сенегал, ші Фернандет Капъа верде .
- 1450 . Інсуладе Аворє діскоперіте де тот, ші дн колонізате .
- 1456 . Кадамост Бенедіануа діскоперє Інсуладе Капвердіне .

1462. Португезіі ажуні ла Гвінеа, ши ла :
1471. Трех Екваторул. Сантарем дескопере латуреа де аур, ши Фердинанд По Инзула де асменеа Нуме, ши ла :
1473. Инзулеа: Анобон, Тома, ши Принцу.
1484. Диего Камос ажунде ла Конго.
1486. Діаз Португезул дескопере чел маї де мiazъ зи колц ал Афричеї, нуміт Канул Турмент, саз фуртунос пентру муатеа Перікуле ши фуртуне, пе каре суверанул сьу Іоан ал II. а а нуміт Канул де Бонасперанца (буна нъдежде) пентру сигура нъдежде, де а мерде пе апъ ла India пе дупъ Африка .

Аша с'а дескоперіт ача марціне а Афричеї, кареа дупъ чеї веки се априехна ку Asia .

ЛУМЕА НОЪ.

Акым чивілізація Еуропеї аінта репеде ку марі пачуї. Діскоперірі дін аитямларе, Индустріе, саз ценіа оменеск, се аупта сьа скоацъ дін варбаріе, фькжнд о вечнікъ діспърціре аitre Лумеа веке, ши чеа ноъ.

Бусула акым повъцїа пе нівігатор ши Коравіа са а експедиціла перікулоасе пе океанурі; Пхавереа ши Тунул алапъра де Корсарі, ши гоніа варбарії дін Екропа; Импрімеріа публіка Манускрисуріла ауріаор, ши аштїицъріла діскоперіріаор; ши, че есте маї феріцит пентру оменіре, ановъцътра се алаеснеште пжнъ ши анопуаа комун; іар ну нумаї а къпетеніла Капіталааор. Акым тоате кьаьторіла сь скімеъ пе глоб: Лумеа чедор веки се деранънъ; а 300 ані се діскопере аокурі ши

лор. Де акум минтеа оменаскъ а лукрат ку правурь челе май витезе лупте спре а еши дин барбариа веакурілор тргкуте, ши а доежнді ачест маре капітаа ал конощтіанде-лор модерне.

Діскоперірі ноъ.

Дупъ Колумб са рідікат пердеаоа каре де мії де ані аскундеа о парте а лумеі. Мареа Індіеі нѹ май ера о балтѹ амонжуратѹ де Асія ши Африка; Очезауа Атлантік нѹ май фѹ немърдініт, ши некѹакат: сѹте де націі славатиче, барбаре, саѹ чівілізате чева, се афѹдїшарѹ Еуропейлор; ненѹмъроте Інсуле аневѹасѹмате де аромате скѹмпе, немѹсѹрате мърі, ши о натѹрѹ де тот ноъ лісе аратѹ. Еі ажунг ла ачел стрѹлѹчїт Рѹсѹрїт, де ѹнде сореле ешіна а н тоате дімінеціале; реварсѹ лѹміна пе лумеа веке; вѹд ку окі ачеле докурї асіа аѹзіте, акѹрора аромате ши міроасе не венїа пе кѹмпїіале Аравїеі ши мърїале Гречїеі. Порціале Аппѹсулуї челе а нкісе а н вechі се дескїд, ши о ноъ луме се діскопере. Ачаста есте чеа май маре а нтѹмплааре де пе глобуа нострѹ, а кѹї жѹмѹтате ера некѹноскутѹ де чеа лалтѹ. Тот че сѹ пѹреа маре маїнаїнте се мікшореазѹ а наїнтеа ачестѹї ноѹ фел де креатѹрѹ. Астфел есте пѹмѹнтѹа дела 1500 а нкоаче; дар прїн кѹте неказурї, невої, ши перїкуле! а нтіѹл се-меѹѹ ѹрзітор ал ачестора фѹ мареле Колумб.

Пѹмѹнтѹа дѹпъ 1490 — 1500.

а нтр'ачешті ані доъ націі: Іспанїолїі ши Портогезїі, дѹші де Італіанї, аѹ лукрат челе май мїнѹнате діскоперїрі, прїн треї марї вѹреаці: Колумб, Васко де Гама, ши Америк.

COLUMBU.

Колумб, Италиан, ньскыт ан Ценова ла 1441, нь-
рпнтеле епископеріі оро ноъ, дін копільрїе а амврьці-
шат Навігація, фькжнд мхате кьльторїі нлнь спре Гу-
інеа, Інсудале Азоре, шла. Патунчі тоці навїгаторїі ера
даці спре агьсі калла не маре ла Індїа не дунь Африка.
Колумбу прїн адлнчі медїтаціі аспїра фігурїе чеї ро-
тунде а пьмжнтлалї, джзїнд, кь ла Інсудале Азоре де-
спре апыс сах арьтат нїште трестїі, лїмне лукрате кь
мешгешуг, доъ трлпурї оменештї де о формь стрїнъ,
ші аате лукрлрї афлате ан маре спре апыс де Африка,
ші мї аале прїн ачеа волд секрет че анїнїде Ценїа спре
адеврлрїале аскунсе, фу андунаскат кь есте кь пьтїн-
ць кьльторїа не маре ла Індїа, сах аате локурї дрепт
спре апыс де Лумеа вке.

Опт ані а пїердхт, пропзїнд ан задар ла діфферїте
путьерї добжндїреа хнлї аша презент фрлмос. Палн де
кыцетл спре а анзестра Патрїа са, Колумб фу неаскул-
тат де Сенатл Ценовї! Дунь ачаста че се факь? Мер-
це шїа пропуне ла Куртеа Портогалїї, кареа нлї прї-
мї хн план че рьстурна не ал лор: кьчї еї ера сїгурї
оаре кум, кь калла ла Індїа требуе а фі спре рьсьрїт-
ансь антр аскуне тот сах анчерклат а о гьсі шї спре а-
пыс; дар ан задар. Колумб суньрат де ачаста, трїмїте не
фратесьх Бартелмї ан Енглїтера: сьла пропуне ла Енрїк
ал VII; нар ел се дуче ансунї ан Іспанїа ла Фердїнанд,
ші Ісабела, Рїції Кастилії, дела карїї авїа дунь опт а-
нї! а ллат трї мїчі корьбіоаре кь 90 оаменї, рьх гь-
тїте, шї провїзіонате: кьчї куртеа Іспанїї фїнд па-

тѹнчи фьрь авере, авіа ѹн Перез, ші доі негѹдѹторі,
пѹсерь 17000 дѹкатырі пентрѹ кѣатѹеде .

Ѣнтѹрзіеріле, ненорочіріле сѹфѣріте, ші прігонірі-
ле ар фі дісѹстат пе орі каре алѹа маі слаб де фіре де
кѹт ачест пѹтернік Ѣеніѹ, че се Ѣнарентѹ афар де
кѹіле кѹноскуте кѹ о Ѣнкредере, ші о Ѣндарѣснїре неаѹ-
зіте ! Аша, ажѹторат де оаре карїі Ѣмвѹцаці ші Ѣѹбіто-
рі де адеѹр, лѹѹ команда ачестї мїчі скадре, кѹ тіталѹ
де маре Амїраал, ші кѹ кондіціі : сѹ фіе віче-рігѹ а тоате
лоѹріле че се вор діскопери, се іа а зечеа парте дїн венї-
турїле лор, ші фаміліа са се аїбѹ віче-рігатѹа, дїн ка-
реде нїчі ѹна нѹ с аѹ фѹкѹт .

Ла 5 Аѹгѹст 1492 . Плакѹ дела порѹа Палос дїн
Андалѹсіа Ѣн ведере а мїі де прївіторі, ші мерѢе ла Го-
мера дїн інсѹледе Канаре . Ла 6 Септемврие апѹкѹ сїре
апѹс не ѹн Оѹеанѹ немѢрїїніт, ші немаїкѹакат . Дїн
ачеастѹ зі, 6 Септемврие, сѹ Ѣнчепе кѹаѹторїа чеа маі
семеадѹ, ші маі перїѹлаасѹ дїн кѹѢе омѹа а Ѣнтрепрїне
вре о дінісарѹ .

Ѣн 30 де зіле вѢнтѹріле регулате дѹсерѹ скадра несте
3000 міле де маре тот сїре апѹс, кѹнд маі сѹ се пі-
арѹѹ тоате остенеііле ачестѹї маре бѹрват : корѹвіерїі,
діслераціі, Ѣнченѹрѹ а се тѹрѹѹра .

Сїре аї стѢмпѹра Колаѹме се префѹкѹ, кѹ мерѢе Ѣн
аал лок, ші фріка лор, че крещеа дїн зі Ѣн зі, авїе ѹ
домолїа прїн фавѹле, ші Ѣнкоражерї, кѹ о сѹаторнїїте,
ші марїніміе неѢнѢелесе ! Ревелїа марїнарїлор пе ѹрѹѹ
Ѣа стрѢмтора сѹ се ласе де планѹа сѹѹ : еї, сокотїѹѹѹ

НЕСУН, ера съа арънче ꙗн море; мулате семне ꙗнсъ де пѣмжнт. апропѣт ꙗл фѣкъръ съ ле фѣгъдуѣаскъ къ рат: къ, дака пѣнъ ꙗн ꙗзѣле нѣвор ажунде ла ускат; съ се ꙗнтоаркъ ѣар ла Испанѣа.

Сѣара, Вѣнерѣ ла 11 сѣре 12 Октомвриѣ, Колумб по- рѣнчѣ съ се ꙗнгрѣжаскъ съ нѣ се ловеаскъ корѣвѣле де цѣрмѣрѣ, де шѣ се ведеа нѣмаѣ чер шѣ апѣ. Не ла 10 чеа- сѣрѣ дѣн ноанте зѣрѣ, шѣ ле арѣтъ о лѣминъ, мѣшкѣн- дѣсе нѣ департе; нѣдѣн дѣнъ мѣзѣла нопѣдѣ се азѣ стрѣ- гѣнд: Пѣмжнтѣ! дела о корабѣ дѣн наѣнте. Ла зѣоъ дѣнъ ꙗзѣле де о кълѣторѣ оарѣвѣ, вѣзѣрѣ вѣне сѣре мѣазъ ноанте о ꙗнсулъ ꙗнѣтѣнсъ, шѣ вердѣуроасъ, акопѣ- рѣтъ депѣдѣрѣ, шѣ ѣдѣтъ де рѣжѣрѣ. Унде ера еѣ? Ла Амерѣка! къѣ маѣ пе ѣрмѣ ѣн венетѣк ѣадѣт нѣмеле сѣх!

Дѣмѣнерѣ ꙗн мѣзѣкъ есе къ стѣлѣурѣле рѣдѣкате, шѣ Колумб ꙗнѣжѣ пѣне пѣчорѣла не лѣмѣа ноъ ꙗн ꙗнсула Гѣ- анаханѣ, сѣх Сант Сабадор, адѣкъ Мѣнтѣитор; нѣмаѣ ꙗн ꙗзѣле ла 12 Октомвриѣ 1492, не карѣа аз шѣ стѣпѣж- нѣто ꙗн нѣмеле лѣмѣ Фердѣнанд шѣ Исавѣлла, ꙗнконжѣрацѣ де о мѣацѣме де пѣмжнтѣнѣ, карѣѣ къ снаѣмѣ прѣвеа ла Еѣропѣѣ, ка лѣнѣште зѣѣ. Фаца лор ера арѣмѣ ꙗнкѣ- сѣ, къ о къѣтъгѣрѣ дѣаѣе, шѣ къ трѣнѣла нѣлѣнѣ де фѣ- гѣрѣ кърѣоасе де дѣферѣте колорѣ.

Пѣсте ꙗнѣдѣне зѣле Колумб дѣскопѣрѣ ꙗнсула Кѣба, шѣ Сантдомиго, с-ѣх Испанѣола, унде са нѣс ꙗнтѣа колонѣе дѣн Еѣропѣѣ, карѣа акѣм се нѣмѣште тот Хаѣтѣ, ка маѣ на- ѣнте; шѣ вѣзѣт ꙗн 500 дѣанѣ трѣѣ дѣферѣте семѣнѣдѣ де оамѣнѣ, Сѣтѣпѣжнѣ ѣѣ сѣѣ.

Колумб ꙗнсъ тот сокотѣа, къ есе ла Индѣа: де аѣеа

ші пѣнь акум пѣмжтенилор Американи ле зик Індіани , ші Інсуаллор ачестора Індіае Окцидентале , спре діфферіре ле челе Оріентале . Сърѣчиа лѣкѣиторілор ласъ а'а адус ла бѣнѣиалъ , ші лн трѣжна де аур а аузіт къ се афлъ маі спре мівзъ зі . Пе урмъ фаче очетѣцхе , ласъ лн трѣжса 38 Іспаніолі , учіші де селватіні дунѣ плекарта са , ші ла 15 Мартіе 1495 се лнтоарче іарѣші ла портул Цалос лн Іспаніа .

Еуропа лнтреазъ а рѣснат де о лнштїѣцаре ноѣ , къ лн навїгатор , мергжа тог спре Аннѣс , адат де лн пѣмжнт ноу ! Къ че спаїмъ сїнѣларъ фѣ прїміт де Фердінанд нї Ісабелла , възжадала лнторс лунѣ шапте лунї , къ Американи дїн Іспаніола , рарїтѣці де аде докѣлуї , ші ауруа че леа адус ! Еї лл пѣсерѣ се шазъ , лмврѣкжадала ка не о кѣпѣтенїе а Іспанїї , нѣмїндаха маре Амїраал , ші вїчерїгъ а лумей ноѣ . Елєра прївїт де тоці ка лн ом лнїк , трїміс де чер . Атѣлчї каре маі лнтѣї се лнтречеа ла лнтрепрїндерїле лѣї , ші чїне маі наїнте съ се лнбарче сѣвт команда лѣї .

Аша Колѣмб лн 35 зїле а дїскїс Іспанїолїлор о калїле де експедиції , трїумфурї , ші авудїї некрезуте , де нѣсар адеверї де лнторї ; іар ел са а адео кѣнедрепгѣдїрї , прїгонїрї , ші амѣржчѣнї . Ел а фѣкѣт 3 кѣлѣторїї , лн тїа ла :

1492 . Кжнд адїскоперїт лн Амерїка Інсула Гуанаханї , орї Хаїтї , сау Іспанїола , шї Куба .

1495 . Лн адоа кѣлѣторїе къ 17 корѣвїї , ка лн Вїчерїгъ , дїсконере Інсуале Кѣраїбе , Пѣртторїка , шї Іамайка .

1498 — 1500 ꙗн атреа кѣльторіе діскоперѣ Інсуалае
 Тринітата, ші дін Континент Тераферма, ші
 Гвіана пжнѣ ла гѣра Оріночуауі, тот ꙗнкре-
 дінцат, кѣ есте ла Індіа, ѡнде, кѣутѣна тре-
 черѣ, а діскоперіт Сінга Кондѣра, ші Порто-
 bello, сокотінд кѣ Індіа ва фі песте ачесте ло-
 кѣрі, ші ва вені ꙗн Европа не ла Малака.

Екіпажуа съу ꙗнсъ се стрікаси, ші перѣа, дака доі ꙗн
 семнаці бѣрѣаці: Мендѣз ші Фіескі, ну веніа ꙗн Іспа-
 ніа кѣ лѣнтре, каріі авіа дѣнѣ 8 лѣні аѣ адаѣс о кора-
 біѣ. Ші пжнѣ атѣнчі іар перѣа де фоамѣ, дака нуа
 ажѣтора штінда: атѣнчі ꙗнтр о ноапте ера съ фіѣ ꙗнту-
 нечѣме ꙗн лѣнѣ: спѣне съабатічалор, кѣ де нуі вор да
 д-аде мѣнкѣрїі ва ꙗнтѣнека лѣна, не карѣа вѣзжнѣво
 съабатічїі ла тімпѣа спѣс, спѣімжнтѣндѣсе, іаѣ дѣт
 орї че аѣ черѣт, рѣжнѣѣа іар се ле деа лѣмінѣ лѣнїі кѣі
 съ ꙗнкїна еі.

ꙗнтр ачестѣа ѣнїі Іспанїолї, немѣлѣѣміторї, а аѣ пж-
 рѣт ла Іспанїа, кѣ ва съі факѣ ровї ꙗн стрїнѣтѣтѣ: Де
 ачѣа се трїміте Вовадїла, ѣн новїа, карѣле скоате не
 Колѣмѣѣ, шїа трїміте кѣ фіарѣле ꙗн мѣїні шї ꙗн пічѣаре
 ла Іспанїа, не нѣвіновѣѣа діскоперїтор аа лѣміі ноѣ!
 Са рѣшїнат Ісабѣлла, іа ѣшѣрат аффронтѣа ачѣста,
 кѣѣт апѣѣтѣт. Аїчі дрѣнт Фердїнанд ла скоѣ дїн лѣн-
 цѣрі, а скоѣ шї не Вовадїлла; ꙗнсъ на цїнѣт нічі о фѣ-
 гѣдѣїнѣѣ дїн чѣле марї.

Колѣмѣ а мѣрїт ла ѣѣѣѣ, пѣїн де съѣѣїчѣне, шї с а
 ꙗнгронат ꙗн Сантдомїнго кѣ лѣнцѣріаѣ ꙗнрѣѣнѣѣ, дѣнѣ
 черѣрѣа са!

Мареле Колумбу дете њн њндемн неспус ла о мулциме де навигаторі каріи, њнсуфлаці ші де ценіѡла домінітор п а- тунчи де адіскопері лумі ноѡ, інтересѡрі, ші ноѡ три- умфурі, дупь Екземплаѡ съѡ кѡлѡторіа, дестерѡ челе дін тії кѡвѡнтате кѡноштінде пентру пѡмѡнту, структура ші фаѡа лѡі, ѡрін челе маі њндрѡзнице Ек- снеліціи, ші њнтрепріндері, дупь ачест ом маре, њнко- ронате адесеа ори де іспрѡвїае челе маі некреѡте ші не- нѡдѡжуите; маі алес пе кѡнд мїжлоачеле њнкѡ ѡра фѡ- рѡ пѡтере: пентру імперфекціа Навігаціеі, ші а корѡ- вїрулѡі, каре-авїа ѡшісерѡ дін њнтѡнерік.

Васко де Гама .

Пе кѡнд Колумбу ку Испанїолїи вїзїта Емісферѡла Анѡса, Портогезїи асеменеа кѡлѡторїа њн Емісферѡла рѡсѡрїтаа . Еї њкѡ дела 1491 рѡндуїсерѡ пе Ковї- лам се черчетезе пе ѡскаѡ Індїае, ші Африка Рѡсѡрї- таа . Ачеста мерѡнд дін Еѡпѡт пѡнѡ ла Малабар њн Індїа, ші ла Софала њн Африка, а адѡс њнштїиѡца- реа, кѡ се поате фаче кѡлѡторїа пе маре ла Індїа .

Аша Васко де Гама, Испанїол, нѡскѡт ла 1475, іа дела суверанѡла съѡ зече оамѡні, осѡнціи ла моарте, ка сї њнтреѡїнѡезе ла вре ѡн Перїкоа, карїи прїн дісне- рареа лор съѡоатѡ гѡсі ертаре; ѡтрече о ноанте ла рѡгѡчѡні њн Канелла фѡчоареі, кѡмінекѡндѡсе; популѡла адоазї ња дѡсе ку лакрѡмі ла ѡѡрѡхрі, њн каре лок де пѡкаре апої са зїдїт о мѡреаѡѡ монастїре .

Аша пѡзакѡ дін Аїсаѡна 9 Іуліе 1497 ку пѡтрѡ ко-

рѣбноаре, ші 160 оамени, трече канѣа де Бонасперанца
 ирін марі фортуні грозаве, не унде марінарії, спѣимжн-
 таді ші де фоамете ^а се рескоадъ асѣпирѣ; еа пѣне ^а
 фіаре пѣ кѣпетенііае дор, ші, лѣжна кѣрма, трече а-
 чест немаі трѣкут коад ал Афрїчеі. Пе Негрїі чеі фѣ-
 чеа марі шіедїчі, спѣимжнтжнѣзі кѣартїлерїа, апоі пѣла
 20 Ноѣмврїе трече пѣла Мозамбіку, ші Мелїнда, унде
 а кѣлкат еа ^антїі дїн Еуропеі, ші а гѣсїт Корѣві а-
 раѣ, ші Індіане, де кѣрїі ла 1 Мартїе 1498 повѣдїт,
 ажунсе, ^ан 23 де зіае, ла дїрмурїі де Малабар ла Індіа,
 ші ла 21 Маїз, арункѣ Анкора ла Калкут. Або о гѣ-
 сїште онадіе порочїтѣ, кѣ акѣзі Заморїн сѣу Гѣбер-
 нагор фѣку о алїанцѣ, ші, не ^амвоїнахсе кѣ еа, ^ан-
 датѣ се ^антоарче іар ла Мелїнда; еа де аїчі ун амбасадор
 пѣмжнтѣан, трече Канѣа де Бонасперанца ла Мартїе,
 ші ла 14 Септемврїе 1449, песте дої ані, віне іар ^ан
 Лісабона. Камоене, чеа маї маре поету порторѣз,
 а фост кѣ еа, ші а фѣкут дїн дескрїереа ачестїі кѣль-
 торїі фрѣмоаса По-мѣ Лусіада.

Портогезїі ^ан датѣ умнахрѣ Рѣсѣрїтѣа де нѣмлае,
 пѣтереа, ші колонїїае дор, ашѣзате пѣ ла Мозамбік,
 Індіа, Інзуаеае Молаче, Кїна, ші Цѣпонїа. ^ан 50 де
 ані аѣ дїскопрїт тоте докурїае, деаа Гѣїнеа пѣжнѣ ла
 Мадагаскар, Бабеламандѣв, ші Цѣпонїа.

А м е р і к .

Амерїк Веснѣхїе, нѣскут ^ан Флоренціа ла 9 Мартїе
 1451, дїн маре ф-міаїе веке, фѣку Мари ^анаїтѣрїі ^ан

штѣицеае фѣршті . Апоі ѣмбрѣцѣишжнд негоцѣа , ѣ
 лѣсѣ , кѣм ахзі де іспрѣвѣае лѣі Колаумѣ .

Ѣносѣфлат де ела , пѣакѣ деаа Кадікс ку 5 вассе есѣт
 ордінеае лѣі Одіеда . Деаа Інзулеае Канаре , дѣпѣ 37
 де зѣае . ажѣнсе ла цѣрмѣрѣі де Парѣа , Тѣрафѣрма , шѣ
 Сѣнѣа Мексѣкан; шѣ дѣнѣ 13 лѣнѣ се ѣнтоарче ѣн Іспанѣа
 ла 1499 , де кѣма дѣнтро норочѣре авѣ чѣнстеа де а да
 нѣмеае сѣѣ Лѣмеі ноѣ , дѣкоперѣте де Колаумѣх .

Ѣн датѣ ѣар пѣакѣ ку 6 вассе , тот дѣн Іспанѣа , ажѣн-
 це ла Антілае , Гѣіана , шѣ Венецѣеа , шѣ се ѣнтоарче
 ла 1500 , прѣімінд фѣрѣчѣрѣае Рѣдѣі , шѣ а Рѣдѣнеі , ѣар
 Флоренцѣа фѣкѣ веселѣі , фѣрѣчѣндѣсе кѣ ша вѣзѣт лѣ-
 скѣт ѣном маре .

Еманѣа , чѣа маре аа Портогалѣі , вѣзжнд аша , а
 трѣс пѣ Америк ла сѣне , фѣкѣндѣѣа ку фѣѣдѣѣнцѣеае чѣеа
 марѣ , сѣ лѣсе Іспанѣа .

Америк а фѣкѣт патрѣ кѣлѣторѣі ѣна дѣпѣ ала , шѣ
 а мѣрѣт ла 1516 ѣн Тѣрчѣра . Еманѣа спрѣ меморѣе а
 ешжнѣѣрат ѣн Катѣдрала Лісбонеі рѣмѣшѣдѣеае корѣѣі
 лѣі; ѣар Флоренцѣа ѣмпѣае фѣмѣліа лѣі де чѣнстѣрѣі .

1499 . Кабот , Енглеѣз , кѣѣтжнд а трѣче пѣ ла Норд-
 вѣст , дѣскоперѣ Тѣранова , ѣнде а афлат ван-
 кѣрѣае чѣеа пѣіне де пѣштѣі , ла кѣре пѣнѣ акѣм
 мерѣ Еѣропѣі пѣ тот аѣѣа пѣнтрѣ пѣскѣт , шѣ
 Лабрадорѣа пѣнѣ ла Флорѣда . Себастиѣн фѣѣ
 сѣѣ дѣн Іспанѣа се сѣѣ пѣнѣ ла Парагѣѣаі , шѣ
 ѣнторкѣндѣсе ѣн Патрѣа са , апоі ажѣнцѣе ел
 ѣнтѣі ла марѣа Алѣѣ , вржнд а мерѣце ла Америк-

ка пе ла Норвест: адікъ пе Очелуха ꙗнѣцат ,
пе ла Норуха Европѣ .

1500. Кабраал , Португез , мергѣнд къ адоа Флотъ
ла Індіа пе урмеле лѣи Гама , арѣнкат де о фър-
тѣнъ спре аѣнѣс , діскопері Брасіліа . Ачаста
фър де ꙗндоівалъ ар фі фост ꙗнтіа діскоперіре
а Амерічі , ка ча маі апроане парт еа еі де Афри-
ка . Кортреал діскопере дірмѣрїї де Лабрадор ,
къутѣнд а трече ꙗн Европа ; ꙗнсъ дѣпъ а доа
ꙗнчеркаре нѣ са маі ꙗнторс ꙗнапоі .

П Ъ М Ж Н Т У Л Д У П Ъ 1500 ,

Пеакѣм оарва лѣкоміе а колонїлор Іспанїолешті діс-
понуха Антілеле . Ніште рѣтъчїді дісперачї нѣкъно-
тшеа алте аѣнѣї , де кѣт нѣмаі аурѣ . Ачастъ рѣтъ-
чїре оарвѣ нїерѣх песте 10,000,000 Амерїканї ! а къ-
рор віцѣ моале шї слабѣ къзу де одатѣ , обосїтѣ де
мѣнчїде пе мѣсхрате , шї болѣвїчосе ла мїнеде де
аур шї ардінт . ꙗн задар стрїга вѣрвацїї сїмѣїторї
асупра ачештїї крѣде неоменїї . Лас Касас , Епїско-
пѣла де Кїана , Протекторѣла Амерїканїлор , фѣхнѣла ꙗн-
трачесте къѣлторїї ꙗн лѣмѣа нѣѣ , пе кареле ꙗнвѣцѣтѣ
ра са , шї мулта петречере пе аколо л аѣ ажѣтат а фаче
о генералѣ дескрїере а къѣлторїїлор , шї а шї ꙗнтѣм-
пѣлѣрїлор лѣи Колѣмб . Ачестѣ вестїт вѣрват де доѣ орї
а венїт ꙗн Европа , пѣлнїжнѣдѣсе пентру Амерїанїї , нѣмо-
рочїді , ꙗнаїнтеа ꙗмпѣрѣтѣлѣи Іспанїї .

Има сесфържмь, четина дескриеріае азї де трѣктъ-
 ріае чгае варваре. „ Мѣеріае се пунѣа ла аурѣа пѣ-
 мѣнтѣахї; бѣрвації ла ал мїнеаор. Ценераціїае перѣа,
 грѣмъзї де Амерїкани се сѣтрѣма. Ун Испанїола крѣнт
 а хотѣржт песте 200 Амерїкани съ се учїдѣ. Ун оффи-
 цер ал Рїдѣї азасе 300 Амерїкани; дѣпѣ 3 азї абїа
 рѣмѣсесе 30! іа маї дат 300, пе карїї пїерзжндѣї, іа маї
 дат шї аації, пжнѣ че шї еа а плаєснїт: де нѣ се опрїа чева
 де о аудїенцѣ ѱнцѣлаапѣ, еї пѣстїа шї Мексїкѣа, ка пѣ
 Испанїола! Ла Перѣа ун Алондо ѱнтѣланеште о чеатѣ де
 фѣмѣї ѱнсѣрчїнатѣ кѣ мѣрїнде, кареле іа ле даѣ азї; еар еа
 азѣндѣае, пе еае де учїсе пе тоате! Еї сѣпа гропї, ле
 умпѣа кѣ ценї, шї арунка аколо грѣмадѣ Амерїкани
 вїї прїнші, бѣтржнї, фѣмѣї, мѣерї грѣае, прѣнчї, пж-
 нѣ се умпѣа грѣапа! Трѣѣа Амерїкани дѣпѣ сїне:
 ка сѣї пѣ се ватѣ кѣ фрѣці де аїаор, шїї сїаѣа сѣ ле
 мѣнжнче карнѣа. Кжндѣї дѣчеа прїн мѣнцї, шї кѣае
 де остенїеае, ле сдрѣвїа дїндїї кѣ мѣнѣнкїа сѣеїеї, іар
 Амерїканѣа цїпа „ Учїдецімѣ аїчї! аїчї воїѣ се рѣмжїѣ
 мортѣ! Ун Испанїола ла вжнат, не авжнд че да кжїнїаор,
 ѱнтѣланеште о мѣере кѣ ун копїа, пе кареле тѣндѣа бѣ-
 кѣцї, карнеа іа ѱмпѣрцїто ла кжїнї. Ам вѣзѣт, зїче
 Ласкасас, ѱн мїї де локѣрї кѣ окїї мїї, Испанїолї тѣнд
 мжїнї, насѣрї, шї ѣрекі ла бѣрваці шї фѣмѣї, нѣмаї дїн
 капрїчїе; адрѣсжнд огарї шї зѣвозї, деї сфжшїа; рѣ-
 пїнд копїї дела цїдеае мѣмѣї, деї асѣжрѣае ѱн вжнт кѣт
 пѣтеа; шї пе ун Испанїола арукжнд еар ѱн фок пе ун копїа
 дїн браѣае азїї попѣ, чеа скѣсесе дїн арѣере.

Антрачесту снаціѹ, дела 1500—1600, а ѱнаїнтаѹ 5 нації ла дескоперїї: Испанїолїї, Португезїї шї Енглезїї; шї треї марї бърваці: Кортез, Маѱеллан шї Дракон. 1501. Америк ѱн а треа кълѹторїе ку 3 васа дїскопере Бразїліа пълнѹ ла Патагонїа; іар де фуртѹнї фѹ сїдїт а се ѱнтоарче ѱн Португалїа ла 1502.

1502. Колумб фаче а патра ла Амерїка: еар Васко де Гама а доа кълѹторїе ла Індїа, а кѹї флотѹ сѹпнѹне тоате корѹбілае індіане ѱнтѹмпїнате, шї се ѱнтоарче ку 13 корѹвїї ла 12 Децемвріе 1503.

1503. Гоневїа дїскопере Інсѹла Мадагаскар; Колумб Істмѹа Дарїа, шї Америк фаче а патра кълѹторїе, ѱн-трѹ ѱн сїѹа Тѹтїсанти ла Брасїліа, кълѹтѹнѹ а трече спре Малака, шї непѹтѹнѹ, се ѱнтоарче.

1506. Алмеїда дїскопере Інсѹла Чеїлан; Сеѹїра, Сѹматра, шї пе Інсѹла Малака ла 1509.

1507. Алѹкерк, ѱнтемеїторѹа домпїрїї Португезе ѱн індїа, сѹпнѹне пе Ормѹс, чеа маї стрѹлѹчїтѹ шї маї полїтѹ четате а Асіеї. Рїга Персіеї, а кѹї ера, черѹнѹ трїѹтѹа дела Пуртогезїї; Алѹкерк арѹтѹ трїмїшілор, гїѹлае шї глаѹнѹце, зікѹнѹ: іаѹтѹ монета трїѹтѹлор чеѹѹ Рїгѹ Португалїеї.

1511. Алѹкерк дїскопере Інсѹлае Молѹче, шї Кор-треаа візітеазѹ Лабрадорѹа маї віне.

1513. Балбоа, дѹс де ѹн Каѹїк Американ, дїн вѹрфѹа ѹнѹї мѹнте налт дела істмѹа де Панама веѹе Оѹеанѹа чеа марѹ, шї Португезїї ажѹнѹѹ ла Борнео.

1519. Кортез палеаѹ дїн Інсѹла Кѹба спре ноѹ експе-дїції ѱн Контїнент. Ачест сїмплаѹ докѹѹїтор аа гѹбер-

наторуази Инсуаі нумаі ку 600 оамені, 19 каі, ші вре о кжте ва тунурі, мерце де сунпуне Мексікуа, чел маі пугтерніку стат аа Америкіи де мiazъ ноаште.

Кортез, апаінтжнд пе лунгуа сінуази Мексіку, дете де ораше чівілізате, унде се чінстеа мьестріале; сунпуне пугтерніка републїкъ де Тласкала, а кхі армаші тоці фудіръ де ведереа квалреціалор, ші сунетуа тунуріалор. Фькжнд паче ку еі, 6000 аліанді аа асоціръ ла Мексік, унде аінтрат неопрїт, ку тоатъ апьрареа че ар фі пугтът фаче суверануа, кареле абеа, спун, ла 30 vase че фіеште каре съ пугтеа аифьціша ку 100 мїі оамені, армаці ку съцеці, ші піетре тьіоасе дрепт събіі.

Монтезума, ампьратуа дін урмь аа Мексікуази, аа прїімі ка пе ун стьпжн аа съу, ші аькуиторїі Мексікани, ка пе ун Зех, карїі аіценукеа пе уліце, кжнд тречеа орі че Испанїол. Ун Кацік, кьпетенїе Американъ, унзі капїтан Испанїол че тречеа, іа презентат робї ші вжна-турї, зікжнд: де еці зех, іатъ оамені, мьнжнкы; де еці ом, іатъ мерїнде, чеці адук ачешті робї. Ун ценерал маі апоі а лзі Монтезума ла Веракруче, оморжнд вре о патру Испанїолї, Кортез мерце ла палатуа ампьратуази ку чінчі зечї Испанїолї; аа прїнде шїа іа ла Квартїр ку фіареле аа мжїні шї аа нїчоаре, фькжндуа васал. Атунчі Монтезума шї кьпетенїїле дау ун трїбут де 600,000 марче де аур курат, о некрезутъ мулціме де піетре скзмпе, шї рарїтьці де о Індустріе а маі муате веакурї, дін кареле Кортез а дат ачїнчеа парте Испанїї, стьнжнуази съу, оа чїнчеа аубь ел, ші челедаате де а ампьрїт солдацілор. Дупь муате бьгьалї прїнсе шї пе

Гатимозин, ноха лор Императ мексикан, кареле пундусе пе кървуні апринші де адуньторуа вистіерііаор пентру Рига Испаніі, ка се спхе знде ш ах арункат авуцїіае ан аак, ши възжнд пе мареле сау понтіф цїпжнд, осїндїт асеменеа, рі зїсе „, Дар ех сжнт пе вр зн пат де Розе? Кортес пїдї ка ши Колумб: фу несемїт де тот ан Испанїа. Одатъ, амвржнїнд глаота че импресура карета Рїцїі, съ сзе пе скърїчіка еї. Карол антревъ: чїне есте ачест ом? есте ачеаа, ръспхнсе Кортес, кареле цадат статурї маї мвате, де кѣт четъцїіае че цах лъсат пърїнциї.

Мацеллан.

1520. Мацеллан, Портогезу, антїїа анконцїзрѣтор аз Пъмжнтхавї, дїн новїаь фамїліе, недрептїцїт, ласъ патріа са Портогалїа, ши марце ан Испанїа ла Карол ѡл V. Ачеста рі спхне де авуцїа Інсуалаор Молаче, ши де дрептїа че аре але стъпжні: кѣчі Фердїнанд черхсе деаа Пана аї антърї стъпжнїреа локурїаор афлаате де Колумб. Пана Александр ѡл Vї пхсесе о лїніе мърцїнітоаре, трасъ пе зн глоб 100 мїле маї спре Анхс де Інсуалеае Азоре, хотържнд: катотъ локурїіае дїсконепрїте спре анпхс де ачестъ лїніе съ фїе ан вechї але Испанїоїаор; іар челе деспре ръсърїт, але Портогезїаор: де ачеа калеа ла Інсуалеае Молаче тревзїа кьутатъ де Испанїоаї спре Анпхс.

Аша Мацеллан плаекъ ла 20 Септемврие 1519 дїн Севїлаа, ажунїе ла Тенерїфа, апої ла Рїо Іанеро, де знде лъїна провїзїї, ернеазъ ан сїнїа Сант-Іуліан ла

Патагоніа 1520 : кѣчи пѣ аколо есте іарнѣ кжнд пѣ ла ноі есте варѣ . Атѣнчі о корабіе скѣлжндѣсе асѣпрѣ авіа фѣ сѣппѣсѣ . Ера сѣла омоаре корѣбіеріі пѣнтрѣ чеіа адѣс ѣнтр ачесте докурі . Пѣ ічі а възут нѣште оамені фоарте налці, кѣ феѣеле фѣкѣте рошіі, пѣ лѣнѣгѣ окі кѣ трѣсѣрі гаалбіне, ші пѣ образі кѣ доѣ фіѣурі ка ініма . Маѣелан а пріне доі, сѣі адѣкѣ ѣн Еуропа, фіе каре дін еі мѣнка, спѣн, пѣ зі ѣн панер пѣін де пѣ смеді, беа ѣнтр о ѣнѣіѣре окале де апѣ, ші пѣ шоаречі ѣі мѣнка крѣзі кѣ піеле кѣ тот . Пѣ ла 21 Октомвріе, мерѣжнд тот пѣ лѣмѣ ѣѣрмѣріі Патагоніі, трѣкѣ ел ѣнтѣѣ стріптоареа ѣн 38 зіле, кареа кѣ дрепѣла се нѣмеште ѣнкѣ стр : лѣі Маѣелан . Корабіа чеа сѣппѣсѣ, лѣсѣндѣла ѣн мѣжлокал стріпторіі, се ѣнтоарче ла Сант Іуліан, ші, лѣжндѣ пѣ Іуан де Картаѣена, лѣсат аколо де Маѣелан, віне іар ѣн Іспаніа .

Аша Маѣелан рѣмѣне кѣ трѣі нѣмаі корѣвіі ; ла 28 Ноѣмвріе трѣче капѣла Вікторіа нѣміт аша дѣпѣ окорабіе а са, ші ѣнтрѣ пѣінѣ де коражѣ ші вѣкѣріе ѣн Очеанѣла чеа маре, атѣнчі ѣнтѣі кѣлкаат де корабіе Еуропенѣаскѣ, пѣ кареле рѣѣ ла аѣ нѣміт Пачнікѣ, поате пѣнтрѣ вѣнтѣріле чеае реѣѣлате нѣмаі .

ѣн трѣі лѣні ші 20 де зіле трѣкѣндѣла, а аѣѣне ла інсѣлаеле Ладронѣ ѣн 16 Мартіе 1521 ; ѣнсѣ пѣжнѣ атѣнчі мѣлці лѣі лѣі аѣ мѣрїт де фоамѣ ші сетѣ .

Есте де мїраре кѣм а дат нѣмаі пѣсте доѣ мїчі Інсѣлае ѣнтр атѣта калѣ лѣнѣгѣ ші мѣлціме де Інсѣлае . Се веде кѣ ел атрас прінтре Інсѣлаеле Перікулосѣе, ші Маркізе, спре мїазѣ ноапте де Екѣатор пѣ дрепѣ інсѣлаеле Мѣл-

граве ; ші апоі ла Інсуглае Ладроне ші Філіппіне , унде с аз учіс де сълаватічі ꙗн Інсугла Матана 1521 Априліе 27 . Акум ле маі рѣмьсесеръ дін чінчі тѣмаі доъ корьвіі .

Себастіанъ Кано , урмаша лѣзі , вреа съ се ꙗнтоаркъ ла Амеріка ; опрїт ꙗнсъ де вжнтурї а венїт ла Інсуглае Молуче къ маре міраре а Портогезілор , къ карїї бѣтжндусъ а маі піердѣт о коравїе ; ші де ачі , трекжнд пе ла капѣла де Бона speranza , а сосїт ла Севїлла ꙗн Іспанїа 7 Септемврїе 1522 , обосїт де остенеае дѣпъ окѣлѣторїе де треї ані , ші 14.зіае ; дар нѣмаі къ 18 оаменї дін 235 дела плекареа лор . Кано аїчі къзѣ ꙗн аатъ недѣмерїре : къчі ела аеа Сїмбѣтъ , 6 Септемврїе ; іар ꙗн Севїлла ера Дѣмїнекъ , 7 Септемврїе . Авїа аз прїченѣт апоі къ ар аеа чїнева тот зїоъ де ар мерѣе тот спре Апѣс , кържнд тот дрепт Соаре ; ꙗн треї ані ꙗнсъ ші Кано а апѣкат тімпї де о зі ꙗнкаї , тот дѣпъ Соаре мергжнд . Аша са фѣкѣт де корадїосѣла Мацеллан ꙗнтїа ꙗнконѣураре а пѣмжнтѣлѣзі , ші чеа маі лѣнѣкъ кълѣторїе пжнѣ атѣнчі . Кано авѣ мѣрїреа де а адѣче ꙗн Еуропа пе Вікторїа коравїа че ꙗнтжїѣ а ꙗнконѣурат глобѣла , акѣї ротѣнзїме атѣнчі ꙗнтжїѣ са вѣзѣт де ом .

Дѣпъ Мацеллан ꙗнкоаче ачесте дескоперїрі с аз ур мат . 1522 . Кортес трїміте корьвії пе Очан ла Інсуглае^е Молуче .

1524 . Вераданї , Флорентїнѣ , мерѣе дела Флорїда пжнѣ ла Теранова .

1525 . Гарчіа мерѣе ла Інсугла Челевес , ші Пізар ла ла Перѣ .

1527 . Сааведра, Испаніол, трімісу де Кортес ла Інс :
Молауче, діскоперє Гвінеа ноъ .

1530 . Антро, зі ніште Испаніолі кумпѣнія букѣці де
аур; ѹн Американ, рєстурнжндуле кумпѣна, де зісе къ,
шасє Сорі кѣлѣторінд спрє міазъ зі, вор гѣсі ѹн лок
ѹнде аурѹа чєл мулт сє поате антревѹинца ла орі чє лѹ-
крѹ . Франчіскѹ Пізар, ші Дієгос Алмагро, ѹнѹд ѹн
крѹнт копіа лєпѣдат; іар алѹа ѹн пѹркар, фѣкжндѹ-
сє осташі, антрепрінсєрѣ аша діскоперіреа ші сѹпнѹ-
нерєа лѹі Перѹ, чєі маі марі, маі авѹдіоасє цѣрі, ші
маі чівілізатѹ патѹнчі статѹ дѹпѣ Мєксікѹ ан Амеріка
де міазъ зі . Кѣпчєніа Перѹвіанілор сє нѹміа Інка,
сокотіт фіѹ ал Соарєлѹі . Еі, дрепт скрісоарє антре-
вѹинца нодѹрі пє ацє, авєа овєліскѹрі, кадранє, пала-
тѹрі, статѹє, шал фоартє мѣєстріоасє .

Атаваліпа, чєл дін ѹрмѣ Інка, сѹпнѹсєсє тот локѹа
дєла Кѹско, капітала сє, пжнѣ ла Кѹіто, антре карє-
лє фѣкѹсє ѹн дрѹм лѹнгѹ 500 лєгє пєстє прѣпѣстїі
ѹмпачтє, ші мѹнці шѣсхїці . Ел да порѹнчїлє салє ан
тог статѹа прін станціі дє чїнчі вѣрѹаці, лє тоатѣ жѹ-
мѣтатєа дє лєгѣ . Кжнд кѣлѣторіа, сє пѹрта пє ѹн
Трон дє аур, грѹѹ 25000 дѹкатѹрі, чє етє пє ѹн пат
дін таблє дє аур, дѹс дє чєі маі антїі зі Статѹлѹі ! Пі-
зар атакѣ ачєст стат кѹ 250 пєдєстрі, 60 кѣлѣрєці, ші
12 тѹнѹрєлє . Атаваліпа єра спрє Кѹіто кѹ врє о 40000
солдаци армаци кѹ сѣцєці, ші лѹнчі дє аур ші арцінт .
ѹн попѣ Испаніол, а нѹмє Валверда, сє анфѣдїшазѣ ла
Інка кѹ обївалїє ан мѣнѣ, зікжнд : трєблє сѣ крєзі тот
чє спѹнє ачєстѣ Картє . Інка, анпронїндѹѹ дє ѹрєкє

ші неахзінд німік, о арүнкъ жос; ші бѣтаеа се днчепү.
 Тунуріле, каіі, ші армеле де фок спымжнтаръ не Пе-
 рувіані; іар Атаваліпа, принс де Іспаніолі, фу нүс дн
 фіаръ; апоі үчіс, карлае нентру лібертата са ле да
 аур, кжт копріндеа о салъ а палатѣлуі, наатъ кжт
 іажундеа мжна дн сүс, 22 пічере лүнгъ, ші 16 латъ.
 Атүнчі осташіі се жука ку аурѣла: тот кавалерѣла а лүат
 240 марче де аур кұрат, тот солдатѣла 160, аү дмпър-
 цит днтре еі арцінт ле доъ орі атжта, оффіцеріі лүаръ а-
 вуціі немъсұрате; трімісеръ, дн Іспаніа лүі Ріга Карола
 Күінт 2000 марче де аур лүкрат, ші 30000 марче де
 арцінт. Алмагро апоі мерце ла Күско, ші трече пжнъ
 ла Хілі, діскоперіндеуо ла 1535, не үрмъ се чартъ, ші,
 вѣтжндүсе, принс се омоаръ де фраціі лүі Пізар, ка-
 рлае ші ела дндатъ фу үчіс де өмічіі лүі Алмагро!

1534. Картіер, Француз, діскопере Канада, ші ржѣла
 Лоренцо, үнде нүне ші о колоніе. Відалказар
 сүннүне Күіто, ші черчетеазъ вєчіпѣтѣділе лүі,
 апоі трекжнд мүнціі Корділера ку Орелан
 діскопере ржѣла Амазон.

1537. Гріалв діскопере Гвінеа нүоъ, ші Мендетиінт
 візітеазъ Індіа, Кіна, Цаноніа, ші се днтоар-
 че дүпъ 28 ані дн Еуропа ла 1558.

1558. Кастро діскопере інскла Мінданао.

1542. Мото се арүнкъ де о фүртүнъ ла Цаноніа ку
 ааді Портогезі.

1549. Португезіі сүннүн Брасіліа.

1553. Відалкав, енглез, тр-че пе ла Нордкап, ші ажунде
 ла Архангел. Де акүм днчепү кѣлѣторіілае Ен-
 глєзіаор.

1356. Бурхт, Енглез, дѣскоперѣ Ноазембла; шѣ стрѣмтоарѣа Вагац, ѹнде се опрѣште дѣ гедурѣ, кѣхтѣнд трѣчере пѣ коло ла India.
1367. Don Mindana шѣ Мендоза, Испаніолѣ трѣмшѣ ла Губернаторѣа дѣн Перу, дѣскоперѣу Incuallae Solomone шѣ Mindana.
1371. Испаніолѣ дѣк колоніѣ ꙗн Incuallae Філіппіне:

Д р а к о н :

1577. Дракон, Енглез, нѣскѣт ла 1545 ꙗн Табісток дѣн вѣрѣндѣ сѣрачѣ; ꙗн сѣ коражѣа сѣу, Зѣла шѣ ꙗн-демѣнарѣа са ꙗл фѣкурѣ ꙗндатѣ ѹн іскѣсѣт марѣнар дѣ о марѣ репѣтадѣе, шѣ дѣхѣ мѣлатѣ кѣхтѣторѣѣ пропѣхѣ Рѣцѣнѣ Елісавета а мерѣе са ꙗн сѣшѣ ꙗн Очѣанѣа чѣа марѣ прѣн стрѣмтоарѣа Мацѣллѣанѣ: ка сѣловѣаскѣ пѣ Іс-паніолѣ, карѣ пѣаꙗн прѣмѣндѣа Рѣцѣна кѣ вѣкурѣе ꙗ дѣтѣ 5 корѣвѣѣ шѣ чѣае трѣвѣнчѣоасѣ фѣрѣ а шѣтѣ пѣвѣлкѣа. Дракон пѣаекѣ дѣла Пѣлѣмѣт ꙗн 13 Ноѣмврѣе 1577, ꙗн-трѣ ꙗн стрѣмтоарѣа Мацѣллѣанѣ 20 Аѣгѣст 1578, шѣ ꙗн-пѣнѣ до фѣртѣнѣ се вѣдѣ ꙗн мѣшлѣкѣа мѣлатѣр інсѣла дѣ ла капѣа Хорн, чѣа маѣ дѣ мѣазѣ зѣ колѣѣу ала Амерѣчѣе, пѣ ѹнде са ꙗнѣжѣ а трѣкѣт ꙗн 13 зѣла; апоѣ мерѣе тот спрѣ Норд, фѣкѣнд марѣ прѣзѣ, шѣ, стѣпѣнѣнд ор чѣа корѣвѣе Испаніолѣаскѣ ꙗнѣжѣпѣна ꙗн Очѣан, ажѣнѣе пѣ ла 48 градѣ аѣдѣме, кѣхтѣнд трѣчере ꙗн Очѣанѣа Атлѣан-тѣк. Шѣ нѣгѣсѣнд, сѣлѣт дѣ дѣрѣа чѣа марѣ, а вѣнѣт пѣ ла градѣе 58, нѣмѣнд лѣкѣа пѣ ѹнде стѣтѣсѣ корѣвѣа

- 1584 . Ваатер Ралер, стъпнениште Вірѣнія, ші аду-
че да коло антиаидатъ картофїи ан Еуропа .
- 1585 . — 7 Давис , Енглез, фаче треі кълиторїи спре
Норд , дїскоперє стрїмтоареа Давис ші Грен-
ландїа де Аннїс , кълїжнд тречереа не ла
Норд-вест .
- 1591 . Раїмонд мерѣе ла Індїа ку антиаїа коравїе Ен-
глезаскъ чеа кълкат аколо .
- 1593 . Хавкін, Енглез, дїскоперє Інсѣледе Флааклан-
де , нумїте маї апої ші Мааїїне .
- 1595 . Корнїліе Утман мерѣе ла Індїа ел антиаїа дїн
Оландезї . Мїндана , паекїжнд дела Перу трї-
міс де Губернатор ку о колонїе ла Інсѣледе Со-
ломоне , дїскоперє Інсѣледе Маркїзе , Солїгаре
ші Сантакроче , унде ші моаре .
- 1596 . Емскерк , Оландез , ернеазъ ла Ноазембла ,
обсервеазъ прерьсьрїреа Соарелї аколо дїн
ресфрїжїцереа разелор , шї дїскоперє Спїц-
берга .
- 1598 . Ваерт , Оландез , ноъ лунї се азїтъ ку фуртї-
ні шї фоаме прїн Стр : Мацелланъ фъръ а о
путеа трече , де се рїмтоарче ан Еуропа .
- 1600 . Компанїа Енглезаскъ ла Індїа азїзатъ , кїжнд
Ланкастер а дус антиа флотъ негодїалъ аколо
дела Енглїтереа .

П Ъ М Ж И Т У А Д У П Ъ 1600 .

Чеа че е маї интересант ан сѣта ачаста , есте анченереа

къльторіалор дескрипторі прін локъріале діскоперіте, дін каріі мѣлді ах фост ші Місіонарі центру дѣтіндерса Релігііе: къчі дѣлѣ ачесте марі діскоперірі, днсуфлатѣ маімуат де а афла калса Індіі, са кам стінс ачел къдет вреднік де о вѣчнікѣ меморіе. Аморуа мъріреі намаі повѣдѣт пе лѣчуріале мъріалор немърцініте бървѣці нетренезі; сетса аурѣлхі а фост дачі рнаінте бусулаь лакоміалор негудѣторі; інтереса дїтресе спре църі некуноскуте центру вістіеріі. Вжртошіі Портогезі, ші воініціі фїі аі Кастілііе се фѣкурѣ невѣзѣці дін театруа мареалор навїгаціі, ші діскоперірі денѣртате; дн локѣлор а іктрат негоѣла Оландез. Къчі рнтрачест спадїѣ Енгалезїі къ Хѣдсон, ші Дампір; ші маі алес Оландезїі къ навїгаторїі: Тасман, Лемер, Нѣгіс, Карпентарїа, шна, къльторїндаѣсе маі вжртос спре а рѣні сінгурї вістіерїіале Молаучелор, авурѣ мърїреа де а кѣноаште ачест маре пѣмѣнт, Аѣстрасїа сау Оланда ноѣ, кътрѣ кареле дн зїон де а стѣзі прївѣаште інтереса чѣл віѣла днделенціалор Еуропїе. Ачесте дескоперірі са фѣкѣт днтрачѣастѣ сѣтѣ.

1601. Навїгаціа Францезїалор ла Індіа, шї ла:

1602. Соціетатеа Оландезїалор ла Індіа се днчепѣ днтіаціі датѣ.

1606. Кѣрос діскоперѣ Інс: Отаїні, Соціале, Сантоспїріто, сау Ебрїделе ноѣ, ші Торес діскоперѣ Стр. Торес.

Хѣдсон.

1607. — 10 Енрїс Хѣдсон, Енгалз, спре а афла калса

періт мѣате докурї антрачеле пѣрці де мїазѣ ноапте :

1619 .

А с м е р .

1615 . Асмер ку Шѣтен , Оландезї , анкунцуръ Пѣ-
мѣнтуа , фѣкѣнд кѣльторїї ку кеатуїала лор . Ед пѣс-
акъ дѣла Inc : Тексеа 14 Іунїе , шї ла 6 Децемврїе ажун-
це ла Портуа дезїратѣн Пагагонїа . Ла 16 Іануарїе 1616
трекѣнд пѣлжнѣ стрїмтоареа Мадеаланѣ шї Тарафо-
го , афлѣ спре Рѣсьрїт ѣн море пѣмѣнт наат , че ла
нумїт Пѣмѣнтуа де Статурї сау Incуаеле стантен ; іар
стрїмтоареа Асмер дунѣ нумеле съѣ ; трече ашої капѣа
Хорн , шї , врѣнд атрече ла Incуаа Фернандез , фѣ ам-
піс де вѣнтурї атрѣче Очануа чел море . Аша дѣте де
Incуаа Дїканї , де о парте дїн Incуаеле Перїкулаосе ,
Амїче , Навїгаторе , шї аате мѣате Incуае де пѣлжнѣ
Гїнеа ноѣ , Ірланда ноѣ , Inc : Шѣтен пѣнѣ ла Молуче ,
шї , мергѣнд сїреміазѣ ноапте де Цїалоо , а анкорат
ла Батавіа дунѣ 16 јунї , ан 23 Октомврїе 1616 . Гѣ-
бернаторуа Оландез де аколо дї прїнсе пѣ амѣндої ку
кѣвѣнт кѣ кѣльтореск ан конїра прївілежїїрїалор
Соціетѣдїї .

1620 .

1621 .

1622 .

1627 .

1628 .

1616 . Артїв , Оландез , ку коравїа Кендракт дїскопѣ-
ре парте дїн Австрасїе де м . н , нумїндо Пѣмѣн-
туа де Кендракт , шї сїнѣа д аальтурѣа Артїв ,
дунѣ нумеле съѣ . Ачѣста есте днїа дїскопѣ-
рїре а ачестѣї Контїнент пѣдїн маї мїк де вѣт
Европа .

1635 .

1618 . Зѣхак , Оландез , дїскопѣре партеа де мїазѣ

ноаште а Австраціі, нуміндо Пъмжнтѹа Арне
хѣім дѹпъ нѹмеле патрііі салѣ .

Мѹнк , Данез , петрече тоатъ іарна спре
Апѹс де сжнѹа Хѹдсон , сѹферінд ѹнѹер ші о
фозметѣ пенѹеласѣ , ші се ѹнтоарче сінѹр нѹ
маі кѹ о корабіѣ дін трѣі кѹ карѣ паккасѣ . Едел ,
Оландез , діскоперѣ Пъмжнтѹа Едел ѹн Австра
сіа де Апѹс . Патѹнчі Росіа а тріміс ѹнтіа
соліѣ ѹн Кіна .

Оландезіі дескоп'рѹ ѹн Австрасіа сінѹа Кар
пентаріа нѹміт дѹпъ нѹмеле Гѹбернаторѹлѹі
Сочіетѹціі лор де Індіа . ѹнчепѹтѹа кѹлѹто
рїілор ѹнлѹнтрѹа Афричі . Рїхард Іонсон
делл Рїѹа Гамбіа ѹнтръ ѹн Африка , ші пѹблї
кѹ мѹлате інтересанте ѹнштїіндѹрї де ачеле лор
кѹрї дін лѹнтрѹа Афричі нѣмаїконоскѹте .

ѹнчепѹтѹа колонїілор Енглезштї ѹн Амерїка ,
Міранда Іспанїолѹа пѹтеште Рїѹа Амазон .

Оландезіі ѹнчепѹ negotїѹа кѹ Кіна .

Нѹїт візітеазъ пъмжнтѹа дін Австрасіа , чѣла
нѹміт асемѣне Нѹїт .

Вїт , Оландез , дескоперѣ Пъмжнтѹа Вїт дін
Австрасіа . Де акѹм ѹнчѣтеазъ кѹлѹторїіѣ
Оландезѣ прїн карелѣ с аѹ діскоперїт чѣлѣ маї
марї Інесѹлѣ а Лѹмѣі , ші ѹнчепѹ Енглезїі ші
Францезїі .

Ковїлов , Рѹс , се кѹлѹторѣште дін рѹѹ ѹн рѹѹ
прїн Сївіріа , нѣнъ ла Окоѹк кѹ ажѹторѹѹ

остъпъск ал Росіі . Аша Росіі днкъ дела 1578, дн вре о 60 ані, діскоперу ші сунпуну о маре парте де пѣмжнт де 80 градъ лунгу ші 25 лату .

1642 . Тасман , Оландез , плазкъ дін портула дела Батавіа , діскоперу ші сунпуну де мизъ зі а Аустрасіі , ші нументе пѣмжнтуа Вандіемен , каре пекормъ са афлат кѣ есте Інсулъ діспърцітъ де стрімтоарѣа Бас ; маі спре Рѣсъріт а діскоперіт Зѣланда ноъ , че о нумісе Статенланд ; іар ла .

1643 . А діскоперіт Інсулаѣ Амиче , Шлестарт , Амстердам , Ротердам , ші , ла днтоарчере , Британіа ноъ , че а сокотіто де Гвінеа ноъ .

1648 . Деенев , Ковак , ку 7 мичі коръші Рѣсъріт ; іар нумаі ку Занутът трече днтѣ ел стрімтоарѣа де Берінг дінтре Дѣмеа веке ші чеа ноъ , карѣа атунчі а гъсіто фъръ гецурі , ажунганд ижнъ ла сінѣл Анадір .

Д а м п і р :

1673 . Дампір , Енгаез , фаче патру квалторіі днпрежурѣа Глобулаі : доъ спре Апѣс , ші доъ спре Рѣсъріт . Дчеста а стѣтут унѣа дін чеі маі марі навигаторі и атунчі , ші чеа маі іскусіт Цѣограф . Ел а дефініт позіціа амѣлате докурі де апѣс ші м.н. дін Аустрасіа ші Гвінеа ноъ ; а діскоперіт Британіа ноъ , а екѣпайкат вжнуріѣе періодиче ші курдеріѣе мѣрлаор , дескріанд

- Флаури де планте ши вите а Аустрасіі ши а Вкуиторіі ші .
1691. Кемпфер, Церман, ку о флотъ Оландезъ вѣ-
зѣтазъ маре парте а Асіі, Цапоніа ку амь-
рунт, ши адуче Ексакте аштіиндърі .
1688. Цербілон фаче опт кълъторіі а Кіна пжнъ а
1695, адукжнл окумне аштіиндърі: къчі аш-
пъратъл Кініі Кангі а ажуатат ку тоате ши ку
рѣспалтірі марі: ка съі дескрие статъл .
1693. Каррїе, Італіан, трі ані умблъ не ускат ши
маре, прін тоате контінентеле пжнъ а 1696 .
1697. Мороск, Рус, діскопере пенінсула Камчатка .

П ъ м ж н т ъ л а д ъ н ъ 1700 .

Антрачест спэціѡ експедицііле спре діскоперірі а кълъ
се маі ашмалеск: мѡаліме де вѣрваді кълъторінда прін
локърі діскоперіте, адук інтересанте дескриері: къчі
нѡ есте дестъл а діскопері нѡ маі знлок; требѡе ши де-
скріе . Аша се добѡндеште ексактъ штіиндъ де ел; іар
нѡ нѡ маі ал ведеа, ши аі узі нѡ меде ка маі наїнте . Діско-
періторіі нѡ маі сжнт адрептаді де о амбіціе неастжмнѣ-
ратъ, ка съ меаргъ съ кулагъ аш нїнте цѣрі, ноъ трі-
умфѣрі, де мѡлате орі сжнцеровсе; нїчі де зн интерсе орѡ,
орі де зн амор де лѡкс де сфржнат; маі новіле ши маі ку-
рате мотиве а несфлелазъ не сувераніі челе порѡческ,
ши мжніле челе ампалнеск . Зн дор де а ашнїнта штіинде-
ле, Ферічїреа ши чївілізаціа ноълор Націі, ачесте де-
жероасе ши чїнсіте сентїменте орі Ілаустра де а лѡрѡреа
нѡ меде аш Коок, Перусіе ши а суверанілор, каріі аѡ

1715 . Марков, Рус, вутрьскра
кьльтораште пжнъ ла 78
Нора .

Родевін :

Родевін², Оландизу, Амѣраа, и
Текса ла 1721, мерце ла Исусаеа М
кнпа Хорн, ажунде пжнъ ла 62 гр
де пѣщурі . Діскоперѣ аної Исусаеа
ла 1722, Венера, Ауропа, Исусаеа
лаа Рекреаціи, Исусаеа Перікпаоа
Родевін, ші Гронинге . Треканду
мурі Британіеи вол, ажунде ла пата
еріи Компаніи лор опрінда, фі агар
сь статуриа Оландеи іа фекту о
Родевін аної ажуңде фн Петроіа са
11 Іуліе 1725 .

1725 . Брѣнг, Деніз, маі пайнте к
маре, плекъ де ла Камчатѣ
вскатъ, ші діскоперѣ стрім
кареа трекандуо, зърште
маре пѣмжнт фъръ а фі сі
ріка .

1730 . Се дескоперу Исусаеа Куріа

1736 . Мьсура Ексекту, а Граделор

Перу де Кондамін французу

лаха ші аної іа фекту о

съръри аз дефинитъ фигура пѣмѣнту-
озиція а муктор докурі.

атуралістѣ Лінеѣ, Свезіан, андѣмнѣ
туденці ві сѣи де факѣ марі дескопери
рѣри андиферіте къ аиторі пін Луѣ.

А н с о н .

аміраа Енгалез, плавакъ дела Санѣ
Брасіліа ші Пататоніа, трече Канѣ
еказурі, анкорсазъ ла Фернандез,
омікъ четъцѣе. Аноі гріжа лѣи фѣ
а Испаніолеск, каре мѣрце пе тотѣ
а Аканѣако. Комѣндантѣа Испаніол
і маі фѣръ пѣтері; ансѣ са аѣтат
де а цінѣт фортѣ скѣми пе Енгалезі
тѣ дѣпѣ обѣтаѣ.

мѣакнаѣ пе ла інсѣлаѣ Ладроне, ші
ла Макао, ші віне ан Енгалітера ла
равіѣ лін 7 бѣ каре плакасе.

де се вазѣ пѣмѣнтѣа чѣл марѣ, чѣл
, фѣкѣжнѣ Нѣффраціѣ, арукатѣ де
Мізеріѣ ші рѣтрістарѣ ан Інсѣлаа Бе-
омітъ; іар Чіріков, Локѣціиторѣа
а Деліа, ѣкѣнѣу рѣтѣнашдатѣ па-
акѣм Рѣшії аз вѣне Колонії, вѣчїне
а сѣатуріаор ѣнїте, ла:

Інсѣлаѣ Лаѣте.

строном Францѣз, візітѣазъ Філі-

пінелас: ка съ обсервезе тречереа Венеріі, ші адгче
інтересанте ꙗнштїицѣри пентру Індіа, ші коно-
штїиціае Брамїніаор .

1762 . Коронім, Рус, візітеазъ Інсуаеае Алеуте, іар
Глотов дескрие Інс : Кодіак , унде не урмъ
Росіі ах пус маре ашезъмжнтѣ пентру вѣнатѣа
вітеаор де маре .

1764 . Бірон, Енглез, ꙗнконцѣрѣ пѣмжнтѣа, тре-
кѣндѣ стрїмтоареа Мацеллаѣ, фѣкжндѣ маї
коноскуте Інсуаеае Малаїне, не Патагонї, Ін-
суаеае Перїкулоасе, Інс : Іорк, ші не ла Тїні-
ам віне ꙗн Еуропа дупѣ 22 лѣні кѣлѣторїе .

Б у г е н в і а а .

1766 . Бугенвіаа, Француз, плеакѣ 5 Декемврие деаа
Брест, мерце ла Монтевідео лѣжѣ Рѣѣа де
ла Плата, трече стрїмтоареа Мацеллаѣ, прїи
Інсуаеае Басе, че деа нѣміт еа Перїколоасе, ді-
скопере Інсуаеае Навїгаторе, Малїколо, Спї-
рїтосанто, нѣміндуае Чїкадеае марї, Авїсі-
адеае, Анакорїтеае, Брїтанїа нѣоѣ, шї аадеае .
Апої, трежндѣ Інсуаеае Моаѣче, а венїтѣ ла
Батавіа, не урмъ ꙗн Франца, дупе дої ані ла
1769 Мартїе ꙗн 16 .

1766 . Ваалїс, Енглез, дескопере Інс : Огаїтї; іар
Картерет, діспѣрціндѣсѣ де Ваалїс, діскопере

Инеула Питкертн, визітеазъ Инсулае Соломоне,
Аміраае, Сантакруче, нуміндуае Карлоте, ші
се Анто рче не ла Молуче.

К о о к .

Джамес Коок, Енглез, ка съ обсервизе тречереа Ве-
неріі, сах а Лучафьрхуаі, ші се діскопере Локурі ах-
страае, пааакъ дін Лондра 13 Август 1768 1н ко-
рабіа Ендеавур, 1нсоціту де Д. Соландер патрарлі-
студ, ші де Д. Іосіф Банк, ом тьнър ку авудіе, 1н-
пътіміт пентру штіинце.

Мерце апоі не ла Мадера, Брасіліа, ші ла 13 Іуліе
1769 анкорезазъ ла Отаіті, деунде Обсервизазъ тречереа
Лучафьрхуаі не дрепт Соаре. Дунь треі лъні визі-
теазъ Инсулае Соціале, ла 6 Октомврие ажунце ла пар-
теа де мiazъ ноапте а Зеландіеі ноъ, ші діскопере стрім-
тоареа че о деспарте 1н доъ Инсуае, нуміть дунь нумеле
съх. Ачестеа сжнт 1нтжеае діскоперірі. Апоі трече стрім-
тоареа Басс дінтре Оланда ноъ ші Инсула Вандіемен,
діскопере тоатъ латуреа де рьсьрїт а Аустраліеі, че о нум-
еште ноуа Валліс мерідіонал, стрімтоареа Торес,
трече не ла Тимор ші віне ла Батавіа 21 Септемврие 1770,
деунде, абіа дрегжнд корабіа, віне 1н Енгалітера 21 Іуніе
1771.

1ндаатъ ачест немурітору навігатору іа порукъ де а
доа кьльторіе пентру аату плаан: ка съ діскопере Кон-
тінентуа Аустраал, а кві фїинць п'атунчі се кредеа де
чеі маі муаді. Коок пааакъ 13 Іуліе 1772, ку доъ

ворьби: Резолюція ші Адвентура. Трєі ані, вєра па-
ре паколо есте ꙗн Гарна ноастръ, кѣт апутѣт, а кѣ-
татѣ съ се апропіе де полуа Мерідіонаа.

ꙗнѣжѣ а кѣтатѣ капѣа Ціркончісіоні, пе каре Бѣвєт
крєзѣсе кѣа а вѣзѣт дрєнт кѣпѣа де Бонаспєранда; апоі
а вїзітат мѣрїале аустраае; пе хрмѣ Очєанѣа мерїдіо-
наа, ауптѣндѣсѣ кѣ о рѣдаре ші коражѣ маі мѣат де кѣт
омєнєштї асѣпра цєрѣрїлор, гїєцѣрїлор, шїа фортѣ-
нєлор, де каре кѣнд се стрїмтора мѣат, вєнінда, вїзітє
їнсѣаєає дєспрє Екѣатор, дєсконєрїндѣ тонтє Еврїдєає
ноѣ, Колєдонїа ноѣ, Цєордіа ноѣ, Сандѣчїдє саѣ Тѣ-
ла Аустрааѣ а лѣї Рош, шї аатѣ мѣатє Інсѣає стєрпє.
Аша са штєрє дїн нѣрєрєв оамєнілор Контїнєнтѣа аѣ-
страа кѣ нѣ єстє афарѣ дє нїштє гїєцѣрї дє марє. Апоі
погорѣндѣсѣ пѣжѣ ла 71 градє аѣдїмє ꙗмпрєцѣрѣа
Полѣахї аустраа, вїнє ꙗн Енглїтєра ла 1775 З Іѣлїє.
Кокк а нѣміт тонтє Інсѣаєає Очєанѣахї марє Аустрааїа,
саѣ ал чїнчїлєа Контїнєнт.

ꙗн атрїа кѣаѣторїє, акѣї план єра а кѣноаштє полѣа
порд, шї трєчїрєа ꙗн Очєанѣа чєа марє прїн Марєа дє
Хѣлсон, Кокк пѣаєакѣ 12 Іѣлїє 1776, ажѣнѣє ла Капѣа
дє Бонаспєранда, трєчє пє ла Інсѣаа Кєрѣгѣєлєн, Вандї-
ємєн, дїскопєрє бїнє Інсѣаєає Сандѣчїє, шї мєрѣє а-
пропіє дє капѣа Мєндочїно ꙗн Амєрїка. Пѣаїчї дїско-
пєрє Канѣаѣа дє Нѣтка, трєчє пє аѣнѣгѣ Аааска, Інсѣ-
аєає Ааєѣтє, шї стрѣмторєа дє Бєрїнг, пѣжѣ ла 71
градє. Дє аїчї опрїт дє гїєцѣрї шї нєгѣрї дєсє, чє нѣнѣ
о вєчнїкѣ нїєдїкѣ ꙗн аїнтѣрїї маі ꙗн колє, сє ꙗн тоарчє
ла Інсѣаєає Сандѣчїє ꙗн Інсѣаа Мовєа шї Омїкєа. Аїчї

анкоржанду ѱн португал Пенінзулаі Каіакакуа , Фу зчісу де Інсуларі ла 1779 , дупъ че а маі мъріту Лумеа , іспрѣвнд аша де ненорочіту чеа маі стрѣлзучігъ кале , ші аьсжнду ѱн нуме , акзі меморіе нз ва пері , де кжг кѣ стрікареа глобулаі , ші сфжршітул навігаціі .

Клерк , зрмьторуа сѣу , ѱнзадар кѣзтжнд тречіреа ла Худсон , моаре ѱн Камчатка ; іар капітан Гоор а-дуче експедиціа пе ла Кіна ѱн Енглітера ла 1780,6 Октомврие .

ѱнтрачешті ані ші алаціі аз фѣкуту аате діскоперірі , ѱндемнаці де Енглітера , кареа а ажуротз кѣ тоате пѣтеріале саде діскоперіріае ачесте ноѣ , снре а афла тречереа дела Худсон ѱн Очануа чеа маре .

1765 . Еарн , тріміс де соціететеа дела Худсон ла Марреа поларъ , діскопере Фіза Квівр пжнъ ѱн маре , ші аате локурі а Амерічеі де миазъ ноапте пжнъ ла ануа 1772 .

1774 . Кергуелен діскопере Інсула Кергуелен дін Очануа Індіан , ѱн жок петрос , неродітор , ѱн вechі ѱнтропатз ѱн нінсоаре ші гіеѣурі ; іар капітан Фіно , нуміг пѣжрмъ Лорд Мулграув , змбалъ сѣ ѱнконѣуре Шолуа септемтріонал пжнъ ла 80 градс , адеверінду : кѣ нз се поате трече дін мареа де Худсон ѱн Очануа чеа маре ; аної копріне де гіеѣурі , абіа са ѱнторе каа мінуне .

Перус .

1786 . Ла Перус , Француз , акзі віне гѣгірі не да

нарї вѣдѣжі, візітазъ цѣрмѣрїі де міазъ ноапте аї Асіі, шї аї Америкї; діскоперѣ Канаада Тѣтарїі, де-фїнеазъ позїціа мултор Інсуле пѣжнѣ ла Камчатка; ла 26 Іанварїе 1788 ↑↑трѣ ↑↑ Норт Іаксон ла Австраліа; Іа челе трѣвнчонсе, пазѣкѣ шї нѣ се маї веде! Ла 1791 Ентрѣкастро се трїміте ↑↑ Очевнѣа чѣла мѣре, сѣла кауте, шї дѣпѣ унзѣлу де черчетаре задарнїкѣ морѣ; Іар корражіа са се ↑↑торче фѣрѣ ісравѣ. Екстрѣкастро а діскоперїтѣ Інсулае Рѣшѣрше нѣміте, шї алатѣ мїчі, дефїніна шї дескрїпнѣлу мулате локурї. Абїа дѣпѣ 40 де ані ла 1828 са гѣсїтѣ урмѣле пѣрїлаші Перус! Пакѣм ун капїтан Дїлон пазѣкѣ дѣла Іаакутѣ, експедиатѣ де Компанїа Енглѣзѣскѣ, дѣпѣ карѣле са алат шї капїтанѣа Урвіа. Амѣндої адеверѣазъ: кѣ, локѣла унае а перїт ненорочїтѣла Перус, есте Інс: Ванїкоро, уна дїн Іакулѣле Сантѣкрѣче. Пе цѣрмѣрїі ачестїї Інсуле рѣпоасе са фѣрѣжат амѣндоѣ корѣвїїлае лѣші Перус, акѣрор рѣмѣшїде саѣ шї вѣзѣтѣ ↑↑ фундѣла мѣрїї, а-рѣтѣте де ун пѣмѣнѣтан, пе карѣле ла прїнсеесе Урвіа, ↑↑ шѣлажнѣла кѣ о вѣкатѣ де пѣжнѣ рѣшїе.

1787). Енглїтра эшазъ ↑↑ Австраліа саѣ Оландѣа нѣоѣ околонїе де оаменї рѣші ла Портїаксон, карѣ акѣм есте ↑↑ бѣнѣ, ↑↑ аїнтѣтѣ старѣ, шї ме а пѣ-вїкаѣтѣ мулате коншїтїнѣе де ачеле локурї пѣ-дїн шїтїтѣ; маї алес дїн лѣуѣтрѣла контїнѣнтѣлаші:

1789. Маѣнѣнѣ діскоперѣ рїѣла Маїкїнѣ нѣміт, шї се погоарѣ пе дѣнсула пѣжнѣ ↑↑ марѣа Поларѣ де м.н.

1790. Ванкувер, Енглѣз, унѣла де аї лѣші Коок, мѣрїде

ла Огагі, Інс: Сандвиче; ші апоі черчетеазь дїрмүрїи Америкей вре о чинчі ані дела 30°—60° ку о ксактїтате фьрѣ ексемпль, пі ку марї неказхрі. Дупъ ачестуїа нѣме са нхміт Інсхла Ванкхвїр ші Куадра, хн Іспанїол Інсодїт ку дїнсхл дн кѣльторїе.

1799. Умволд кѣльторїште прїн цѣрїле Америкей дїн-тре тронїче, акърор дїскрїере съ сокотеште перфектѣ, ші мхадмхеште кхрїозїтатеа а орї кѣ е четїтору.

1800. Перон ші Фречінет, дїн порука лүї Бонапарте, кѣльторїескх дн Очанхл чл маре спре дїскоперїрї, адхкхнд дескрїерї, ші карте ку амьрунт а дѣрмхрїлор Аустраліей дела каре м.н 15 лѣдїме мерїдїональ ах дїскоперїт мхадїме де Інсхле, Аркїнедлїхл Бонапарте; ші спре мз: ах дескоперїтх еї днтїх дѣрмхрїи Аустраліей мерїдонале, нумїндхї пѣмжнїхл Наполеон, ші се днторкх ла 1804. Ачаста есте чеа дїнхї серїоасѣ вїзїтаре а ачестуї контїнентх Аустраа.

1801. Бодїн; Францезх, Флїндер ші Грант, Капїтанї Енглезї, дїскоперх хн маре пѣмжнїхл нхміт асеменеа Флїндер ші Грант дн Аустраліа дрент Вандїмен, ші адхкх фрумоасѣ днштїїн-цѣрї ле мхате локхрї а ле Аустраліей.

П ъ м ж н т љ а д у п ѣ 1800 .

Шї днтр ачаштї ані н а днчетат днїнтарѣа дїскоперї-

рілор: докуріла шіуте саз дескрісх маі амърхнт прін візітъріае чеае десе, ші маі віне сь обсервезь пърціае ші позіцііае лор. Фрегінет а діскоперіту тоате латуріае Аустрадіеі; Парі ші Франклін аз маі мъріту оаре кум Амеріка септемтріональ; Коцеву діскопере о стрімторре ші църмуріі Амерічеі деспре Рьсьрїтх дестржмторреа Берїнг; Беттамі, Італіан, фаче ноь діскоперірі спре ісвоареле азі Мессісіні, ші адці мхадїмет: уні пьмхтєні, адці стрєні, нєнчетатх публїкь дескрїерї палне дє обсервадїі асхпра докурїлор възхте.

1804. А доа кьальторіе дн Африка а азі Мунгопареі, Енглєзуамі; чеа дїн тжі а фьбуто дн 1795. Капїтані Левїс ші Кларєс пжнъ дн 1806 діскоперє дн Амерїка ріах Коламбіа, шї аате мхате докурї, діурї, лавурї, мунці шї Націі, деспре Рьсьрїт пжнъ дн Очануха чеа марє.

1805. Крєзєнстєрн, Русх, днкьмцурь глабуа, дескрїе амърхнт пєнінсула Камчатка, Сагалїа, ші Іне Карїєїае. Ел сє трїмїсєсє сь факь рєладїі нєгодіае кх Кїна шї Цапопіа; лар на фостх прїїмітх нїкьїрі.

1811. Вісачєр, мїсіонар Францєз, адучє ексактє дескрїерї дє Індокїна, пє унде а пєтрєкутх 18 ані.

1810. Статурїае Іспанїєі дн Амерїка дє мїазь зі днчєнх а нх сь маі сьнїхнє дн Іспанїа, кьутжндх Індєпєдєнціє. Ун сїрїтх лїберал сєварєсь дн тоать Амерїка, че пжнъ дн 1820 сє фачє маі

порунка статуахѣ . Аша маі с'а дескоперитѣ къльторіа
ча муат къзататъ пѣ ла Нор-вест ; адікъ пѣ дунѣ нор-
дѣа Америкѣі .

П а р і .

Парі , Локу-ціитор ал Маринѣи Енглезѣци , а фѣкѣт
ѣнкѣ дела 1820-26 , нице ѣнчеркѣри спѣимѣнтѣтоаре ,
къ ѣн коражу , о статорниѣе , ші о рѣвдаре неасемѣнатъ .
Ел пазакъ ла 11 Маі 1820 къ корѣвѣилѣ Екла ші Грі-
пер . Ла 20 Іуніе ѣнтрѣ прѣнтрѣ гѣцѣурі ѣн Марѣа по-
ларѣ пѣнѣ ла Сінѣа Посѣссіон . Ла 1-ѣ Августѣ ѣн-
трѣ ѣн стрѣмѣтоареа Ланкастер , 55 лѣге дунѣгѣ , ші 10
латѣ , а къі капѣт де Апѣс с'а нѣмѣтѣ Баров спре чѣн-
стѣ профасоруахѣ Амѣраалѣгѣдѣі . ѣнѣаѣнтѣнѣ ѣн лѣѣн-
трѣ , а діскоперитѣ доѣ марі інсѣла , че лѣа нѣмѣтѣ Дѣо-
полде ; не ѣрмѣ , опрѣт де гѣцѣурі , с'а вѣрѣт ѣнтр' ѣн
ѣраѣ де марѣ че ла нѣмѣтѣ пасѣа Рѣѣнт , ші ѣнторкѣн-
дѣсе ѣн Канаѣла Барров , а гѣсѣт гѣцѣуріае сѣѣрѣжма-
те , апоі маі ѣн лѣѣнтрѣ а дескоперит 10 інсѣла : Лѣдер ,
Корнѣвал , Біамартѣн , Мѣлѣвіла , шал . Парі а ѣрнат доі
ані ѣнтрѣѣн Оѣѣан де гѣаѣѣ , че ла стрѣѣѣѣтѣ ѣн доѣ вері ,
діскоперѣнд пасѣурі ші Інсѣла . Ла 1827 с'а апропѣаѣтѣ
де пол пѣнѣ ла 83 граде , ші сѣѣѣѣѣѣ , къ акѣм маі фачѣ
ѣнкѣ о ѣнчеркаре къ ѣапорѣ .

8150 — 3 . Капѣтан Рус ѣнтрѣ ѣн лѣѣнтрѣа Мѣрѣі
поларе десѣре Норд пѣнѣ че ѣжунѣѣ ла По-
лаѣа , лѣніа , ші Мерѣдіанѣла магнетѣк , ѣа ѣнтѣа

дѣтъ дѣскоперѣдѣлае ла Маѣ 1831 .

Аша дар нѣмаѣ дѣскоперѣрѣлае чѣсте ноѡ сѣнтъ адѣ-
вѣратъ марѣ, перѣколѣасѣ, шѣ интересанте . Дѣн Навѣга-
торѣѣ че аѡ дѣскоперѣтъ адѣвѣратъ нѣмѣмѣнтѣла, знѣѣ аѡ кѣлѣ-
торѣтѣ спре Рѣсѣрѣт ; аадѣѣ спре Анѣс ; шѣ аадѣѣ спре
Полѣ .

Чѣѣ че аѡ кѣлѣторѣтѣ спре Рѣсѣрѣт , кѣлѣтѣна калѣла
ла India, сѣнтъ маѣ антѣѣѣ Портогѣзѣѣ, апоѣ Оландѣзѣѣ ; лор
сѣнтѣмъ даторѣ кѣ аѡ дѣскоперѣтѣ лѣтурѣлае де Анѣс адѣ
Афрѣчѣѣ, а Инсѣлѣлор де алѣтурѣлае а Бразѣлѣѣѣ, капѣла де
Бона Сперанѣла, лѣтурѣлае де рѣсѣрѣт а Афрѣчѣѣ, Инсѣ-
лѣлае де перѣаколѣо, Индѣѣлае, Инсѣлѣлае де Сѣнда, Молѣчѣ-
лае, Аѡстрѣлѣѣа, Кѣна, шѣ Цѣпонѣѣа .

Чѣѣ че аѡ кѣлѣторѣтѣ спре анѣс, кѣлѣтѣндѣ калѣла тотъ
ла India, сѣнтѣ Италѣѣанѣѣѣ, антѣчѣлѣторѣѣ : еѣ аѡ тотъ мерѣтѣла
шѣ мѣрѣрѣлае ; Испанѣолѣѣѣ апоѣ сѣнтъ карѣѣ аѡ трас тотъ интѣ-
ресѣла . Ачѣѣѣ Навѣгаторѣѣ аѡ дѣскоперѣтѣ лѣмѣла ноѡ ,
аѡ трѣкѣтѣ антѣѣѣ Очѣанѣла Атлѣандѣк , Очѣанѣла Пѣчнѣк ,
Мѣксѣкѣла , Перѣ ; еѣ нѣ аѡ адѣс кокѣнѣлаа, Кѣнкѣна, ванѣ-
лла, Какао, индѣѣго, антѣстѣлаарѣе де аѡр, арѣнтъ, захаръ,
кафѣла, Бѣмѣлакъ шѣла .

Навѣгаторѣѣ спре м. н. сѣнтъ кѣлѣторѣѣѣѣ, кѣлѣтѣндѣ
калѣла перѣаколѣо ла Кѣна шѣ Цѣпонѣѣа . Анѣ пѣдѣнѣ интѣр-
прѣндѣрѣѣ с'а арѣтѣтъ корѣжѣла оменѣскъ, ка антѣрачѣстѣе
кѣлѣторѣѣѣ грозѣве, прѣн рѣѣдѣурѣлае шѣ дерѣурѣлае Очѣа-
нѣлѣлѣ антѣѣѣѣ де мѣазѣ ноантѣ !

Навѣгаторѣѣ спре мѣазѣ зѣ аѡ ѡмѣлаатѣ кѣлѣтѣндѣ пѣ-
мѣнтѣурѣ нѣѡѡ маѣ мѣлатъ : еѣ аѡ дѣскоперѣтѣ мѣлѣѣѣме де Ин-
сѣлае аѡстрѣлае, пѣлѣнъ прѣн Очѣанѣла антѣѣѣѣѣ мерѣдѣѣѣѣла .

ші Індустріа мѣстрііаѳор, луптѣндусѣ а гоні нецііица,
ші а ѳмпакнта чівілізація, карма аша, фѣръ ѳнтжрзі-
ѣре, ва аконопѣрі тот пѣмжнтѣа! іатѣ апоі фѣрічіреа ко-
мѣкъ, ѳкарѣ естѣ доруа чѣа черескъ, віне фѣкътор, ші
глоріосѣ аа ѳнцѣлѣпціаѳор чѣа лѣкрѣвъ; аа сувераніаѳор
чѣа ажѣторѣазѣ, ѳнкоражжѣахі, ші протѣктжѣау; аа
попоарѣаѳор чѣ ле ѳмѣръцізазѣ; ші аа вѣрѣаціаѳор,
каріі асѣдѣ спрѣ інтродѣчѣреа лѣмінеі пѣблїчѣ чѣі фѣ-
річіторѣ!

Ачаства естѣ діскопѣріреа Пѣмжнтѣауі. Шіица ді-
скопѣріріаѳор пѣмаі понте да о ѳанѣрѣаѳъ імацінаціѣ де
вчѣсту глаѣу чѣа лѣкъіи: кѣм с'а діскопѣрїтѣ с'аѣ коно-
скѣтѣ, ші ѳа коноащѣем аѣкъм ноі фѣръ вре о греѣтѣе.
Чѣ перѣконоштїицѣ ар фї а нѣ ші ѳнкаі перїкъаѣѣ ші
суаорїаѣ Бѣрѣаціаѳор чѣ лѣаѣ фѣкът, ші нї лѣаѣ лѣсѣт
ноѣ спрѣ ѳмѣѣцѣтѣрѣ, ка хн Мѣнѣментѣ вѣчнїѣ де мѣрі-
німіа ѳомѣнаскѣ! Сѣ ле мѣдітѣм дар віне: кѣчі не пѣ-
мжнтѣ зачѣ соарта віѣціі ноастрѣ; не пѣмжнт сѣнтѣ
мѣрмінтѣѣѣ ѳмпѣръціаѳор ші а стрѣмошіаѳор ноштрї,
ѣнде вѣстѣ пѣѣціі о сѣі візітѣм спрѣ аі ѳсоціі ѳн вѣчі;
ші дака не пѣмжнт негрѣчѣем віѣцїица ші гѣстѣм фѣрѣ-
мѣсѣціаѣ Натѣрїі, дѣаѣѣаца штїицѣаѳор, а прѣдѣѣтѣ-
лѣор іі, ші пѣѣчѣрїаѣ Соѣїѣтѣѣціі.

INTRODUCTIE

Саг.

ПРИНЦИПЕ.

Цеография ете дескриеа Пъмжтудуа; еа, дунь матеріале дескрие, се дмпарте дн треі нърді.

Цеографіе Астронімікь, че дескрие реладіале Пъмжтудуа кь трхнуріале черці, Фігура, мърімеа, мішкареа, інструментале че днаесекск інделіедеа ачестора: габуурі, лініі, черкурі, шаа.

Цеографіа Фірсаскь, кареа дескрие трхнуріале пьмжтудуа кум: аеруа, температура, апеле, ісвоареле, ржуріале, мъріале, ші продукутеле мінерале, вегетале, ші анімале.

Цеографіа Чівіаль дескрие пьмжтудуа ка ун алкаш оменекск, дунь констітуціа, куатэра карактеруа пьмжтудуа, дмнърдіреа дн стэтурі сам статістіка, алкашуріале, ші ашезъмжтудуа лор. Ажудоареле днаеснітоваре ачестей шішц: сжнт, габууріале, манале, ші скріптуріале.

Габууа аічі ете ун інструмент рьтуна дунь форма обжектелор че днфігуреазь кум: Черуа, Лумеа, ші пьмжтудуа, ші сжнт треі:

Габууа Черекск че днфігурьезь Фірментуа ку констітуціа.

соареле ку плавецїи ши лунеле лор, компус дин чер-
күрї че ґнсемнеазь ранортеле лор.

Глобуа пьмжнтеск ґнфїгурузь пьмжнтѳа ку позї-
цїа челор маї ґнсемнате цьрї, мьрї, ржүрї, четьцї,
лїнї чїркуларе шаа.

Мапа сау карта есте о ґнфьцїшаре а Фецїи Пьмжн-
тецїи пе ын плава ґнтїне, маї муате ори де хжртїе, а кїи
партеа де сус есте спре м. н; партиа де жос спре м. з.
партеа дин дреапта спре р; ши партиа дин стянга спре
апсе.

Еле сжнт де муате феазрї: Мапа сау карта унївер-
саль есте ачефь каре ґнфьцїшазь тот Пьмжнтѳа; ши сжнт
доф де ачестеа: плаваглобуа, каре презентьзь тоатѳ
фаца пьмжнтѳазї пе ын глоб плава ґндоф емїсфере ро-
тунде, фїе каре копрїважнл жумьтате фаца глобуаї;
мар мапамондуа нїа вратѳ тот пе ын плава ґнтїне патрат.
Карта ценералѳ есте, кареа вратѳ ын контїнент; пар-
тїкларь сау спецїалѳ кареа ґнфьцїшазь ын стат сау ца-
рѳ; чѳ локалѳ сау топографїкѳ ын лок ну маї, ын про-
спект, чѳїдрографїкѳ цьрмжрї де мьрї, акжрї, рж-
үрї; челе марїне марцїнї, портүрї, Інсулїмї; челе мї-
лїтаре стацїї остьшьцїи ши челе де поштѳ арагѳ поштїде
ынїи стат.

Спре ґнцелелереа позїцїей локүрїлор де пе фаца пь-
мжнтѳазї авем патрү пүнкте кардїнале, прїнчїнале, саѳ
пьрцї але лжмї ґнНатурѳ, пе глоб, ши пе картѳ.

Рьсерїтуа пропрїу сезїче пүнктуа де ынде рьсаре
соареле прїмьвара Сет-орїент.

Апүсуа есте пүнктуа ынде апүне пьатүнчї (вєст, ск-
чїдєнт).

Міазъ зі зѣде сть дрепт ла міжаокуа зілаі (суд-
меридіе).

Міазъ коапте есте пунктѣа дрепт дінтре апус ші р.
џн контра Мезізілаі (Норд-септемтріон).

Ръсърітѣа веріі есте џнтре м. н. ші р. (Норд-ест).

Ръсърітѣа ерніі џнтре р. ші м. з. (суд-ест).

Апусѣа веріі, џнтре ап: ші м. н. (норд-вест);

Апусѣа ерніі џнтре м. з. ші апус (суд-вест).

Ка съ фіе ашъзатъ карта сау глобуа біне, требуек
ачесте пунктѣ скрісе не эле съ се џнді ептѣзе кѣтре челе
дін Натуръ: кѣчі нѣмаі аша се веде фірѣска локуріор
позіціе, меаітѣнд.

Атласѣа есте о колекціе сау адѣнаре атѣтѣлор аче-
стор діферіте карте ла џн лок.

Прекѣм рѣмѣне неџндеаеасъ позіціа џнѣі лок фѣрѣ
картѣ, асеменеа ші фѣрѣ мѣсурѣ рѣмѣне неџрїчелѣтѣ
дістанціа лор џнтре сіне: де ачеѣ студѣнтѣа требѣе а се
преексерчі біне.

Дїстанціа дінтре доѣ локурї сеафлаѣ, пѣінд вѣрфѣ-
ріле компасѣаѣ не эле, апоі не скааеае че сѣнт тот пе
картѣ; аѣнчі спадїа компіне дінтре вѣрфѣріле ком-
пасѣаѣ араѣ деѣпѣртаѣеа ачестор локурї прїн міле,
сау леге.

Дака дістанціа есте маре, џнтѣі се дескїде компасѣа
кѣт есте скааа; апоі се сокотеѣе кѣтѣ скаае се компінд
џнтре ачеле локурї.

Мїаеле аммѣаіндаѣсе ку доѣ, се афлаѣ чѣсѣріле ді-
станціеі, ачестѣа ампѣрїндаѣсе ку 12, сау 24 (фѣрѣ
ноапте, дѣпѣ умбаѣт), сеафлаѣ зілаеле деѣпѣртѣрїі.

Міаь лініарь ші маре есте о дістанціе де 4000 пасх-
рї, ун тімп де доь часхрї; міаь мікь саз італіань ші
де маре есте 1000 пасхрї; іар лега де ун чѣс, ші маї ун
карт; міаь патрать есте ун паан де о міаь дунг, ші
уна лат; міаь кубїкь есте ун труп саз воаум де о міаь
дунг, уна лат, ші уна наат саз аджкк.

Скрїнгурїае че днаеснеску шїнда ачѣста, дескрїиак
фада глобулаї нострѣ, сжнѣ Географїа універсаль,
каре'а дескрїе тот ку амьрунгуа; Географїа генераль,
саз елементарь, дескрїиану'а тот, днсь не скурт; Геогра-
фїа партїкуларь саз статїстїка кареа дескрїе ку амь-
рунгуа ун стат саз о царь дунѣ дїферїтеаї еї дмїор-
ції. Географїа історїкь спунѣ ані дескоперїї ло-
курїлор пьмжтеші, ші се дмпарте днтрїї: чѣ веке де-
скрїе докурїае дескоперїте пжнѣ ла кьдереа дмїорѣ-
ції романе, ла ануа 500; чѣ де мїжаок дескрїе докурї-
ае афлате пжнѣ ла Колаумѣ дн дескоперїѣ Амерїчеї ла
ануа 1500; ші Географїа нѣоѣ дескрїе пе челе дескоперїте
пжнѣ акум длаа 1500 — 1835: ші прїн каре вьрвацї
саз афат.

Табла де ваьтурѣа днфьудїшнѣз а тот пьмжнгуа Оце-
анеае, Мьрїае, Сїнурїае, Кандааеае, Контїнентеае,
Статеае, дьрїае ку капїтаеае, ші аькуїторїлор, тоате
ашезате дунѣ пазїціа лор пе глаов: челе де спре апус,
спре апус; челе де спре рьсьрїт, спре рьсьрїт.
Ачестѣ премедїтжнѣуса вїне пе картѣ вор да студентуаї
овельратѣ прещї нѣуѣ де фїца пьмжнгуаї дн днчрїа: де
ачѣѣ ачесте прїнчїпурї сѣ се дмвѣце днгаїнте де днчспу-
тѣа курсуаї.

Принципурї пентру чѣ астрономікь :

Пункту есте ун семн фѣръ $\uparrow$ ntinderе (.)

Лініа есте о трѣсхрь фѣръ лунѣме шї grosіме .

Лініе дрѣптѣ есте лініа чѣ маї скуртѣ дїнтре доѣ пункте ; нар лініе стрѣмѣ , каре нѣ съ траѣе дрепт $\uparrow$ нтре эле .

Лінії саѣ черкурї паралеле сѣнт челе че аѣ ачешї депѣртаре уна де аата $\uparrow$ н тоатѣ $\uparrow$ ntinderѣ лор .

Унгѣла есте спациѣа дїнтре доѣ лінії $\uparrow$ мпреунате нѣмаї ла ун капѣт .

Перпендікулаара саѣ Вертикаала есте о лініе че каде дрепт не аата фѣкѣна доѣ унгѣрї дрепте , асеменѣ де марї ; Орїзонтала саѣ трансверсала есте о лініе трасѣ $\uparrow$ н паралаа кѣ орїзонуа вѣзут .

План саѣ сурфаѣе есте о фаѣѣ $\uparrow$ ntінесѣ фѣръ аджнчїме , не каре се пот траѣе лінії дрепте орї $\uparrow$ нкотро .

Патратѣа есте ун план кѣт лунѣ шї аат , кѣ патру унгѣрї шї патру латѣрї потрїве дрепте . Кубѣа есте ун трѣп солід кѣт аат , атѣт наат , шї лунѣ , акѣї латѣрї шасе сѣнт тоате патрате .

Дїскуа саѣ черкуа есте о сурфаѣѣ плаанѣ , мѣрѣнітѣ де о лініе курѣѣ нѣмїтѣ чїркѣмференѣѣ акѣї тоате пунктеле аѣ ачѣѣшї дїстанѣѣ де ун пункт дїн мїжлокуа еї , нѣмїт чентру . Раза есте о лініе дрѣптѣ , трасѣ дїн чентру пѣнѣ ла чїркѣмференѣѣ , шї сѣнт тоате потрїве унеле аатора . Аркуа есте о парте ачїркѣмференѣїї . Дїаметруа есте о лініе дрѣптѣ трасѣ прїн чентру де амѣндоѣ шѣрѣїле пѣнѣ ла чїркѣмференѣѣ кареле $\uparrow$ м-

парте черкуа дрепт ΔN доъ пърці нуміте семічеркурї :
 - Ціркумференца а тот черкуа се Δ мпарте ΔN δ бо пърці
 ці потріве, нуміте граде, а кърор нумър се Δ нсемнѣзъ
 дасзира ку (0), тот градуа ΔN δ бо пърці нуміте мінзте,
 супржнсемнаге ку (I); секундуа есте а δ парте а мн-
 нутвалї (II); шї терція а δ о дін секунд (III).

Дупъ ачесте пърці шї змѣрїае сжнт дрепте саѣ ма-
 рї, челе де 90° ; мичї челе алате де маї пуціне граде: кѣ-
 чї тот зпгѣа 'аре тот атжтѣ граде кжте аре партѣ чер-
 куаї копрїне Δ нтре латурїае зпгѣаї, акї вжрф есте
 ΔN центру черкуаї.

Черкурї паралеле сжнт челе а кърор центрурї стаѣ не
 ачелашї діаметру перпендікулар планурїаор лор.

Глобуа саѣ сфера есте зп трзп, а кї сурфацѣ аре
 ачѣшї денѣртаре де центру дін тоате пърціае. Гло-
 буа, ка шї черкуа, аре разе шї діаметре дін каре ачела,
 не каре се Δ мвжртеще глобуа, се нумеще акс саѣ осїе,
 зар капетеле еї се зїку полї.

Черкурї марї сжнт челе а кърор планурї трек прїн
 центру Глобуаї, Δ мпърціндуа ΔN доъ пърці асемнѣ,
 нуміте емїсфере саѣ семіглобурї.

Ачесте дін урмѣ дефїніції сѣ се Δ нведе маїнаїнте де а
 медїта раппортурїае Пѣмжнтвалї ку Черуа. Сѣ ведем
 де акум раппортуа лї ку трзпурїае Черещї, шї че есте
 Універс, Чер, спадїѣ, Търїе, Луме.

ГЕОГРАФИЯ АСТРОНОМИКА

ИЪ МѢНТУА АНУНИВЕРСА.

Рѣдкѣна ѡкѣ кѣтре Чер, Мѣста рѣмѣне ан ѹміре, афѹндаждѹсе ан нѣше десфѹндаате аджкѹрї, рѣтъчїндѹсе антр' ѹн пѣрѹт дѣшѣрт немѣрдїніт, шї спѣймѣнтѣндѹсе де стрѣлѹчїрѣ, мѣрїмѣ, мѹлїдїмѣ, шї ротїрѣ атжтор немѣсѹрате шї немѣмѣрате мїліѡане де Лѹнї, Стеле, саѹ Сорї, Лѹчїферї, комїдї, шал. Чѣ маї аѣдерѣ їмаѣнаѣїе стѣ мѹтѣ ла антрѣбарѣ: оаре аѣст Тотѹ ѹнїверса дїн че матерїе о фї палн? Оаре аѣст ѹнїверс тот ѹнде аре мѣрдїніале? Оаре кѣнд с'аѹ анчепѹт? кѣнд се ва сфжршї? Аѣї сеїспрѣвѣще шї се рѣїнѣзѣ мѣндрїа аѣшїї Фѹрнїчї кѹвѣнтѣтоаре; карѣ, трїѹмфѣнд кѹ о трѹфїе ка де немѣрїре, ампѣрѣдѣше пѣмѣнтѹа, вѣзѣнд нїмїчїа капрїчїїлор анфѹмѹрате, шї Пѣмѣнтѹа сѣѹ ѹн пѹнкте де пѣа вѣре, спѹлберат ан Хаосѹа ѹнїверсѹаї.

ѹнїверсѹа їсте копрїндѣрѣ ла ѹн лок атот че їсте ан фїїнѹзѣ: їсте аѣс тот немѣрдїніт, ан каре сжнт семѣнате немѣмѣрате трѣпѹрїї, копрїнѣжд Черѹрїле, Лѹмїле, шї тоате стелеале, вѣзѹте саѹ нѹ, антрѣ кареле їсте шї Соареле, Пѣмѣнтѹа, шї чеале лалте трѣпѹрїї каре'а чїркѹлѣзѣ. Черѹа їсте аѣст немѣрдїніт анлѣѹнтрѹ

саѣ аджнк аа Ѣниверсуаѣ, чеа ведем дѢсупрѢне, унде стаѣ саѣ умбаѣ трупуріае черещі, дѣнгре кареле немѢрѣніта антѣндере се нѢмече Спѣціѣ Ѣниверсаа, каре сокотѣ ка окомфурѣе де матеріѣ флаѣде саѣ соаѣде чеа умпаа, се нѢмече Хаос, шѣ Noian.

Натура саѣ, ФѣрѢ есте ача неспѣсь ПѢтере, че аѣ элементеле а продуѣе, нѢскжнѣ, трупурѣ фѢрѢ нѢмѢр, дѣферѣте саѣ асеменѢ унеде аатора, шѣ, фѣѣна кѢ тоате трупуріае Ѣниверсуаѣ сѣнт о фапѢ а ачестіѣ ПѢтерѣ, де ачеа кѢ Натура се антѣлаѣе шѣ тот Ѣниверсуа, шѣ ПропрѣетѢціае фѣѣнѣлор аѣ.

ИѢМѢНТУА КѢТРѢ ФѢРМАМЕНТ

Фѣрмаментуа саѣ ТѢрѣа есте ачасть парте а Черѣаѣ, ка ун глаоб стѣлат, акѣ боаѣ аабѢстрѣе се веде антр'о зѣноапѣ антѢрѣмѣсѣаѣ кѢ стѣлае фѣксе вѢзѣте, шѣ антр'а кѢ чѢнтру есте аумѢ Соарѣаѣ, шѣ тоате трупуріае чеа антѣоѣескѣ.

Актеа с'аѣ кааеа ТракаѢ есте о чѣнсѢрѢ чѣркулаарѢ аатѢ ка офѢшѣ аабѣоасѢ, че антѣнѣе фѣрмаментуа, компѣсѢ дѣн нѢнѢмѢратѣ мѣкуѣе стѣлае небѣлоѣе, акѢрѣр аумѣнѣ аѣ даѢ фаѣѢ аѢпѣоасѢ.

Стѣлаеа сѣнт Глобурѣ черещі аумѣоасѣ де сѣне, дѣѣна тот даѣна ачѣашѣ дѣстанѣѢ антѢре сѣне, шѣ сѢ нѢмеск фѣксе: кѢчѣ се вѢд оѣре кѢм антѣпѣте не Фѣрмамент. Тоате стѢоа есте ун Соарѣ, антр'акѣ АѢме с'аѣ аумѣнѢ антѣоаѣ, АѢчѣферѣ, саѣ планѣѣ, АѢнѣ, Комѣѣѣ шаа.

СТЕЛЕНЕ, АНКЪ ШІ ЧЕНЕ МАЙ АПРОАНЕ, СЖНТ 200 САЃ 400 ДЕ МІЙ ДЕ РАЗЕ А ОРБИТАЙ ПЪМЖНТЕЦІЙ ДЕПАРТЕ ДЕ СОАНЕ ШІ ПЪМЖНТ. О БОАНМЪ ДІН ТУН АР АЖУНЦЕ ДЕАН СОАНЕ АКОЛО АН 5, САЃ, 4 МІЛІОНЕ ДЕ АНІ. АША СЖНТ СТЕЛЕНЕ ДЕПЪРТАНТЕ УНЕНЕ ДЕ ВАТЕНЕ, ДУПЪ КЪМ СОКОТИСКЪ АСТРОНОМІЙ.

СТЕЛЕНЕ ЧЕНЕ МАРІ ДЕСПРЕ НОЙ УНЕНЕ АЃ НУМЕ ПРОПІЙ КЪМ: КАНІКУЛА, РЕГУЛУС, АРКТУР ШАА; ІАР СТЪОА ЧЪ МАЙ АПРОАНЕ ДЕ НОЙ СЕ НУМЕЩЕ СОАНЕ, ОКЪА ЛУМЕЙ НОАНСТРЕ. ДУПЪ МЪРІМЕ СТЕЛЕНЕ СЕ АМНАРТ АН ШАСЕ КЛАСЕ, ШІ СЕ НУМЕСК ДЕ АН ТІА МЪРІМЕ, ЧЕНЕ ВЪЗУТЕ МАЙ МАРІ КУ ОКЪА; ДЕ АДОА МЪРІМЕ, А ТРЕА, А ПАТРА, А ЧІНЧЪ, ШІ АШАСЪ ЧЕНЕ ЧЕ АБІА СЕ ВЪРЕСКЪ ДЕ ОКІ; ЧЕНЕААТЕ СЕ ЗІК СТЕЛЕ ТЕЛЕСКОПІЧЕ: КЪЧІ СЕ ВЪД КУ ОКІАНА НУМАЙ. ФІІНА КЪ ПЕНТРУ НЕНУМЪРАТА МУАЦІМЕ СТЕЛЕНЕ НУ СЕ ПОТ НУМІ КЖТЕ УНА КУ ВОРБЕ ПРОПРІЙ, ДЕ АЧЕА СЕ ДЪ УН НУМЕ АА МАЙ МУАТЕ.

КОНСТЕЛАЦІА ЕСТЕ ОМУАЦІМЕ ДЕ СТЕЛЕ ФІКСЕ АА УН ЛОК, КАРЕНЕ СЕ АНСЕМНЪВЪ КУ ДІФЕРІТЕ ФІГУРІ, ШІ МАЙ АМНАРТЕ ФІЕ ЧЕ СТЪ КУ АІТЕРЕ ШІ ЧІФРЕ. КОНСТЕЛАЦІАЕ ФІРМАМЕНТУАЛУ СЖНТ 100. ДІНТРА ЧЕСТЪ 12 СЕ НУМЕСКЪ КОНСТЕЛАЦІИ ЗОДІАКАЛЕ, НЕ АРНТ КАРЕ, РОТІНАУСЕ, ТРЕКЪ АМПРЕЖУРУА СОАНЕЛУЙ ПЛАНЦІЙ ШІ ПЪМЖНТУА. АЧЕСТЕ КОНСТЕЛАЦІИ АЃ ФІЕ КАРЕ УН СЕМН ПРОПРІЙ; ШІ СЖНТ 6. СПРЕ МІАЗА НОАНТЕ; 6. СПРЕ МІАЗА ЗІ.

КОНСТЕЛАЦІЇ СЕПТИМТРИОНАЛЕ.

	СЕМНЕ	НУМЕ	СТЕЛЕ	ЗІОА	ЛУНІЇ
ПРИМЪВАРА ВАРА	♈	Бервечіае	66.	21.	Мартіе.
	♉	Таврѣа	207.	21.	Апріліе.
	♊	Цемеміі	85.	21.	Маіѣ.
	♋	Канчерѣа	85.	21.	Іюнїе.
	♌	Левѣа	95.	22.	Іюліе.
	♍	Фочоара	117.	23.	Август.

КОНСТЕЛАЦІЇ МЕРІДІОНАЛЕ.

ТОЛАННА САРНА	♎	кѣмпѣна	66.	23.	Септемврие.
	♏	скорпіа	60.	23.	Октомврие.
	♐	сѣпетъторѣа	94.	22.	Ноемврие.
	♑	капрікорнѣа	64.	22.	Декемврие.
	♒	каѣа	117.	19.	Іанваріе.
	♓	пеціі	116.	18.	Феврваріе.

СПРЕ ІНДЕЛЕЦЕРЪ АЧЕСТОРА НЕАЖУТОРЪМ КУ ГЛОБѢА ЧЕРЕСК ШІ ЗОДІАКѢА.

ГЛОБѢА ЧЕРЕСК ЕСТЕ УН ІНСТРУМЕНТ РОТУНА, ЧЕ ІМФЪЦІШАЗЪ ФІРМАМЕНТАА КУ КОНСТЕЛАЦІІАЕ ШІ СТЕЛЕАЕ ЛОР ДУПЪ А СА ПОЗИЦІЕ ШІ РЕЛАЦІЕ.

ЗОДІАКѢА ЕСТЕ УН ЧЕРКЪ ЛАТЪ ДЕ 18°, НЕКАРЕ СЕ ІНСЕМНЕАЗЪ КОНСТЕЛАЦІІАЕ ЗОДІАКАЕ, ІМІПЪРЦІТ ІН 360° КАТОТ ЧЕРКѢА, ІНКЪ ШІ ІН 12 ПЪРЦІ ДЕ 50°, ДУПЪ НЪМЪРѢА ЛУНІАОР.

ПЪМЖНТУА ІН ЛУМЕ

ЛУМЕА ЕСТЕ ІН УНІВЕРСЕ О ЕНОРМЪ МАРЕ ШІ УН ОЧЕОНУ ФОСФОРЖНА ДЕ ЛУМІНЪ, ІНКАРЕ ІМЪВЪЛІТЕ ІНОАТЪ РО-

тіндхсе нензъмьрате глобхрї Опаче саѣ Луциде; Солиде саѣ матерїї флаїде, интре каре соареле е ын окж неѣнкїс че прїн кьладура са дь мїшкаре фьнтурїлор лумеї прїн ржурїле де лумїнъ иле разелор сїаде .

Дзпъ фигурь лумеа есте ын глобу де лумїнъ, акїї центру есте соареле, саѣ стѣоа че о лумїнѣзь : кьчї разеле лор асемѣнѣ съ интїнд орї инкор'о . Л у м е а д а р е с т е П а р т е а Ч е р у л ы ї и н л ы н т р ы л Ф і р м а н е н т ы л ы ї , к ж т с е и н т и н д р а з е л е с о а р е л ы ї с а ѣ а в а т ы ї г л о б ч е р е с к : д е а ч е а л у м е а и н с е м н е а з ь ш і ф а ц а п ь м ж н т ы л ы ї ш і л ь к ы т о р ї ї л ы ї .

Глобуриле, че компун лумеа ноастрь, кьноскуте, сжнт 30. Соареле; 11 павнеїї саѣ лхчїферї; 18 сателїїї саѣ луне; шї о мулїїме де комїїї .

С о а р е л е е с т е о с т ь ч е р ь б с к ь , ч а м а ї в е ч и н ь к ы н о ї , ш е ч е л м а ї м а р е т р ы и а л л у м е ї : к ь ч ї e c t e ы н г л о б л у м и н о с 1,400,000, д е о р ї м а ї м а р е д е к ж т и ь м ж н т ы л . А т м о с ф е р а л ы ї e c t e л ы м ь , ш і н е ф а ц а л ы ї ч ь л у м i n o a c ь д е с i n e с ' a p a т ь н i щ е п e т e , ы н e л e л у m i n o a c e , в a т e л e и н т ы н e к a т e , в ь з ы т e н ы м а ї к ы o k i a n a . Д з п ь а ч e с т ь с ' a k o н o c к ы т к ь e л с e p o т ы щ e н ы м а ї и n o c i a c a д ь a a a n ы c c i p e p ь c ь p i t и n 25 з i л e , ш і 12 ч ь c ы р ї . Р а з e л e л ы ї , к a н i щ e p ь ж у р ї д e л u m i n ь , д i n т р ' ы n i c o в o p n e c к ы p c , б ь т ь ж н д и n п a в н e ї ї ш і c a т e л i ї ї , с e p ь c ф р ж н г ы , ш і ф a ч e л u m i n o ш і , а ч a c т a c e n ы м e щ e з i o a , и a p л i n c a p a z e л o p n o a n t e . P a z e л e л ы ї и n d o ї a n i a ж ы n g ы л a m a p ь c i n i л e л ы м e ї , a д i k ь п ь ж ь ы n d e c e i n t i n d ы e л e ; и a p o b o м ь д e т ы n d i n c o a p e a p a ж ы n ь e a k o л o и n t p ' ы n m i l i o n d e a n i : к ь ч ї o p a z ь c a ѣ c e m i d i a м e т p ы л л у м e ї c o л a p e e c t e л a o c ы т ь m i i d e p a z e a o p b i t e ї

пѣмжнѣціі, зік астрономіі .

П ъ м ж н т у а ѓ н т р е П а а н е ц і і .

П а а н е ц і і с ж н т т р у н у р і ч е р е ш і р о т у н д е ш і о п а ч е , в д і к ъ н е л у м і н ѣ т о а р е д е с і н е ; ч і д і н а с о а р е л у і л у м і н ѣ , с т р ѣ л у ч е с к у ш і с е р о т е с к ѣ ѓ м п р е ж у р у л а л у і . У н і д і н е і а ѣ ш і л у н е . А у н е л е а ѣ с а т е л а ц і і с ж н т а с е м е н е а т р у н у р і р о т у н д е ш і о п а ч е , ч е с е р о т е с к у ѓ м п р е ж у р у л а у н ѣ п л а н е т ш і к у е л п е л ж н г ъ с о а р е . Т о т п л а н е т у а , ш і л у н а а р е д о ъ м і ш к ѣ р і : р о т а ц і а е с т е ѓ м в ж р т і р е а у н ѣ п л а н е т ѓ n o c і a с а д е л а а н ѣ с с и р е р ѣ с ѣ р і т ; р е в о л у ц і a e c t e ѓ м в ж р т і р e a л ѣ і ѓ м п р e ж у р u л a c o a p e л u і д e л a р ѣ с ѣ р і t c и p e a n ѣ c . О р б і т а e c t e к а л e a у н ѣ т р у н ч е р e c k ѓ м п р e ж у r u л a c o a p e л u і . Ф і г у р а о р б і т e і e c t e o в а л ъ с а ѣ л у н г ѣ р ѣ ц ѣ : д e a ч e a у н і a e п ѣ р ц і а л e e і c ж н т м а і a n p p o a n e ; a л т e a e м а і д e n a p t e d e c o a p e . П e p і e л e y a e c t e п у н т у a o р б і т e і ч e л м а і a n p p o a n e d e c o a p e ; a ф e л і y a e п у н к т у a ч e л м а і d e n a p t e . П e p і ц e y a e c e t e a n p p і e p ѣ ч ѣ м а і м і к ъ a у н ѣ т р у н л у м e c k д e п ѣ м ж н т ; я p Δ n o ц e y a d e n ѣ p т a р ѣ ч ѣ м а і м a p e , c a ѣ п у н т у a o р б і т e і ч e л м а і d e n a p t e d e п ѣ м ж н т . Л у м e a c a ѣ c і c t e m a c o p ѣ c k ъ , a ф a p ѣ d e К o м і ц і , e c t e к o m п у с ъ d і n a ч e c t e 50 г л o б у р і : ѓ n т ѣ ѣ С o a p e л e , ч e e c t e ч e н т р у a л у м і і , a n o і М е р к у p , ч e л м а і a n p p o a n e d e c o a p e , В e н ѣ c a ѣ Л у ч a ф ѣ р u л a . П ѣ м ж н т у a к у o л у н ѣ , М a p c , В e c t a ч e л м а і м і k d і n т o ц і , Ж у н a , Ч e p e c , П a л a c , Ж o e к у 4 л у н e , ч e л м а і m a p e d e к л т т o ц і , С a t y p n к у 7 , л у н e : ш і Ч e л ѣ c a ѣ У p b a n к у 6 л у н e , ч e л м а і d e n ѣ p т a t d e c o a p e , ш і п ѣ м ж н т .

фоарте преаунгътъ, ꙗснощїи де о лумїнъ лънгъреадъ, нъ-
мїтъ коадъ саъ барбъ, кареа, кѣт сѣнт маї апроапе де соа-
ре, атѣту есте маї мъреадъ. Комаѣи їсе аратъ преа рар,
ші нумъруа лор есте ла 500 саъ ла 5000 дѣпъ кум зїк
хнїї. Дїнтр'ачеѣїа 100 сѣнт маї коноскѣїї, шї маї де-
фїнїї; дїн карїї 24 аъ трекут прїнтре Соаре шї Меркур;
33 прїнтре Меркур шї Венус; 21 ꙗнтре Венус шї пъ-
мѣнт; 16 ꙗнтре пъмѣнт, шї Марс.

Комета дѣла 1680 а фост чел маї грозав дїн кѣїї
саъ арѣтат вре о датъ, шї чел че с'а апропїат маї мулт
де кѣт тоїї де соаре, де каре фїїнд апроапе нъмаї 80000
мїле, коада лѣї, ча маї лѣнгъ дїн кѣте саъ вѣзут, се
ꙗнтрїндѣ пе чер пѣнъ ла 70 граде; ѣр ел се зѣрѣ нъмаї
кѣт о стеа, Невтон а сокотїт кѣ ачест комет треѣме сѣ
се фї ꙗнфережнтат де соаре 2000 де орї маї мулт де кѣт
ѣн фїер ꙗнфокат, шї 28000 де орї маї мулт де кѣт аршїа
дѣла прѣнзѣа зїлелор де варъ. Ел с'а апропїат депъ-
мѣнт ла ѣн пѣнкт ал орбїтеї саде маї кѣт лѣна; дѣр пъ-
мѣнтѣа нѣ ѣра спре ача парте ꙗн орбїта са атѣнїї; се
ротѣште пе лѣнгръ соаре ꙗн 575 анї, шї ла 2255 се вор
ꙗнкрѣдїнѣа де ѣмблѣ рѣзулат ꙗнтр'атѣт тїмп неꙗнче-
тат.

Чѣї векї сокотїа арѣтарѣ хнѣї комїт семн де о рево-
лѣїе а пъмѣнтѣахї, орї де о мѣре ꙗнѣмпїларе ан нату-
рѣ саъ оменїре; дѣр фѣрѣ нїчї ѣн кѣѣнт кѣчїѣн ко-
мет не поате лѣсне атїнѣе пъмѣнтѣа ꙗнтр'атѣт спадїѣ
черѣск; матерїа лор ча поровсѣ н'аре пѣтере де атѣта
ѣффѣнт; мїшкарѣ лор есте атѣт де ѣте, кѣт нѣ поате
ста арѣнт пъмѣнт песте доѣ чѣсѣрї, кѣт де апроане

Фіе; нічіа поате стрьмута дін о
 1540 а трекът прінтре пьмжнт п
 смінті курса; чі ка хн трхн опак
 бріа нумаї луна; асеманѢ ші чел д
 1769 кх апропіерѢ лор н'аў вьт
 хн комет с'а апропіат де Меркур
 матеріе мултъ, ар фі стрьмутат в
 че а рьмас тот несмінті .

П Ъ М Ж Н Т У А К Ъ Т Р І

А фаръ де ачесте глобурї але
 хн сапорт маї сімдіт ші ку Луна,
 вечінъ аса, серотече не лжнгъ о
 Марс. Луна, ачѢстъ мърѢцъ соді
 мзсецѢ попцілор лхї, есте ші еа
 маї мікѢ де кжт пьмжнтѢ; ші
 джнса, не лжнгъ каре серотец
 орї не аў . Орбіта єї тае екѢт
 тр'хн хнгѢ де 5°. К о н ж у н т
 орбітї лунаре дрепт дінтре п
 О п о з і ц і а п у н к т Ѣ л о р б і т е ї д е
 Ѣ л л і н і е . Луна, дхнъ старѢ єї
 ре, неаратъ діферіте формє . А
 сжт ачесте діферіте феце лхмі
 кьчї кжнд есте Ѣ н к о н ж у н к ц і е ,
 умбра єї віне спре ної; дхнъ
 кцїа, зьрїм о марціне лхміноас
 ста є л у н Ѣ н о у Ѣ . К а р т Ѣ

фаца луней жумьтате луминозъ; лунъ пайнъ, кжнд вине ан опозицие, дупъ 14 зиле: кьчй атунчй разеле соарелай че батъ ан на се рьсфржнгу дрепт спре ної; апої дупъ 21 де зиле нар і се веде дискла жумьтате луминат: ачеста есте картъа дин урмъ. Дупъ 28 зиле вине нар ан конжункцие, ши нар се фаче лунъ ноъ.

Луна ши Пъмжнтъа, ка орі четруп, аъ умбрееле саде: де ача се умбрееску знуа пе аатъа умборї. Екліпсуа саъ антунечімъ есте о антунекаре пьрутъ а знэй труп луминос дин антрестаръ ши умбрїръ аатъї труп динтре ел ши окуа постру. Антунечімъ саъ Екліпсуа луней есте о антунекаре пьрутъ а са дин умбра пъмжнтъа лї: кьчй умбра лї се антінде дин дос 217. разе пъмжнтъей, де кареа се атінде орі парте, орі ши тоатъ лун'а пайнъ дин опозицие: кьчй нумаї атунчй сжнт антр'о аїніе луна, пъмжнтъа ши соареле. Ачеста ну се фаче тот деауна: кьчй орбіта луней таче екваторъа пезїш: де ача лун'а поате фї маї сус, аъ маї жос де умбра пъмжнтъаї. Антунечїме саъ екліпс парциал есте о умбрїре а зней пьрци дин лунъ; нар екліпс тотал саъ централ о умбрїре а тоатъ луна пайнъ, кжнд е ан опозицие.

Луна кжнд есте ан конжункцие адекъ лунъ нуоъ, атунчй умбреце на пе пъмжнтъа, стжнд дрепт соаре, кареле ръмжне невъзът: кьчй за атунчй стъ дрепт антре ел ши пъмжнт. Екліпсуа солар есте кжнд ну се веде соареле центру андрептстаръ луней, каре се фаче маї рар де кжт аде луней. Ел есте парциал, кжт ну се веде о парте а соарелай; тотал саъ централ, кжнд ну се веде тот; анулар ка інеауа, есте, кжнд лунъ стъ ан апоидъ; нар пъмжнтъа

↑N Περὶελίϋ: κῶχί атунчі λυна се веде маї мікѣ; нар ра-
зеде соарелуї реѵѣрсжндѵсе пе марцініле еї, ні се араѣ
ка ѷнінеа ↑Mпрежурѵа лѵнеї.

Фігура Пѣмжнтѵлуї.

Пѣмжнтѵд есте шї ел ѷн трѷп черек атреїлѣ дела со-
аре: кῶчї дїн тоате пѣрціле д'асѷпра ведем черѵа ↑N
каре се мішкѣ. Ел с'а нѷміт аша кῶчї ла ведере нісе
паре ѷн шес ↑Nтїнс. Павїментѷм, дїн каре с'а фѣкѷт
ворѵа пѣмжнтѵла, латїнеце ↑Nсеmnѣзѣ обѣтѵрѣ
↑Nтїнсѣ ка о арїе.

Фігура пѣмжнтѵлуї есте ротѷндѣ асеменѣ Пор-
токалї, ла капете саѷ полї че ѵа апѣсат ка де 2 міле.
Адеверїнде де ротѷнзімеа са аѵем ачестѣ: 1^о тоате трѷ-
пѷріле черецї, ↑Nтре каре есте шї пѣмжнтѵла, се вѣд
ротѷнде: кῶчї ↑Nтрѷ ↑Nченѷт, ↑Nнащереа лор, аѷ
фост тоате Флзїде, шї апѣсжндѵсе д'опотрїѵ де тоате
пѣрціле фецеї лор де Елемеѷте, треѵїа сѵїа фігурѣ
ротѷндѣ: дѷпѣ кѷм се шї вѣд, адекѣ сѣ се факѣ глоѷрї,
аша шї пѣмжнтѵла. 2^о Ної шї пе чеа маї ↑Nтїнсѣ кѷмпїе
стжнд, ведем ↑Nтї вѣрѣѵа лѷкрѷрілор де пѣртате а-
пої трѷѵа лор: кῶчї стаѷ пе ротѷнзімѣ пѣмжнтѵлуї
маї жос де кѷт прїѵиторѵа. Кїар шї пе лѷчїѵа мѣ-
реї; ча маї неѣдѣ парте а фецеї пѣмжнтѵлї, се вѣдѷ
↑Nтѣѷ катарѣле корѣїлор че ѵїн, апої корабїа ↑N-
трѣгѣ, шї ↑Nтїѷ вѣрѣѵріле мѷнцілор де де парте; апої
еї ↑Nтрїцї, деапроѷан; де ар фі пѣмжнтѵла ↑Nтїнс, с'ар ве-
дѣ о кѷмпїе немѣрцініѣ; 3^о Мергжнд спре Норд сѣ

ЧЕЛЕ ДЕ ДЕСИРЕ СУД РЪМЖНУ НЕВЪ-

ТОТ ПЕНТРУ РОТУНЗИМЪ ПЪМЖН-

НА РЪСЪРІТЕНІАОР, ДЕ КЖТ АПУ-

ЧЕЛЕ. 5° УМБРА ПЪМЖНТУЛУИ

ЕІ С'АРЕТЪ "РОТУНДЪ, ШІ ЕСТЕ

МЕНЕ ТРУНУРІАОР АОР ДА ФІГУ-

НТУЛУИ С'А ПНКОЖУРАТ ПНТЖИХЪ ДЕ

ЦИ, ШІ ДЕ КООК ПН ТОВАТЕ ПЪР-

ДЕ АХ ПАКАТ : КУМ АР ФІ ВЕНІТ

Р ФІ РОТУНД ? . . . . .

ПНДЕЛЕЦЕРЪ ПЪРЦИАОР АИ, ПН

РОТУНД .

ЕСК ЕСТЕ О ПНФИГУРАРЕ А ПЪ-

, ЧЕ ПНФЪЦИШАЗЪ, АИИЪ А АОР

ДЕ, АБКУИДЕЛЕ ПЪМЖНТЕНІАОР

ААРЕ А РАПОРТУЛУИ СЪХЪ КУ СО-

А МЪСУРАТ .

ЕСТЕ ГЛОБ РОТУНД, ШІ УЧЕЛЕ СТЕА

АХ МАЙ СУС ДЕ ФАЦА ПЪМЖНТЪ-

ПНТРАКОЛО : КЪЧИ ПЪАЪСЪМ

НТУЛУИ ; ДЕ АЧЕА СЪ ПОВАТЕ МЪ-

ІРКУЛААРЪ А ГЛОБУЛУИ ДЕ КЖТЕ

Т У А ЕСТЕ УНІНСТРУМЕНТ ДЕ УН

90°, КУ КАРЕ СЕМЪСОАРЪ ПЪА-

ІЗОН . ПРНТРАЧАСТА СЪ КО-

НЕ ПЪМЕНТ : КЪЧИ ААТ ГРАД

маї пүтернікь; асеменеа шї пьмжнтѣа, планецїї, шї сате-
лїдїї. Нескуртеле ржурї де лүмінъ дїн соаре, бьтжнд
прїн атмосфера лор антр'ачесте тржнурї, лесе не лепуне
ан мішкаре: де ачае шї пьмжнтѣа аре доь мішкьрї: уна
ан осїе, шї аата ан орбіть .

П Ъ М Ж Н Т Ъ А А Н Р О Т А Ц І Е .

Амвжртїреа ан осїе саѣ мішкарѣ зіліалъ съ фаче деле
впхе спре рьсьрїт ан 23 часурї 56 м. саѣ 24 часурї: а-
декъ орї челоц съ депьртеазъ де дрепт Соаре ан 4 мі-
нүте ун град: антр'ун час 15°; шї кьчї ачасть мішкаре
асемьнъ ку а роцїї съ нүмече ротацїе .

О с с і а саѣ аксѣа, асемене ка а роцїї, есте о лініе
їмацїнатъ, че трече прїн чентрѣа шї амжндоб пжнктеле
амвжртїрїї пьмжнтѣїї ан 24 часурї, пжнъ аа черу соко-
тїте . Канїтеле ачестїї акс съ нүмеску Полї пьмжн-
тѣїї, сокотїнджсе не пьмжнт; шї черѣїї сокотїнджї пж-
нъ не черу . Полаа септемтрїонаа, саѣ арктїк есте ка-
пѣтѣа чеа деспре мїазъ поапте; юр Полаа мерїдїонаа
саѣ антартїк капѣтѣа чеа деспре мїазъ зі а Осїї .

Пьмжнтѣа ансѣ нү сть дрепт не калѣ са; чї плекат
тот спре мїазъ зі 23°, 28: м. де ачае осїа ку орбітаса фаче
ун унїтѣ де 23 граде 28 мїнүте . Ачѣста е деклінацїа
осїї Пьмжнтїрїї .

Стеледе чьрѣаї неадеверѣзъ ачѣсть мішкаре: кьчї
чїне ар ампїнде атѣта сѣмъ де стеле, де о немьсхратъ
депьртаре, а се ротї анпржжурѣа пьмжнтѣаї ан 24 ча-
сурї? шї чїне лсар фаче черкѣа ротїреї лор, кжт маї

спре мѣзъ ноапте, атѣт маї мѣк? Пре кум ведем констелациа Каруа саѣ Урсуа преа пѣцѣн ротѣндусе?

Черкурїале паралеле сѣнт нїше лїнї перпендікуларе ла аксѣ, шї паралеле ѱнтре сїне, ѱнсѣмнѣна ачест пѣрѣт кѣрсѣ ал стеледор деспре рѣсѣрїт спре апѣс ѱн 24 чеасурї ѱмпреѣурѣа пѣмѣнтѣлѣї: де ачеа кѣт сѣнт маї апроапте де полї атѣт сѣнт маї мѣчї; дар пентрѣ ферїреа де конфѣзіе се траѣѣ ѣнѣа ла кѣте 10 граде нѣмаї департе де пол адекѣ 16 тоате: де ачеа шї градеале лор аѣ дїферїтѣ мѣрїме, кум се веде ѱнтаблѣ.

0	- - - -	=	-	15	міле
10	- - - -	=	-	14,792	
20	- - - -	=	-	14,095	
30	- - - -	=	-	12,990	
40	- - - -	=	-	11,490	
50	- - - -	=	-	9,641	
60	- - - -	=	-	7,500	
70	- - - -	=	-	5,130	
80	- - - -	=	-	2,604	
90	- - - -	=	-	0,000	

Ротїреа пѣмѣнтѣлѣї шї деклїнаціа осїеї сале фаче скїмѣрїале зїделор шї ноцїалор. Зїоа есте лѣмін'а разелор ресфрѣнте де фаѣа пѣмѣнтѣлѣї деспре соаре; iar Ноаптеа ѣмбра пѣмѣнтѣлѣї че опрѣше разеле соарелѣї. Орї че лок аре мѣзъ зї кѣнд се веде соареле дрент ѱнтре рѣсѣрїт шї апѣс: Мерїдіанѣа есте ѣн черк

че Δ КСЕМНЕАЗЪ ЖЪМЪТАТЕА ЗІЛЕІ А ОРІ ЧЕ ЛОК . Ел се нумече аша къчі , шінд соареле дрепт ел , тоате локуріае не ѱнде трече дрепт ачѣстѣ лініе аѱ міезуа зілеі ; нар челе дін дос міезуа нопціі . Мерідиануа трече прінтр'а мжндоі поліі , ші ампарте пжмжнтва андоь пърці : зн Емісфер (Семіглоб) Оріентаа аѱ рѣсърітаа ; ші аатва окчідентаа саѱ апусаа . Дін пенумѣрателе мерідиане а тувалор локуріалор , пентру конфузіе се фаче нѣмаі ѱнза мішкѣтор спре а фі пентру тоате локуріае пжмжнтвалі ; нар ла 10 граде се траѣе ѱнза нѣмаі : адекъ 56 пе тот глобуа .

Тоате ачестѣ ші аате лініі ші черкурі се нумеск пжмжнтѣціі , сокотіндусе трасе пе фаѣа пжмжнтвалі ; черреціі сокотіте трасе ші антінсе пжнѣ пе фаѣа червалі : де аѣа се фѣку пе глобуа чела череск ші чела пжмжнтеск .

П ж м ж н т у л а н Р е в о л у ц і е .

Прекъм ржмжне неексплікатѣ мішкарѣа червалі фѣръ ротаціа пжмжнтвалі ; аша ржмжне неанцелес ші кум соареле се веде кжнд маі сѣс , кжнд маі жос пе чер , ші кжнд дрепт ѱнеле констелациі ; кжнд дрепт ателеле , фѣкжнд ѱн черк спірал аѣаста ні се паре къчі пжмжнтвалка ші чѣі лалціі планетці , се ротѣе ампрежурѣа соарелі ан 365 зіле , 5 часурі , 48 , м . 50 , с . адекъ антр'ѱнан , карѣа се зіѣе Р е в о л у ц і е , саѱ мішкарѣа а н у а л ѣ .

Орбіта саѱ калеа са се нумече Екліптікѣ ; къчі пе дрепт аѣаста се факѣ екліпселеле . Екліптіка дар есте ѱн черк марѣ че Δ КСЕМНЕАЗЪ орбіта , саѱ калеа пжмжнтѣ

лѣи не лжнѣ соаре . Пееа сжнт ꙗнсемнате семнеае кон-
 стеладїи лор не дрент каре трече пѣмжнтѣа ꙗнтр'ѣн ан ,
 тѣе Зодїакѣа ꙗн лжнѣ дрент ꙗн доѣ пѣррїї , дѣпѣ кааеа
 пѣмжнтѣа лѣи , шї кѣрмѣ екваторѣа пїезїи ꙗн доѣ пѣнкте
 контрарїї ку ѣн ѣнїѣ де 23 граде шї 28 мїнѣте : кѣчї а-
 тѣт мерїе пѣекат пѣмжнтѣа не орбїта са . Ачест ѣнїѣ
 окаде 54 секунде ꙗнтр'о сѣтѣ де ані . Центруа екліпті-
 чей есте Соареае ; ѣар Полїї осїей саае сжнт департе де
 полїї черїїї саѣ пѣмжнтѣїї тот 23° 28, м. дѣпѣ деклі-
 нація Аксѣа лѣи пѣмжнтѣску . Не ачасть грозаѣ Орбїтѣ
 се рогае пѣмжнтѣа 240 мїае не мїнѣт шї 5400 мїае не
 зі . Дїаметруа ачїїї Орбїте саѣ а екліптічїей аре 42 мї-
 ліоане мїае ; чїрконференція 129 мїліоане мїае , ѣар
 о разѣ а її саѣ дїстанція пѣмжнтѣа лѣи де соаре есте ка де
 19566000 ча мїкѣ ; де 20852000 ча маре ; шї ка де 20
 мїліоане ча де мїжаск .

Черкѣрїї лѣе полїї а ре сжнт 2 мїчї черкѣрїї , ѣнѣа
 сїнтемтрїонаа , шї аатѣа мерїдіонаа , фїе каре департе
 де полїї тот 23° 28 м. кѣчї ꙗнсемнеазѣ ѣрма полїї лор ек-
 ліптічїей ꙗнпрецѣсура полїї лор пѣмжнтѣїї .

Дїн деклінація шї револуція пѣмжнтѣа лѣи се наску тїм-
 нѣрїае , шї непотрївїрѣ зіаа лор ку нопціяе , адекѣ калї-
 велѣ , деферїтеле граде де кѣладѣрѣ шїаа .

ꙗнчепѣтѣа револуція шї аа тїмнѣрїї лор се сокотече де
 ла Мартїе $\frac{1}{2}$, кжнд есте Соареае дрент семнѣа Бервече-
 лѣи ; ѣар пѣмжнтѣа дрент аа Кѣмпенїї .

Ачест семн акѣм есте дрент констеладїа Пещїї лор 30 г.
 маї наїнте : кѣчї пѣмжнтѣа пропѣшае не орбїта са ꙗн
 тот аѣа чева . ꙗнѣ вїне ку екваторѣа сѣѣ дрент соаре ка

съ фактъ екваторіалъ : де ачеа семнеае $\uparrow$ наинтѣвъ де кон-
стелациіае аор 50 секунде не ан , ші ун град $\uparrow$ н 72 ані
каре се зиче пречесіа екваторіалор ; адекъ атхт рѣмжн
спре р. констелациіае де семнеае екаиптічій : кьчї $\uparrow$ наинте
вре о 2200 ані се $\uparrow$ нтрүніа ; акүм сжт 30° спре р-кон-
стелациіае де семне , жхт ча а пещіалор есте дрепт сѣмнүа
вервечелүї , ші дүпъ вре о 26000 ані нар се вор $\uparrow$ нтрүні .

Е к в а т о р і а е есте зїоа дела $\frac{1}{2}$ Мартіе : кьчї е де
о потрївъ кь ноантѣ де атүнчї , ші пүнктуа екваторіаа
есте пүнктуа унде тве атүнчї екаиптіка не екватор . Е-
к в а т о р у а есте ун черк маре че $\uparrow$ нсемнеавъ пѣрхтуа
курс аа соарелүї ла $\frac{1}{2}$ Мартіе ші $\frac{1}{3}$ Септемврие : кьчї
атүнчї соареле се веде не дрепт ачасть лініе дела мїжло-
күа пѣмжнтүаї , кжнд фаче зїаеае асеменѣ кь нопціае .
Екваторүа тве мерїдіанеле дрепт крүчїш , ші есте депар-
те де полї 90 граде : де ачеа $\uparrow$ мпарте глобуа $\uparrow$ н 2 пѣрщї :
ун емїсфер септемтрїонаа , ші аагүа мерїдіонаа а кѣрор
центрүрї сжнт Полїї . Е к в а т о р і а а ачеста есте $\uparrow$ н-
чепүтуа прїмъверїї пентрү ної : де ачеа се нүмече ші
екваторіаа прїмъверїї .

Дүпъ 5 лүні , ла Іюніе $\frac{1}{2}$, ажүндїе пѣмжнтүа дрепт
сѣмнүа Капрїкорнүаї ші соареле се веде $\uparrow$ н сѣмнүа Кан-
черүаї , атүнчї е зїоа чеа маї маре ла ної : кьчї ведем
соареле мүат д'асүпра ноастрѣ . С о л с т і ц і а в е р і і
есте зїоа дела $\frac{1}{2}$ Іюніе : кьчї соареле п'атүнчї се паре
кѣ стѣ кжтева зїае ші се $\uparrow$ нтоарче нар ла екватор . Т р о -
п і к ѳ а К а н ч е р у а ї есте о лініе чїркуларѣ че $\uparrow$ н-
сѣмнѣвъ ачасть пѣрхтѣ а соарелүї $\uparrow$ нтоарчере ла Екватор .
Пүнтүа солстїціаа есте пүнктуа унде атїнде екаї-

птика тропікула? Солстіціула ачеста есте днчепутула верей ла ної: ши де а ернії дінколо: де ача се зіче солстіціу . Пъмжнтула есте а Фе лі ъ ла 11, Іуліе дрепт 9° 24, м. а канчерулаї.

Дупь 5 лунї віне пъмжнтула, ла $\frac{1}{2}$ ° Септемврие, дрепт семнула Бервечелуї; іар соареле се веде дрепт ал Кумпенїї, атунчї есте іар де о потрївь зіоа ку ноаптеа; кьчї соареле се веде іар дрепт екватор перпендікулар, ши пъмжнтула есте лумінат кьт ши ымбрїт. Ачеста есте ек і но кціула томнеї, дела кареле се днчепе тоамна ла ної. Дупь 3 лунї, ла Декемврие $\frac{1}{2}$ ° пъмжнтула есте дрепт семнула Канчерулаї саѣ ракулаї ши соареле сарать дрепт а Капрїкорнулаї, атунчї есте зіоа чеа маї мікь ла ної: кьчї фїїнд соареле жос, прее пуцін се веде де ної. Солстіціула ернії есте зіеле де пе ла $\frac{1}{2}$ ° Декемврие: кьчї пе атунчї соареле се паре кь сть ши се днтоарче іар ла екватор. Тропїкула капрїкорнулаї есте іар ун черк че арать ачесть днтоарчере а соарелуї ла екватор.

Солстіціула ачеста есте днчепутула ернїї спре норд, ши пъмжнтула есте перї е лі ъ ла 30 Декемврие дрепт 9° 24 м. а капрїкорнулаї.

Дупь 3 лунї іар ажунде пъмжнтула дрепт семнула Кумпенїї ши соареле дрепт ал Бервечелуї, ши аша се іспрьвеще ревоауціа днтрун ан, трежннд кьте патру картеле ореїтеї сае.

Колурїї сьнт доь черкурї мерїдіане, кареле таче екваторула ши еклїптіка ку зодїакула дн патру потрївіте пьрці сьнт угьврї дрепте. Пунктеле унде се таче її

↑НТРЕ СІНЕ, ↑НСЕМНЕАЗЪ ПОЛІІ ЕКЛІПТИЧЕЙ, ↑НТРЕ КАРІІ СТЕ
 АКСУА ЕКЛІПТИЧЕЙ . КОЛОУРА ЕКІНОКЦІАЛОУ СТЕ УН ЧЕРК
 ЧЕ ↑НСЕМНЪЗЪ ЕКІНОКЦІАЛЕ ПРІМЪВЪРЕЙ ШІ ТОМНЕЙ : ДЕ АЧЕА
 СЕ ТРАДЕ ПРІН ПЪНСТЕАЛЕ УНАЕ СЕТАЕ ЕКВАТОРУА КУ ЕКЛІПТИ-
 КА ; КОЛОУРА СОЛСТІЦІАЛОУ СТЕ АЛТ ЧЕРК ↑НСЕМНЪТОУ ДЕ
 СОЛСТІЦІАЛЕ ВЕРІЙ ШІ ЕРНІЙ : ДЕ АЧЕА СЕ ТРАДЕ ПРІН ПЪНСТЕ-
 АЛЕ СОЛСТІЦІАЛЕ , УНАЕ СЕ АТІНДЕ ЕКЛІПТИКА ДЕ ТРОПІЧЕ .

ПЪМЖНТУА КЪТРЕ КЪАДУРА СОЛАРЕ .

Т і м п у р і а е .

ФІІНД КЪ ПЪМЖНТУА МЕРЦЕ ПАСКАТ НЕ КАЛЪ СА $23^{\circ} 28$ М .
 ДЕ АЧЕА УНЕЛЕ ЛОКУРІ ДЕ НЕ ФАЦА АУІ СЕ ВЪД МАЙ АПРОАНЕ ДЕ
 СОАРЕ ; КЖНД МАЙ ДЕПАРТЕ ; ПРІН УРМАРЕ ШІ КЪАДУРА АУІ
 СТЕ АТЖТ МАЙ МАРЕ , КЖТ СЪ ВЕДЕ МАЙ ДЕ АСУИРА УНУІ ЛОК .
 ДЕ АР СТА ПЪМЖНТУА ДРЕПТ НЕ ОРБИТЬ , АР ФІ УН ФЕА ДЕ
 ТІМП ШІ ЗІАЛЕ ЛА ОРІ ЧЕ ЛОК , АТЖТ МАЙ РЕЧЕ , КЖТ АР ФІ МАЙ
 ДЕПАРТЕ ДЕ ЕКВАТОУ : ПЕНТРУ НОЙ АР ФІ АН ВЕЧІ ПРІМЪВАРЪ .
 Т і м п у р і а е СЖНТ АЧЕСТЕ ДІФЕРІТЕ ТРАДЕ ДЕ КЪАДУРЪ А
 РАЗЕЛОУ СОЛАРЕ ДУПЪ ПЪРЪТА НЕ ЧЕР АПРОНІЕРЕ САУ
 ДЕПЪРТАРЕ А АУІ ДЕ УН ЛОК .

НЕ АЖНГЪ ЕКВАТОУ СЖНТ НУМАЙ ДОЪ ТІМПУРІ : УНУА СЕ-
 ЧЕТ ШІ АЛТУА УМЕД : ШІ ФІІНД КЪ ДЕ ДОЪ ОРІ СЪ ВЕДЕ ТРЕКЖНД
 СОАРЕЛЕ НЕ ДЕ АСУИРА ЛОР : ДЕ АЧЕА ДЕ ДОЪ ОРІ АУ ОРІ ЧЕ ТІМП
 КУ О МІКЪ ДІФЕРІРЕ . НЕ АЖНГЪ ТРОПІЧЕ СЖНТ ДЕ ДОЪ
 ОРІ НЕ АНУ ПРІМЪВАРЪ ШІ ВАРЪ ; ІАР НУМАЙ О ДАТЬ ІАРНЪ
 ШІ ТОАМНЪ : КЪЧІ НУМАЙ О ДАТЬ СЪ ДЕПЪРТЕАЗЪ СОАРЕЛЕ ДЕ
 АВОЛО САУ СЕ АПРОНІЕ . ↑НТРЕ ТРОПІЧЕ ШІ ЧЕРКУРІАЕ ПО

ларе сжнт патрѹ тѣмпурї: дѣн каре прѣмъвара шѣ тоамна сжнт кѹ о кѣдурѣ потрѣвѣ: кѣчѣ шѣ соареае се веде депаокло нѹ мѹат депѣртат саѣ апропѣат. Вара паѣчѣ есте ѹн тѣмп фѣрвѣнте кѹ аршѣдѣ пентрѹ пѣрѹта апропѣаре а соареаѹї; ѣр ѣарна есте ѹн тѣмп фрѣгурѣс кѹ ѣер пентрѹ пѣрѹта депѣртаре соларѣ. †нтре полѣ шѣ черкурѣле поларе сжнт ѣр нѹмаї доѣ тѣмпурї: о варѣ скѹртѣ шѣ фѣрвѣнте: кѣчѣ соареае сѣ веде дела кѣте о лѹнѣ пѣнѣ ла кѣте б лѹнї; ѣарна п'аколо асемене есте ча маї лѹнгѣ шѣ маї ѣероасѣ де пѣмѣнт: кѣчѣ п'аколо разеае соареаѹї бѣтѣна фѣарте пѣезѣш н'аѣ нѣтере, шѣ нѣ се вѣдѹ дела о лѹнѣ пѣнѣ ла кѣте б лѹнї, дѹнѣ апропѣереа де полї.

Тоате ачесте варѣадїї де тѣмпурї сжнт †нтр'ѹн емѣсфер контрарїї кѹ але чѣлѹїлаат: кѣчѣ кѣнд емѣсфераѹл септемтрѣонал аре варѣ; чѣлаааат ѣре ѣарнѣ шаа.

†н скѹрт кѣт разеае батѣ маї дрѣнт; атѣт сжнт маї аѣере шѣ маї фѣрвѣнѣї: кѣчѣ сѣ ресфрѣнѣгѹ маї дрѣнт, шѣ атѣт се концентреазѣ маї мѹат, шѣ де ачѣа Тѣмпурѣла нѹ ѣѣн тот атѣтеашѣ зѣае; чї:

	з.	ч.	м.
Прѣмъвара	92	21	16
Вара	93	13	53
Тоамна , ...	89	17	8
Еарна	89	1	31.

З О Н Е Л Е .

Фѣїнд кѣ соареае сѣ веде дрѣп пе деасѹпра дѣн локѹрѣле дѣнтре трѣпѣче; ѣр дѣнтре ачестѣа шѣ черкурѣле поларе

ре съ веде май жос не черзапої дїнтре ачестеа шї полї де тот май жос : де ачеа шї разеле лїї сжнт атжт май фервінці , кжт бат май дрепт пеглоб ; шї кжт бат май піезіш , атжт сжнт май температе , дупь мїкшорарѣ злгвалї рефракціей .

Зонеле сжнт пьрці а фецїї пьмжнтеїї , лате ка нїче бржне саѣ фьшї сокотїте , спре а детерміна ачесте граде а кьдурїї де орї кжнд дела екватор пжнъ ла полї .

Зонеле сжнт чїнчі : доѣ зоне глаціале саѣ цетроасе сжнт спациїале копрінсе днтре полї шї черкүріале ноларе пжнъ ла $66^{\circ} 32$ м. зна бореалъ ; алта аустралъ . Ачестеа сжнт Патріа цервалї пентрү піезіша батере не аколо а разелор соларе , копрінзїнд фїе каре ла 385000 м. п. саѣ амжндоѣ $82 | 1000$ дїн фаца пьмжнтвалї .

Доѣ зоне температе : зна бореалъ алта аустралъ , сжнт спациїале днтре черкүріале ноларе шї тропїче , дела $66^{\circ}, 32—25^{\circ}, 28$. Ачестеа аѣ о кьдурѣ потрївігъ : пентрү кѣ шї разеле п аїчі батү потрївіг нїчі дрепт нїчі преа піезіш , шї копрінде фїе каре несте 2400000 м. п. саѣ амжндоѣ $520 | 1000$ а фецїї пьмжнтеїї .

Зона фїервінте есте днтре тропїче де амжндоѣ латурїале екваторвалї $23^{\circ}, 28$. Ачаста есте патріа аршїцей пентрү дрепта батере а разелор соларе ; днсѣ съ темперѣзъ чева де плаоїале челе марї , мжнці чеї налці , шї вжнтүріале мьрілор , копрінзжнд несте 3700000 м. п. саѣ $398 | 1000$ дїн фаца глобвалї . Аша дар тоатѣ фаца пьмжнтвалї есте вьнъ де агрікултурѣ , шї лькү-їндѣ , афарѣ нумаї де локүріале глаціале .

ПЪМЖНГА КЪТРЕ АСМІНА СОЛАРЪ .

Кліме.

КѢТ СОАРЕАЕ СЕ ВЕДЕ МАЙ ЖОС ДЕЛА УН ЛОК ; АТЖТ СЕ ВЕ-
 ДЕ ШІ МАЙ ПУЦІН ; ШІ ДУПЪ РЕВУАУЦІА ПЪМЖНГАУІ АНТР'УН
 АН , КЖНА СЕ АРАТЬ МАЙ СУС , КЖНА МАЙ ЖОС ПЕ ЧЕР , КЖТ
 УН ЛОК ЕСТЕ МАЙ АПРОАПЕ ДЕ ПОА . ПЕНТРУ АЧЕСТЪ ШІ ЗІ-
 ДЕАЕ КУ НОНЦІАЕ СЖНТ НЕ ПОТРІВІТЕ МАЙ МУАТ : КЪЧІ , КЖНА
 СЕ ВЕДЕ МАЙ ЖОС , АВЕМ ЗІОА МАЙ МІКЪ : ПЕНТРУ КЪА ВЕДЕМ
 ПУЦІН ; АПОІ НУА ВЕДЕМ МУАТ : КЪЧІ ДЕЛА НОІ ЕСТЕ ДІН ДО-
 СУА ПЪМЖНГАУІ : АДІКЪ АВЕМ НОНЦІАЕ МАРЕ . ЛОКУРІАЕ
 АНСЪ ДЕ АЧЕАШІ АЪЦІМЕ , САЪ ТОТ ДЕ СУБТ УН ПАРАЛЕА , АЪ
 АЧЕАШІ ДІФЕРІРІ ДЕ ЗІАЕ ШІ НОНЦІАЕ ; НУМАЙ КЖТ УНЕАЕ АЕ
 АЪ МАЙ КУРЖНА ; ААТЕАЕ МАЙ ТЖРЗІЪ .

Кліма есте асменѣ ка озонѣ , а н каре зіоа чѣ май маре
 а ануауі есте ку ун час май маре де кжт а н кліма де ааъ-
 турѣ деспре екватор . Ачестеа сжнт кліме ораде саъ де ун
 чѣс , ші сжнт 12 . дела екватор пжнѣ ла черкуа полар : аді-
 къ 2 а а нтр амжндоѣ емісфереле . Пе ажнѣ екватор зіоа ші
 нонатеа сжнт тот даъна асменѣ , фіе каре де 12 чѣсхрі :
 къчї соареле се веде не'нчетат , кжт дасупра , атжт ші субт
 пѣмжнт невъзут . Јатѣ ку че градуаціі а н орї че емі-
 сфер се деосібеск зїаеде челе марї .

Кліме ораде		
Чѣсхрі .	Граде .	Мінуте .
12	0	0
13	16	44

Кліме Азнаре		
Луні .	Граде .	Мінуте .
1	67	18
2	69	44

час.	градѣ.	минутѣ.	лунї.	градѣ.	минутѣ.
14	50	48	3	72	22
15	41	24	4	78	11
16	49	2	5	83	50
17	54	31	6	90	0
18	58	27	Дар омуа абїа с'а апронїат		
19	61	19	пѣнъ ла 80° саѣ 83° де пола:		
20	63	23	аша елн'а възѣт зї маї ма-		
21	64	50	ре де кѣт 3 саѣ 4 лунї.		
22	65	48			
23	66	21			
24	66	32			

Кліме Лунаре дар сѣнт 6 ѡн орї че Емісфер, адїкѣ 12 тоате. Еле се сокотеск ка нїше зоне дела черкѣрїае по-ларе пѣнъ ла Поаї: кѣчї п'аїчѣ Соареле се веде саѣ ну дела кѣте о лунъ пѣнъ ла кѣте 6 лунї, кѣт ѡнѣкр-зіазѣ ѡнтр'ѡн емісфер: де ача зїоа шї ноаптѣ есте п'а-колоо де кѣте о лунъ, пѣнъ де кѣте 6 лунї. Дела Мар-тіе пѣнъ ла Септемврие есте зїоѣ ла Поаѣа септемврио-наа; ѡр ла чеааааат есте ноапте; апої зїо ла ачеста; шї ноапте ла ачела. ѡнѣнерекуа тотаа ѡнѣсѣ цїне ну-маї ла 2 лунї: кѣчї Аурора шї Крепѣскуаа, саѣ зорї-ле де дїмінѣда шї сѣара, сѣнт маї де кѣте 2 лунї. Зѣ-пада чѣ нечетатѣ; лумїна лунї чѣ сѣнїнѣ, шї маї ааес Аурора септемврионаа саѣ мерїдіонаа ѡнѣкѣ маї тем-перѣазѣ ачест ѡнѣнерек лунг. Клімеле тоате дар сѣнт 36; саѣ 72, де се вор сокотї семїорале, саѣ де жумѣта-те де чѣс; шї семїлунаре адекѣ де жумѣтате де лунъ 15 зїае.

ПЪМЖНТЕНІІ КЪТРЕ СОАРЕ.

ЛЪКЪІТОРІІ ПЪМЖНТУАХІ СЕ НУМЕСК ПЪМЖНТЕНІ, КАРІ'А СЪТНЖНЕСК ШІ'А КУАТІВЪЗЪ. СЪ ВОРБИМ ДАР ЧЕВА ШІ ДЕ РЕАЦІІАЕ ЛОР КУ СОАРЕАЕ ШІ ЧЕРУА, ПЪМЖНТЕНІІ, ШІ ГЛО- ВЛА ЛОР КЪТРЕ ФІРМАМЕНТ.

ФІІНА КЪ РАЗЕАЕ АУМІНЕІ АУПЪ ЧЕ ДАЪ ДЕ ФАЦА УНЪІ ТРУП СЕ РЕСФРЖНГ; ДЕ АЧЕЪ ДІН ДОСУА АЧЕАХІ ТРУП АІПСЕСК. АНТУНЕ РЕКУА ДАР ЕСТЕ УН ЛОК ФЪРЪ АУМІНЪ; УМБРА ЕСТЕ ІАР УН ЛОК ПУЦІН КУ АУМІНЪ ДІН ДОСУА ФЕЦІІ АУМІНАТЕ А УНЪІ ТРУП АКУІ АРЕ ТОТ ДАУНА ФІГУРА; УМБРА ЧЪ МАРЕ А ПААНЕЦІАЛОР ШІ А ПЪМЖНТУАХІ СЕ ЗІЧЕ НО А П ТЕ. ПЕН- УМБРА ЕСТЕ УМБРА ЧЪ СЕМІАУМІНОАСЪ ДЕ ПЕ МАРЦІНІАЕ УМ- БРЕІ ШІ А ТРУНУАХІ АУМІНАТ АМЕСТЕКАТЪ КУ РАЗЕАЕ ЧЕ СЕ РЕВАРСЪ. ПЕНУМБРА ПЪМЖНТУАХІ СЕ НУМЕЩЕ ЧЪ ДЕ ДІМІ- НЪЦА АУРОРЪ; ІАР ЧЪ ДЕ СЪРА КРЕПУСКУАЪ ТОАТЕ ТРУПУРІАЕ АЪ ЛА МЗ: УМБРА ЧЪ МАІ СКУРГЪ; КУ ДІФЕРІРЕ АНСЪ АУПЪ АПРОПІЕРЪ САЪ ДЕНЪРТАРЪ ЛОР ДЕ ЕКУАТОР. АША ШІ ЛЪКЪІТОРІІ ШІ ТРУПУРІАЕ ДЕ ПЕ ГЛОБ АЪ ДІФЕРІТЕ НУМІРІ АУПЪ УМБРЕ.

АМФІСКІІ САЪ КУ ДОЪ УМБРЕ; ЧІ НУ ДЕ ОДАТЪ, СЖНТ ЛЪКЪІТОРІІ ДЕ ПЕАА ЕКУАТОР: КЪЧІ, КЖНА СОАРЕАЕ ЕСТЕ СПРЕ КАПРІКОРН, ЕІ АЪ УМБРА СПРЕ МН: ШІ ДІН КОНТРА, КА- РЕ СЕ АНТЖМПАЪ ДЕ ДОЪ ОРІ ПЕ АН. АСКІІ САЪ ФЪРЪ УМБРЪ СЖНТ ЛЪКЪІТОРІІ ШІ ТОАТЕ ТРУПУРІАЕ ДЕ ПЕ АЖНГЪ ТРОПІЧЕ: КЪЧІ, КЖНА Е СОАРЕАЕ ДРЕПТ КРЕЩЕТУА ЛОР НАЪ УМБРЪ. АЧЪСТА ЛІ СЕ АНТЖМПАЪ ОДАТЪ ПЕ АН; ІАР МАІ СПРЕ ЕКУАТОР ДЕ ДОЪ ОРІ. ЕТЕРОСКІІ САР НУМАІ КУ ОБАТЪ УМБРЪ СЖНТ ЧЕІ ДІН ЛОКЪРІАЕ ТЕМПЕРАТЕ. КЪЧІ АЪ УМБРЕ

спре мн: саѣ спре мз: дхпъ Емісферауа че'а аькхеск.
 Періскіі, саѣ ку змбра ампрежур, сѣнт чеї д: спре Полі:
 кѣчї еї вѣд, ꙗн 24 де чеахрї, соареле, трузурїае шї
 змбра лор ротїндхсе ампрежурха сѣѣ.

ПЪМЖНТЕНІІ КЪТРЕ Чер.

ПЪМЖНТЕНІІ дхпъ діферїтеле лор аькашхрї де не глоб,
 знї вѣд ꙗн 24 де чѣсхрї трузурїае черїцї трежннд не-
 сте крещетха лор: прекум чеї дела Екватор; алції ам-
 прежурха сѣѣ, ка чеї дела Полї; кар чеї алції ле вѣд
 кам не дрепт мїжлокха лор: де ачѣ шї глобуа кѣтре еї
 шї Чер аре діферїте Позїції пѣрхте: Паралеа, Піезїш,
 шї дрепт. Глобуа Паралеа есте позїціа са кѣтре
 локурїае саѣ аькуїторїї деспре полї ꙗн рапорт ку че-
 рха: кѣчї еї вѣд нумаї о боать а черухї, шї трузурїае
 черїцї ротїндхсе ꙗн паралеа ку орїзонха лор, каре есте
 не аколо Паралеа кѣтре Екватор, шї челе алате черехрї.
 Глобуа плекат саѣ піезїш есте позїціа дхї кѣтре
 локурїае шї аькуїторїї дхї деспре Екватор ꙗн коаче пж-
 нъ спре полї, тот ꙗн рапорт ку черха: кѣчї еї вѣд тоате
 трузурїае черїцї фѣжннд знкурсе маї плекат саѣ маї
 піезїш ку еї, кѣт сѣнт маї впроапе де Полї. Асеменѣ де
 піезїш се тае шї Екваторха ку орїзонха лор. Глобуа
 дрепт с'арать кѣтре локурїае шї аькуїторїї де не ла
 Екватор: кѣчї еї вѣд трузурїае черухї трежннд дрепт
 несте крещетха лор, еї вѣд амжндої полїї, шї Еквато-
 рха тае орїзонха лор дрепт перпендікулар.

ПЪМЖНТЕНІІ КЪТРЕ АЛЦІАЛЪКЪІТОРІ.

Тоате тринахріале кад кѣтре чентруа пѣмжнтѣлѣ, стжна дриг: нѣтрус аттрацѣрѣ, грѣотатѣ пропріе а лор, ші анѣсарѣ аерѣлѣ: де ачѣѣ дѣлѣ старѣ не глоб аѣ дѣферіте рапортѣрѣ ші пѣмжнтеніі зніі кѣтре алцїі.

Періекї, саѣ рѣнрѣдѣур лѣкѣиторї, сѣнт лѣкѣиторїі де не ачѣлаш паралел саѣ 180° денарте зніі де алцїі авжнд ачѣлѣшї тїмнѣрї. Антекі, саѣ контра лѣкѣиторї, сѣнт лѣкѣиторїі де ачѣлаш лѣцїме рѣн алт емїсфер, сѣвт ачѣлаш мерїдан: Ачѣцїа аѣ ачѣлѣш дѣферїрї де тїмнѣрї; контрарїі рѣнѣсѣ. Антїнозї, саѣ контрапїчерїале, сѣнт лѣкѣиторїі де ачѣлаш лѣцїме рѣн алт емїсфер; рѣнѣсѣ ку лунцїме 180° дѣдѣсѣпт. Ачѣцїа аѣ шї тїмнѣрїале, зїконцїале контрарїі ку чѣцїалаалцїі. Аша дар лѣкѣиторїі де не ла Екѣватор аѣ не ачѣлаш перїекї, шї Антїнозї; нар поленїі аѣ не ачѣлашї Антїнозї, шї Антекі.

Пѣвїндѣсѣ зн лок дат сѣвт мерїдан, атѣнчї градеале лѣї дїн чѣлаалаат емїсфер ла ачѣлашї лѣцїме ку локѣла дат, вратѣ антекіі ачѣстї лок; нар ачѣлашї граде де лѣцїме рѣн Емїсферѣла де дѣсѣпт не ачѣлашї паралел аратѣ перїекїі локѣлашї дат; градеале рѣнѣсѣ тот де о лѣцїме; дар дѣдѣсѣпт рѣн чѣлаат емїсфер спрѣ мн. саѣ спрѣ мз. аратѣ антїнозїі ачѣлашї лок дат.

ОМУА КЪТРЕ ФІРМАМЕНТ

Тот омуа стѣ не вѣрѣфѣла зніі боате пѣмжнтѣшї, акѣї марцїїні чїркуларѣ, дѣнѣ ротѣнзїмѣ пѣмжнтѣлѣ, нар-

къ с'вѣтлѣ де марцініае боатеї череці възуте д'асуира , ші нумаї трузуріае че стаѣ саѣ саратъ песте ачѣстѣ боатѣ сѣнт възуте де еа : ачаста есте марцінѣ ведерїї лѣї каре атѣт есте маї ларгѣ , кѣт есте маї сѣс пѣнктуа прївїтор . О р і з о н у а фїреск саѣ възут есте ачест маре черк дїнтре боата черѣскѣ шї пѣмжнтесакѣ че не мѣрцінеце ведерѣ , кѣнд стѣм не ѣн лок антїне саѣ марцінѣ шѣсѣаї възут . П л а н у а О р і з о н у а лѣї есте шѣсѣа възут де вре о треї міае антїреѣрѣа нострѣ , акѣї марціні есте орїзонѣа шї че н т р у о м у а прївїтор : де ачѣа кѣте локѣрї атѣтеа орїзоане сѣнт . З е н і т саѣ пѣнкѣт В е р т і к а л есте пѣнктуа де не боата черѣскѣ дрепт д'асуира крещетѣаї ; N a d і r саѣ пѣнкѣт н е д а л есте пѣнктуа дїн боата черѣскѣ ддесхнт дрепт сѣнт нїчере . О с і а О р і з о н у а лѣї есте l і n і a і m a g і n a t ѣ т р а с ѣ д і n З e n і t прїн чентрѣ пѣжнѣ а n N a d і r . О р і з о н у а Р а d і o n a л саѣ адевѣрат есте чѣае трече прїн чентрѣа пѣмжнтѣаї 90° департе де Зенїт шї Nadір .

О р і з о н у а де не лѣжнѣ глоб дар есте ѣн черк лат че антѣѣдїшазѣ не чѣа адевѣрат не каре ка шї не Зодїак , сѣнт антїсѣмнате кѣ лінії чїркѣларе , чѣае 12 констеладїї зодїакае кѣ градеае лор , чѣае 12 лѣнї кѣ зіаеае лор , шї тоате пѣрціае орїзонѣаї . Еа есте мобїа сан мїнїкѣтор ка шї мерїдіанѣа ка сѣ фїе пентрѣ орї че лок . Фїїнд кѣ тоате трузурїае череці , вѣжнтурїае , шї локѣрїае , сѣнт шї сѣ аратѣ дїн оаре каре парте а орїзонѣаї , де ачѣа аѣ дїферїте нѣмірї спре а сѣ пѣтѣ спѣне дїнкотрѣо вїн шї се аратѣ ачѣаѣ .

Патрѣ сѣнт пѣрції антїе аае орїзонѣаї , дѣнѣ каре

се нѹмек ші вжнтѹріае. Діптр'ачесте патрѹ стжнд кѹ фа-
ца спре рьсьрїт ; апѹсѹа віне дїн дос ; міазь ноапте ꙗн
стжнга ; ші міазь зі ꙗн дрѣпта .

Латїнеці ; челїче . ромжнеці .

Септемтрїон . Норд . Міазьноапте есте партѣ дїн контра
мезі зілії

М ерїдіа, Суд . Міазьзі ..... ѹнде есте соареле ла 12 чѣ-
срї европенеці .

Орїент , Ест, Рьсьрїт..... ѹнде рьсаре ла 22 мартїе ші
25 Септемврїе :

Окчїдент, Вест, Анпѹс.... ѹнде апѹне ла ачесте зіле зісе .

Пърці секундаре сжнт 4 :

Нордест, рьсьрїтѹа верїї: пела 22 Іѹніе ꙗнтре мн. ші р .

Нордвест, анпѹсѹа верїї: ѹнде апѹне соареле ла зіоа зісѣ .

Сѹдест, рьсьрїтѹа ернїї, пела 22 дечем: ꙗнтре р . ші мз .

Сѹдвест, апѹсѹа ернїї: ѹнде апѹне ла ачѣстѣ зі соареле .

Ачесте онт пърці маї ꙗмпърціндѹсе ꙗн доѣ се фак 16
ші ачестѣ нар ꙗн доѣ , фак 32 тоате мърѹнте ле пърці
але Орїзонѹаї , ꙗнтреѹїндѹте де корьїерї маї мѹат,
карїї ле афлѣ прїн неекспліката ꙗнсушіре а Б ѹ с ѹ а і і че
есте ѹн їнструмент кареле аратѣ тот даѹна полїї де мн .
ші мз . кѹ ѹн акѣ магнетїк .

Р о з а есте о фігѹрѣ ка о стеа ꙗнѹсѹаѣ кѹ атжтѣ разе
кжте сжнт пърціле лѹмії саѣ орїзонѹаї . Деклі-
націа акѹаї магнетїк есте абатерѣ лѹї де дрепт пол :
кѣчї нѹа аратѣ ла пѹнкѣт, шї ачаста есте ꙗнсемнатѣ пентрѹ
орїче лок . Бѹсѹаа аратѣ кѹм сѣ се ашазе глоѹаа дѹ-

пѣ пѣрціае азміі; ші че локурї сгаѣ ѱнтр'онарте слусѣ. Ачестѣ се афлаѣ зїгжазуне ѱнтр'аколао дунѣ че вом ѱндрента спре еле к а р т у л а де черк че сѣ цїне де мерїдіан кареле не маї аратѣ ѱнкѣ ші вжнтурїае че бат де аколо, ші прїн че локурї вїн.

ѱнтревжїнцарѣ глобулазї. Позїції.
Позїціа глобулазї саѣ а Мапеї кыре азме.

Азаа глобула есте ѱнфѣцішаре а пѣмжнтузлї; требзе ашѣват дунѣ стареа азї ѱн азме. Позїціа Глобулазї дар, дунѣ кум стѣ зн лок не пѣмжнт кыре чер, с'афлаѣ: 1^о пїндусе глобула ку пѣрціае азмії челе скрісе кыре челе дїн натурѣ; каре де аратѣ Бусула че тот деазна аратѣ нордуа шї судуа; 2^о ѱнѣаджнзусе полуа дунѣ дістанціа локулазї дат дела Екватор: кѣчї н ѣ л цї м ѣ по л у л а зї дела орїзон есте кжт депьртарѣ знзї лок де Екватор пентрѣ ротунзїмѣ пѣмжнтузлї: адїкѣ атжтѣ граде есте полуа де сус дела орїзон шї требзе ржаїкат; кѣѣ граде сжнт пе мерїдіан ла локула дат. Аша лѣцїмѣ шї ѱнѣаджїмѣ полулазї ла Букуреції есте 44^о, $\frac{1}{2}$. Глобула ашѣват аша, Орїзонла аратѣ пе чел фір ск ал ачелзї лок; з екваторла шї паралелеле аратѣ курсла трзпурїлор череції, кжт нїсе аратѣ де пїзїш шал.

Позїціа знзї лок саѣ цѣрї пе Глоб.

Лѣцїмеа знзї лок есте депьртарѣ азї де Екватор, шї есте сентемтрїоналѣ саѣ мерїдіоналѣ. Лѣцїмѣ знзї

ЛОК С'АФЛЪ: ПЪИНАУСЕ ЛОКУА СУБТ МЕРІДІАН ПЕ КАРЕ СЪЖНТ
 ГРАДЕЛЕ ЛЪЦІМЕЙ СКРІСЕ, КАРЕ АМУАЦІТЕ КУ 15 МІЛЕ ДАЎ
 ДЕПЪРТАРЪ ДЕ ЕКУАТОР. АША А БУКУРЕЦІАЛОР ЕСТЕ 44° ½.
 ЛЪЦІМЕА УНЕЙ ЦЪРІ СЪ ГЪСЕЩЕ: КЪЪТЪНА ГРАДУА ПЕ МЕРІ-
 ДІАН ЛА МАРЦІНЪ ЦЪРІИ СПРЕ МЪ; АПОЙ ПЕ МАРЦІНЕА ЕЙ
 ДЕСПРЕ МН. ЛЪЦІМЕА СЪ КУНОАЩЕ ШІ ДУПЪ НЪАЦІМЪ ПО-
 АУАУЙ.

ЛУНЦІМЪ УНУЙ ЛОК ЕСТЕ ДЕПЪРТАРЕА АУЙ ДЕЛА АНТЪ-
 ВА МЕРІДІАН, КАРЕ МАЙ КОМУН ЕСТЕ ЧЕЛ ДЕЛА ІНСУАА ФЕРО-
 ДІН ІН. КАНАРЕ, ШІ АА ПАРИСУАУЙ, 20° МАЙ СПРЕ РЪСЪРІТ ДЕ
 АА ФЕРУАУЙ.

ЛУНЦІМЪ ЕСТЕ ОРИЕНТАЛЪ ПЖНЪ ЛА 180° ПЕНТРУ
 ЛОКУРІАЕ ДЕСПРЕ РЪСЪРІТ ДЕ АЧЕЛ МЕРІДІАН; ШІ ОК ЧІ-
 ДЕНТАЛЪ ІАР ПЖНЪ ЛА 180° ПЕНТРУ ЧЕЛЕ ДЕСПРЕ АППУС.
 УНУЙ НУМЪРЪ ЛУНЦІМЪ ПЕ ТОТ ЛУНГУА ЕКУАТОРУАУЙ ПЖНЪ
 ЛА 560°. АША ДАР ПУНКТУА УНДЕ СЕ ТАЕ МЕРІДІАНУА КУ
 УН ПАРАЛЕА, САЎ КУ ЕКУАТОРУА ПЕ КАРЕ СЪЖНТ ГРАДЕЛЕ ЛУН-
 ЦІМЕЙ, ДЕФІНЪЗЪ ЛУНЦІМЪ УНУЙ ЛОК СІНГУР: ПРЕКУМ А
 БУКУРЕЦІАЛОР, ЧЕ ЕСТЕ 44 ½; ІАР ЛУНЦІМЪ УНЕЙ ЦЪРІ
 О ДЕФІНЪЗЪ ДОЪ МЕРІДІАНЕ ШІ ПАРАЛЕАЕ ДУПЪ ЧЕЛЕ ПАТРУ
 МАРЦІНІ АЛЕ ЕЙ. ШІ ЧАС ОРНИКУА ДЕ МАРЕ ЧЕ УМ-
 БАЪ НЕСКІМБАТ АРАТЪ ЛУНЦІМЪ ЛОКУРІАЛОР: ДАКА АН ЛОКУА
 УНДЕ ЕСТЕ ЧІНЕВӨ СЪЖНТ 3 ЧЪСЪРІ; ІАР ЧАСОРНИКУА АРАТЪ
 2 ЧЪСЪРІ КАРЕ УМБАЪ ДУПЪ ЛОКУА ДЕ УНДЕ ПЛЕАКЪ ЧІНЕВА;
 ВА СЪ ЗІКЪ КЪ АЧЕСТ ЛОК ЕСТЕ УН ЧАС САЎ 15° МАЙ СПРЕ А-
 ППУС ДЕ КЪТ ЧЕЛАВААТ: КЪЧІ АНТР'УН ЧАС СЪЖНТ 15°, ШІ АТЪТ
 СЪ РОТЕЩЕ ПЪМЪНТУА АН ОСІА СА.

ДІСТАНЦІА АНТРЕ ДОЪ ЛОКУРІ СЪ АФЛЪ: 1° ПЪИНАУ-
 О.

атингждусе де оризон, аратъ дела че нарте ши граде аде
луї рьсаре саѣ апуне соареле антр'ача зі .

Афларга ч а с у р і л о р з і л е ї .

Часорнікѣ аратъ часѣл зунї лок нѣмаї; локуріае
ансѣ аѣ атѣт маї курѣна орї мз. орї рьсарїт саѣ аат час,
кѣт сѣнт маї спре рьсарїт де аатѣл; асемеѣа ши чеае де
спре апѣс де аѣ атѣт маї тѣрзіѣ, кѣт сѣнт маї депьртате
антр'акодо . Нѣмаї ку глобуа се поате гьсі часѣл зунї
лок кьтре аатѣл . Черкуа о р а р есте зн мїк черк не
мерїдіан, акѣї центрѣ есте полѣл че шїне о лїмѣѣ каре а-
ратъ чеае 24 чѣсурї скрісе не Ораар . Аша 1^о сѣ пу-
не локѣл дат сѣнт мерїдіан, ши ораѣл де чѣсуа локѣ-
луї дат; 2^о се адѣче чеаааат лок сѣнт мерїдіан . А-
тѣнчї Ораарѣл аратъ дїферїреа чѣсурїлор, ши а акн-
шїмї анкѣ: кѣчї спѣне часѣл маї де дїмїн'ѣцѣ; дака а-
ча лок есте маї спре апѣс де ачеста; саѣ чѣл де дунѣ
прѣнз, дака есте маї спре рьсарїт . Аша кѣна ан бѣ-
журеці есте 10 чѣсурї Еуропенеції де Парїс сѣнт 8 $\frac{1}{2}$

А ф л а р ѣ м ѣ р і м е ї з і л і л о р .

Де сѣ ва пуне градуа констелації, зѣде сѣ вѣде соареле
антр'озї датъ, сѣнт мерїдіан ши ораарѣл де 12 чѣсурї;
апої сѣ ва да ачѣл град де оризон спре рьсарїт; атѣнчї
ораарѣл аратъ чѣсуа рьсарїреї; нар де сѣ ва да де о-
ризон спре апѣс, с'аратъ часѣл апунерїї соарелѣї, ка-
ре часурї адѣнждусе даѣ м ѣ р і м ѣ з і л е ї ши нѣпцїї
черуте . Де сѣ ва пуне ансѣ градуа антїї аа Капрїкор-
нѣлѣї; сѣ ва афла зїоа чѣ маї мїкѣ, каре скѣзѣндо дїн

24, съ гъсеще ноаптеа ча май маре а ачелуй лок ; дар де съ ва пуне градуа Канчерулуй ; съ ва афла зіоа ча май маре, дін каре скъзжндусе 12, ръмьшица спуне кліма ораалъ а ачелуй лок ; нар $\uparrow$ ндоина ръмьшица с'афла Кліма семіораалъ. Аша зіоа ча май маре $\uparrow$ н Букреші есте 15 $\frac{1}{2}$; есте дар $\uparrow$ нтр'а 7 ; ши а 8 клімь семіораалъ : саѣ а 3-а ши а 4 ораалъ .

Дупъ пзнерѢ локъуй сунт мерідиан, ши а ораулуй ла часуа, $\uparrow$ нуй аатуй лок кьтре аатуа дат , де съ ва $\uparrow$ нѣца полууа , кжт есте деблїнація соарелуй ачелї зїле ; апої съ ва $\uparrow$ нтоарче глобуа пжнъ ва венї ла 12 часурї ; агунчї локурїле де сунт мерідиан дасупра глобулуй аѣ мїазъ зї ; челе де десунт мїазъ ноапте ; челе де дрепт орїзон рьсьрїт, ши апус ; челе де песте орїзон аѣ зїоъ ; челе дедесунт ноапте ; челе де пелжнъ орїзон деспре рьсьрїт аѣ ссаръ ; челе деспре апус дїмїнѣдъ ; ши челе де сунт орїзон пжнъ ла 18° аѣ ауроръ ши крєпъскуалъ. $\uparrow$ н скурт глобуа съ лумїназъ агунчї де соаре , пус афаръ , прекум се лумїназъ пъмжнтуа $\uparrow$ н натуръ агунчї , $\uparrow$ н кжт се веде кум прочеде лумїна соларъ ; кум урмѣзъ змбра номїцїї , ши каре пол есте саѣ нъ лумїнат .

Ачестеа сжнт челе май $\uparrow$ нсемнате рапортурї а Пъмжнтулуй ку Лумеа ши Соареле : акум съ $\uparrow$ нчепем адєскрї глобуа $\uparrow$ н генерал ; апої партїкулар контїнентеле луй , статурїле , ши дурїле . Пжнъ акум ам възут пъмжнтуа $\uparrow$ н рапорт ку трїбурїле черулуй ; де акум съа прївїм пєса $\uparrow$ нсушї ку пьрціле луй .

G E O G R A F I A

NATURALE

П р о с п е к т у а П ъ м ж н т њ а з ѝ .

Nimk nu poate Țneșfla inimii mai m̃reș centiment
de kajt pr̃ivir̃ Ț fr̃umuseșilor p̃m̃jntesh̃ . Ne dea-
supra norii z̃nii peste alșii, ka nișe m̃nșii așrișii; Țnoat̃
ne lușiva cherușii nem̃rșiniș , t̃șr̃nșna ap̃le d̃in ab̃u-
rii m̃rșilor peste noi . De t̃șnet̃ile lor, se k̃ștre-
m̃rș m̃nșii , șii r̃șșuñ cherușile ; Ф у л џ е р ѝ л е
ștr̃lavșesk Țnt̃șerekușa L̃șmii Țnorate , șii Т р ъ с н е -
т ѝ л е deșnik̃ șii det̃uñ tot Țe Țnt̃gm̃niș f̃ur̃ia lor .

Фаца п̃м̃жнт̃зл̃з̃ еște o гр̃ьд̃ин̃ь нем̃рșин̃иș ,
Țdaș ne lașur̃i de lușiișe Oșeanelor șii m̃rșilor L̃șmii,
a k̃șror̃ vașur̃i m̃nșoșe șii g̃rozave tot ñ'a-șt̃șt̃ Țnișe-
deka not̃șa k̃orașiosușii ñavișator ; șii r̃șur̃ate Țñ l̃ș-
șnt̃ru de L̃im̃fișe ișvoarelor l̃im̃șede , de reșeșuñișe r̃ș-
șrișlor neșk̃urșe , șii de neñșm̃brate lașur̃i șii b̃lașii lu-
șide .

Канетеле п̃м̃жнт̃зл̃з̃ șjnt̃ l̃șk̃eșșva țer̃ur̃ilor, br̃u-
meșlor , f̃ert̃șneșlor , șii așșneșii , a k̃șii țieșur̃i fak̃
k̃șm̃nișle șii m̃nșii Ței de o vech̃nik̃ țiaș Țiñ ab̃ur̃ii m̃-
r̃rișlor . Țñ l̃șșnt̃rușa așeșii țr̃ьд̃ин̃ Țe de vașiet̃șii Țm̃-
f̃r̃umuseșate ! Коло nișe ñb̃lașiiș nem̃șșurate de m̃nșii
șet̃roșii z̃nii peste alșii Țm̃b̃r̃kașii k̃ș r̃șii ver̃dușoșe ,

тѢ де жос не дасупра федїи пѣмжнтещї, не унде есте а-
еруа фоарте дес дїн апѣсарѢ челуї де дасупра; не аїчї
се формеазъ метеореле: роа, негура, норїи, аурора, кре-
пукъла, шал:

МІШКАРЕА АТМОСФЕРІИ.

ВЖНТУРІЛЕ

ВЖНТУЛА есте ун курс аа аерулуї дїн смїнтіреа екі-
лібулуї саѣ кумпѣнїрїи саде: кѣчї аеруа унде есте маї
каад, аколо есте маї ушор: пентру кѣ съ рѣреще шї се
џнаадѢ; iar џн локуї курџе чед маї рече де алѣтурѢ:
фїнда маї греѢ: де ачеа курџе аеруа не џнчетат дела По-
лї спре Екватор унде есте кѣадура шї маї маре; шї дела
Рѣсѣрїт спре Анѣс, џнкотро рѣмжїнд Соареле рѣреще
аеруа.

Духъ сѣфларе, вжнтурїле аѢ дїферїте нѣмїрї: Аэра
есте чед маї дїн вжнт че курџе о хрмѢ не секундѢ; Ві-
форуа есте ун вжнт маре де 25 хрме не секундѢ; фѣр-
туна есте ун вжнт де 50 — 60 хрме не секундѢ; Ві-
жѢліа де 75 хрме; шї Орканеле де 90 — 100,
хрме не секундѢ, каре десрѣдѣчїнеазѢ копачї, шї сѣр-
пѢ зїдїрї-марї. Вжртежуа есте о џнконтраре, шї кон-
ловіре а доѢ вжнтурї џнвжрїндѣсе. Тромба саѣ Сї-
фонѣла, есте ун вжртеж репедѣ, каре не мѣрї соарѢе
апеле Очанулуї, сѣфржмѢ корѢвїле че џнтжмпїнѢ;
iar не хскат севѢ акѣрїде, рѣдїкѢ пѣрџї де пѣмжнт
че де грѣмѣдеще аїуре департе, шї џнеакѢ пѣмжнтуа ун-
де се спарџе.

Душъ пърділе Луші дін котро бат, вжнтуріле аѣ ді-
феріте нуме: Ръсърітеанѣл ші вѣлтърѣцѣл
сжнт вжнтурї че бат деспре рьсърїт; Аѣстрѣл дѣ-
спре мѣ; Апѣсѣанѣл саѣ зефірѣл дѣла апѣс; мѣн-
тѣнѣл а трамонтана ші крївѣцѣл дѣспре мн.

Вжнтуріле сжнт речї, дака бат песте локурї нїнсе шї
дѣроасѣ; шї каале, дака бат песте локурї фѣрбїнѣї.

Вжнтурї локале сжнт челе че бат пѣла знїле локурї,
дѣла акѣрор калїтате наѣ знѣорї діферїте ѣнсешїрї.
Астѣла сжнт знѣле вжнтурї, душъ температура локѣ-
лї, фѣарте несѣнѣтоасѣ, шї вѣтѣмѣтоаре прѣкѣм:
Самѣм ѣн Персіа шї Арабіа; Хамсіа ѣн Еѣїпт; Хар-
матан ѣн Гѣїнеа; Солано шї Сїроко ѣн Еѣропа дѣм.
зі. шал.

Пасатѣл есте ѣн вжнт рѣгулат ѣнтре тропїче карѣ
бате не ѣнчетат дѣспре рьсърїт дѣ амжндоѣ латурїле Е-
кваторѣлї, пѣѣнде, пѣнтрѣ ротациа пѣмжнтѣлї спре
рѣсїт, аѣрѣл, ка ѣн труп маї ѣшор, рѣмжне спре анѣс.

Мѣсонїї сжнт вжнтурї а Очѣанѣлї Indian, карїї
б лѣнї дѣла Априліе бат аспрѣ дѣспре анѣсѣл Ернїї, шї
б лѣнї дѣла Октомвріе бат лїн дѣспре рьсърїтѣл верїї:
кѣчї пѣ атѣнчї соареле рѣрѣще аѣрѣл спре Капрїкорн.
Ачесте вжнтурї апої сѣ свїмѣѣ нар прїн бонаде, фѣр-
тѣнї, шї оркане.

ТЕМПЕРАТУРА

Температура саѣ клїма есте калїтатеа аѣрѣлї

Р.

ча фїр'бекъ, дефинїтъ прїн Позїдіа, Култура, шї пѣ-
мжнтѹа знѹї лок, шї прїн днтжрїреа маї маре сѹ маї
мїкъ а Соаргаїї песте орїзонѹа лѹї; де ачаа докѹрїае де
не лжнѹѢ Екватор сжнт маї калде; нар спрѹ полї маї
речї . АсеменѢ латѹрїае де мїазъ зі амѹнціаор сжнт
маї кѢадѹроасе де кжт челе де мїазъ н. ка шї челе апѹ-
сєане де кжт челе рѢсѢрїтеане. Ускатѹа нар цїне маї вїне
кѢадѹра де кжт ачелє: де ачаа Емїсферѹа де мїазъ н .
есте маї кѢадѹрос дєкжт чєа де мїазъ зі пєла ачелєан гра-
де де лѹцїме: цєрѹа аѹстраа де пєла 60° естє ка чєа во-
рєаа де пєла 70°, 75°. АсеменѢ сжнт шї їнсѹаїае кѢїре
контїнєнт. Докѹрїаеналте департе де маре сжнт маї речї
ка шї чєае не лжкрѹте шї вѢаѹоасє , дєкжт чєае кулївате
шї ускате. Шї дѹнѢ каалїтаѢ докѹрїаор шї амєстєкарєа
дїферїціаор лор авурї, Температѹра естє сѢнѢѹоасѢ
сѹ лѹ .

Разєає соарєаїї, вѢжнд прїн АтмосферѢ не глов,
сє рѢсѢржнї сжнт зн знѹїѢ атжт маї ларг, кжт мерг маї
сѹс, сѹ маї спрє Пол: де ачаа кѢадѹра Атмосферїї ска-
де кжт естє маї сѹс, шї де ачаа мѹнції чєї дналці сжнт
ѹоѹ даѹна нїншї: кѢчї їнѹрѢ дн лїнїа глачїааѢ .

Лїнїа глачїааѢ естє партеа Атмосферїї не зк-
де сє формєазъ нїнсоарѢ . Не сжнт Екватор ачѢѢѢ лї-
нїє естє 14760 ѹрме днсѹс; пєла Пірїнєї естє 9000, скѢ-
зжнд пжнѢ чє спрє полї сє атїнїє де фїаца Глобѹаїї, зндє
естє чєа маї марє цєр аа пѢмжнтѹаїї .

КѢадѹра дн лѹнѹѹа пѢмжнтѹаїї крєпє, кжт естє маї
вдєнк спрє чєнѹрѹа лѹї, маї асеменѢ шї амѢрїаор .
Евапорациа естє авѹрїрєачє оскѹате кѢадѹра соарє-

аѣ маї дїн тоате матерїїле пѣмжнтешї. О мїаѣ патратѣ а-
конерїтѣ кѣ апѣ скоате абурї пе ан песте 600 мїліоане
пїчере кубїче. Дїнтр'ачѣстѣ муадїме де абурїрї шї ма-
терїї газоасе съ формезѣ челе маї мѣате Метеоре .

МЕТЕОРЕ

Метеоре Фокоасе

Метеорїле сѣнт тоате феноменеле кѣте съ лукрѣзѣ
ан аер прїн Електричатѣ , шї Еванораціе ; де ачѣа сѣнт
де 3 фелурї: фокоасе, лумїноасе шї апоасе .

Челе фокоасе се фак прїн лукраре Електричїтѣшї. Елек-
тричатѣа саѣ фокул електрик есте зн фахїд
фоарте пѣтрѣкѣзѣтор, че се афлѣ ан тоате трѣпурїле, шї
каре нї се аратѣ маї ку сеамѣ прїн фацѣр, че нѣ есте алт
де кѣт о скѣнтѣе електрикѣ. Електричатѣа, трекѣнд прїн
Норї, дїн фрекарѣ лор фаче тунетѣл; нар, дака норїї ан-
сѣрчїнашїї де мултѣ електричатѣ сѣнт апоане де пѣ-
мѣнт, атѣнчї еа каде анжос ка о разѣ шѣрпѣнд, трасѣ
де хмезѣлѣ шї алте обжѣкте, шї се нѣмѣше трѣснѣт.

Метеоре Лумїноасе.

Метеореле лумїноасе се фак дїн рѣсфржнцѣрѣ разѣ-
лор соларе прїн абурїї атмосферїї, прѣкѣм: Кѣркѣ-
вѣлѣ, каре се фаче дїн разеле соларе че трек прїн норїї
че саѣ аргентѣл, ка прїнтр'о прїсмѣ; на рѣлїї шї на рѣ-

е е л и н е л е, о р і с о р і о р і і ш і л у н і о а р е л е с е ф а к
 п р і н р ъ с ф р ѡ ж н ц е р ѣ р а з е л о р п р і н н о р і і ч е с т а ѣ а ѡ т у р е а ;
 д р е п т с о а р е с а ѣ л у н ѣ, ш і н і с ѣ а р а т ѣ м а і м ѡ л ц і с о р і с а ѣ
 л у н е ; К о р о н е л е с а ѣ ч е р к у р і л у м і n o a c e к а р е с е ф а к
 ѡ п р е ц у р ѡ л с о a p e л ѡ і с а ѣ a л u n e і d i n . k o n c e n t p a r e a r a -
 z e l o r л о р п р і н н о р і і д е д р e n t e л e ; A ѣ m i n a з o d i a к а -
 л ѣ ч е с e a p a t ѣ m a і a л e c п р і м ѡ в а р а ш і t o a m n a д у н ѣ a n ѣ s ѡ
 ш і р ѣ с ѣ р і t ѡ л s o a p e l ѡ і k a o п і r a m і d ѣ, п а л . A ѣ p o p a
 с а ѣ з o p і a e, ш і K p e n ѣ c k ѡ л a с а ѣ a м ѣ р г ѡ л ч е с e в ѣ d і -
 m i n ѣ d a ш і c ѣ p a л a р ѣ s ѣ p і t ш і a n ѣ c, t o a t e c ѡ ж n t п р o д у c
 d i n р ѣ s ф р ѡ ж n ц e р ѣ r a z e l o r s o a p e l ѡ і p r і n a e p .

A ѣ p o p a б o p e a л ѣ, к а р e k a ѣ n ч e p k с а ѣ b o л т ѣ л ѡ -
 m i n ѣ z ѣ л o k y p і a e д e c п р e п o л ѡ л a m . n ; ш і ч e a д e m . z . m a і
 p a p , e c t e a c e m e n ѣ o г р ѡ м ѣ d і p e d e e л e k t p і c і t a t e ѡ n t p ' a -
 ч e a e п ѣ p ц і .

M a g n e t і c m ѡ л e c t e i a p o k y p і c e p e e л e k t p і k ѣ ш і п р і n
 a a t e t p y n ѣ p і ; д a p m a і a л e c п р і n m a g n e t , к а р e n e ѡ n ч e t a t
 c e ѡ n d p e n t ѣ z ѣ c п р e п o л і п ѣ м ж n t e ш і к ѡ o a p e к a p e a в a -
 t e p e d e e і, ч e c ѣ n ѡ м e щ e d e k a і n a ц і e ; ш і I n k a і n a ц і e
 d a k a c ѣ п a ѣ k ѣ m a і ж o c d e n o л c и p e o p і z o n , к a p e i n c ѡ ш і -
 p e n ѣ c ѡ ж n t c t a t o p n і c h e t o t d a ѣ n a .

A e p o л і t ѡ л e c t e o п і a t p ѣ ч e k a d e ѣ n e o p і ѡ n ф o k a t ѣ,
 d e m ѡ a t e o p і k ѡ o m a p e d e t o n a ц і e, n e п ѣ м ж n t d i n a e p . ѣ -
 n і і ѡ c o k o t e c k a ф і ѣ n п р o d y k t e л e k t p і c e c k ; a л ц і і ш і e t p e
 a p y n k a t e d e B ѡ л k a n і і л у n і і ; i a p a л ц і і ѡ c o k o t e c k m і c і п л a -
 n e ц і і m і c t ѡ і ц і і, ш і t p a ш і d e п ѣ м ж n t d i n o p б і t a л o p л a c і n e .

☉ М е т e o p e A п o a c e .

* Д a k a a в ѣ p і і п ѣ м ж n t e ш і ѡ n d e c a ц і d e p ѣ ч ѣ л ѣ, n ѣ c e n o t
 ѡ n ѣ a ц a ѡ n c ѡ c ; ч і c t a ѣ n e ж o c, c e n ѣ м e c k ч ѣ d ѣ ш і n e r ѣ -
 p ѣ, к a p e, ѣ ш ѣ p ж n д ѡ c e d e k ѡ л д y p a p a z e l o r c o a p e, c e

Анализъ, ші се нумеше н о р і; нар дака се анализъ де рьчѣла нондїи прѣ пхїн, атунчї кад нондѣ нумаї, ші се нумеск р о ѣ, каре, кызнд не трунурї речї, маї алес Тоамна, съ зиче в р у м ъ . Дака абурїи се анализъ сус ан лїна температура, атунчї анализнаусъ фак пікѣтурї мїчї, каре нїнаусе ан кѣдере фак п л о а е . Пікѣтурїле сжнт атжт маї марї, кжт есте ун лок маї апроане де Экватор, не унде пікѣтурїле аѣ гросїмѣ де кжте ун деѣет .

Антре тропїче вжнтурїле регулате адук шї плої регулате, дїн каре, кызнд о мулцїме де апѣ фак анализурїле ржурїлор асемена регулате, аша ржурїла Ніаула анализъ ан тот анула валла Едїптулаї; шї ан Амерїка де мз. спре рѣсѣрїт ржурїле фак анализурїле, че се асѣмьнѣ ку нїще владї немѣрїїнїте . Дака абурїи де кѣдурї се анализъ де оадѣ, ан кжт даѣ де лїна глаціалъ, атунчї пікѣтурїле анализурїле, кад глаці, шї се нумеше грїндїн ъ сѣ нїатр ъ, каре есте о маре вѣтѣмаре паланелор . Нінсоареа есте о мїкѣ анализурїле а абурїлор дїн норї, че де рьчѣла ернїї нѣ се пот анализурїле сус, ка съ анализурїле де тот . Тоате ачестѣ шї аателе сжнт продухе прїн Еванорація пѣмжнтурїле .

Ачестѣ сжнт маї анализурїле фанте а натурїи ан атмосферѣ прїн електричїтате, лумїнѣ, шї Еванораціе . Съ ведем акум пѣрїїле пѣмжнтурїле де сжнт атмосферѣ : ачесте сжнт а п а шї ускатурї .

А П А

сѣ О ч е а н у л п ѣ м ж н т у р и ѣ

Трї дїн чїнчї пѣрїї афїцїї пѣмжнтурїї сжнт ако-

періте ку ань : кьї дїн 9282000 міле патрате афеції пьмжнтеці нумї 2400000 сжнт ускат : аша дар глобуа ностру есте маї мулт ѓнфьшурат ѓн апь . Апеле пьмжнтуаї съ ѓмуарт ѓн апе марїне , шї контїнентаае .

Апе Марїне .

Очеануа есте аша че акопере маї тоать фаца пьмжнтуаї , саѓ о рѓтїндере де апе сьрате ѓнтре контїненте , а кьруї марцінї шї пьрці марї се нумеск мьрї . Апа океанелор шї а мьрілор есте сьрать , шї амарь ; спре Полї ѓнсь нү есте атжт , сьрать пентру гецурї , ка шї Балтїка пентру ржурї ; Каспїа ѓнсь есте маї сьрагь де кжт Очануа .

Фаца мьрілор се нумеше аучїѓ пентру лучїрѓ са , шї есте алвьстріе ; дар пе зне локурї рошіе , верде , шї неагрь , дунь ервурїае че сжнт ѓнтржнеа , фаца фундзуаї , їнсектеае молвсче , шаа . Ѓнаљунтру мьрілор се нумеше Аджнк шї Ноean ; каре раре орї есте маї мулт де кжт о міаь афунд , де нү се поате мьскра . Балтїка , шї Каспїа аѓ 300 пїчере аджнїме ; Медїгеранеа 9000 пї : шї Мареа цermanь 1200 . Фундуа саѓ шртеа дедесубт а мьрілор есте , ка шї фаца ускагуаї , нерегулагь , ку дьаурї , шесурї , мунці , акьрор вжрфурї сжнт Ѓнсулае , шї ку мсаціме де анімаае , шї плаанте пропрїї , шї маї неконоскуте .

Температура мьрілор , кжт сжнт маї апроане де полї , атжт есте маї цероась : де ачеа earна ѓнїацѓ де тот мьріае пжнѓ пе аа 20° департе дела полї , шї сжнурїае ѓжнѓ дела 30° . Іар вара грозаве їнсуае мунтоасе де

ГІАЦЬ ПАУТЄСК ПЖНЪ ПЕЛА 40° АЪДИМЕ СПРЕ МН: ШІ ПЖ-
НЪ ПЕЛА 50° АЪДИМЕ МЕРІДІОНАЛЪ ДЕЛА ПОЛІ.

Мішкарѣа мъріаор

Мъріае аъ треі мішкърі: валурі, курсурі, ші
флуксе.

Валуріае се фак дін ватеріае вжнтуріаор че анал-
цъ апеле унеорі ка ніще мунці че съ нумеск Талазур-
рі; аносъ маї жос де 100 урме апеле мъріі сжнт ліне не
аичетаг. Курсуріае мъріаор сжнт треі.

1°. Курсуа Екінокціа а дінтре тропіче, ка-
ре дуче апеле океануазі дела рьсьрїт спре аухс: кьчі
фїнда маї улоаре де кьт укатуа, че съ ротеше спре рь-
сьрїт; еде рьмжн спре аухс анінсе де вжнтріае Па-
сате, ші апьсарѢ атмосферїі.

2°. Курсуріае поларе адук апеле дела Полі
спре Екватор анінсе де гецурі, вжнтурі, ші грезатѢ
Атмосферїі. Ачесте курсурі прїн аноконтрареа ку аа-
теле фак ші аате рекурсурї дін каре маї асемнат есте
Гуафстром. Ачеста анінсе де курсуріае Екінокціае,
курце дін сжнуа Мексік спре Тераінова, Grenlandia,
ші Норвеціа, пе унде адуче дін Амерїка аемне шаа. А-
семемена ші окіуріае саѢ вжртьжеае сжнт о аивжрті-
ре а апелор анок спре фундуа мърїі. Малстром де ажн-
тѢ Норвеціа траце аа сіне корьвіі де кьте доѢ міае де-
царте, ші аніціндауае де варсѢ де пе сьвт маре аналт лок.

3°. Дін тоате курсуріае аносъ челе маї асемнате сжнт
флуксе еде. Луна маї алес ші Соареае траг апеле океану-

лѹї, пе кжна ачесте Трѹхурї трек мерїдіанѹл : де ача флаксселе сѹнт маї марї пела конжѹнкції : кѹчї атѹнчї се ꙗснодеск нѹтеріале атрадерїї лор; іар кѹтре полї флаксселе сѹнт маї несїмѹте; ꙗн Медїтеранеа нѹдїн, шї ꙗн Балїка маї нїмїк .

Флаксуа есте ꙗнѹцареа; іар рефлаксуа есте скѹдереа апелор океанѹлѹї, кареле амѹндоѹ се фак де доѹ орї ꙗн 24 чѹсѹрї, шї 30 мїнѹте: адїкѹ апеле се ꙗнпаадѹ 6 чѹсѹрї ꙗн сѹс пе цѹрмѹрї; апої стаѹ кѹте ꙗн карт, ачеста есте флаксса . Дѹпѹ ачеста скад іар кѹте 6 чѹсѹрї, апої стаѹ ꙗша кѹте 50 мїнѹте, ачеста есте рефлаксса; апої іар ꙗнчепе а се ꙗнѹца, каре дѹпѹ дїферїрѹ локѹрїлор се фаче дела ꙗна пѹнѹ ла 50 ѹрме нѹцїме .

Нѹмеле шї пѹрѹїле Океанелор .

Океанѹл де шї се ꙗне тот ꙗна; ꙗнсь пентрѹ ꙗнтїндерѹ лѹї ча маре се ꙗнпарте ꙗн 5 пѹрѹї бїне ꙗнсемнатѹ пе глобул пѹмѹнтеск; де ача сѹнт чїнчї океане:

1 Океанѹл глачіал саѹ ꙗнредат спре мн . де Еѹропа, Асіа, шї Амерїка, че ле цѹрмѹрѹѹѹ .

2. Океанѹл окчїдентал ꙗнтре Еѹропа, Афрїка, шї Амерїка, каре дела 66° - 55° се нѹмече Океанѹл скандїнавїк; дела 55° пѹнѹ ла Екѹатор Атлантаїк; шї ꙗнколо пѹнѹла 66° Мерїдіонал .

3. Океанѹл індіан, ꙗнтре Асіа, Афрїка, шї Аѹстраліа .

4. Океанѹл чемааре ꙗнтре Асіа, Аѹстраліа шї Амерїка . Ачеста дела 66° пѹнѹ ла 30° , се нѹмече Океанѹл Оріентал; дела 30° пѹнѹ іар ла 30° . спре мз .

ОЧЕАНУА ПАЧНИК; ШІ ДЕЛА 50°. ПЖНЪ ЛА 66°. ДЕМ.З.
 ОЧЕАНУА АУСТРАА.

5. ОЧЕАНУА ГЛАЧИАЛА ДЕМ.З. ДІН ПРЕЖУРА ПОЛУ-
 АВИ МЕРІДІОНАА ПЖНЪ ЛА 66°.

ТОТ ОЧЕАНУА АРЕ ДІФЕРІТЕ НУМІРІ МАРЦІНІЛОР САЛЕ.
 ПЕСТЕ ТОТ МАРЕ ЕСТЕ О ПАРТЕ ДІН ОЧЕАН НЕ АЖНГЪ УСКАТ,
 САЖ ШІ АН ЕЛ ВЖРЖТЪ, ДЕ ЛА КАРЕ ДЕ МВАТЕ ОРІ ЈА ШІ НУМІРЪ.
 ГОЛФ САЖ СЖН ЕСТЕ О ПАРТЕ ДІН МАРЕ ВЖРЖТЪ АН УСКАТ.

КАНАЛ САЖ СТРИМТОАРЕ ЕСТЕ О ПАРТЕ ДІН МАРЕ
 СТРЖМТОРАТЪ АНТРЕ ДОЪ УСКАТУРІ, АНПРЕУЖНА ДОЪ МЪРІ
 САЖ РЖРІ. ЦЖРМЪРІІ СЖНТ МАРЦІНЪ УСКАТУАВИ ДЕ
 НЕ АЖНГЪ МАРЕ.

ПРУНДУА ЕСТЕ О АНТИДЕРЕ ДЕ МАРЕ НЕ АЖНГЪ ЦЖРМЪРІ,
 УНДЕ ПОТ СТА КОРЪВІІАЕ АДЕПОСТИТЕ; УН МІК ПРУНД СІГУР
 ДЕ ФУРТУНІ ШІ КОМОД ЛА ДЕСКЪРКАРЪ КОРЪВІІЛОР СЕ НУ-
 МЕЩЕ ПОРТ, СКЕЛЕ, ШІ ВАД МАІ ААЕС ЛА РЖУРІ.

А ПЕ КОНТИНЕНТАЛЕ.

АЧЕСТЕ АПЕ СЖНТ ДІФЕРІТЕ ДЕ ЧЕА ААТЕ: КЪ СЖНТ ДУА-
 ЧІ ШІ НЕ СЪРАТЕ. ЕЛЕ СЖНТ ПРОДУСЕ МАРЕ ПАРТЕ ДІН АБУРІІ
 АПЕЛОР ДЕ МАРЕ ЧЕ СЕ ПРЕФАК АН ПЛОЇ, ШІ ДІН СТРЕКУРА-
 РЕА ЛОР, ПРИН КОНТИНЕНТ, ДЕ УНДЕ ЕС ІСВОАРЕЛЕ, ДІН КА-
 РЕ УНЕЛЕ СЖНТ КААДЕ; ААТЕЛЕ ФІЕРВІНЦІ; УНІЛЕ РЕЧІ ВА-
 РА СЖНТ КААДЕ ЈАРНА ДУПЪ ТЕМПЕРАТУРА ПЪМЖНТУАВИ ДЕ
 УНДЕ ІСВОРЪСК.

ЛАКУА САЖ БААТА ЕСТЕ О АПЪ ДУАЧЕ СТЬТЪТОАРЕ, АН-
 КОНЦУРАТЪ ДЕ ПЪМЖНТ ДЕ ТОАТЕ ААТУРІАЕ, ДІН КАРЕ ЧЕАЕ МАІ

марі сѣнт Каспіа ші Аралу; ачестѣ ѿнесѣ пентрѣ къ сѣнт сѣрате, ші муат ѿтінсе севумеск ші мѣрї. А пемінерале сѣнт апеле, че ісворѣна дін сѣнѣла пѣмѣнтуалї, копрїндѣ ѿ сїне матерїї мінерале, прѣкѣм пѣчоасѣ, фер, шал.

Бѣї се нѣмеск ісвореле челе кѣлде саѣ фербїнцї зне орї, ѿнтребуїндате муат ѿн медїчїнѣ спрѣ сѣнѣтатѣ муатор салвїчїнї. ѿн Ісаандїа Геїсер ші Строк арѣнкѣ ана, ка о пірамїдѣ песте 100 ѣрме ѿнесѣ.

Дін ісворѣ се фак алте анѣ кургѣтоаре. Пжржѣла есте о апѣ мїкѣ кургѣтоаре дін ісворѣ; гжрла есте о маї маре апѣ кургѣтоаре форматѣ дін нжрае; ші ржѣла есте о маре апѣ кургѣтоаре фѣкѣтѣ дін маї муате гжрле. Албіа знї ржѣ есте докѣл чѣл вѣлос не знде курѣе ржѣла, акї марѣїнї се нѣмеск цѣрму рїші маа. Лѣнка есте албіа ші прѣндѣла ржѣлї не знде курѣѣ дедемѣлат, ші дѣпѣкѣм курѣе ел шартѣ дін дрѣптѣ знї персовне че мѣрѣе пѣ ел се нѣмече дрѣпта; нар чѣла алатѣ стжнра знї ржѣ, ші гжрла лї есте капѣтѣла знде се варсѣ ѿн маре саѣ ѿн ржѣ, орїлак. Чѣл маї маре ржѣ ал пѣмѣнтуалї есте ѿнтѣї Амазонѣла апої Лоренѣла, ші Іенїзї дін Асіа. Торѣнтѣла есте ѣн репѣде ржѣ формат дін ѿнекарѣ пѣолор чѣлор марї.

Катаракт сан каскадѣ есте о кѣлѣре саѣ салт де одатѣ ѿн жоса апѣлор знї ржѣ, дѣпѣ пѣкарѣ локулї не знде курѣе. Ча маї наатѣ каскадѣ есте ѿн Пірїнеї кас. де Гѣварнїа 1266 ѣрме наат; ѿн Елѣвѣїа кас. де Стобак 900; ѿн Норѣвѣїа кас. Рїѣканѣосен 800 ѣр; ѿн Колѣмбїа кас. де Тѣкендѣма 540 ѣр. кас де Місѣрї ѿн Амер. 384 ѣр. ші ча де Ніагара 150 ѣр.

УСКАТУА

САЪ КОНТИНЕНТУА.

Ускатуа есте фундаментуа лумѣи веки ши ноѡ, кареле ку амѣнаої полїи ши тоате Инсуаеле сѣнт нише мунѣї Ан-тр'акъроп вин зак О че а не ле че ле Анкунѣурѡ, ши акъроп фунда стѡ пе мїезуа че солид ва глобулуї.

Пѣмѣнт ускат абїа есте доѡ дїн 5. пѣрѣї а фѣѣї пѣмѣнтѣї; Анколо есте тот апѡ. Дїнтр'ачесте 2. уска-турї унѡ, Анкаре лѡкуїм ної се нумеще л умѡ в еке: кѡчї ера кѡноскутѡ ши де чеї веки чївїлїзаѣї; нар чела-лаат се зїче л умѡ ноѡ: кѡчї есте коноскутѡ нумѣї де чеї ної дупѡ 1500. Ачесте доѡ лумї саѡ контїненте сѣн ва нише инсуае Анконѣурате де апеле о чѡ нѡлуї.

Ускатуа пентру Антїндерѡ чѡ маре алуї се маї Ампар-те Ан контїненте, статурї, ши цѡрї. контїнентуа есте о маре Антїндере де пѣмѣнт че копрїнде муате цѡрї, нестрѡбѡтут демѡрї, ши сѣнт чїнчї: треї Ан лумѡ веке; ши доѡ Анчѡ ноѡ, дїн каре патру сѣнт Ан Емїсфе-руа бореал; унѡ нумѣї Ан Емїсферуа аустрал дїнколо де Екватор: пентру каре се поате сокотї пѣмѣнтѡ ка ун емїсфер контїнент; ши ун емїсфер де апѡ.

Дїн контїненте Асїа есте спре рѡсѡрїт де Еуропа, ши Африка спре мїазѡ зї. Ачестѡ сѣнт Ан лумѡ веке.

Амерїка есте спре апѡс де Еуропа, ши Африка песте о чеа нѡ Атландїк; ши Аустралиа есте спре рѡсѡрїт ши мїазѡ зї, де Асїа Ан о чѡ нѡ чела маре. Ачестѡ сѣнт Ан лумѡ ноѡ. Еуропа есте ка $\frac{1}{6}$ дїн Асїа; $\frac{1}{3}$ дїн Аме-

ріка; $\frac{1}{4}$ дін Африка, ші пудин маї море декжт Австралія.

Царь есте о парте де континент дьквітть де о націе, маї муат тот де о лимбъ, администраціе, реліціе, ші губерн.

Стат есте о парте де континент сьит тот о администраціе нумаї, каре унеорї копрінде маї муате църї, асемене ші копрінсуріае ші цінут есте о море антінде ре де пьмжнт сьит ачелаш губерн.

ПРОСПЕКТУА УСКАТУЛУИ

Фаца ускатулуї не есте униформъ ші нетедь: чи аре муате перегвалрї: аджнчі, наате, саў нетіае; кьрора се дау діферіте нумірї.

Кжмпуріае сьнт о море антінде ре де пьмжнт маї нетедь саў кь пудіне дьларї, прін каре, дака кург ржурї ші аате аше, сьнт муат продуктіве; вь ача есте доквал жос антре дьларіае унхі кжмп.

Унеае кжмпурї аў діферіте нуме дупь кааітать лор. Степеле ан Росіа ші Асіа де мн; Саваніае ан Амеріка де мн.; Пампа ші Ланос ан Амеріка де мз. сьнт кжмпурї нісіпоасе саў акоперіте де марї вьларїї бьатоасе, фьрь копачї, ші буне де пьшуне.

Кжмпіе саў шесї есте ун кжмп антінс сьс де несте куаміае мунціаор саў антре аджншії. Аша сьнт шесуріае Кастіліаор дін Іспаніа 1740 урме маї наате декжт азчїа мьрї; шесуріае Ахвернїї 2160; шесуріае Елвєції, Поліні, ші Росії дін аьунтрх 1200—1800 урме; ан аьунтрх Мексікуамї 6000—8400; шесуріае деаа

Күітө 3400 — 9000 үрме. Ачестѣ сжнт челе маї налате депре пѣмжнт.

Пустііде сжнт кжмпурї марї нісіпоаре, җнгорї арзжнд десоаре, фѣрѣ анѣ шїпланте, афарѣ де җнеле локурї жоасе җнде се стржнце апа наолор нхміте Оазіе, көре сжнт ка ніще інсуале родігоаре фнтр'о маре де нісн. Астфел есте цустіа де нісн че сѣнчене оаре — кум де ла цѣрмүріале Орїнокүзүї, трече пела Саҳара дін Африка, Цезіра Арабії, Цедросіа Персіей, ісвоарѣле Індүзүї, шї се сфжршаце кѣ цустіа чѣ маї маре а пѣмжнтүзүї дін Асіа, нхмітѣ Шамос саҗ Ковї, че се фнтінде прїн міҗжлокүа Асіей фнтре мүнції Алтай шї Хімалаїа.

Мүнці.

Мүнції сжнт о маре нѣлціме де пѣмжнт піетрос; шї дѣлүріале сжнт чей маї мічї ла нѣлціме; мар чей фоарте налці се нүмеск Алпї. Мүнції маї мѣлт се цін ланцка җн шїр, а кҗї марцінѣ де сүс се нүмече кҗлме, каре се преаҗнцече фн тот лүнҗүа лор. Піск саҗ вжрф есте капүа җнҗї мүнте. Костіша есте ләтүріале лҗї; шї вале есте лдкүа чел аджккат прїнтре мүнці. Поале есте партѣ де жос; шї пас есте о стрїмтѣ тречере прїнтре мүнці.

Чел маї налт мүнте ал пѣмжнтүзүї есте Давалацір саҗ Долацір 27000 үрме налт, шї алте вжрфүрї а мүнцілор Хімалаїа. ал доїлѣ есте Чимборасүа дела Күітө дін Амерїка.

ВУКАНИИ.

ВУКАНИИ СЪНТ МУНЦИ КАРИИ АРУНКЪ ДІНСЖИУА ЛОР ФОК, ЛАВЪ, ШІ ФУМ. ГУРА ПЕ УНДЕ АЕ АРУНКЪ СЕ НУМЕЦЕ КРАТЕР. АН ЕРЪИЦІА САЪ АНФУРИЕРЪ ЛОР АСВЖРАЕ ПІЕТРЕ АНФОКАТЕ, ЧЕНУШЕ АРЗЪТОАРЕ, ШІ МЕТАЛЕ ТОПИТЕ. ВУКАНИИ УНЕОРИ АНАЦЪ МУНЦИ ПЕ УСКАТ, ШІ НОЪ ІНСУАЕ АН МАРЕ. УНИИ СЪНТ СТИШИ, АЦІИ АРУНКЪ НОРОЪ ПРЕКУМ; МАКАУБА АН СІЦІЛІА АСВЖРАЕ КАТЕ 200 УРМЕ АН СУС НОРОЪ. СЪНТ ШІ ВУКАНИ СЪБМАРИНИ: АДІКЪ КАРЕ СЕ АНФУРИЕЗЪ ПЕ СВЕТ МАРЕ ДІН ФУНДУА ЕІ. ВУКАНИИ КОНОСКУЦИ СЪНТ АН ЕУРОПА 15; АН АФРИКА 10; АН АМЕРІКА 9; АН АСІА 62; ТОЦИ ПЕСТЕ 180.

ПЪРЦИ КОНТИНЕНТАЛЕ.

ШІ МАРЦИНИЛЕ УСКАТЪЛЪІ АЪ ДІФЕРІТЕ НУМІРІ: КАНИ СВЪ ПРОМОНОТОР ЕСТЕ УН КОАЦ ДЕ ПЪМЖНТ АНАІНТАТ АН МАРЕ, ДІН КАРЕ МАІ МАРІ СЪНТ: КАПУА ХОРН АН АМЕРІДЕ М. ЗІ. ЦЪРМУРИ СЪНТ МАРЦИНЪ УСКАТЪЛЪІ ДЕ ПЕ АЖНІГЪ МАРЕ, КАРЕ КЖНА СЪНТ ШЕС ЖОС, СЕ НУМЕСК ПРУНД.

ПЕНІНСУАЪ ЕСТЕ УН ПЪМЖНТ АНКОНЦУРАТ ДЕ МАРЕ, АФІАРЪ ДЕ ОМІКЪ СТРИМТОАРЕ АНТРЕ ДОЪ МЪРІ ЧЕ СЕ НУМЕСЦЕ ГЖТ САЪ ІСТМУ, КАРЕ О АНПРЕУНЪ КУ УСКАТУА. ЧЕА МАІ МАРЕ ПЕНІНСУАЪ А ПЪМЖНТУАЛЪІ ЕСТЕ АФРИКА, ШІ АМЕРІКА ДЕ М. ЗІ.

ІНСУАА ЕСТЕ УН СПАЦИЪ ДЕ ПЪМЖНТ АНКОНЦУРАТ ДЕ АПЪ ДІН ТОАТЕ ПЪРЦИЛЕ; О МУАЦИМЕ ДЕ ІНСУАЕ ЛА УН ЛОК СЕ ЗІЧЕ АРХІПЕЛАГ. ЧЕА МАІ МАРЕ ІНСУАЪ А ПЪМЖНТУАЛЪІ ЕСТЕ АУСТРАСІА, БОРНЕО, ШІ МАДАГАСКАР.

Скопелі саѣ стжнчі сжнт піетре наате ші гоале че ес даєупра феції мърїї; нар дака се аптінде не сѣвт фаца мърїї ші сжнт нісіпоасе, се нумеск Банкурї.

Ускатѣла не зне локурї кжте одатъ се скутуръ фоарте таре. Кутремурїле сжнт ачесте марї скутуръ-рї афецїї пъмжтещї, каре се веде къ се фаче дїн съверанеле апрїндерї а Вѣаканїлор, де ші сжнт ші департе де ачел лок.

Кутремурїле де мулате орї деспїкѣ мунці, сфарамъ четъщї, ші прьпъдеск ораше аптрещї. Кутремурѣла де ла 1775 а оморжт 60 мїї сѣфаете ап Італіа; Лісбона фѣ сѣрпатъ ла 1755; ші Ліма ла 1746; тоатъ цара рѣмжнѣскѣ фѣ кутремуратъ грозав ла 1804. вѣтъмжн-дѣсе тоат зїдїрїле еї.

ПРОДУКТЕ.

Продуктеле сжнт тоате фїїнцелє че скоате пъмжнтѣла ші мареа. Еле се-апарт ап 3 класе прїнчїпале, каре се нумеск ші регнурї саѣ домінії а натурей: мїнерале, вецетале шї анїмале каре класе копрїнд ла 48500 фелурї маї коноскѣте.

Мїнерале сжнт трупурї неорганїзате, че се скот дїн пъмжнт, ші сжнт 5 класе прїнчїпале:

1. Пъмжнтурї прекум: Хумѣла саѣ пъмжнтѣла негру, че есте даєупра фецїї пъмжтещї, ші есте вѣн павнтелор, дїнтр'актѣрор рѣмъшїцѣ есте компѣс. Аутѣла саѣ пъмжнтѣла галбен де сѣвт Хум, каре копрїндає мул-дїме де рѣмъшїце вецетале Анїмале, Лавє, шал.

2. Сърї де муате фелурї;

3. Піетре, каре композ чѣ май маре парте дін аъ-
унтра пѣмѣнтуауї: Гранїта чеа май дедекувт, Марму-
ра, піетре скумпе: дін каре чеа май преціоасъ есте діа-
манта, апої рубїна, смарагда, топаза, шал.

4. Мѣтале, дін каре чеа май нобїле сжнт: Платїна,
Аурѣ, Ардїнта, апої фіерѣ, арамъ, плаумъ, косїтор,
ардїнтівїѣ, шал.

Мїне ле саѣ Бѣї ле сжнт локѣа унде се афлѣ метале,
ші се скот дін аджнчї съпѣтурї, каре сжнт тот пе ажн-
гѣ мушїї. Челе май марї бѣї саѣ мїне де аур шї ардїнт
сжнт ла Мексік ѣн Амерїка шал.

5. Бітумурї саѣ матерїї арзѣтоаре прекум: кіхрївар,
пучоасъ, катран, шал.

Веде тале ле, саѣ плантеле сжнт трѣурї органи-
зате немїшкѣтоаре дін Локѣа унде креск дін пѣмѣнт
прекум: ербурї, помї, шї арборї сълатїчі, шал.

Анїмале ле: сжнт трѣурї че креск, наск, віазъ,
ші сімт, шї сжнт мѣтѣтоаре дін лок де сіне, прекум сжнт
пеції апелор, пасьрїле аерѣауї, шї вітеле ускатѣауї. Челе
май маре пеце есте Балена, де кѣте 100 урме лунг шї
май муат. Кондорѣа шї Стрѣца сжнт челе май марї на-
серї коноскуте, кѣт ѣн ом кѣаре де наате; чеа май ма-
ре вітѣ де пре ускат есте Елефантѣа саѣ Фїадїшѣа.

Ачесте продукте ну ес тоате ѣн орї че лок, чї се афлѣ
ѣн діферїте пѣрді але пѣмѣнтуауї. Амерїка шї А-
устраліа аѣ дін Еуропа челе май муате віте доместїче,
асемenea шї Еуропа аре дін Асіа челе май делїкате веде-
тале.

Локуриале фригуроасе дін зона цуроасъ сжнт челе маї съраче де продукте: пе аколо авіа ес ервурї, мушкіу, рѣдъчинї, сніні, мъръчинї, курпенї, кжїні, ұрші албї, копачї мїчї, лерумї пхціне, фїер, плаумь, касторї, зі-вєліні, ренї; рн маре, Балене, шї Ерїнте че вїн кжрдурї пе ажнғъ Европа, Камчатка, шї Статурїале ұніте.

Локуриале температе дін зона температь сжнт мулат маї ѓндестурате. Паїчї сжнт челе маї треувїнчоасе продукте де ажунс прекум: арцінт, фїер, плаумь; аре гржне матеріалурї, вїн, помї, прекум: прхнї, чїрешї, перї, маї спре мїазъ зі пї кастанї, масліні, парамзї, лъмжї, орез, каї, вої, ої, червї, шаа.

Локуриале къладуроасе ѓнсъ дін зона фїербїнте сжнт дъруїте де натуръ ку тоате челе маї преціоасе продукте. Аколо ес де ажунс челе маї скумне мінерале: платїнъ, аур, арцінт, діаманте, рѣвїне, топазе; челе маї густоасе вегетале шї аромате, ѓнде копачїї сжнт неѓнчетат ѓн-верзїцї; захар, кѣфъ, кърмале, какао, камфор, канѣла; пасерїале, вїтеле, шї фїареле челе маї фрумоасе маї но-віале, шї маї прозаве прекум: Папагалї, Калїврі, стру-цї, кавзарї; кѣміале, цїрафе, Елефанцї; Тїгрї, Іене, Крокодеаї, рїночерї, іпопотамї балаурї...

Пентру ачесте діференцїї де къладуръ, пе муңцїї чеї нацїї а локуриалор ференцїї пе вжрфурїале лор се афлаъ про-дукте де але локуриалор цуроасе шї температе; асеменъ шї ұніале локурї вьлоасе, аджнчї, шї адъпостїте дін челе температе скот продукте де але локуриалор къладу-роасе.

Омъа фїрєск.

Омъа єсте чѣ маї Перфектъ фьптуръ а натурїї не пьмжнт пентру форма трупъаї сьѣ; пугерїає мїнцїї тїкѣвжнтъа турїї саає. Дупь фьптуръ шї колоръа фецїї оаменїї сжнт де 5 вїце саѣ семїндїї.

Вїца каукъазїанъ саѣ албъ кармає се траце дела Кавказ: ачаєта єсте чѣ маї фрумоасъ формъ де ом не пьмжнт. Ачєстїа аѣ кап оваа фаца албъ шї рѣменъ, шї пьр негед. Астфел сжнт Европєї афар де Лапонї шї парте дїн Азїанїї де апус, шї Африканїї де мїазъ наопте, ку тоцїї ла 440 мїа.

Вїца монголъ саѣ гаабїнъ че се траце дела мунцїї Алтай, шї Хїмалаїа, арє фаца латъ шї гьабїнїє, окїї мїчї, пьр негру, шї цѣпьн. Астфел сжнт маї тоцї, Азїанїї чїї лаадї днкъ шї Лапонїї, Татарїї, Гренландєзїї шї Ескїмої 400. мїа.

Вїца єтїопїкъ саѣ негрїї, спре мїазъ зї де мунтєає Атаас. Ачєстїа аѣ фаца нѣгръ, насъа лат шї бузєає марї, пьр скурт, негру, шї кред. Астфел сжнт негрї, Арапїї, Кафрїї, шї Аустралианїї де мїазъ зї. ла 80 мїліонє.

Вїца малаяєзъ че се траце дела Хїмалаїа шї Маалака. Ачєстїа аѣ фацъ фунїнцїнїє, нас палн шї лат, туръ марє, пьр негру шї дєс. Астфел сжнт Індїанїї марє парте, шї Аустралианїї де м. н. 32 мїліонє.

Вїца Американъ. Ачєстїа аѣ фацъ гьабїнїє, рошетїкъ, пьру негру шї депос, насъ туртїт, шї окї а-дѣквадї. Аша сжнт Американїї ордїнаадї, ла 10-12, м.

Дхпъ статуръ, чѣй маї мѣчї оаменї ка де 4 ѳрме, сѣнт Ла-
понїї, Самоєїї, Остіачїї, Есікмоїї, шї Гренландезїї; чѣй
маї наадїї песте шасе ѳрме сѣнт Караїбїї, шї Патаронїї
дхпъ кум спхн .

Нѣмьрѣа Попудациї пѣмжнтеїцї есте ла 900 мїа : кѣ
врѣо 850 . лїмбї, шї 5000 діалекте, дїн карїї се наск
ѳнтр'ѳн мїнѳт ла 70 сѣфаете мор ла 63, шї сѣнт ѳн Еѳ-
ропа мїа . 227, кѣ 590 діал; ѳн Асіа 480, кѣ 990 діал.
ѳн Африка 100 мїа . кѣ 280 діал . ѳн Амерїка 40 мїа . кѣ
врѣо 1220 діал . шї ѳн Аѳстралїа 30 мїа . кѣ 100 діал .

G E O G R A F I A

CIVILE

Мерігуа Оменескэ

Де ши О м у а, ка чеа маї новіа анімаа, есте маї пресус де тоате ку кубжнгуа гуріи, статура са чеа дреаптъ, делікатеца ча пропорціонаалъ амьдульріаор саае; аносъ чеа че ала апааць анокъ маї пре сус, шиа фаче Рецент аа тутуаор фьптуріаор, есте Мінте а луї ча ацеръ. Прін куцетуга, жудеката, ши ценіуга мінціи, О м у а а стрьбьтут тоатъ Натугра, ши а експаікат, анокъ ши а імітаг кьтева секрете аае еї, ши еа нумаї а густат маї серіос ку аццелатере інфазенціае ши мьрїріае фаптелеор еї, ши а пьтут аптоарче спре фолосуга съѣ тоате обжектеае фіріи.

Каре аатъ фьнтуръ а пьтруне апа аджнуга Універсуга луї ку куцетуга съѣ: ка съ прівласкъ ачае Трупурї стрьлуціоасе че умпау спаціуга немьрцініт аа Черуріаоръ? Нумаї еа ку о спаімъ де міраре веде пе сьвет бола ча албьстріе а Тьріей: кум Соареле съ ротеше аснодіт, ка ун Ероу, де Паанеціи че апаатъ пе лучіуга Луміи апапреціурї ку Сатеаіціи аор; ши де Комеціи апафокаці карїи ку ресфірареа коаделор саае челор ауміноасе, ешінд дін апагнерекуа Універсуга, адук спаімъ націаор, ши турьураре глобуріаор че атінг.

Омѣа есте Квалітаторѣа Елементелор ші Продукте-
лор деаа Екватор пѣнѣ ла полі, фнтре каре есте пѣс а
ле сімѣі, а ле міра, ші а ле кѣноаще, стѣнд фѣрѣ асе-
мѣнаре пе фаца пѣммѣнтѣауі. Ку кѣтѣ фнтелепѣѣне ші
кораж ш'а фѣкѣт еа ѣн ва с, пе каре, а ѣсѣндѣа фнсѣ
флѣрїае вѣнтѣрїаор, са арѣнкат песте мѣрї ші очеане,
спре аш фнавѣѣа шїнѣае, мѣестрїае, негодѣа ші ста-
реа! Ку кѣтѣ істечѣне а обсерват еа Натѣра деа куаес
ла ѣн лок матерїае шїнѣїае, ачеа вечнїк докѣмент де
а де рїтатеа мїнѣї оменѣї.

Омѣа есте фнкѣ ші ферїчіторѣа фѣнтѣрїаор пѣмѣн-
теїї: тоате плантеле інтересанте леа адѣнат пе аѣнѣ сі-
не, протектѣндѣае фнтгрѣдїнї, лїбезї, шї царїнї; тоате
вїтеле фодосїтоаре леа стрѣне пе аѣнѣ аѣкашѣрїае са-
ле, апѣрѣндѣае де орї че прїѣнїре, дїнтр'акѣї остенеаї,
ааерѣнд, фнкѣ ші чеае сѣаватїче, се адапѣ, кѣте фнкѣ
немерїтѣнд, нѣ саѣ пѣтѣт фнсоѣї ку еа. Ферїчітѣ фѣн-
тѣрѣ, де ар фї фнтреѣѣнѣат еа тот спре вїне пѣте-
рїае саае! дар де кѣте орї саѣѣтѣт ші фнкѣ се аватѣ
дїн ка леа вїне аѣї ші адеѣѣрѣаѣї пропрїѣ! фнкѣт
дїн контра нар се поате вїче, ші адеѣа орї! че мїзерѣ
фїнѣѣ, ші держнѣнѣтоаре шї аѣї ші ааор фѣнтѣрїї.
Омѣа апої сокотїт дѣпѣ мерїѣа сѣѣ ка о фїнѣѣ ку-
детѣгоаре ку кѣвѣнт, н'а рѣмас сімплаѣ, дѣпѣ кѣм а
ешїт дїн мѣна Натѣреї; чї квалїѣнѣдѣшї тоате пѣтерїае
сѣфлетѣїї ші трѣпѣїї, а фѣкѣт легѣмїнте ші аш ѣзѣ
мїнте фнтре аї сѣї пентру вїне леа Комѣа, прїн каре
фнкѣ маї партїкулар се карактерѣѣѣ ексчеаенѣїа са пе
пѣмѣнт. Дїнтр ачеате легѣѣѣрї чѣ маї фнтѣе ші маї фон-
ѣаменталаѣ есте Сочїетатеа.

ОМУА СОЦІАЛ САЇ СОЦІЕТАТЕА

Фіреце тоате фьптуріае анімаае, ші маї алес о а м е н і і , кіар ші съаватічї, се а н с о ц е с к а д у н ж н д у с е л а у н л о к ші ажуржндусе спре довждірѣ в і н е л у ї с ѣ ѣ ші а п ь р а р а р ѣ д е р е л е ; а ч а с т а е с т е а н т ж и а с о ц і е т а т е .

Дінтр'ачесте а н с о ц і р і а н с ѣ ч ѣ маї а н т ж е е с т е ф а м і л і а а к у ї к ѣ п е т е н і е с ж н т п ь р і н ц і , ші м ѣ д у л а р і ф і л о р . Ф а м і л і а д а р e s t e о с o c і e т а т е м і к ѣ к о м п у с ѣ д і н п ь р і н ц і ші ф і л о r . П е н е р а ц і а с а ѣ с e m і n ц і a e s t e о а д у н а р е а маї м х а т о r ф а м і л і і д e a ч e л a ш с ж н ц e к у м м o ш і , н e п o ц і , с т р e n e n o ц і , ш a л . П o п у л а ч a e s t e о а д у н a р e d e m a ї м х a т e ф a m і л і і ші п e n e r a ц і і а ш e z a t e l a u n l o k п e n т р а в і н e л e п у б л і k .

Н а ц і a а р о ї e s t e о s o c і e т а т e ші о а д у н a р e м a р e d e т o a т e ф a m і л і і л e ші п o п o a p e л e d e a ч e і a ш в і ц ѣ , л і м б ѣ , ші с т р ѣ м o ш і , а ѣ к у і n d a n д і ф e p і t e л o к у р і a y n e ї ц ѣ р і . У н e л e n a ц і і а n с ѣ с ж n t p і c і n і t e п і n т р e a л т e л e п р e к y м : E в p e ї , A p m e n і і , ші a л ц і і .

П ѣ м ж н т y л a y n d e с e n a ц і e y n o m с e н y м e ц і e П a т р і a с a ; п р e к y м o ч e т a t e ші т o т ц і n з т y л a ші ц a p a л в і ; ші с ' a n x м і т a ш a к ѣ ч і e s t e k a ч e л d і n т ж і п ь p і n t e a ч e л л o k y n d e n ѣ m n ѣ с к y т . Ц a p a e s t e т o т п ѣ м ж н т y л a л ѣ к y і t d e о n a ц і e d і n в e k і m e , a к y ї п o a p т ѣ ші н y м e л e ; d e ші л ѣ к y і т o р і і п o т ф і ші d і n a л t e n a ц і і ; а n с ѣ a ч e d і a с e н y м e c k c т p e і n і ші в e n e t і ч і , m a ї a л e c ч e ї d e к у р ж n d v e n і ц і . C т a т a н o ї e s t e т o т п ѣ м ж н т y л a a к y ї л ѣ к y і т o р і с ж n t т o т с y n т o c т ѣ н ж н і p e , a n т e m e і a т ѣ n e a ч e л ѣ ш і л e ї і , c y n т k a p e п o т ф і y n a с a ѣ m a ї м х a т e ц ѣ р і ші n a ц і і ; и p k ж n d o n a ц і e e s t e c y n т

нхсь аатіа ; атухчї цара са сѣ нѹмеще П р о в і н ч і е
адікѣ дрепт бїрѹиндѣ сѹпнхсь .

Ачесте марї ꙗнсоцірі ꙗнсь саѣ фѣкѹт, аѡа кжнд оа-
менїї аѣ ажѹнс ла ѹн град оаре каре де чеѡа култѹрѣ, ꙗн-
каї а сентїментелор морале, а вїедѹїрі, шї а менешѹгѹ-
рілор треѡѹинчоасе. Де ачеа дѹпѣ ꙗнаїнтарѣ оаменїлор
ꙗн култѹра сочіетѹдїї, се ꙗмпарт ꙗн сѡлѡатїчї, барбарї,
шї чївілізаці .

С ѡ л ѡ в ѣ т ѣ ч і а саѹ ѡїаца номадѣ есте чѣ маї де жос
старе шї соартѣ а оменїрії. Сѡлѡатїчїї наѣ лѣкаш ста-
торнїк; чї ѹмѡлѣ маї десѹїаці, чете чете, рѣтѣчїндѹсе дїн
лок ꙗн лок, шї де ачеа се нѹмеск шї Н о м а д і ; адекѣ
нестаторнїчї ; ачеїїа ꙗнсь се пот сокотї чеѡа маї ꙗнсо-
ції, шї ачеста есте чеа маї жнѹжїѣ пас де сочіетатеа.
Лїмбїе лор сжнт тот некѹлїѡате, фѣрѣ шїїндѣ де скрі-
соаре, нѹмаї кѹ сѹперстїції де реалїїе, шї трѣск кѹ пе-
скїрѣ шї ѡжнатѣл. Ачасть трїстѣ старе сочіалѣ а о-
менїрії есте атжт де ненорочїтѣ, ꙗн кжт ѹнеорї се мѣ-
нжнкѣ ѹнїї не аації, шї сжнт ꙗн ѡѡтае маї неꙗнчетат ;
ачеїїа формеазѣ нѹмаї нїще попоаре. Асгфел са а-
флат ѡмѹа ꙗн лѹмеа чѣ ноѣ, шї аате локѹрї де ноѣ де-
скоперїте ꙗн лѹмеа чеа Веке .

Б а р ѡ а р і а , саѣ ѡїаца сочіалѣ а барбарїлор, ка-
рїї сжнт ашезаці ла ѹн лок, дѹпѣ че саѣ стжмпѣрат дїн
рѣтѣчїріе Н о м а д е , формеазѣ сочіетѹдїїе чеае марї
де нації . Ачеїїа сжнт жѹмѣтате чївілізації, аѣ чеѡа ле-
ції, лїмбї маї кулїѡате, кѹ скрієре, шї скріпѹрї де
мѹлате орї ; реалїїї шї чеѡа менешѹгѹрї ; ꙗнсь сжнт тот
крѹзї, шї фѣрѣ дѹлѡаца пѹртѣрїї челор чївілізаці .

Ўні сжнт маі Номаді, култивезъ пудін пѣмжнтѹа, пѣсторіа, ші чева мануфактурі. Ачеція формѣзь статус-ріае де спотіче ші Барваре. Астфел са афлат омуа ꙗн Асія, Африка, Мексік, Перѹ, маі ші ꙗн Еуропа ноѹ пжнѹ ла дескоперіѣ Америкіі!

Націіае чівілізате аѹ ну нѹмаі статорнік ашезѣмжнт; чі дѹпѹ пѹтінцѹ аѹ десѣвжршіт тоате требуінцелѣ саае, аѹ култиват ціінцелѣ, мѣстїіае, мещешпугурїае, лецііае міліціа, комерчѹа, ші челе лаате прїн каре ꙗнаїнтеазѹ шї се асігурѣзь фѣрічірѣ ѹнеї нації. Шї де ачеа сжнт челе маі фѣрічіте, кжт се поате. Астфел аѹ фост Бавїлонѹа, Еціптѹа, Греція, ші Італїа дедемѹат; нар акѹм Еуропа се сокотеѹе дрепт мѣсѹрѹ а чівілізації чей маі наате, дѹпѹ каре ѹрмѣзь Амерїка. Ачеція формѣзь статус-ріае чівілізате, култивате шї регулате.

ЧІВІЛІЗАЦІА

Чівілізаціа есте чѣл маі наат град де регуларе а пѹте-ріаѹр шї требуінцѣлѹр Омѹаї: де ачеа арѣ діферїте граде, шї рамѹрї дѹпѹ ꙗнаїнтарѣа културей ачестѹр діферїте пѹтерї, ꙗнчепѹт ꙗнкѹ дїн барварїе, шї перфекціонатѹ авїа ꙗн чівілізаціе: аша дар нѹмаі ꙗн Содїетатеа чівілізатѹ а ѹнѹї стат с'а формат ꙗнтжї сєріѹс шї регулат Кон-стітѹціа, адміністрациа, Інструкціа, релїціа, лецііае, шаа.

Стат

Статѹа есте тот пѣмжнтѹа, а кѹї лѣкѹїторї сжнт сѹвт оцінѹѹ стѣпжнїре, шї сѹвт ачелѣаш леції дефі-

ніте, копрінвжнд зне орї маї мзате црї сая шї парте дїнтр'о дарь, каре се зїче і на де пендентъ, дака нѣ есте сѣпхъ аатїа; шї де пендентъ, де се сѣпхъ. Ачааста се нумеѣе Васалъ дака кѣптенїа єї есте трї-мїсь дела аат стат, шї о днтрєвзїндѣзъ дхпъ плак; трї-вхтаръ есте кжнд дѣ нѣмаї зн трївхт аатїї стат, каре де нѣ се маї аместїкъ аа нїмїк аат. Провїнція есте о парте а знїї стат, акѣрїа стѣпжнїре спжнзуръ дела дн-нѣата кѣптенїе а статуаїї іndependent.

Гранїціає сжнт марїїніає знїї стат де пѣ ажнѣ аатха; шї сжнт орї фіреції прїн мунції, ржурї, шї мѣрї; орї чївіає прїн днвоїрѣ статуріаор вечїне, каре нѣ сжнт статорнїче.

Позїціа пєглава знїї стат, лок аѣ ораш, се дефі-нїзъ прїн градеає Екваторхалї шї а Мерїдіанхалї; мѣ-рїмѣ аї прїн мїає патрѣте; шї дмпѣрцірѣ са чѣ чївіає се фаче днпровїнції, департаментє, гувєрнїї, комїтатє, цїнхтурї, жудєце. шал.

Дмпѣрцірѣ Географїкъ се фаче прїн мунції, мѣрї, ржурї, Інсхлє, сѣ парте дїн контїнент, спре а се дескрї маї вїне; дн дмпѣрцірѣ історїкъ се спхне дї-ферїтє дмпѣрцірї дїн дїферїте епоче. Маї сжнт шї ате дмпѣрцірї прєкжм: дмпѣрцірѣ трївхналъ пєнтрѣ жудєкѣторїї шї аатлє; Мїлітаръ дхпъ стаціає о-щїріаор дн дїферїте пунктє аає Статуаїї; шї рєліціоа-сѣ дхпъ рамхрїає адмїнїстр-ції вїсрїчєції а прєодїаор, шї а Клархалї. Колонїає сжнт цїнхтурїає афѣрѣ дѣ стат, маї апроанє сая маї департе, акѣрор аькѣїто-

рі май муадї сжнт венїці дїн статуа, кїї сжнт супуші, саї дїн каре нїмаї сєтраг.

Аькашеде знїї стат куатїват сжнт сателе пен-
пентру цїранї: кьчі сьлатїчїї аькуек прїн пещерї;
яр Номадїї шед прїн колїбї, шї кортурї; Ораше пен-
тру негудьторї, мецерї, шї новїлї; Четьдї ку від
днпрецур спре скьпаре де ньвьларї саї Інкурсії, тур-
нурї, фортеце саї четьдїї, шї вьтърїї пен-
тру апьрарѢ знїї ораш саї четате.

Ачєста сє нумеце резїденціє дака шьде днтржєса
суберануа ачєлїї стат, а кьруа сє кїамъ май алес ка-
пїталаь, знде єсте адмїнїстрація аїї, шї сжнт тот д'а-
зна чєде май марї, май поцклате, шї май дмфрумьсцате
кь темпалурї мьреце, палатурї пентру дрьгьторїї
саї офїчїї пьвалїче шї пентру новїлї; Спїталаурї пен-
тру чєї непутїнчюшї; а лєє пентру палїмьбьрї; нєстїтх-
те пентру днвьдьтурї; фабрїчї пентру мецешурї,
мьнъстїрї марї пентру релїціошї; касарме пен-
тру осташї, шал.

Популація шї Клафїкація аькхїторїлор.

Популація саї муадїмѢ аькхїторїлор знїї стат сє а-
флаь дїн днскрїєрїає де пє тот аьна; орї дїн рекрутация
осташилор, мїстхїрѢ сьмелор дєбуькате, шї сокотьла
чєлор вїї кьтре чєї морцїї. Дупь старѢ вїєдхїрїї аь-
кхїторїї сє класїфічѢзь днтрєї марї класє прїнчїнале
а знїї нацїї: мєсерїї, профєсїї, шї новлєде, тоате кь
дїфєрїте градуацїї шї рангурї.

Месеріа есте о вѣщѣре ку лѣкрарѣ мѣнелор . Ан-
тре месеріи сѣнт агрикулторіи сѣѣ цѣраніи маї, антжї, ка-
рїи лѣкреазѣ пѣмжнтѣ шї сѣнт лїверї ; дар анткѣ шї
склави ант муате локѣрї ; мещерїи, карїи фак фелуримї де
instrumente , мануфактурї , шї алте лѣкрѣрї требѣинчо-
асе вѣщїи , шї негѣдѣторїи , каре вѣжд шї кѣмпѣрѣ ; лѣк
шї алѣк дїферїте лѣкрѣрї требѣинчоасе ант стат , шї се нѣ-
меск е пекѣла нїї , дѣка се негѣдѣтореск ку вїте , грѣне ,
саре шї адтеле , прїн марї сѣме де монедѣ , каре се зїк в а н-
керї .

Професїае сѣнт ачелор че вѣщѣеск нїчї ку негоѣ нїчї
ку лѣкрѣ мѣнїлор ; чї ку цїица лор аплїкатѣ спре вї-
неде лѣкѣиторїалор прекум : пре о дї мѣ , че ангрїжаше де
реалїе , церемонїае шї моралїтатѣ сѣфлетѣскѣ а лѣкѣ-
иторїалор ; Докторї мѣ , каре каѣтѣ де сѣнѣтатѣ лѣ-
кѣиторїалор ; шї Професорїи шї анвѣщѣторїи карї
се остнеск центрѣ куатѣра шї анвѣщѣтурѣ тїнерїмеї ста-
тулї : ...

Алте треї класе маї антже дѣчетѣценї сѣнт Нобле-
цѣ антлѣ сѣѣ кѣ петенїїае шї суверанїи : ампѣ-
рїцї , рїцї , прїнцї , дѣчї , мїнїстрї , шї адїї ; нобїлїї чел маї
наат клас дїн лѣкѣиторї прївїлїїат ку тїтурї де дїферїте
ранѣурї , шї постѣрї ; аної пропрїетарїи карїи сѣнт то-
цї чїче аѣ пѣмжнтѣрї сѣнт стѣпжнїрѣ са .

Стѣпжнї сѣнт карїи аѣ лѣкрѣрї мїшкѣтоаре , шї а
кѣї оаменї се нѣмеск Сервї ; арсклави сѣнт чѣї че се сѣ-
пѣн домѣлї лор шї фѣрѣ воїнцѣ , кареле аре нѣтере
несте вїада шї авѣїа лор , шї де аї вїнде . Ачестѣ сѣнт
чел маї ансемнате рапортѣрї антре лѣкѣиторїи ѣнѣї стат
чївїлїят .

Г У В Е Р Н Я А .

Г у в е р н я а с а љ с ѣ п ж и р ѣ ѣ с т е а в т о р и т а т ѣ с у в е р а н ѣ к ѣ с ѣ с ѣ п ж е о н а ц и е : к ѣ ч и ѣ н к ѣ д и н т р у ѣ н ч е п у т , о а м е н и и а љ ф о с т с ѣ п ж и ш и ѣ н и а а т о р а д ж н д р е с п е к т ѣ а к ѣ т р е ч ѣ и м а и м а р и , ш и м а и в и р т у о ш и с п р е а с e п o в ѣ д ж и л а ф а н т е л е ч е л е б ѣ н е , ш и к а л ѣ ч ѣ д р ѣ б и т ѣ , к ѣ ч и с ѣ п ж и н е р ѣ д e n e b o e ѣ с т e ѣ n a в ѣ з a л n y t e p и и .

ѣ n т ж и a с ѣ п т o r d и n a ц и e a ф o c t a ф и i л o p к ѣ т р e п ѣ р i n d и , ф а м и л i a д a p k o m п ѣ с ѣ d и n т a т ѣ , м ѣ м ѣ , ф и i , ш и k a c n и ч и ѣ с т e ч ѣ d и n т ж и с т ѣ п ж и p e o м e n ѣ c k ѣ , a л k ѣ и k a n c a n ѣ м и т c т ѣ n ѣ n ; д ж n ѣ ч e ѣ n c ѣ m a i м ѣ л т e c т a t o r n и ч e ф a m и л i и с а љ a д ж n a t л a ѣ n л o k , ф o p m a p ѣ n o p o a p e , ѣ n т ж и n o m a d e a n o i ф и k c e , ш и a к ѣ p o p p e d e n t c а љ d и p e k т o p c a n ѣ m и t d o m n o p i k ѣ n e t e n i e .

ѣ a p ѣ k ж n d ѣ m a i м ѣ л t e n o p o a p e c а љ a n e z a t л a ѣ n л o k ѣ n л ѣ k a ш e c т a t o r n и ч e , ш и ѣ n ч e т ѣ d и a п ѣ p ѣ t o a p e c ѣ n t t o t o л e d и ж и p e ; a т ѣ n ч и ф o p m a p ѣ n c т a t a к ѣ i k ѣ n e t e n i e c e n ѣ м e ц e c ѣ в e p a n ш и m ѣ p e d ж a c ѣ љ n a л a t c e n ѣ м e ц e k ѣ d и ф e p i p e ѣ k ѣ p t e .

Г у в е р н я а ш и c ѣ в e p a n ж a д ж n ѣ ф o p m a o k ж p м ѣ p и и c а љ a a д м и н и c т p a ц и и , a p e a к ж m d и ф e p и t e т i t ѣ л ѣ p и : к ѣ ч и ѣ n e л e c т a т ѣ p и c e a д м и н и c t p ѣ з ѣ d e ѣ n ж a ; a л t e л e d e m a i м ѣ л d и .

М o n a p х и e c e n ѣ м e ц e ѣ n c т a t a д м и н и c t p a t n ѣ m a i d e ж n ж a , a к ѣ i c ѣ в e p a n c e з и ч e m o n a p k , k a p e , d a k a c т ѣ n п ж n e ш e n e c t e m a i м ѣ л t e c т a т ѣ p и , c e k i a m ѣ ѣ m п ѣ p ѣ d и e c а љ i m п e p и ж , ш и c ѣ в e p a n ж a I m п e p a t o p c а љ ѣ m п ѣ p a t , o p i ч ѣ c a p ѣ (д ж n ѣ n ѣ м e л e л ѣ i ѣ л i e ч e c a p ж a - p o m a n i a o p , k ѣ ѣ n n ѣ m e d e m a p e ѣ n c e m n a p e , k a p e т i t ѣ л ѣ a n o i

са лугат ши де Аустріа ши Росіа ; дака днесъ стѣпжнеце нумай дара са independent ; ачунчї се нумеше Рїгат ши Рїгъ; Дукат, ши Дукъ; Принчїпат ши Принцъ, ши аателс .

Монархиа се нумеше Деспот, дака есте стѣпжн дупъ пак ши воу несте вїаца, Лїбертатеа, ши пропрїетатѣ, саѣ аахїа сунушїлор сѣї ; немъ рїдїт саѣ аесолут се зїче кжнд аре дрепт ада порунчї дунъ кум ісе патрелї; фьръ асе мьрїдї девре о левїре . Монархїе конституціональ саѣ репрезентатївъ есте кжнд ауторїтатѣ суверанхалї есте мьрїдїнїтѣ дун ашезъмжнт комун тьтулор їнтересурїлор публїче нумїт констїтуцїе , а кїї несмїнїре саѣ їндрентаре се пьзече , се апьрѣ , саѣ се дреце де а дхнъ рїле цемераде але нацїї , компусе дїн депьтацїї, репрезантацїї, валешї ши трїмїшї дїн цїнхьрїале статхалї, ши аате адхнърї нумїте парламент, конгрес...кареле обсервѣзї несте лецїале фундаментаде , ши їнтїмїнъ абхзурїале . Рецентхал саѣ суверанхал се нумеше ерїдїтар саѣ мощенїтор кжнд с адеце дунъ дрепт дїнтр'аченаш фамїліе; зар галектїв се зїче кжнд се поате адеце ши дїн аате фамїлії дефїнїте . (*)

(*) Сь нъ се факъ конфузіе : есте лїферїре їнтре гьвернаре саѣ стѣпжнїре , адмїнїстраре саѣ окжрмїре , ши домнїре саѣ дрегьторїе .

А гьверна нъ есте а адмїкїстра , ши а домнї їнкъ есте зн вал лъкръ ; зар нъ а гьверна .

Адмїкїстрареа , есте а асїгьра слъжбеде публїче прїн їнсхїале сале лъкрьрї , саѣ прїн але сьшт-ордїнацїлор ; а гьверна есте а резула гьотьдїале адмїнїстрацїї, кжнд еле їнтересѣзъ пьтерѣ , ши кжнд їнконтрїїале фак трей але статхалї ; а домнї

Република есте о стъпаніре а куй пѣтерѣ админі-
 стративъ есте ꙗн мжна челїи маї марї пѣрцї а нації; шї
 ачаста есте Арістократікѣ кжнд аѣторігатѣ
 адміністраціи есте ꙗн кредіицатѣ ла ꙗн клас ꙗрвіалеціат
 а нації нумїт нобалецѣ; ꙗр демократікѣ, кжнд
 адміністрѣзѣ чѣ маї маре парте а популахуї аѣзнат.
 Република се зїче сімплаѣ, кжнд гѣвернѣла че шаде ꙗн-
 тр'о капиталъ се ꙗнтїнде песте тѣ статѣла; републикѣ

ꙗн Реѣмент, есте нѣ нѣмаї съ гѣвернѣзе хѣпъ леціале статѣлї,
 чї съ шї лѣкѣзе ꙗн ꙗнпреѣзѣрїале чѣл ꙗартѣ саѣї съ чѣре; ва съ
 зїкѣ а фаче чѣа че нїменї аѣтѣла ꙗн стат нѣ поате фаче кѣ асе-
 менѣ ꙗнсправї; есте а аѣбога ꙗнперсона са ꙗнфлѣвѣціале мо-
 рале ла аѣторігатѣ леѣїлор.

А адміністра есте лѣкѣрѣ реѣментѣлї (дрѣгѣторѣлї) кѣ ꙗ-
 нѣла чѣл пѣцїн дїн мїністрїї сѣї, кѣ маїмѣлї, кѣ тоцї, шї кѣ
 аѣцїї ꙗнкѣ аѣарѣ дїн мїністрїї сѣї; кжнд требѣ неапѣрат; а
 домнї есте а фаче съ конкурѣгѣ реѣаціале персонале кѣ пѣтерї-
 ле стрѣїне, а статорнїчї; шї а ꙗнстра фолосїтоаре кореспѣн-
 дерї, ш'а се ꙗнсѣрѣїна кѣ еде, лѣжнѣлѣ асѣпрѣш.

А домнї о стъпнїре, маї алес ꙗн тїмп де паче, есте а се ꙗн-
 деѣтнїчї фѣрѣ дїсѣїнїре шї моѣшїре ла лецїї шї ашѣзѣмїнте
 спре фѣрїчїрѣ цѣрїї сале, шї а аѣбога ла статѣла съѣ Ексѣмпла
 де тоате калїтѣїале че траг респектѣла шї кредїтѣла поѣоарелор
 сале: адїкѣ афїапропїос, прїїнчос, бїневоїнчос,
 шї ла трѣвїицѣ мѣрѣц, сімпла, шї вѣн; а аѣвѣ ача аѣѣлѣ-
 ратѣ мѣрїре саѣ гранѣѣцѣ, словоѣ, дѣлѣ, фамїліарѣ, де
 каре кѣ кредїицѣ шї сфїаль неапрѣїем ка нїше фїї, шї каре се
 ꙗнфрѣнѣ де вѣнѣтате кѣтре чѣї маї мїчї; ꙗнсѣ ꙗр се ꙗнѣлѣ
 кѣ лїгнїтате; шї каре фаче ка прїнцїї съ нї съ парѣ марї, шї
 прѣ марї, фѣр а не фаче съ сімпїм кѣ ної сѣнтѣм сокотїцї де
 нїмїк,

ꙗн прїнц, не каре чѣрѣла ла фаворїт кѣ о маре фамїліе а ꙗ-
 нїї нацїї ꙗнтрѣцї, домнѣше кѣ вїртѣїале саѣ вїцїїале сале асеменѣ
 песте тоате чѣле аде аѣѣцїї марї фамїлії а тот статѣла; ел дом-
 нѣше шї прїн прївїрѣ а ꙗсѣшї палатѣла съѣ, че есте шї копрїндѣ
 ꙗн сїне нїѣе мо аде аде де тоате вїртѣїале ꙗѣлїче шї прїѣате.

ФЕДЕРАТИВЪ САХ КОНФЕДЕРАЦІЕ ЕСТЪ КЖНД МАЙМУА-
ТЕ СТАТУРІ ЛІБЕРЕ, ІНDEPENDЕНТЕ УНЕЛЕ ДЕ ААТЕЛЕ ЛА НАЕ САДЕ,
СЖНТ АЕГАТЕ АНСЪ ПРИН ОАРЕ КАРЕ ПОНТУРІ ЧЕ Ш АХ ПАНТРУХ
ЕІГУРІТАТЪ КОМУНЪ, А КЪРОР КЪПЕТЕНІЕ ТІМПОРАЛЬ СЕНУ-
МЕЩЕ ДІКТАТОРЪ, ПРЕЗІДЕНТЪ, КОНСОЛШАЛ.

АНАРХІА ЕСТЕ ЛІПСЪ ДЕ ОПУТЕРЕ МАЙПРЕСУХ; УНДЕ
ФІЕ КАРЕ СЕ СОКОТЩЕ СТЫЖН. ОХЛОКРАТІЕ ЕСТЕ
КЖНД ТОТ ПОПУАХА АХ РЪПІТАЧЪСТЬ ПУТЕРЕ; ОЛІГАР-
ХІЕ КЖНД РЪМЖНЕ ПУТЕРЪ АЧАСТЪ АНМЖНА А МАЙПУДІНІ;
ДЕМАГОЦІЕ ЕСТЕ УНАБЪЗ АЛАЧІЦІІ ПУТЕРІ ДЕ УНА САХ
МАЙМУАТЕ ПЕРСОАНЕ, ЧЕ ДУК ПОПУАХА КУМ ВОР ДУПЪ ПЛАКЪ,
ФЪРЪ А АВЪ ВРЕ О АУТОРІТАТЕ АЕЦІВІТЪ

АЛІАНЦА ЕСТЕ ОУНІРЕ А МАЙМУАТОР СТАТУРІ, СПРЕ
А СЕ АЖУТОРА ЛА ОРІ ЧЕ АНТЖМПАРЕ.

СПРЕ ЦІНЕРЪ ВЪНІІ ОРЖНДУЕАІ АН ОРІ ЧЕ СТАТ, СЖНТ НЕ
АНЪРАТ ТРЕВЪІНЧОАСЕ ДРЕГЪТОРІІЛЕ ЧІВІЛЕ, ПУТЕРІЛЕ МІ-
ЛІТАРЕ САХ ОСТЪЩЕЦІІ, ШІМАРІ СУМЕ ДЕ КЕАТУЕАІ АДЪНАТЕ
ДІН ТРІВУТУРІ ШІ ВЕНІТУРІ.

А Д М І Н І С Т Р А Ц І А

О Ф І Ч І І Ш І Д Р Е Г Ъ Т О Р І І Ч І В І Л Е .

А Д М І Н І С Т Р А Ц І А УНУІ СТАТ ЕСТЕ РЕГУЛАРЪ ДІН АЪ-
УНТРУ АТУТУРОР КЛАСЕЛОР ШІ ДРЕГЪТОРІІЛОР ПЪМЖН-
ТЕНЕ. О Ф І Ч І І Л Е САХ ДРЕГЪТОРІІЛЕ СЖНТО ГРАДУЕАТЪ А-
ДМІНІСТРАРЕ ДУПЪ РЕГУЛЕ ШІ АЕЦІІ, А КЛАСЕЛОР СУНТОРДІНАТЕ;
ДЕ АЧЕА СПРЕ АМПЛІНЕРЪ ТРЕВЪІНЦЕЛОР УНУІ СТАТ, СЖНТ А-
ШЕЗАТЕ ДРЕГЪТОРІІЛЕ КУ ДІФЕРІТЕ ОФІЧІІ ШІ РАУТУРІ, АН-
КРЕДІНЦАТЕ ЛА БЪРВАЦІІ НОЕІАІ ШІ ВРЕДНІЧІ. ДІНТРАЧЕЦІА

Министри се нѣмск чѣй че цин ші ампаинск члае маї марі ші маї наате дрегъторіи че сжнт 5, 6. маї ансам-пате, а кърора адунаре се нѣмече министери, сенат, ші кабинет, спре а се сфѣгхи пентру требиле стату-лѣи, ші се ажурѣзъ де секретарї, сѣнленцї, ші алциї.

Министруа дин лѣхнтрѣ каутъ де требиле че-ле дин лѣхнтрѣ а ле статулѣи; министрѣ а афарѣ ангрїжаче де релациїле статулѣи ку челе наате статуриї.

Министруа дрептѣциї привегѣзъ аскура жу-декъторіалор, трѣхнаделор, криминаделор, ші автор департаменте жудекъторѣциї.

Министруа финансиелор саѣ Вистіерѣ ангрїжаче де венітуріле ші келѣлїле статулѣи, акѣи вистіеріе се адунѣ дин пропріетѣциї але статулѣи кум: ака-ретурі, окне, поциї, вїї, міне де аур, арцинт шал; вѣми ші трѣбуѣ саѣ дѣжлїе ан монете ші продукте; каре не ажурѣнд се фак амирѣматурі, де унае наск даторі-ле национале, ші доажнїле челе греде але статулѣи. Контрола есте дѣхторѣа де сокотеле аскура тѣхлор келѣлїлор статулѣи.

Министруа остѣшеск, кѣї есте анкредінцатѣ мї-ліциа пентру сигуранциа дин лѣхнтрѣ ші афарѣ а стату-лѣи.

Министруа вїсерическ ші ал Инстрѣк-циї, кареле привегѣзъ пентру невѣтѣмарѣ ші ам-пайрѣ кредінциї, ші а амвѣдѣтуріи дин стат прїо семі-нарѣ, колѣжурі, унїверсітѣциї, ші шкоале пѣлїче.

Унае статури маї аѣ министри де марїнѣ, нї гоѣ, шал,

Де ачиї міністрі дін капиталла статвалї спжнзурь то-
вте артигторїїла пьрцилор лїї, акьрор кьпетенїе шї
дїректор есте сь в е р а н ъ л домпитор песте тоцї.

М а р к а ш і О р д у л .

Марка есте о фігурь саѣ сьмн кь дїферїте кьлоре на-
ціонала спре коношїнда статвалї, а кїї цїїндь сь ньме-
ше Ералдіка . Марчела сьнт маї мьлат формате дьпъ
пальчере : Романї авѣ Вьлатурьла карела а рьмас апої
ла Австріа , Русїа , фнкъ шї ла Румжнї . М а р к а сь
фксемнѣзъ пемонедє шї пандїере , кареа есте о пжнзъ кь
колоре прорпїї , фксшїте де онадїе прекьм : Румжнї
аѣ албастрьла фнкїс , шї галбеньла . Пеле сь пьне де
мьлате орї скьте , арме , лавре , короане саѣ коїфурї ,
шї аате фігурї спре сьмн де стьпжнїре . Пандїра о фн-
адцъ спре кьношїнда а зьнї стат , консолїї , корьвїїас ,
реїїментеле , шал .

Кьпетенїїлор шї бьрвацїлор марї лї сь дь де стьпж-
нїре спре чїнсте шї рьспальтїре , оаре каре подовае саѣ
декорацїї кь ерїліанте ньмїте к а в а л е рїї саѣ о р д у ,
шї аателе , де формь ка о стѣ маї мьлат . Декорацїїла
сє пьне де гьт кь зьн ланц де аур , саѣ ла пїепт , орї сь
спжнзурь де зьмере крзчїш кь зьн кордон лат ньмїт ленть .

М І А Ц І А

Центру бьна оржндьвалъ шї сїгьрандїе дін львнтрьла

шиафаръ а унѣ старъ требуеъск нѣ нѣмаѣ сумѣ шѣ дрътъ-
торіѣ; чѣ шѣ армелѣ. О а с т е шѣ о с т а шѣ с е нѣмѣсѣ
чѣѣ армаціѣ спрѣ апѣрарѣ статѣлуѣ. К л а с с а а ч е с т а д е
о а м е н ѣ с е з ѣчѣ м ѣ л ѣ ц ѣ шѣ м ѣ л ѣ т а р ѣ; я р т р а д ѣ л ч е л
м а р е а л т ѣ р ѣѣ, с а ѣ в ѣ р т ѣт ѣѣ о с т ѣ ш ѣ ц ѣ с е к ѣ м ѣ н ѣ т ѣ
р ѣ у н ѣѣ с т а т, к а р е а с е ѣ м ѣ н а р т е ѣ н ѣ н ѣ т е р е д е м а р е шѣ д е
у с к а т.

О а с т ѣ с а ѣ н ѣ т е р ѣ р е г ѣ л а т ѣ д е у с к а т с е ѣ м ѣ н а р т е
ѣ н т р еѣ к л а с е н ѣ м ѣ т е к о р п ѣ р ѣ.

И н ф а н т е р ѣ с а ѣ п е д е с т р ѣ м е е с т е у н к о р п д е о-
с т а ш ѣ п е д е с т р ѣ ч е с е н ѣ м ѣ с к с о л д а р ѣ, ѣ м ѣ н а р т ѣѣ ѣ n
р е ѣ м е н т е, в а т а л ѣ о а н е, р о а т e, ш а л: а к ѣ р о р к ѣ н е т е н ѣ
с ж н т: Ц е н е р а л ѣ, м а ѣ о р ѣ, к ѣ н ѣ т а н ѣ, шѣ
а а ц ѣ о ф ѣ ц е р ѣ.

К а в а л е р ѣ с а ѣ к ѣ л ѣ р ѣ м ѣ е с т e у n k o р п d e o-
с т а ш ѣ к ѣ л ѣ р еѣѣ, ѣ м ѣ н а р т ѣѣ ѣ n с к а д р о a n e d e ж ѣ с а р ѣ,
д р а г о н ѣ, ѣ л а н ѣ ш а л.

А р т ѣ л е р ѣ e s t e k o р п d e т ѣ н а р ѣ шѣ б о м б а р д ѣ р ѣ к ѣ
ѣ n ѣ ѣ n e р ѣ, к а р ѣ s e o ѣ c ѣ c k k ѣ т ѣ н ѣ р ѣ l e шѣ б o a м б e л e.

К о м а н д а н т ѣ e s t e ѣ n т р ѣ ж ѣ т o р ѣ d e п р o в ѣ з ѣ а
т o a м ѣ o a c т ѣ: шѣ р e k p y т а ц ѣ a e s t e л ѣ з а р e л a o a c т e д ѣ n
л ѣ к ѣ т o р ѣѣ с т a т ѣ л ѣ.

Г в а р д ѣ n а ц ѣ o н а л ѣ e s t e o п а р т e d e o a c т e п e н т р ѣ п a-
з a с ѣ в е р а н ѣ л ѣ, a к a п ѣ т a л ѣѣ, шѣ а л т o р п o c т ѣ р ѣ. П ѣ т e-
р ѣ d e m a р e с а ѣ M a р ѣ n a c т ѣ ѣ n k o р ѣ ѣѣ d e р ѣ с б o ѣ;
д e л ѣ n ѣ р ѣ c а ѣ k o р ѣ ѣѣ d e л ѣ n ѣ e c ж n t ч e л e ч e а ѣ д e л a
50—120 т ѣ н ѣ р ѣ k ѣ т р ѣ р ѣ ж ѣ н ѣ р ѣ, k ѣ т e k ѣ 400—1000
o c т a ш ѣ, шѣ c a n ѣ м ѣ t a ш a п e н т р ѣ k ѣ л a б ѣ т ѣ л ѣ c т a ѣ ѣ n

лініе; фрегателе аждоь ржндурї дела 20—40 тхурї челе алате маї мічї се зїк галере, корвете, шалупе шал.

Флота есте ун нумьр де 10 саў маї муате корвїї де лініе; нар ск ад рь саў флоттї аь ун маї мїк нумьр акьрор окжрмуиторї сжнт капїтанїї, Лістенандї; нар кьпетенїа а тоать флота есте ад мїра аь а, каре есте сь- нус конєї аї аь аї де маре.

Комерчїа

Ін орї че старе омуа есте ампрефурат де муате трїек- інце пентру пьстрарь фїїнцїї сале, дїн каре маї антже сжнт, мжкарь, амьрькьмінть, шї аькьїнца. Пен- тру ачьста спре доьждїрь ажудоарелор аа ачесть са афлаат челе маї буне мещешурї: кьчї славатїкуа трь- еше нумаї ку вжнатуа шї нескїтуа; цьранїї анесь маї чївілізацї трьск ку арікултура маї муат; нар четьде- нїї аь мещешурї шї дїферїте маньфактурї, шї аацї ку алате професїї; нар чеї маї муацї ку їмпортациа шї ек- спортациа, адекь ку кумпьрарь шї вїндерь, адучереа шї скоатерь маньфактурїлор шї аалтор продукте: анецїа се нумеек негудьторї. Навїгацїа есте чела маї маре ажтор ад комерчїаьї саў негоцїаьї, аькьна шї ад- кьнд прї васа негудьторїае аькоаче шї несте мьрї; шї- не ржурї шї канале прїн аьнтура цьрїлор. Спре аь- леснїрь негоцїаьї сжнт афлаате монеделе де аур шї ар- цїнт пентру акьрор сьмь де рьспуне са фькьт банк- рїае шї полїцїае. Компанїїае шї тьрїтїрїае асемєнь сжнт спре десфачерь шї доьждїрь маї кьржнд а мате-

рїалор требунчоасе спекуланціалор шї негудѣторїалор ?

Р е а л і ц і я а .

Тоате націїае, ꙗн орї че старе, тот д'ауна а авут ꙗн есептїмент де о п у т е р е маї пресехс, а тот фѣкъгоаре, кжрмїтоаре а пүтерїалор Натүрїї; каре есте дүмнезеѣ ꙗн сѣ нү ісаѣ ꙗн кїнат тоѣ асеменѣ; чи сунт діферїте церемонїї нүмїте к у л т у р ı шї сунт діферїте секте шї догме.

Р е а л і ц і я а е с ж н т а ч е с т е д і ф е р і т е ф о р м е д е ц е р е м о н і я , к у л т у р ı , с у н т к а р е к р е д і н ч о ш ı а л о р с е ꙗн к і н ѣ д у м н е з е і р і . Р е а л і ц і я а л е а г ѣ і п е о а м е н і ꙗн т р е с і н е ш і ф ѣ к ѣ т о р у а а т о а т е , е л е д у к п е о м с п р е ф е р і ч і р е а с а п р і н к у в ж н т у а д у м н e з e e c k , к а р е ꙗн в а ц ѣ м о р а л у а ч е л м а ї n a a t a л в і р т у т е ї . Ш і ф і і н д к ѣ у н ı а ѣ к р e з y т н ѣ м а ї ꙗн д у м н e z e ѣ ; а л ц і м а ї м у а ц ı , д е а ч е а р e a л і ц і я а с e ꙗн п а р т ꙗн д о ѣ к л а с e a т e і с м , ш і д e і с м .

Р е а л і ц я а д о м н і т о а р e е с т e ч е а ч e o ц і n e ч а м а ї м а р e n a p t e а л ѣ к у і т о р і а л o r ч e a д м і н і с т р ѣ з ѣ ꙗн с т a t . Т о л e - p a n ц а р e a л і ц я o a c ѣ e c t e с у ф e р і р ѣ а о р ı ч e с e к т ѣ д e o - p і ч e r e a л і ц я а ꙗн т р e л ѣ к у і т o р ı ꙗн ı с т a t .

Атеїсмуа есте некрединца ꙗн дүмнезеѣ; іер крединца ꙗнтр'ꙗн дүмнезеѣ есте деїсмуа кареае се ꙗнпарте ꙗн доѣ класе : Монотеїсмуа; шї політеїсмуа саѣ пѣжнісмуа .

Монотеїсмуа, че есте ꙗнкїнарѣ ꙗнтр'ꙗн сїн҃гүр дүмнезеѣ, конпрїнае ачесте діферїрї де релїціе .

а . Іудаїсмуа, че'а урмѣзѣ Іудеї саѣ Евреї, есте ꙗнтеїсмаг не аеѣѣ аѣ Моїсі, дїн ве кїѣа тeсtаmеnт не аа

1470 **АНАИТЪ** АҢ АҢГУСТ . Ачещіа акум се нѣмекс Като-
раиді .

Та а м у т у л е с т е 'о коприндере депайнъ а тоатъ **АМ-**
ВЪЦЪТУРА реліціоасъ де діфериді комендаторі аї теста-
ментуази векиѣ, нѣмиді ра в і н і , а кърор урмѣторі се нѣ-
мекс ра в і н і д і ; **А**нкінѣторіи **И**удаісмѣази сѣнт ла 4 , м і -
ліоане .

В . Кр і с т і а н і с м ѣ а , нѣскѣт дін **И**удаісмѣ сѣт **А**-
Густѣ **Ч**есарѣа , е с т е р е л і ц і а **А**нтеманатъ пе ноуа теста-
мент , дѣпъ **А**мвѣцѣтура , м ж н т у і т о р у л а х і н о с т р у
Гісѣс .

Кр е щ і н ѣ т а т ѣ с а ѣ **А**нкінѣторіи реліціи **К**р і с т і а н е с ж н т
ла оатреа парте дін **А**лѣкуіторі а тот пѣмжнѣа маї ла
500 м і л і о а н е ; д о м н е щ е **А**н челе маї чівілізатѣ статѣрї аде
пѣмжнѣази , шї се **А**мпартѣ акум **А**н треї марї рамурї .

I . Б і с е р і к а **А**пѣсанъ , **Л**атінъ с а ѣ **Р**омакокатолікъ ,
десцѣрдітѣ де чеа рѣсѣрїтѣнѣ пе ла ануа 800 — 1000 ,
а кѣї кѣпетеніе е с т е П а н а **Р**омѣї , дѣпъ каре сжнт **К**ар-
діналі ; **П**атріархіи , **А**рхіепіскопї , **Е**піскопї , шї аате
персоасе . **А**часть реліціе домнещѣ **А**н **Е**уропа де мз :
шї ча маї марѣ парте а **А**мерічїи .

II . **П**ротестантісмуа , че с а р у н т д і н Б і с е р і к а **Р**ома-
нокатолікъ пе ла 1517 , нѣ кѣпоащѣ **А**де кѣпетеніе пе **П**-
ана , шї домнещѣ **А**н **Е**уропа де ануѣ маї муат , шї **А**н **К**о-
лонїіде еї .

Ачаста сѣ **А**мпартѣ **А**н треї сѣкте , **1 .** **Л**утеранісмуа
с а ѣ Б і с е р і к а **Е**ванѣелікъ : **А**н **П**рѣсїа , **Д**анемарка , **А**-
стрїа , ш а л .

2 . **К**алвінісмуа с а ѣ Б і с е р і к а р е ф о р м а т ѣ : **А**н **Б**авенїи
Церманїа , **О**ланда , **С**коцїа , ш а л .

3. Бисеріка англиканъ саъ епископааъ дін Енглїтера, шї Ірландїа .

III. Бисеріка рѣсърїтеанъ саъ Гречѣскъ, че домнеце ꙗн Гречїа, Турчїа, Ромаїа, шї Росїа, секте аае ѡ сжнт: ча арменѣскъ, а конціалор, шал .

с. Моаметанїсмуа, саъ Ісламїсмуа, нѣс-кѣт дін Іудаїсм шї Крїстїанїсм пе ла ануа 1622, а хѣ кѣпетенїе се нумеце Мухтї; ꙗмвѣдѣтура Коран; шї Коментарїїае азї Сѣна, дунѣ каре се нумеск Сѣнїдї ур-мѣторїї лор. Шїїдїї сжнт чеї че урмѣзъ Секта азї А-лі, карїї нѣ вѣр а коноаце Сѣна, прекѣм шї Ваавїдїї . Анасть релїдїе домнеце ꙗн маре парте а Асїеї, Афрї-чїї, шї ꙗн Турчїа де Еуропа . Кредїношїї ѡ сжнт ла 120 мїліане .

Пѣржнїсмуа саъ Полїтеїсмуа есте ꙗнкінарѣ ꙗн маї муадї зеї, ѡкѣрор ꙗнкінѣторї сжнт маї ла 400 мїлі-ане, шї конрїнде ачесте рамурї .

Брамїнїсмуа саъ релїдїа азї Брамїа есте окре-дїндѣ ꙗн маї муадї зеї сѣпталтернї; саъ ꙗнтрѣн дѣмнезѣ че се креде кѣ се префаче ꙗн дїферїте формѣ дѣмнезїенїї, Омененїї, шї довіточенїї . Ачѣстѣ релїдїе домнеце ꙗн Індїа маїмуат . Сѣктѣ саъ реформѣ а ачещїо есте буддї-смуа саъ релїдїа азї Бхдда, каре домнеце ꙗн Індокїка ма-муат, асеменѣ шї фїсмуа дін Кїна, Куатѣа азї Сїнто-дін Жапонїа, шї аа Сѣкїалор дін Індїа .

Шаманїсмуа есте аместекѣтурѣ де фетїнїсмуа, а хѣ кѣпетенїе сѣ нумеце Далаї-Лама, сокотїт ѣмѣурї-тор, шї домнеце маї муат ꙗн Тїбет, Монголіа, Тата-рїа, шї Сїверїа, ла 100 мїа .

Фетишизмъ а есте ꙗкѣнарѣ ꙗн фьлтурѣ ꙗнск-
флацѣте саѹ нѣ : прѣкѹм ꙗн Стеле Сабаѣсмъа ; ꙗн фок
шаа . Ачаста есте ча маѣ некѹвѣнтатѣ рѣадѣѣ а мѹлатор
попоарѣ съабатѣче дѣн Африка, Амерѣка, шѣ Австраліа .

Лѣмвѣлѣ :

Челе маѣ тарѣ легѣмѣнте шѣ маѣ пѹтернѣче а соціетѹдѣ-
лор сѣнт лѣмвѣлѣ, прѣн каре ꙗн ꙗн ѹмѣртѣшѣск кѹ-
дѣтѣле саае . Орѣ че лѣмѣв ꙗнск ꙗн дѣферѣте пѣрдѣ а ста-
тѹлѹѣ, ѹнде се ворѣще, арѣ чева скѣмѣрѣѣ, ꙗн ворѣле
пронѹнціа, шѣ Елокуціае саае, каре се нѹмѣск дѣале-
бѣте аде ѣѣ .

Лѣмвѣлѣ, дѹпѣ тѣмн, сѣнт прѣмѣтѣве челе векѣ, шѣ
дѣрѣвате челе ноѣ . Дѣн челе векѣ челе маѣ мѹлатѣ аѹ нѣрѣт
нѣнтрѹ некѹлтѹра попоарѣлор че ае ворѣѣа ; а кѣрор
стрѣнепоці ꙗкѹм ворѣск орѣ врѣ о фѣѣкѣ а чѣлор векѣ ;
орѣ аѹ ꙗмѣрѣдѣшат врѣ о затѣ ноѣ лѣмвѣ . Нѣсте тот
ꙗкѹм съ сокотѣск да 850 лѣмвѣ, шѣ да 3-5000 дѣалекте .

ꙗн Еѹропа ꙗкѹм авѣм дѣн челе векѣ кѹлтѣвате лѣмвѣ доѣ
1. ча латѣнѣскѣ, ꙗмѣдѣтѣ ае тодѣ лѣтерѣціѣ нѣн-
трѹ нѣрѣкѣціа аѹторѣлор ѣѣ чѣѣ нѣмѣтѣціѣ . Ачаста есте
нѣма лѣмвѣѣ Італѣенѣціѣ, Іспанѣолѣціѣ, франѹзѣнѣціѣ, пор-
тогѣзе, ромѣнѣнѣціѣ, шѣ а дѣалектѣлор лор . 2. Ча Е-
лѣнѣскѣ кѹ патрѹ векѣ дѣалекте : Дорѣк, Еолѣк, І-
окѣк, шѣ Атѣк, дѣн карѣле съ траѣе лѣмѣв грѣчѣскѣ
де ꙗкѹм .

Дѣн челе некѹлтѣвате векѣ сѣнт тот доѣ 1. ча Тѣѹто-
нѣкѣ ꙗкѹѣ фѣѣнчѣ сѣнт ча ѣрманѣ, дѣн Ѣрманѣа, Аѹстріа

Прусія; нар діалекте: ча данезь, оландезь, Свечиань, ші Енгалзѣскъ, кареле съ скріѹ тоате ку літере латінеціі .

2. ча Славікъ саѹ словенѣскъ, дін каре се траг ча Русѣскъ, Лешаскъ, Схрѣѣскъ, вугарѣскъ, ші славунъ : дін Далмація, Кроація, Боснія, ші Славонія, ꙗн Еуропа сѣнт ла 600 діалекте .

ꙗн Асія лімбі веки чева куатівате сѣнт ча кінеза — скъ; Санскріт, лімбъ а літерацілор Індіані, не маі ворбітъ, мумъ а мулціме де діалекте Індіане; ші лімба арабікъ, ча маі фрумоасъ, маі куатіватъ де аѹторі, ші маі ꙗнтінсѣ ꙗн Асія ку ꙗнтравінцарѣ літерілор саде, орі знде ажунце реліціа моаметанъ. Ачаста есте мума лімбіі Персіане, арѣпеціі, ші турчеціі. Ча Евреаскъ нумай ꙗн скріптурі маі есте; нар ча фінічіанъ, сіріенѣскъ, ші халденскъ, аѹ періт . Дін челе ноѹ маі ꙗнтінсе сѣнт: чѣ Кінезѣскъ, Јапонезь, ші Тібетанъ, кареле се скріѹ ку Іероґліфіче кінезеціі; ші ча малаезь кареле се ꙗнтінде ші ꙗн мулате Інсуле а Аустралііі. ꙗн Асія несте тот сѣнт ла 1000 діалекте .

ꙗн Африка лімбі веки куатівате ера нумаі ча Авісіанъ ші Еціпѣнъ, дін каре акум рѣмъшицъ есте а концілор. Несте тот лімба арабъ аре маре ꙗнфлуенцъ ка о лімбъ реліціоасѣ. Алте маі ꙗнсемнате лімбі сѣнт акум : ча мароканъ, берберъ, хотентотъ, ші кафріанъ шал: ла 300 . діалекте, дін каре зніде съ скріѹ ку літере Арабе .

ꙗн Америка лімбі куатівате сѣнт нумаі челе ноѹ а колонілор Еуропеане : кѣчї челе пѣмѣнтеане веки сѣнт неконоскуте, дін каре се траг ча Ірокуезь, Ескімоє, Ке раівъ, шалаѣ ноѹ, ла 1200 діалекте .

Ан Австраліа, асемѣнѣ некулативате, се сокотеск ла 100 діалекте, фъръ скрісоаре афар де пудіні Інсулані ам-вѣцаді де Еуропей кѣм: Сандвичіаніі, амичіаніі....

Ча май наатъ перфекціе а лимбілор есте скріптура, Імпрімеріа ші ахторіі, ан каре нумаі Еуропей аѣ ажѣнс ла чеа май наат град де апаінтаре .

К У Л Т У Р А

Чеа май наат град ал чівілізаціей стѣ ан култура націей. Култура есте перфекціонарѣ саѣ дѣсѣбършірѣ акултурлор трѣвѣнцелор ші нѣтеріалор омѣлѣ трѣнѣшї ші еуфлѣтѣшї, ші стѣ ан ановѣцѣтура шїицелор, мѣстрїлор ші мѣщешугурїлор, дін каре Агрїкултура саѣ акарарѣ нѣмѣнтѣлѣ аѣ фосг ші есте ча май трѣвѣнчоасѣ: де ачѣ трѣвѣ стѣ се фї афлѣт де оаменї ча май дін тѣ ка ші інструментѣлѣ ей; апої урмѣзѣ пѣсторїа, аженѣрїа, тѣмплѣрїа, фѣурѣрїа шѣл, каре стѣ ан чен май наінтѣ чівілізаціей унѣ стѣт. Індустрїа есте аплекарѣ акулторїлор ла акарарѣ мѣщешугурїлор .

Мѣстрїїла е сѣнт мѣщешугурїлае фрумѣосѣ ші Ексерчітѣе, каре сѣнт акру ші ал Імацінаціей; нар нѣ нѣ май ал мѣнілор май мѣт, ка мѣщешугурїлае троасѣ: де ачѣ апаінтѣзѣ ан елѣ нумаі чѣї ку прѣрогатѣе фїреції каре се сундіазѣ прїн ановѣцѣтурї. Астѣла сѣнт: Піктѣра, Музїка, Театрѣл, Архітектѣра, Скулптурѣа, Мініатурѣа, Дїсенїѣл, Статѣрїа, Орлоцерїа, Імпремї-

ria, шаа, дупь каре вин ши челе Ексерцитие ксми: Дан-
цха саѣ жокха ; кълъria, шаа .

Чела маї наат фнсѣ град де култѣра хнѣ стат сгѣ фн фм-
в ѣдѣ тура ши инделор, кареле сжнт о фапѣ куратѣ
аминѣи . Инструкѣа публѣкѣ есте фмвѣдѣ тура
комѣнѣ фнтр'ун стат, кареле протекѣвѣ мѣлаоачеле
ригулѣриѣ ши фнаинѣриѣ еї : кѣчї фн стѣдѣха ши инделор
сгѣ тоатѣ култѣра пропрїе втжт а хнѣ персоане , кжт
ши а хнѣ наѣи, кареа атѣнѣи фнаинѣвѣ фнтр'жнселе, кжнд
тоате сѣ фмваѣ фн аїмба патрией: кѣчї есте фнцелѣсѣ де
гоѣ .

Натура на мѣрѣинѣ куѣетѣа минѣи оменѣи; опрїрѣ
дар де а комѣника омул куѣетеле саде саобод есте ча маї
маре пїедекѣ а лѣминѣриѣ, каре се рѣварсѣ фн попул прїн
скрїпѣтурї ши импрїмерїа , че есте чела маї маре ажѣтор аа
лѣминїлор , ка ши аѣторїѣ, чела маї пѣтернїк инѣструмент
аа чївїлїзацией фнтр'ун стат : де ачеле акѣм Статѣа аре сѣпт
фнгрїжїрѣ са дїферїте а ше з е м и н т е саѣ Инѣтїтѣте
пентрѣ публїкарѣ ши инделор фн класеле саде , дупѣ
каре се жѣдекѣ, ка ку омѣсѣрѣ, чївїлїзациа са, фѣ-
кжнд мулѣїме де школї, хндѣ фмваѣ фнчепѣтурїле де
ши инѣе, а скрї, четї шал; Нормалѣ саѣ фнчепѣтоаре
пентрѣ попул ши фнчепѣторї; Цїмна сїї пентрѣ стѣ-
денѣи фнаинѣаѣ аї четѣденїлор, хндѣ фмваѣ елементеле
де ши инѣе; Колѣѣи ши пенсїона те партїкларе, фн
кѣре ши шѣд Студенѣи; Академїї хндѣ лїгераѣи се
де сѣвжршѣск ла профѣсїа са ; Унїверсїѣи, фн каре
сѣ фмваѣ ку перфѣкѣїе тоате ши инѣеле; Семїнаре

Ѹнде се ексерчазъ чѣи каре се вор ѳмъсърчина кѸ преоція шї предїкаторїа, шаате ашеземїнте партїкѸларе де негоѸ навїціе, ръсвоѸ.....

АжѸтоареле ѳмвѸцѸтѸрїлор шї мъестрїлор сжнт: Соціетъдїале че се ѳнделетнїческ ла ѳндепїнїрѸ а феаурї де шїнѸде, мъестрїї, шї аате лѸкрѸрї интересанте статѸлѸї; Бївалїотїчї пѸвалїче саж шї партїкѸларе, Ѹнде поате четї фїе чїне орї че кърѸї; КабїнетѸ де Історїа натуралъ, АнтїкїтѸдї де монѸде шї аате лѸкрѸрї векї; Коллекції де КаподонѸре а мъестрїлор шал, маї мулт ашъзате ѳн капїталасе статѸлѸї шї а провїнцїлор лѸї.

Аша адеврѸрата ѳн новїлїре шї култѸръ а ѸнѸї стѸт чївїлїзат стѸ ѳнтр'о ѳнтїндѸре де пїнѸ ѳн пѸвалїе а шїнѸделор, мѸщешѸтѸрїлор, шї а аатор конощїнѸде тревзїнчосе, кжт се поате, ѳн тоате класеле шї мѸдѸлѸрїле ѸнѸї нацїї; шї прїн стїндѸрѸ прежѸдїцїлор, канрїчїлор, шї а сѸперстїцїлор! ПѸнтрѸ ачестѸ акѸм авїа нѸмаї ФранцѸ, Енглїтера, шї СтатѸрїле Ѹнїте, се сокотеск челе маї чївїлїзате, дѸпъ каре ѸрмѸзъ Італїа, ПѸрманїа, аної аате пѸдїне статѸрї дїн ЕѸропа шї Амерїка. ѳн сѸѸрт сжнт маї атжѸтѸ граде де култѸръ кжте шї персоане шї сочїетѸдї партїкѸларе де лїтерадї, новїлї, цѸранї, мѸщерї, неѸѸдѸтѸрї, шѸл, ѳнтр'о нацїе! ѳнкъ шї ѳнтр'а-честѸ кжте ЕкскѸпцїї! де кжте орї персоане фѸрѸ нїчї Ѹн мерїт се ѳнѸлѸцъ де асѸпра чѸлор кѸ мерїт! шї аателе ѳнсемнате сѸ аѸѸнѸдъ неѳнсемзїте ѳн конѸѸзїа понѸлѸлѸї!!! ѳн сѸѸршїт аної шї ѳнтр'аѸѸета стѸ фѸрїчїрѸ ѸнѸї стат.

кіар ші чівілізат фіе, а авѣ ѿ дарегѣторіи вѣрваці тоѣ
 вѣрвошї ші ѿмвѣцаці, карїи съ ну ласе лумініае апрїн-
 се де ааціи се съ стїнгѣ, куатїварѣ съ се ѿндеаенѣскѣ,
 ші флаорїае сѣаорїаор вѣщежїндѣсе съ се шїарѣзѣ; чї не-
 ѿнчетат съ де ѿнаїнтезе спїре вїне де шѣбаїкуаѣї.

KONTINENTELE

ПЪМЖНТУЛУЙ.

ЕУРОПА

Еуропа естє о марє пєнинскаъ а Асієі апѣсѣнє, шї с'а нѣмїт аша дє Фєнічії: кѣчї естє спрє апѣс дє Фєнічія, шї ꙗн лїмба лор апѣска сє зїчѣ мєров саѣ еуроп; орї саѣ нѣмїт дѣпѣ нѣмєлє Еуропєй, фїйка лѣй Ацєнор, рїга лор, пє карѣ рѣпїндѣо, зїк ѣн стрєїн, Ацєнор а трїмїс спрє кѣутарє пє фрєтєлє єй Кадм карєлє, нє маї а-флѣндѣо, а рѣмас ꙗн Еуропа ла Грєчія.

Еуропа, дє шї естє чєл маї мїк контїнєнт, ꙗн трєчє ꙗн сѣ пє товтє чєлє ладтє цєнтрѣ тємпєратурє са чѣ прїїтѣ, цєнтрѣ ꙗндєстѣларѣ прѣдуктєлор трєбуїчѣоасє вїєдїї, шї маї ладє цєнтрѣ індѣстрія, шїїнцєлє, шї мѣєстріїлє лѣкѣїторїлор єй, карїї аѣ ажѣнє ла чєл маї пѣлѣт град дє пєрфєкціє.

Еуропа зачє ꙗн трє 36—72° лѣдїмє дє мїазѣ нѣа-нтє.; шї 6—82°. лѣнцїмє дє Рѣсѣрїт. Сє мѣрцїнє-цїє спрє Апѣс кѣ Очєанѣл атлєнтїк саѣ окчїдєнтал; спрє м. н. кѣ Очєанѣл ꙗн тєцѣт; спрє рѣсѣрїт кѣ мѣн-цїї Уралї, шї рѣѣл Урал, чє одєспѣртє дє Асія; кѣ м: лѣоф, Кавказѣл, Марѣ нѣгрѣ, мр. Мармара, кѣ Кавказѣл дє Константїнопол, шї гл Дарданєлїлор, Ар-

хипелага, саѣ мр: Альвъ; спре м. з. къ Медітеранеа ші Атландака. Мърѣмѣ еї есте 155000. м. п.

Температура Европїесте фоарте фелхрїтъ: спре м. п. дела 72—56° лѣц, прїмѣвара се рнчене пела Маѣ саѣ Іунїе, вара се сфжршаще пела Август ші Септемврие, ші сжнт маї мхат нумѣ доѣ тїмхурї: о жарнѣ де ноѣ лунї къ марї нїнсорї, ші о варѣ скуртѣ дар фоарте фервїнте дїн лунїдїмѣ зїаеаор. Песте 70°. маї нумѣ есте вегетацие.

Температура де мї жлокуа еї есте дела 56° — 46°, рн Русїа де мз. Данїкарка, Прусїа, Полонїа, Германиа, Унгарїа, Романїа, Галїїа, Франца, де м. п. Енглїтера ші Елвациа. Дїнї прїмѣвара съ рнчене дела Мартїа ші Априліе; жар вара дела Іунїе маї пжнѣ ла Октомврие.

Температура де м. з. дела 46—36° рн Португалиа, Испанїа, Франца, де м. з. Италиа, Гречїа ші Турчїа. Прїмѣвара съ рнчене дела Іануарїе саѣ Февруарїе, Вара дела Априліе саѣ Маѣ, ші пела Октомврие ші Ноємврие сжнт мхате плаї. Аерха еї песте тот есте сннѣтос; нумѣ рн пѣрдіе де м. з. вжнѣа Соланс ші Сїроко сжнт мхат вѣтѣмѣгоаре.

Апеле Европїї.

Апеле Европїї сжнт 17 мърї: Очануа рнцедат де м. п. къ марѣ альвъ; спре ап. Очануа Скандїнавїк спре ап. де Норвециа; марѣ вретанїкѣ, саѣ мр. Германикѣ спре р. де Бретанїа, мр; Балтїкѣ; Очануа а-

т л а н т і к к у м р : І с п а н і і с а њ Б і с к а і є і ; К а н а л а Б р і -
 т а н і к (л а м а н ш , к а н а л) ; м р : І р л а н д і і њ т р е Е н г л і -
 т е р а ш і І р л а н д і а ; М е д і т е р а н е а к у м р : А д р і а т і к њ ,
 м р : І о н і к њ , А р х і п е л е г њ л с а њ м р : а л ь њ , о р і
 м р : Е ц е а , м а р : д е М а р м а р а , м р : н њ г р њ
 м р : д е А з о ф , ш і К а с п і а ...

Г о л ф у р і с а њ с і н њ р і м а і њ с e m n a t e с њ н т 20 : с і н њ л
 Б о т н і к , с . ф і н л а н д і к , с . д е Р і г а ш і Д а н ц і к
 њ Б а л т і к а ; њ С к о ц і а с . м у р а і ш і ф о р т с п р е р њ е .
 с . к л і д а ш і с о л в а і с п р е а п њ с ; њ Е н г л і т е р а с њ н :
 В а ш ш і к а н а л а Б р і с т о л ; њ О л а н д а С і д е р з е а
 к а р е с а њ н т к у м а р њ л а 1225 п р і н т р о њ н н е к а р е ч е а а -
 к о п е р і т 30 л е г е д е л о к , ш і с . Д о л а р т ; с . І н с к о н і є і
 њ Ф р а н ц а , ш і с . Л і о н с п р е м . з ; с . д е Ц е н о в а
 с . В е н е ц і є і ш і д е Т р і е с т њ А д р і а т і к а ; с . Т а -
 р е н т о ш і Л е п а н т е њ І о н і к а , с . С а л о н і к њ А р х і -
 п е л а г ...

К а н а л е с а њ с т р і м т о р і а л е Б у р о н і с њ н т 17 : с т :
 В а і г а ц , н е л њ н њ Н о а з е м е л а ; к а н а л а Н о р д ш і
 к а н а л а С а н ц е о р ц , њ т р е І р л а н д а ш і Б р і т а н і а м а -
 р е , д е с п њ р ц і т е д е м р : І р л а н д і і ; к а н а л а Б р і т а -
 н і к с а њ л а м а н ш , ш і п а с њ л к а л е , њ т р е Е н г л і т е р а
 ш і Ф р а н ц а ; С к а т е р а к , К а т е г а т , С њ н д њ л , Б е л -
 т њ л м а р е ш і Б е л т њ л м і к , њ т р е І с т л а н д а ш і С в е ц і а ;
 с т р : д е Ц і в р а л т а р њ п р е њ њ А т л а н д і к а к у М е д і т е -
 р а н е a ; с т р : С а н т в о н і ф а ц і о , њ т р е С а р д і н і a ш і К о р -
 с і к а ; с т р : С і ч і л і і с а њ ф а р о д е М е с і n a , њ т р е С і ч і -
 л і a ш і К а л а б р і a ; К а н . д е О т р а н т о , њ т р е О т р а н т о
 ш і А л б а н і a ; с т р : Д а р д а н е л і д о р , њ т р е м р : а л ь њ ,

ші мр: Мармара (ЕЛІСПОНТ СЕ НУМІСЕ ДЕ ДЕМЗАТ ДУПЪ
 НУМЕДЕ ЕЛЕІ ЧЕ СА АННЕКАТ АЧІ, ФІЙКА ЛХІ АТАМАС, РІГА
 ТЕБЕІ. АЧІ А ФЪКУТ КСЕРКЕ ПОД КА СЪ ТРЪКЪ АРМІА АН
 ЕУРОПА) КАНАЛУА ДЕ КОСТАНТИНОПОЛ АНПРЕУНЪ МР;
 ДЕ МАРМАРА КУ МР: НЪГРЪ; СТР. КАФА САЪ ЕНІКАЛЕ
 (ФЛОДОСІА) АНПРЕУНЪ МР: НЪГРЪ КУ МР; АЗОФ.

ЛАКУРІ АРЪ ЕУРОПА 18. МАЙ МАРІ: А. ВЕНЕР, ВЕ-
 ТЕР, МЕЛАР, ШІ ХІАМАР АН СВЕЧІА; А. ЛАДОГА
 ОНЕГА, ПЕІПУС, ШІ ГАМЕН, АН РОСІА; А. ПЛАТЕН,
 АЪ БАЛАТОН АН УНГАРІА; А. КОНСТАНЦІЙ АН ДУКАТЪА
 БАДЕН; А. НЕУШАТЕЛ, А. ЦЕНЕВІЙ АЪ ЛЕМОН, А. ДЕ ЦУРІХ,
 ШІ АУЧЕРНА, АН ЕЛВЕЦІА; АН ІТАЛІА АКУА МАЦІОРЕ
 СЪА ДОКАРНО, АУГАНО, ГАРДА, КОМО, ПЕРУ-
 ЗАША:

РЖУРІ АНТЪЕ АЛЕ ЕУРОПЕІ 25: СПРЕМ. Н. КУРГ ШІ СЕ ВАР-
 СЪ СЕНА АН ЛАМАНШ; РІНУА ДІН ЕЛВЕЦІА АН МР. ЦЕР-
 МАНЪ; ЕЛБА АН МР. ЦЕРМАНЪ; ОДЕР ДІН КАРПАДІ АН
 БАЛТИКА; ВІСТУЛА АН СЖНУА ДАНЦІК; ДУНА АН СЖНУА
 ДЕ РІГА; ДВІНА ШІ ПЕЧОРА АН МАРЪ АЛБЪ; СПРЕ МЪ.
 КУРГ ГЪАДІАНА ШІ ГЪАДААКУІР АН АТАЛАНДІКА; Е-
 БРУА ШІ РОУА АН МЕДІТЕРАНЕА; НІСТРУА, БОУА,
 НІПРУА, ШІ ДОНУА АН МАРЕА НЕАГРЪ; ВОЛГА, ЧЕА
 МАЙ МАРЕ АА ЕУРОПЕІ, ШІ УРАА АН КАСПІА; СПРЕ АП.
 КУРГ: ТЕІО САЪ ТАГУА, ГАРОУА ШІ ЛОАРУА АН А-
 ТАЛАНТИКА.... СПРЕ Р. КУРГ: ТАМІСА, АН МР. ЦЕРМАНЪ,
 ПО САЪ ПАДО, ШІ АДІЦЕ АН АДРІАТИКА; ДУНЪРЪ АН
 МАРЪ НЪГРЪ, ШАА.

ШЪМЖНТЪА ЕУРОПЕІ.

МЪНЦІ ЕУРОПЕІ МАЙ МАРІ СЖНТ 10; ДОФРІНІЙ

саѣ занїї скандинавії ↑нтрє Норвеція шї Свечія (сево); м. Валдаї ↑н Росія; мунди Урала шї Поїа (мунди Рїфї шї Іперворей), ↑нтрє Росія шї Сїверія; Судєдїї, ↑нтрє Сїлезія шї Боємїа;

Качказул, ↑нтрє марѣ Нѣгрѣ шї Каспіа, дїн карє Елвурс єсте 5500 метрє, чєл маї наат мунтє ад Еуро-пї; Карпадії (мунди Ерчіні), ↑нтрє Romania, Ун-гарїа, шї Галїція; Алпїї, чєї маї наадї дїн Еуропа, єжнт ↑нтрє Італіа, Франца, Цєрманїа, шї Елвєція; Пірїнеї ↑нтрє Іспанїа шї Франца; Апенїнії, ↑н лєнєка Італії; Балкнїї (Емус), ↑нтрє Булгарїа шї Ромєліа. Чєл маї наат мунтє ↑н Еуропа дупѣ Елвурс єсте Монтє ланє дїн Алпї 14800 ярмє наат, ↑нколо маї тоатѣ Росія, Полонїа, Цєрманїа, Бєлдіа, Оланд, єсте кжмїє.

Вулкани єжнт 5 маї марї: Етна саѣ Цїбєл ↑н Сїчіліа 10874 ярмє; Вєзувка ла Неапол; Стромбо-лі, Волканє дуд шал, ↑нтрє Сїчіліа шї Неапол; Е-кала, ↑н Ісландїа, ундє єжнт врє о 50 Кратєрє.

Канурї арє 12: к. Норд ↑н Лапонїа; к. Лїндсє ↑н Норвєціа спрє мє; к. Ландсєнд шї Лї-зард ↑н Енглїтера спрє мє; к. Клар ↑н Ірландїа; к. Хог шї Брєтон ↑н Франца спрє ап; к. Фїні-стєрѣа шї Трафалгар ↑н Іспанїа; к. Сатвїнчєнт ↑н Портогалїа, шї Мантапан ↑н Морєа.

Пєнінєулє арє Еуропа 6: спрє м. н. пєнінєула Скандїнавікѣ, ча маї марє, ↑нтрє Балтїка шї мар. Норвєдїкѣ; Іуландѣ (хєрсонєс чїмєрїкѣ) ↑нтрє

Категат, ші мр. германь; спре м. з. пенінсула Испанікь, ѿнтре Медітеранеа ші Атлантіка; пенінсула Італікь ѿнтре Медітеранеа ші Адриатика; Пелопонесула а҃ Морса ку Гречіа; ші Кримула, спре апус де марѣ Азоф.

Інсула маї ѿсѣмнате а Европѣ сжнт песте 60: спре апус ѿн Озеан сжнт Ісландіа, ін. Ферое, ін. Шетланде, ін. Орканде, ін. Евріде, Британіка маре, Ірландіа; ѿн Балтіка: Зеландіа, Фіоніа; Корсіка, Січіліа, Малта, Корфу, Кандіа са҃ Критула; ін. Чікладе ші Спораде дін каре сжнт маї марі Негропонте (Еурінъ); Самоотраче.. тоате ѿн Медітеранеа ксм Лімнула, Сіро, Черіго шал.

Продукте ае Европѣ челе маї деаікате сжнт дін Асіа маї аале с веніте прекум: Портогале, а҃мжі, нарамзе, смокіне, г҃ндачі де мѣтасе, чіреші, прѣні, персічї; табак, картофї шал дін Америка; папагалі, канарі, дін Африка; аре ѿнсь ѿндестуларе де тоате челе де не апѣрате тревкінде а҃куіторіалор: сур, ар҃інт, арамь, ферѣ, мармурь, саре, гржѣ, масліні, захар, ої, бої, шал.

Еуропеіі.

Еуропеіі афарь де Лапонезї ші Фінезї, сжнт чеї мѣї фрүмоші оаменї де пеглаов: статула лор есте де міжлок, капула пѣтрівіт фрүмос, пѣрула алуніѣ, раре орі неррѣ; піелѣ ші фаца алевь, ші рүмень, окїі неррі са҃ кѣпрїі; асаменѣ сжнт ші Азіанїі пжнь спре Каспіа ші Ісвоарѣле Гангулуї, ші Африканї де м. н. афарь де

Копці. Еї сѣнт істѣї ла мінте; сѣфер шї ла лѣкря, вѣиторї де курїозїтѣцїле на тате шї рѣгуль. Ачестѣ шї аателе іаѣ і ре маї наатѣ шї маї фѣрїчітѣ де кѣт ачї вѣнтѣторї дїн лѣме, фнкѣ шї фмвѣцѣтор аї лор.

Европѣї сѣнт ла 227 мїл: сѣфаете. але лор сѣнт десѣвїте шї дерївате дїн аат ре фнтѣї есте лїмба Латїнѣскѣ, Фрѣмоасе лїмбї ворбїте, шї чѣ маї фнтѣ скрїптурїле аѣторїлор еї чѣї неїмїтацї, і мусѣцѣ, дулѣѣца, авуцїа ворбелор еї, де есте лїмба комунѣ а тѣтѣрор лїтерацї

Фїїчї але еї, фн тоатѣ Европа де м. з 1^о Лїмба Італїанѣ, чѣ французѣ, Іспанїс чѣ Ромѣнѣскѣ: фн Ромѣнїа, Молдовїа, ш фн Прїнцїпатѣ Валес дїн Енглїтера, Бе шї фн мѣате локурї дїнтре Італїа шї Ро ле ворбеск несте 80 мїл. сѣфаете.

2^о лїмба Тѣттонїкѣ (немѣцѣскѣ) век траг челе че се ворбеск фн Цѣрманїа, Пр Елвѣцїа, акѣї фїїчї сѣнт шї чѣ Оландезї Данезѣ, фнкѣ шї челе дїн Свѣцїа, Норвї дїа, ворбїте ка де 56 мїл. 3^о. есте лїмб славонѣскѣ дїн каре се траг чѣ Рѣѣскѣ Сѣрѣѣскѣ, шї челе дїн Боемїа, Унгар Кроадїа, Ілїрїа, Далмацїа, Боемїа, шї бїте ка де 60 мїл. Афартѣ де ачестѣ ма скѣ, фн Грѣцїа шї Тѣрцїа ворбїтѣ ка д

васкївъ ла Пірїней 700000; лїмба чєлатїкѣ ꙗн Скоція ꙗн Ірландїа, шї лїкєа чїмврікѣ ꙗн Валїс 750000. Лїмба фїнікѣ ꙗн Фїналандїа, Лапонїа, Сомоедіа, 2. мїа. лїмба Албанєзѣ саѣ Арнѣуцѣскѣ ꙗн Албанїа 300000. Лїмбї маї ноѣ саѣ венетїче сѣнт чѣ Ънгурѣскѣ 4. мїа; чѣ Турчѣскѣ 3½ мїа. лїмба Армєнѣскѣ 120000. Евреаскѣ 4 мїа. Ачєстє доѣ ꙗнсѣ сѣнт маї љїтатє ꙗн Еуропа. Дїнтр'ачєстє зїсє лїмбї сє фак ла 580 діалєктє.

Рєлігїї ꙗнтѣ ꙗн Еуропа сѣнт 5: чѣ Крїстіанѣ, Евреаскѣ, шї Моаметанѣ; ꙗн знілє мїчї пѣрцї алє Норвїдїї, Лапонїї, шї Росїї сѣ афлѣ шї пѣгѣнї некрєз дїнчощї.

Статїстїка

Еуропа о ꙗмпартє фірєцїє: Рїнѣл кѣ Алпї шї Ду- нѣрѣ кѣ Карпатїї ꙗн доѣ пѣрцї: Еуропа сєптєнтрїо- налѣ саѣ дє м. н.; шї Еуропа мєрїдіоналѣ аѣ дє м. з.

Еуропа сѣ маї ꙗмпартє ꙗнтрїї пѣрцї, кѣпрїндзѣнд 17 статурї саѣ пѣрцї прїнчїналє:

1. Еуропа сєптєнтрїоналѣ арє 4: Ін. Брїтанїчє, Данїмєрка, Свєчїа кѣ Норвєдїа, шї Росїа кѣ Полонїа.

2. Еуропа чєнтралѣ саѣ мїжлокалѣ арє 8: Франца, Бєадїа, Елвєдїа, Оланда, Цєрманїа, Прѣсїа, Аустрїа, шї Романїа кѣ Молдавїа.

3. Еуропа мєрїдіоналѣ арє 5: Португалїа, Іспанїа, Італїа, Грєчїа, шї Тѣрчїа.

Дїнтр'ачєстєа єнрє р. Орієнталє саѣ рѣсѣрїталє сѣнт: Росїа, Полонїа, Брєковїа, Романїа, Тѣрчїа, Грєшї-

а, ші Іоніка; чєлє аалтє сѣнт єнрє ан . Окуїдєнталє , сѣѣ Апусалє .

Дїнтр'ачєстѣ, дупѣ градєлє дїгнїтѣцїлор шї а пѣтерїлор рєцїєнцїлор сѣѣ євєранїлор сѣнт ꙗн Еврона :

3. Амперѣцїї : Авєстріа, Рѣсіа, шї Тѣрчіа ; 15 Рїгате : Франца, Брїтанїа ку Ирландїа, Ієнївнїа, Портогалїа, Прусїа, Данемарка ; ꙗн Італіа : Неапол шї Сїчіліа, Сардїніа, Олланда, Бєлгїа, Саксонїа, Свєчіа ку Норвєдіа, Баварїа, Вїртемберг шї Грєчіа .

Рїгатєлє : Боеміа, Ынгарїа, Галїціа шї Лодомїрїа, Іалїрїа, Далмаціа, шї Ломбардовєнєціа, сѣнт ꙗнтрѣпате ку Авєстріа, прєкѣм шї Рїгатѣѣ Полонїї, ку Росїа ; Хановра ку Енглїтєра .

6. Дѣкате марї : Бадєн, Хєса, Вєїмар, Мєклємбург, Швєрїн шї Стрєліц, шї Тоскана . Позєн шї Рїнѣл дє жос сѣнт а Прусїї ; ꙗнтрє ачєстѣ єстє шї Хєса прїнципат Елєкторал, шї Лѣксємбург .

Дѣкате 6 : Насѣѣ, Анхалт, Олдємбург, Парма, Модєна, Лѣка, шї аалтєлє . Сїлєсіа, Помєранїа, Саксонїа, Магдєбург, сѣнт алє Прусїї ; Стїрїа а Авєстрїї, Цєнова а Сардїнії .

Прїнципате : Хоєнцолєрн, Лїктєнстайн, Маллєк, Ліпа, Швацбург, Валахїа, Молдавіа шєл . Трансілаванїа, прїнципат марє, єстє а Авєстрїї ; Фїнландїа а Росїї ; Нєушатєл ку Комїтатѣл Валєнтїн сѣнт а Прусїї .

Комїтатєлє : Брандємбург єстє а Прусїї ; Моравїа а Авєстрїї ; шї Лаусїц а Прусїї, шї Саксонїї .

8. Рєпублїкїї : Елвєціа, Іонїка, Сант Марїно, шї чєтѣцїлє лїбєрє : Хамбург, Лѣбек, Брєман, Франфорт дєлє Main, шї Краковїа .

А С І А

А с і а е сте ч е л м а й м а р е к о н т и н е н т а л л у м і в е к і , а б ъ г њ у а ч е л з і д і н т ж і о м , д м п ѣ р ѣ ц і ї , ц і і н ц е , м ѣ с т р і ї , р е л і ц і ї , ц і к о л о н і ї , ч е а ъ п о п у л а т т о т г л о б з а п ѣ м ж н т е с к . А с і а с а н у м і т д н т ж і о п а р т е а Л і д і ї , д е л а к а р е а п о ї ч е ї в е к і а н у м і т т о т л о к з а ч е с е з і ч е А с і а м і к ъ , ш і a п o ї м а й п е у р м ъ ш і t o t л o k z a c п р е р . д е a ч а с т а , н ѡ м і н а з а А с і а м а р е . A л ц і з і к к ъ A c і a e c t e н ѡ м е ф е н і c і a n k a p e д n c e m n і e ъ ж у м ѣ т а т е , a д ѡ k ъ a л y m і y n d e a ъ k y a e ї .

А с і а з а ч е д n t p e 24 — 210° л у н ; ш і 1 — 77° а ъ ц і м е д е м . n . С е м ѣ р д і н е ц е c п р e m . n . к ѡ О ч е а н а д n t e d a t ; c п р e a n . к ѡ Е y p o a , д е k a p e o д e c п a p t e р ж а К а р а , м ѡ н ц і ї П o і a ш і У р а л і , р ж а У р а л , м а р ѣ К а c п і a , К а y k a z a , м а р ѣ Н ѣ р ѣ , К ѡ n a a z a д e K o n c t a n t i n o п o л , м а р ѣ M a p m a p a , Д a p d a n e a e a e , A p x і п e a a r y a , ш і M e d і t e r a n z a ; c п р e p . к ѡ О ч e a n a ч e л m a p e ч e o д e c п a p t e д e A m e p і k a ш і A y c t p a l і a ; ш і c п р e m . z . к ѡ І c t m a д e C y z a ш і m a р ѣ P o ш і e ч e o d e c п a p t e д e A ф p і k a , ш і к ѡ О ч e a n a I n d i a n . M ѣ p і m ѣ 776,000 м і л e n a t p a t e .

Т е м п е р а т у р а A c і и д e m n . d і n k o л o д e ч e p k z a п o л a p , d n z o n a ц е р o a c ъ , ш і C і в e p і a t o a t ъ д e п e a a 60 — 78° a p e m a p e ц e p д e d n t ѣ ц ъ ш і m e p k y p і z a , ш і p ж y p і л e c a n t a k o п e p і t e д e г і a ц ъ n e c t e 9 л y н і ; п ѣ a ж n t ъ m a p e e c t e y m e d ъ , ш і a б і a ч e b a c e d n k ѣ z a e ц e d n v e p і l e ч e л e c k y p t e , п a і n e д e n e r y p і d e c e , п ѣ m ж n t y a п e o k o л o a б і a c k o a t e ч e ъ b a e p b y p і m і ч і ш і t y ф e , ш і v a p a c e d n c e n e д e л a I y n і e ш і d і n e n ж n ъ a a A y r y c t .

Температура Асіі де міжлок, дін зона температуръ дала 40—60° лѣцїме, аре ун аер сек шї май мулат аспру, верїле фервіндї шї негураосе, шї ернї греле.

Температура Асіі де мїазъ зі, дін зона фіервінте дала 40°—1°, дінкоаче де Тропїкула Канчерулаві, аре аер фіервінте шї умед, спре мундї температур шї курат. Самъмула адесе орї спре мїазъ зі бате ку фіервіндѣлъ шї вѣтъмаре. Праїчї сѣнт нѣмаї доъ тїмпури де кже 6 лунї: унѣ паноїос шї аатѣ сечет.

Апеле Асііі.

Асіа аре мърї 16: марѢ Ангецатъ, марѢ де Кара спре м. н.; спре р. Очанѣла рѢсърїтѢн, марѢ де Берїнг, марѢ де Окѣдк, марѢ Цапонїї, Кїнїї, шї а Індії; спре м. з. Очанѣла Індіан, марѢ Аравїї шї марѢ Персії; спре ап. марѢ Азоф, м. Нѣгръ, м. Мармара, Архіпелагѣла, шї Медїтеранѣла.

Сѣнурї аре 15: с. Обї, с. Іенїзї, с. Аенѣ, с. Таїмур, спре м. н. де Сїверїа; с. Анадїр, с. Камчатка, с. Пеншїнск, с. Корѣа, с. Ванхаї, шї с. де Тонкїн, спре р.; спре м. з. с. Аравїк аѢ марѢ Рошїе с. Персік, с. Омар, с. де Бенгаа, шї с. де Сїам.

Канаде сѣѢ стрѣмторї сѣнт 11; стр. Ваїгац, антре Ноаземѣла шї Сїверїа; стр. азї Кок сѣѢ Берїнг, антре Асіа шї Амерїка; Канаѣла Татарїї, антре Тунгузіа шї Сагаїа; стр. де Корѣа, антре Корѣа шї Цапонїа; стр. Малака, антре Малака шї Сѣматра; стрж.

Чейланъ, еяѣ Паакъ, ꙗнтре Чейланъ ші India ; стр. Ормузъ ꙗнтре сѣнѣла ші марѣ Персеіи ; стр. Бабеамандѣбъ, ꙗнтре сѣнѣла ші марѣ Арабіи ; стр. Дарданелелоръ, ꙗнтре марѣ Мармара ші Архінелагѣла ; каналѣла де Константинополъ, ꙗнтре марѣ Мармара ші марѣ Нѣгрѣ ; ші ст. де Кафа саѣ Феодосіа , ꙗнтре марѣ нѣгрѣ ші Азофъ .

Лѣхурі аре 6 (сафарѣ де марѣ Каспіа че есте ѣн лѣк ші еа 142 мѣле лѣнѣ ші 46 лѣтѣ) ; лѣхѣла Аралъ, спре р. де Каспіа 112 м. н. ꙗнтре каре сѣнт сѣмне къ аѣ фост ꙗмпрезнате одатѣ ; Байвалъ ꙗн Сіберіа 524 м. н. ; Коконоръ спре м. н. де Тібетъ 240 лѣге н. ; л. Асфалтѣ саѣ марѣ Моартѣ ꙗн Палестіна ; л. Үрміа ꙗн Персіа ; ші Ванъ ꙗн Арменіа .

Рѣхурі маѣ марі аре 20 : спре м. н. кургъ Обі, Іенізеі, Лена, Індіѣрка, Коліма, ꙗн марѣ Моартѣ ; спре р. Анадірѣла, ꙗн марѣ Камчатка ; Амурѣла аѣ Сагааліа 650 лѣге, Іанчекіонѣ 800 лѣге, Хобанѣхо 700 лѣге ; спре мѣ. Үралѣла ꙗн Каспіа ; Евфратѣла къ Тігрѣ ꙗн с. Персік ; Індѣла ꙗн с. де Оманъ, Ганѣла ꙗн с. Бенгалъ ші Браматѣтеръ, Іразіаді, Камбоѣце аѣ Мейконѣ 700 лѣге, Мейнамъ ꙗн с. де Сіамъ, Ава, Негѣ, шалъ .

Пѣмѣнтѣла Асіеі

Мунѣі Асіеі сѣнт о немѣсѣратѣ куаме чентралѣ, цѣнутѣ де мѣхурі налѣ, дѣн каре ісвореск спре челе патрѣ пѣрѣі але лѣміі рѣхуріде зісе . Мунѣі маѣ марі сѣнт 14 : ꙗн мѣжлок сѣнт мунѣі Богдо рѣдѣчїна тѣтуроръ, а къроръ рамѣрї сѣнт : Үраліи ші Поїа, ꙗнтре Росіа

ші Сіверія; Алтай, Бѣлѣр, Мустат, ↑нтре Сіверія, ші
 ↑мпѣрьѣдіа Кінеї, ші Становой, ↑н Калмучія; Хімалаїа
 ↑нтре Кіна ші Індіа, а кѣрор нѣмѣсѣрат ланц се пре-
 дѣлѣше дѣн Левант пжнѣ ла марцініае Асіей, прін Пер-
 сіа, Кабул, Татарія ші Тибет, ↑нде сжнт чей маї нал-
 цї мунці аї глабулї, дїнтре каре Давалацір (мѣнте ааб)
 се ↑нладѣ 27000 ѣрме; мунції Гатес, ↑н ланц спре ап.
 ↑н Індіа, мунції Мор ↑н Індокіа; Кавказул, ↑нтре
 марѣ Нѣгрѣ ші Касіа; Таѣрул ші Лібанул, ↑н Левант;
 Араратул, ↑н Арменія ші аа.

Пенісуле аре 8. Асіа мікѣ саѣ Левантул, ↑нтре ма:
 Нѣгрѣ ші Медітеранеа; Аравія, ↑нтре марѣ Рошіе ші
 с. Персік; Гѣзерата, спре апѣс де Індіа; Індіа, ↑нтре
 с. Оман ші Бенгал: Індокіа, ↑нтре Бенгал ші мр. Кі-
 нї; Малака, ↑нтре Бенгал ші с. де Сіам, акѣї Іетѣс се
 зіче Краон; Корѣа, дрепт Цапонія; ші Камчатка, ↑нтре
 марѣ Окоцк ші Берінг.

Канѣрї маї марї аре 10: к. Коморін, ↑н Індіа, ↑н
 коад аа Гателор; к. Романія, ла Малака; к. Лопатка,
 ла Камчатка; к. Оріентаал, ла ст: лѣї Берінг; к. Чѣко-
 цкої ші Септентріонаал, чѣл маї де мн. ↑н Сіверія; к. А-
 ден, Мѣскадон; ші Разалгат, ↑н Аравія, ші к. Баба ↑н
 дрептул Дарданелелор.

Асіа спре мн. есте плїнѣ де марї кжмїї, ші нѣсгїї
 стерпе центру аспрїмѣ цѣрѣлї, ші маї алес ↑н міжаок
 сжнт марї нѣстїї де нїснї саѣ степе кѣм: К о в і а ѣ Ш а м о,
 каре се ↑нтїнде 30 граде, ші есте чѣл маї налт лок аа гла-
 булї. Плїнѣ есте де мунці ↑н вѣчї нїншї; ші спре ма.

есте о родіре неспусь пентру къадурѧ, паоіае, ші ржуріае чеае мулате ші марі.

ИСУАЕ САЪ ИСУАІМІ МАІ АНСЕМНАТЕ СЖНТ 15. АН МАРТЪ АНГЕЦАТЪ: ІН. АІЕКОВЕ, САЪ СІБЕРІА НОЪ; ІН. АЛЕХТЕ, КУРІАЕЛЕ, ЧОКА САЪ САГАЛІА; ІН. ЦАНОНЕЗЕ, АІЕКІЕ, ФОРМОЗА, ШІ МАКАО СПРЕ РЪСЪРІТ; СПРЕ М. З. ІНЗУЛА ЧЕІААН, МААДІВЕЛЕ, ЛАКЕДІВЕЛЕ, АНДАМАНЕ, НІКОВАРЕЛЕ ШАА; СПРЕ АПЪС, ТЕНЕДО, МЕТЕАІНЕ, ХІО, САМОС, РОДОС, ЦІПРУ, СПОРАДЕЛЕ, ШІ ААТЕЛЕ АН АРХІПЕДАГ.

Асіа продъче тот фелъа депродукте тревзінчоасе віцїї, каре ле а ампрумътат ші аалтор контінене, дъпъ кум ші не ом. Дін продукте маі аале скоате: чеае маі прецїоасе діаманте, ші піетріае чеае маі скъмпе; кафѢ, чай, курмаае, банане, коко, ші аромате; елѣфанці, реночері, леї, тігрі, че се афлъ пжнъ аН АНГЕЦУРІАЕ ХІМАЛАІІ, ПАНТЕРІ, ФЕЛУРІМІ ДЕ МАІМУЦЕ, КРОКОДЕЛІ, КЪМІАЕ, ДРОМАДЕРЕ, каре елужъск дрент каі аН ЧѢ МАІ МАРЕ ПАРТЕ ДІН Асіа; ші чеї маі фрѣмоші ші маі іхцї каі аН Персіа ші Аравіа; пеці аурїї, аН КІНА ШАА.

Асіанїї

Від а Асіанъ саъ монголъ а лъкъігоріаор, несте тот, аре кан кам пътрат оаре кум, фаца негеаъ ші апъсатъ, аНтре окї аре уа лат спаціѢ, насъа туртіт пзцін, ображїї ротънзї ші умфлаці, палеопеае стрімте, БЪРІА КУ ГРУМАВІІ ІНІЦІ АФАРЪ, ПЪРУА НЕГРУ, РАР, ЦѢПЪН; ші піеаѢ фецїї гълвінічоасъ. АсеменѢ сжнт ші Тренландезїї, гнїї Американї де мн. Лапонїї, Фінезїї.

ЛѢКЪІГОРІ арє ла 420 мѡла. дє З вѡдє ѧнтѡє; Кавказї, Монголі, шї Малѡвєні, дѡнтр'ачєціа сє траг тоцї чєї лалдї Асіанї.

Лїмѡї прїнчїпалє сѡнт 7 сѡѡ 8 кѡврє о 900 діалектє. Рєліціє, афарѡ дє чѡ Крїстіанѡ шї Маомєтанѡ, чѡ маї ѧнтїнсь єстє чѡ Брамїнѡ шї а лѡї Лама; чєї маї чївїлізаці асіанї сѡнт Кїнєзії шї Цѡпонєзії. Дїн лѡкѡиторїї Асієї Татарїї, Калмучїї, Аравїї, Монголії, шї Тѡнгузії, сѡнт номадї.

ѧМПЪРЦІРѢ

Асіа. фїрєцє сє ѧмпартє ѧн 10 пѡрцї прїнчїпалє.

Асіа мєзїнопціалѡ копрїндє: Сїберїа кѡ Камчатка.

Асіа мїжлокалѡ копрїндє 5: Мїкасіа, Кавказїа, Тартарїа, Кїна (скарє копрїндє Бѡкарїа, Калмучїа, Монголіа, Сонтарїа, Тївет, Тѡнгузіа, Манчурїа, Корєа.), шї Цѡпонїа.

Асіа мєрїдіоналѡ копрїндє 4: Аравїа, Персіа кѡ Кабул шї Белѡчїстан, Індїа, шї Індокїна.

Дѡнтр'ачєстѡ: Камчатка, Кїна, Цѡпонїа, шї Індокїна, сѡнт орієнталє.

АФРІКА

Афрїка єстє чѡ маї марє пєнінсулѡ, лїпїтѡ дє Асіа прїнїстмѡла дє Сѡєз чє єстє нѡмаї 15 мїлє лат; дїнн тоатє пѡрцїлє єстє ѧн концѡуратѡ дє мѡрї, зачє ѧнтрє градє дє 1—72° лѡнцїмє; шї лѡцїмє мєр. 35°—37° лѡцїмє

септемтріоналъ , ші съ мърдінеше спре м. н. къ Меді-
теранца ; ап. къ океанъ Атлантік ; спре р. нъ марѣ
Ропіе , ші океанъ Індіан . Мъ р і м ѣ ѣ къ а Інсулі-
дор есте 524000 міле патрате .

Температура Афричѣї есте фоарте фервінте : фіінд
къ заче ꙗн зона фервінте ; нумаї спре мн . есте маї тем-
ператъ центру вѣнтурї ші плаої ; ꙗн мхлате пърці але ѣї
вате вѣнтъа чеа фервінте вѣтъмьтор Хармата н ші
Хамсін саѣ Самум .

А п е л е ѣ сѣнт 5 сінурї маї марї дін 4 мърї че о
колрїнд : с. Сїртеї ші Кавес , ꙗн Медітеранца ; с. де Гвї-
неа , марѣ де Капо , нела капъа де Бонасперанца ; с.
Софала , ші с. Аравїк саѣ мр. Рошіе .

Стр ж м т о р і 3 : стр. де Цїврѣлтар , 3 міле латъ ,
ꙗнтре Атлантіка ші Медітеранца ; стр. Бабеламандеѣ
дїнтре мр. р. ші с. Аравїк ; Канаалъа де Мозамбїк , ꙗнтре
Мозамбїк ші Мадагаскар .

Л а к у р і маї марї 5 : Лудеа , лжнгъ е. Кавес ; Керун
саѣ Меріе , ꙗн Едінт ; Чад , ꙗн Нігрїдіа ; Дембеа , ꙗн Абї-
сініа ; ші Маравї , спре Мозамбїк .

Р ж у р і аре маї марї 6 , дін каре унеде аджк мхлат нїсіпї
къ аур : Ніаъа , че се варсѣ ꙗн Медітеранца ; спре аѣс
Сенегалъа , Гамбіа , ші Оранжъа ; спре рѣс .
Замбезъа ші Нігръа , ꙗн Нігрїдіа .

Мѣнці маї марї аре 5 : Атлас , ꙗнтре Барбарїа ші Са-
хара ; м. Конго , ꙗнтре Нігрїдіа ші Гвїнеа ; Алпї Абї-
сініеї саѣ м. Лхнїї спре Абїсініа ; м. Лхнїата не лжнгъ
Мозамбїк , ші м. Глачіалї не лжнгъ Конго пжнъ ла
капъа де Бонасперанца . Дїнтр'ачешї мѣнці се траѣе
мхлате рамурї , че фак дїферїте капурї .

Капурї аре 16: к. Спартел, Бон, Серат, шї Чез-та, ↑н Барбарїа; к. Бланк, шї Боїадор, ↑н Сахара: к. Верде, Сантамарїа, шї к. Рош, ↑н Сенегамбіа; к. Палмас, Формозо шї Тренонте, ↑н Гвінеа; к. Лопез, шї Negro, ла Конго; к. Бонаспранца ла Капо; шї к. Гардафї, ла Аїан.

Исхале аре 11: in. Асоре, in. Мадере, Канаре, in. Капверде, in. Гвінеї, ↑н Очѣнзла Атлантїк; in. Сокотора, Сеїшеале, Коморе, Маскерїне, Махее, шї in. Мадагаскар, ↑н Очанзла Індіан.

Пъмжнтзла Афричей есте чел маї нїсінос шї маї сечетос, ку мзлцїме де пустїї фъррь апь, пе ажнть каре ↑нсь есте фоарте родїтор: маї алес сквате: курмале, смокїне, банане, шї аре челе маї славатїче фїарь: леї, тїгрї, пантерї, леопардї, крокодеаї, шї бѣлахрї, элефанцї, дїрафе, струцї, норї де лъкусте че пустїеск знеорї цївзхрї ↑нтрацї, шал.

Африканїї

Лъкуиторї аре 110 мїліоане: Негрї, Коцї, Кафрї; Хотентодї, шал.

Африканїї саѣ вїда негрїлор аѣ къпъджна ↑нгусть, тжмпале че ва апьсате, фрунтѣ тевоасъ, окїї боадїцї, насзла лат шї кърн, вьзаци, ку пързла скурт, пїлос шї негрз, пїелѣ нѣррь саѣ мьсаїнїе; нѣмаї спре мн. сжнт ѡлвї. Астфел сжнт Негрїї, Кафрїї, шал.

Еї аѣ 150 (276) лїмвї саѣ дїалекте шї сжнт де реалїцїе морметанѣ маї муадї, шї нѣгѣнї; несте тот сжнт ↑нкѣ ↑н

барбаріе, крузі, ші не рѣчатат рѣсвоае рѣтре сіне.
 Къпетенііае лор сѣнт десноді крузі песте віаца сѣ-
 пушілор дупъ капрічіе; афаръ унде стѣпжнск Евро-
 пей; нар дін Барбаріа, Алдір ші Едіптал аре чева рѣ-
 чепутхрї де чівілізаціе. Шіінде аѣ нумаї рѣ Каіро, Фез,
 ші Марок, ші нумаї Авісініа аѣ літере пропрїі ші скрі-
 птхрї. Еї трѣск къ агрікултура ші пѣсторіа маї алес
 къ кмїае, негоцѣл лор есте маї муат рѣ мѣна Евро-
 пейлор, ші прін караване; маї наїнте ера ші къ ровї, де
 карїі се скотѣ ла 150 мїі пе анх пентрѣ Амерїка; авїа
 акѣм Франца ші Енгїтера с'а рѣвоїт а опрї ачест не-
 гоц вѣжокорїтор де оменїре!

Імперці рѣ.

Афрїка се рѣпарте де Екватор, мѣнціі Конго, ші
 мѣнціі Луніі рѣ доѣ марї пѣрці: Афрїка де м. н. ші
 Афрїка де м. з; нар прін пѣстіа Сахара ші Екватор,
 се рѣпарте рѣ треї пѣрці къ 12 къпрїнесхрї.

1. Афрїка де м. н. копрїнде 3: Барбаріа (къ Ма-
 рок, Фез, Алдір, Тѣніс, Трїполї, ші Біадеуадїерїд,) Сахара,
 ші Едіптал.

2. Афрїка чентралѣ, копрїнде 6: Сенегамбіа, Гїні-
 неа, Нігріціа саѣ Судан, Нубїа, Авісініа, Алел ші Аїан.

3. Афрїка де м. з. копрїнде 3: Конго, саѣ Гїнеа
 де мїазѣ зі, Хотентоціа къ гѣберніа де Капо, Кафрерїа,
 каре копрїнде Сангебар, Мозамбік, Мономотапа, Со-
 Фала, шї ун маре лок рѣлаѣунтру пѣцін коноскут.

Дїнтр'ачесте; Оріентаде спре р. сѣнт: Авісініа, А-
 дел, Аїан, Кафрерїа, шал.

А М Е Р И К А

Америка са дѣскоперит де ценувезуа Крістофор Колумбух, каре ла 1492 Октомврие 12 $\uparrow$ нтжѣ а кълкат пе инсула Гуанахані, саѣ Сант Салавадор дін ин . Лукаіе . Ші са нуміт аша дупъ нумеле лѣй Амерік, Веспучіе, Флорентинуа, каре ла 1497 візітжѣадо, аѣ дат Реладіе Еуропей пентру Америка мерідіоналъ . Испаніодіи, кѣріи $\uparrow$ нтжѣ аѣ веніт $\uparrow$ н Америка, аѣ дус мѣлате Колоніи пентру авуѣія локуріаор; Портогезіи аѣ лѣат Брасіліа; Францезіи ші Енглезіи аѣ фѣкѣт аате ашѣзѣрї; акѣм $\uparrow$ нсаѣ маї тоате колоніале Еуропенеѣи саѣ фѣкѣт статусї ин-депенденте, маї мѣлат републіче .

Америка заче $\uparrow$ нтре $219 - 360^{\circ}$ лѣн; ші 54 лѣщ . де мз . — 80° лѣщ . де мн; ші се мѣрїінеѣе спре м . н . кѣ Очануа $\uparrow$ нгеѣат; спре апѣс кѣ Очануа чеа маре; спре Р . кѣ Очануа атлантік; ші спре м . з . кѣ Очануа $\uparrow$ нгеѣат мерід . Мѣрїмѣ ѣї есте 750000 міле патрате .

Фїїна кѣ Америка се $\uparrow$ нтінде $\uparrow$ нтре амѣндоѣ Черкѣрїале поларе пѣнѣ спре Полїи, аре тот фелѣа де клїме: къладѣра ѣї есте маї пѣдїнѣ де кѣт а Еуропїи, ші а Афрїчїи пѣла ачѣаш лѣщїме, пентру нѣлѣдїмеа мѣнѣіаор нїнші кїар ші сѣнт Екѣѣтор, ші пентру мѣлѣдїмѣ апѣаор ші пѣлѣрїаор . Пѣнѣ пе ла 28° есте нѣмаї ѣн тїмн пѣаіос; деаа Іунїе пѣнѣ дѣнѣ Септемврие $\uparrow$ нколо нѣ маї пѣсаѣ .

Америка есте $\uparrow$ нконѣѣратѣ де апѣ, де ші спре м . н . $\uparrow$ нкѣ нѣ са пѣтѣт ѣмѣла бїне пентру мѣлѣдїмѣ пѣлѣрїаор дін маре .

Америка аре 8 мѣрїї: спре м . н . марѣ $\uparrow$ нгеѣатѣ саѣ

поларъ къ мр. лѣѣ Бафин; спре анѣс Очанѣа чел маръ къ мр. лѣѣ Беринг; спре р. марѣ лѣѣ Хѣдсон дѣскоперитѣ дѣ Енглѣзѣа Хѣдсон ла 1609, ѣнде сѣнт мѣаѣимѣ дѣ баленѣ, марѣ Караибѣ, Брасіліанѣ; спре м. з. марѣ Маѣеланѣ.

Сѣнѣрї аре 10: с. саѣ марѣ лѣѣ Хѣдсон, с. Лоренѣ с. дѣ Мексік, шї с. Хонѣѣра; с. Калифорніѣ, с. Даріѣ, с. Маракаїбо, с. Парїа, с. дѣ Панама, шї с. Амазон.

Стрѣмторї аре 9: спре м. н. стр. лѣѣ Ланѣастер шї а лѣѣ Davic, дѣскоперитѣ дѣ ел ла 1785; стр. лѣѣ Бафин Кѣмберланд, шї Хѣдсон; стр. лѣѣ Беринг, ѣнтре Асіа шї Амерїка; канаѣа дѣ Бахама, ѣнтре Флорїда шї инсѣае Лѣкаїѣ; стр. лѣѣ Маѣелан спре м. з. дѣскоперитѣ ла 1520; шї стр. Лѣмер, пе лѣнѣгѣ инсѣаїе Маѣїне, дѣскоперитѣ ла 1615, пе ѣнде ка шї спре норд сѣнт мѣаѣимѣ баленѣ.

Лакѣрї аре 12 маї марї: л. Склав, л. Вїніпег шї Сѣперїор, че аре 500 лѣге ѣмпреѣѣр; шї ѣсте чел маї марѣ дѣ пе глоб; л. Мішіган, Хѣрон, шї Еріа, а кѣї инсѣае сѣнт пѣїне дѣ шѣрїї марї, шї се ѣмпреѣѣнѣ къ л. Онтарїо прїн рѣѣа Ніагара, карѣ аре о каскадѣ че се аѣде 3 лѣге департе, шї л. Нікараѣа.

ѣн Амерїка дѣ мз. сѣнт л. Маракаїбо, Тїтїкака, Патос, шї л. Ксерїѣс, ѣн їсвоарѣе лѣѣ Параѣгаї, фѣкѣт нѣмаї ѣн тїмп дѣ пѣаї.

Рѣѣрї марї аре 17: ѣн Амерїка дѣ мн; р. Макѣзіѣ шї Кѣївр, че се варсѣ ѣн марѣ Поларѣ, Лоренѣѣа кѣрѣе спре рѣсѣрїт 600 мїле лѣнѣ; спре мз. кѣрѣ: Місісіпї

820 миде лунг. ↑N каре се варсѣ Oxio ші Місѣрі; Нор-те ↑N сѣнѣа Мексикан; спре анѣс кург Колумбіа ші Колорадо; ↑N Америка де мѣ. сѣнт: Магдаленѣа, Оринокѣа, каре се варсѣ ↑N маре прін 49 рамѣрї, ші аре комѣнікаціе прін рѣѣа Negro кѣ Amazonѣа. Ачеста есте чѣа маї маре рѣѣ ал лѣмїї ↑N каре кург ла бо рѣѣрї ка Дѣнѣрѣ прекѣм: Кѣкаїала, Медера, Токантін, Negro .... Франчіско, ↑N Бразїліа; ла Плата кѣ Парагѣаї, Парана, Урагѣаї, ші Пілкомаїо, каре тоате се варсѣ ↑N Очѣанѣа атлантїк.

Америка аре фоарте налці мѣнці: Корділѣра, саѣ Андес, карїї сѣ Antina ↑N tot лунѣа еї дела мн. спре мѣ. зѣрор ѣнеае вѣрѣфѣрї аѣ нѣлціме де кѣте 15—18 мїї ѣрме. Чѣа маї наат мѣнте ал еї есте Чимборацо 20148 ѣрме наат; мѣнції Алѣганї прін Статѣріае ѣнїте; дела Мексїк спре мн. сѣнт: Сїера Грѣве, Сїера Мадре, Сїера Верде, мѣнціа Рѣпошї шал.

Вулканї марї сѣнт 5: Сантѣліа, ↑N Америка Рѣсѣскѣ; Попокатепел, ↑N Мексїк; Котопаксі ші Пічїнка, ↑N Колумбіа, ші Арѣкіпа, ↑N Перѣ.

Пенїнѣае аре 6: Лабрадор ші Акадіа саѣ Скодіа ноѣ ↑N Бретанїа ноѣ; Флорїда, ↑N Статѣріае ѣнїте; Калїфорнїа ші Іукатан, ↑N Мексїк; Аласка, ↑N Америка рѣсѣскѣ.

Канѣрї аре 10: спре мн. канѣа Глачіал ші Прїнці Валїс; спре Р. к. Фаревел, Карлес, к. Савл, к. Хорн, чѣа маї де спре м. з. колц ла Амерїчїї; спре ан. сѣнт: к. Бланк, Лукар, Мендочіно ші к. Окчїдѣнтѣа, дрѣнѣ канѣа Оріѣнтѣа аа Асіїї.

ИНСУЛАЕ АМЕРИЧІЙ СЪНТ: ГРЕНЛАНДІА, КУМБЕРЛАНД, ЦА-
 МЕС, МЕЛБІА, ШІ ІН. ДЕЛА БАФІН, АН МАРБ АНГЕДАТЪ;
 АН ОЧЪНУА АТАЛАНТИК СЪНТ: ТЕРАНОВА, ІН. ВЕРМУДЕ, ЛУ-
 КАІЕ, АНТИЛЕАЕ, КАРАИВЕАЕ ШІ ІН. БАХАМА; АН ОЧЕАНУА
 ЧЕА МАРЕ СЪНТ: ІН. АЛЕХТЕ, КОДІАК, ІН. КЕРЛОТЕ, КУ-
 АДРА ШІ БАНКУВЕР, ІН. ГАЛАПАГОС, ФЕРНАНДЕЗ, КІЛОЕ,
 МАДРЕДИО, АРХІПЕЛАГУА МАЦЕЛАН, ШІ ІН. МАЛДИНЕ.

АМЕРІКА ЕСТЕ ФОАРТЕ БОГАТЪ АН ПРОДУКТЕ, МІНЕАЕ ДЕ АХР
 ШІ АРЦІНТ, ДЕЛА МЕКСІК ШІ ПЕРУ, СЪНТ НЕСФЪРШІТЕ, ПЪ-
 ДЪРІАЕ НЕМЪРЦІНІТЕ АЪ ТОТ ФЕЛУА ДЕ КОПАЧІ; КАРТОФІЙ ШІ
 ТАБАКУА СЪНТ ПРОДУКТЕ ДІН АМЕРІКА АДЪСЕ АН ЕУРОПА. АН
 СКУРТ АКУМ АРЕ ТОАТЕ ВІТЕАЕ ДОМЕСТІЧЕ А ЕУРОПІ, КАРЕ НУ АЕ
 АВЪ МАЙ АНАІНТЕ ДЕ ДЕСКОПЕРІРЕ; ПРОПРІЙ АЛЕ СААЕ МАЙ СЪНТ
 ЛАМА, ЖЪГОАРИ, КОЛІВРИ, КОНДОРІ, ЧА МАЙ МАРЕ ПАСЪРЕ...

ЛЪКУТОРИ СЪНТ АА 40 МІА. АМЕРІКАНІЙ ПРОПРІЙ СЪНТ
 РОШЕТИЧІ ЛА ФАЦЪ, АЪ ПЪРУА НЕГРУ ШІ ЦЕПОС, ВАРВА МАЙ
 МУАТ СИЖНЪ, ФРУНТЕ АНГУСТЪ, ОКІ ЛАРЦІ ШІ АДЖИКАЦІ,
 БУВЕ ШІ ФЪЛАЧІ МЪРІ, СЪНТ МУАТ МАЙ СЛАБІ ДЕ КЪТ ЕУРО-
 ПЕІЙ, ШІ СЪНТ АСТРЕА АА 12 МІА. КУ ТОЦІЙ. ЧЕЙ ААДЦІ СЕ
 ТРАГ МАЙ МУАТ ДІН ЕУРОПЕІ КУ ДІФЕРІТЕ АМЕСТЕКЪТУРІ:
 МУА АЦІЙ СЪНТ ЧЕЙ ПЪСКУЦІ ДІН ЕУРОПЕІ, ШІ ФЕМЕІ НІ-
 ГРЕ; ЗАМВОС, ЧЕЙ ДІН НІГРЕ ШІ АМЕРІКАНІЙ; МЕСТІЦІ,
 ЧЕЙ ДІН ЕУРОПЕІ ШІ АМЕРІКАНЕ; КРЕОЛІ, ЧЕЙ ДІН ЕУРО-
 ПА ДЕ ОРІЦІНЕ. АМЕРІКАНІЙ ПРОПРІЙ, НЪМІЦІ ДЕ ЕУРОПЕІ
 ШІ ІНДІАНІ, СЪНТ МАЙ МУАТ ПЪЖНІ; УНІЙ АЪ ШІ ПОІІ; АР
 АН СТАТУРІАЕ ЕУРОПІАЛОР ЕСТЕ КРЕЩІНЪТАТЕ. ПЪМЖНТЕ-
 НІЙ ТРЪЕСК МАЙ МУАТ КУ ВЪНАТУА ШІ ПЕСКЪІТУА; ДАР ЕУ-
 РОПЕІЙ АЪ ТОАТЪ КЪАТУРА ЧЕ СА ФЛАЪ АН ЕУРОПА: АА 1824
 НЪМАЙ АН СТАТУРІАЕ УНІТЕ ТРА 645 ГАЗЕТЕ.

ТМ ПЪРЦІРЕА.

Америка се дпарте дн треї пърці днтже ку 17 копринсхрї.

1. Америка Септемтрїоналъ, днпрезнатъ ку чѣ мерїдіоналъ прїн істмал де Панѡма, копрїнде 5: Глачїалїа септемтрїоналъ, Америка Русѣскъ, Бретанїа ноѡ, Статурїалъ унїте, шї Мексїкуа.

2. Америка централъ 2: Гватемала шї Індіалъ Окциденталъ, каре копрїнд инсвалѣ Луккаїе, Андіалѣ шї Карїбелѣ.

3. Америка мерїдіоналъ копрїнде 10: Колумбїа, Перу, Гвіана, Боливїа, Брасїліа, Парагвай, Хїлі, Лаплаата, Патагонїа, шї Глачїалїа мерїдіоналъ, саѡ докурїалъ шї инсвалѣ деспре полуха мерїдіонал.

А У С Т Р А Л І А .

А у с т р а л і а естѣ ачїнчѣ парте а думїї, компусъ дїн пенумbrate муадїмї де Инсвалѣ, че вак днтре Асїа, Очануа Індіан, шї Америка, дн Очануа чѣл маре: съ днтїнде де ла 110—280° дунїїме; шї нжнъ ла 50° дьїїме де амжндоѡ латурїалѣ Екваторуауї, шї арѣ ла 200000 м. п.

Температура Аустралиї, фїїнда дн зона фїервїнте, естѣ калдъ, аеруа сънѡтос, шї температурѣ де вжнтурїалѣ мѣрїлор, че не днчетат бат.

Аустралиа са нумїт кѡчї естѣ спре Аустру маї муат, дїнколо де Екватор, дн Очануа Аустраа.

Мулате Инсуле аҫнаацї мунцї, муладї вулканї, пѣмѣнт родитор, шї перїколоасе цѣрмѣрї. Апеле еї сѣнт мр. Кї-нїї, мар. Челевес, мар. Миндоро, мар. де Сунда, стрѣмтоарѣ де Малака, ҫнтре Малака шї Суматра; стр. де Сунда, ҫнтре Малака, шї Јава; стр. де Горес ҫнтре Гвїнеа ноѣ шї Аустрасїа; стр. Бас, ҫнтре Ау-страсїа шї Вандїемен; стр. Макао нар ҫнтре Борнео шї Челевес; стр. Дампїр, ҫнтре Гвїнеа, шї Британїа ноѣ; стр. Бугенвїл, ҫнтре Инсулае Саломоне; стр. Кок ҫн-тре Зеландїа ноѣ; сѣнѣл Карпентарїа сїре м. н. де Аустрасїа шал.

Продукте аре Австраліа: арборї де пїжїне, налт-песте 40 урме, акѣї поаме компте сѣпт ченѣшѣ аҫ густ клар а пїжїні де грѣжѣ, ачаста есте мѣнкарѣ мулатор повоаре Австраліане; Нарамзі, Ігнамї, Кокко, Банане, арѣмате, флоретурї де дїферїте фформе шї колоре, Кенсѣрї кѣ амбеле потрїве, Орнїторїнчї (ун кїїне кѣ чок ка де канар), пещї кѣ пене Еластїче, карїї сар пе ускат ка вро-щїеле, кїїнї шї пїсїчї сѣлбатїче, лѣбезї негре, шал.

Лѣкѣиторї сѣнт ла 30 мїл. де доѣ класе сау вїце: Малаенї шї Негрї; 1^о Малаенїї, асемеѣнѣ Еуропеїлор пѣ-дїс, сѣнт вїне фѣкѣудї, гѣлвїнїї шї рошетїчї, вѣртошї, д'ун карактер пѣлкѣт, канѣл кам ҫнтгуст, шї фрѣнтѣ ҫналтѣ, насѣл лат шї маре, гѣра маре, кѣ фѣлчїеле е-шїте афарѣ, фаца пѣлкѣтѣ, пѣрѣл негрѣ, морале, дес, шї крѣц. Астфел сѣнт лѣкѣиторїї шї дїн Малака шї тоате Инсулае дїн Очеван, афарѣ де Инсулае Молуче, Аустрасїа, Гвїнеа ноѣ, Еврїдеале, Каледонїа ноѣ, шї Инсулае вѣчїне, унде сѣлфал шї стѣтурї; сѣнт доцї че-

ва ла Агрікултуръ , лѹкрѣзь чева мещешугурї шї дн^н
врькъмїнте, шї прїїмекъ не стрѣїні ку драгосте , афаръ
де знії Інесланї, карїї сѣнт днкъ де тот варбарї, шї мѣ-
нжнкъ не чеї прїншї .

20 Нігрїї че сѣнт де тот негрї ла фацъ, ку браціле шї шї-
черїле лѹнції песте мѣсъръ , ку пѣр кред , маї магрї ,
маї мїчї , шї маї віої де кѣт Малаенїї , днсъ маї фѣрѣ
кредїнцъ .

Еї ворбекъ діферїте лїмвї шї діалекте .

Ачесте доѣ віде прїн аместекаре аѣ продѹс шї алте ві-
це мїжлочїї .

Ачещї негрї сѣ паре а фї чѣ маї деградатъ віцъ де ом :
ей наѣ нїчї зн фел де Індустріе саѣ агрїкултуръ; чї віецъ-
екъ днтр'о мїзіріе тоталъ : шї форма капетелор лор,
днцелѣдерѣ чѣ мѣрцінїтѣ , днлеснїрѣ де асѣ сзї дн ко-
пачї , дї асѣамѣнѣ ку маїмѹділе; трѣбекъ ку вжнатѹла, не-
скѹтѹла , шї ку поаме , прїн колїбї саѣ кортѹрї , че де
поартъ фемейле лор , днпѣрціцї дн фамїлії , шї знії
сѣнт мѣнкѣторї де оаменї , змблѣ голї; алцїї сѣнт чева
дмѣрѣкацї , шї аѣ зн комѹн обїчѣѣ де асѣ днкондїа :
татѹацїа .

Арабїї аѣ днтродѹс аколо реалїціа моаметанѣ , шї Ех-
ропейї крещїнѣтатѣ ; чїї лалцї сѣлѣватїчї крѹзї сѣнт
маї фѣрѣ реалїціе .

Аѹстраліа сѣ днпарте де Екватор дн септемтрїоналѣ
шї мерїдіоналѣ , шї копрїнде 50 де Інеслїмї саѣ грѣне
орї грѣмезї де Інеслае чева маї бїне цїхте , нар, дѹпѣ по-
зїціа шї калїтатѣ пѣмжнтѹанї , шї а дѣкѹиторїалор, сѣ дн

парте ꙗн трѣи: Инсулае асіатиче, Аустраасіа, ші Оуеаніа.
Акѹм дѹпѣ ачасть ценераалѣ окіре а контіненеалор, вом
фаче о партікуларѣ дескриере не скѹрт а Статѹріалор ші
цѹріалор пѣмжнтѹлѹ ꙗн парте; дѹпѣ че ам вѣзѹт тотѹл:
кѹчѹ аша се інтересѣзѣ ꙗнцелесерѣ ші меморіа.

R O M A N I A

с'аѣ

ЦАРА РОМЪНЕАСКЪ.

Авум съ ꙗнчепем дескриереа цѣрілор дела пѣмжнтѣла нострѣ: съ кувіне а ꙗнчепе де ѡнде не ам нѣскѣт, ші ам сімѣіт ꙗнѣі фрумсеціае пѣмжнтѣлазі: дела Патріе!

Ачест дѣлаче нѣме ꙗаре Патріа Націѣі Ромънеціѣ дела Романі, акѣрор колоніі аѣ лѣкѣит ачест пѣмжнт пе ла аніі 100—105, адѣсе дін Рома ші Італіа де Мареле Траіан акѣм 1755 ані. Ромъніа фѣ маі 200 де ані сѣнт протекціа Романілор: кѣчі пе ла 274 ꙗмпѣратѣла Авреліан, трѣгжнд ошіае ші мултѣ парте дін лѣкѣиторі, на ашѣзат песте Дѣнѣре; нар чеі рѣмаші дінкоаче фѣсерѣ сѣпт Барбарі вре о 300 ані. Пе ла 600, скѣпжнд де еі, формарѣ мічі статѣрї пе лжнгѣ Карпаці, сѣпт кѣпетеніі пропріі: ла Фатара ш Ромжніі; пе ла Хѣст Молдовеніі; песте Олт Басараб кѣ колоніі, ꙗнтоарсе де песте Дѣнѣре, ші алте Домніі мічі.

Аша фѣсерѣ деспѣрціі Ромжніі ла 600 де ані: кѣчі пе ла 1000—1200 трекжнд спре рѣсѣрїт де Карпаці, пентрѣ стрімторарѣ деспре апѣс, фундаментарѣ Прінціпатѣла Ромъніі де акѣм че фѣ ла 300 ані індепендент, сѣпт Прінціі пѣмжнтені, каріі пе ла 1490 ꙗнкїжнд цара Сѣверанілор дін Константінопол, домнірѣ депенденціі ла 200 ані.

Дела 1715 доминиръ стрѣиніи вре о сѣтъ де ані, пжнъ че дела 1822 нарѣши лхаръ домніа Принціи Пъмжнтені, акъроф стат дела 1830 лъ о регулатъ конституціе прин Регуламент, ші о маі серіоасъ наінтаре на културъ прин інструкціа публікъ.

Ромжніа саѣ Цара Ромънѣскъ, маі наінте Дачіа, се нѣмісе де мареле Траіан ші Алпестріа; маі апоі ші Монтана, адікъ нѣмжнт де мѣнте, къті дела Улпіа Траіана, антѣа Капіталъ, віне спре мунці, де ача ші пжнъ акѣм Молдовеніи о нѣмеск Цара Мунтенѣскъ, ші не Ромжні Монтені.

Траіан не ла анал 105 нѣмісе латѣрѣ Ромъніеі де не ла Олт пжнъ ла Тіса Репенсіа: къчі есте не дѣрмѣрїи Дѣнѣрїи (Ріпа латінеше сѣзіче дѣрм); пѣмжнтѣа дінтре Тіса ші Карпаці Медітеранеа, адікъ дін міжлокѣа дѣрїи ѣнде есте акѣм Трансіаванїа, Буковїна, ші партѣ дін Молдавіа; Алпестріа ші Трансальпіна нѣмісе тот локѣа спре р. ші мз. де Карпаці, дін Олт пжнъ на Сірет, Дѣнѣре, ші Карпаці: къчі есте спре мѣнді саѣ прѣсте еї, карїи латінеше сѣзік ші Алпі. *

---

* Авреліан нѣмісе Дачіа Романъ, ші Дачіа Рїненсіе латѣрѣ де не лжнѣ Дѣнѣре, към кѣрѣ дін дрѣпта, ѣнде акѣм есте Вѣлгарїа ші Сѣрвіа (пжнъ патѣнчї нѣміте Месїа де жос, ші Месїа де сѣс); нар Дачіа медітеранеа, партѣ де не лжнѣ мѣнді Емѣс саѣ (Балканї), ші маї наколо, карѣ маї пѣзрмѣ пентрѣ антїндѣре са нѣміт Валахїа марѣ че копріндѣ Македонїа партѣ дін Трачіа, Тесалїа, ші Алванїа.

Валахїа мїкъ ера нантре рѣѣрїле Дравѣа ші Савѣа, ѣнде акѣм есте комїтатѣа Посега ад Славонїеі. Мѣлці Ромжні маї сжнт на Провїнціале зісе, накъ ші на Боснїа, Кроаціа ші

Валахія са нѹміт де Церманї (дѹпъ шї Славїї дѹпъ анії 600): кѣчї Церманїї, о парте а Италії де м. н. акѹм сѹпт Елве Італїанї Велї ш шї Валак, врѣнд кѹ ачез ца Ромѣнілор, кѣ сѣнт ориѣиналі дїн Іта

Ромѣніа не атѹнчї копрїнаѢ тот пе Ністрѹ, Тїсса, Дѹнѣре, шї марѢ Нѣгр коаче дѹпъ стрѣмѹтарѢ колонїлор пе Аѹрелїан ла 274, шї маї пе хрмѢ, се веде в ѱн доѢ марї пѣрѣї: ца ра Молдавїе кѣї скаон а фост ла Марамѹреш пе сѹпт ца ра РѹмѣнѢскѢ спре м. з., ал к Фагараш пѣнѢ пе ла 1200, декѣнд апої пѣрѣїрѢ ѱн треї марї пѣрѣї, дѹпъ кѹп натура прїн Карпаѣї че сѣнт ѱн ченѣрѹа кїме: адїкѢ Трансїлванїа спре аѹкс де К давїа шї Ромѣніа пропрїе, спре рѣсѣрїт.

ІатѢ копрїнсѹа Статѹлахї Ромѣнеск пе л вре о 440 ані ѱнапої, дѹпъ кѹм сѢ веде ѱмент алуї Мірчеа Басараб; ѱнкѢ ѱн ориѣї дат, акѹм 544 ані.

Далмаѣїа, ѣнде ле зїк Морлакї; шї маї алес де сѣнт сате мѣлте: знїї пѣсторї; алѣїї негѹѹ мѣлѣї с аѢ стрѣмѹтатат прїн Італїа, Аѹстріа, де акѹм кѹ негочѣа аѢ шї вѣне стѣрї.

ѱн скѣрт ча маї маре парте де лѣкѣїторїї де ѱн Адрїтїка, ѱнкѢ шї пѣнѢ ѱн Тїса шї песте Н се траг дїн Романїї ашѣзаїї п'аїчї де пе ла Аѹс пѣнѢ пе ла Аѹрелїан шї маї ѱнкоаче; де шї знїї лїмба, алѣїї аѢ шї зїтато, ѱнтрѹпѣндѹсе кѹ Не їтоаре. Аша сокотескѢ знїї тоатѢ ромѣнїмѢ зн лок, ла 5,000,000 сѢфлете.

Ю Мірча Басарава, Бінекрединчосу креѣин; мареле
 » Принц ши Домн стѣпжнѣтор а тот пѣмжнтѣла Ромѣнск,
 » ши несте мунѣи плахѣрілор; ши фнкѣ пжнѣ ла Цара тѣ-
 » тѣраскѣ; Дѣка де Алманаш ши Фагараш: Домн Ба-
 » натулаї деспре анѣс, ши стѣпжнѣтор де амѣндоѣ лату-
 » ріле Дѣнѣрїи пжнѣ ла Марѣ чѣ маре, ал четѣцїи Дїр-
 » сторулаї, пжнѣ фм отарїле Одрїулаї, ши атѣтулор Сѣ-
 » куїлор Кѣпетенїе .

Дескрїерѣ Трансїлванїи ши Молдавіи везїо ла сфжр-
 шїтѣла Еуропї централе; аїчї маї фнтѣї воѣ ворѣи нѣмаї
 де Ромѣнїа пропрїе, ка де пѣмжнтѣла че неа фнфїндат
 ши не фмврѣдїшазѣ, акѣї калїтѣцї фїрешї се пот, фн-
 парте, атрїбуї ши ла чеде лаате доѣ, дескѣт каре Ромѣ-
 нїа есте че маї граѣїоасѣ .

Ромѣнїа заче фнтре граделе 41—45⁰ лѣнѣїме
 септ; ши 45¹/₂—45⁰/₂ лѣцїме р., ши се фнтїнде лѣнѣгѣла
 дела Рушава саѣ Оршава пжнѣ ла гѣра Сїретѣлаї 60 мїле
 саѣ 100 лее; нар латула дїн Дѣнѣре, дела Тѣрн пж-
 нѣ фн Карпацї сѣс ла 30 мїле саѣ 50 лее. Мѣрї мѣї єї
 есте ла 1300 мїле патрате .

Romania се мѣрїїнеше спре анѣс ши м. н. кѣ Тран-
 сїлванїа, де каре одеспарте Карпацї; ши кѣ Молдавіа
 де каре одеспарте Мїлковѣла ши Сїретѣла; нар спре м. з.
 ши р. кѣ Дѣнѣреа, че одеспарте де Сербїа ши Булгарїа.

* Мѣнѣцїи плахѣрілор сжнт Карпацї; Цара Тѣтѣ-
 рѣсѣ, Басаравіа; Банатѣла деспре Апѣс, Банатѣла де Темї-
 сѣвар, спре деосївіре де чел рѣмжнѣск а Країоѣї; марѣ ча Ма-
 ре, марѣ Нѣгрѣ; Дїрсторула, Сїлістра, Одрїула, Адрї-
 аноповѣла; акѣї гранїде сжнт фн мѣнѣцїи Балканї .

Фигура Ромъніи есте овалъ, презлунгаты спре апус, шінъ есте аат декжт о кѣмпіе аптінсъ десунт подале Карпаріалор апжос, ижнъ ап Дунъре, каре се адеверѣзъ дін курсуа ржуріалор еі четоате кург спре м. з.

Клімэ. Температура Ромъніи есте пріітъ, сьнътоасъ ші плькутъ: кьчі сть дрепт аптре Поа ші Екватор сунт 43—46°. Де ачеа тімхуріале Ромъніе сжнт потрівіте декжте треї луні, ші черуа еі есте маї мулт сенін прімъвара-ші вара; іар чеаа фрїхурос тоамна ші сарна: де ачеа кьладура веріи есте третатъ, ижнъ че ап канікула дела Іуліе ажуніе ла чеа маї наат град аа пршіціи локале; іар черуа ерніи эвіа чеаа Іануаріе віне ла чеа маї наат град аа черулуї локал: де апгадъ тоате апеа (іарна апсъ дела 1834. сь. поате сокоті о експедиіе: кьладура ші фрѣмусецѣ еі афост плькутъ асемеѣ ка а мултор прімъвері); де ачеа ші суфларіале вжнхуріалор сжнт мулт маї ліне ші маї стжмпърате декжт ажурѣ; раре орі віфоре ші фуртуне. Ап скурт температура элементалор есте маї сьнътоасъ ші маї рече спре латуріале мунтене; маї дьлече ші маї фіервінте спре чеае кьмпене.

Апеле. О мінунатъ ржураре деане се скург ап тоате латуріале Карпаціалор, де унде се стрікоарѣ о неспусь мулціме де ісвоаре, пжржурі, ші ріурі, кареле тоате се варсь спре м. з. ап Дунъре, ші куеа ап марѣ Нѣгрѣ. Дінтр'ачестѣ чеа маї маре есте:

Дунъреа, нѣмітъ дедемлат Ісгуа ші Данѣв (Ister Danubius), есте унха дін чеае маї марі ржурі але Еуронеї каре удѣ ап дунг тоатъ латуреа де м. з. а Ромъніи. Дунъреа ісвораще де сунт-подале Алціалор, дін Віртемерг

дін міжлокѣа Европѣи, не каре, уджнѣво маї мулат де жу-
мѣтате, сорбінд песте 200 де ржурї, ку тоате челе а ле
Ромѣнії, се варсѣ спре р. дн марѣ Нѣгрѣ прін 3 гурї:
Тіагола, Суліна, шї Сант Ціорцї.

Пѣджрмѣрїї Дѣнѣрїї, дн лѣнѣа Ромѣнії, сѣнт 11
карантїне санїтаре дін каре 3. сѣнт маї марї: Брѣла,
чел маї імпортант порт ал Ромѣнії, Цурцѣ, Калафа-
тѣа; 4 маї мїчї: Кѣльрашії, Зїмнїча, Тѣрнѣа, Чер-
неції; шї 4 Кантоаре де скїмѣ: Піоа піетрї, Олтенїда,
Бекетѣа, шї Ісвоареле. Нічї ѣн ржѣ ал Европѣи н'аре
траціїле Дѣнѣрїї: ел есте деплѣтїт дн тот лѣнѣа Ромѣ-
нії, шї маї днсѣс пѣнѣ апроапе де Ісвоареле Рїнѣлї
ку каре, де сар дмпреѣна, атѣнчї ар фї ѣн канаал дін марѣ
Неагрѣ пѣнѣ дн Очанѣа Атлантїк, днлѣснїндѣсе На-
вігаціа шї негодѣа дела Гаалаці, Брѣла (не ѣнде есте 60
пїчоаре аджнк, сѣферїнд марї корѣвїї че скот шї адѣк
продукте) Пресѣург, Віена, пѣнѣ ла Амстердам, шї
Лондра.

Чѣ маї маре піедїкѣ а навїгації ера Каскада дела
Рѣшава, ѣнде Дѣнѣрѣа стрїмторать пѣнтре Карпаці
песте стѣнчї каде днжос 400 пїчере прїн 4. салтурї,
формѣна перїкѣлоаса каскадѣ, нумїтѣ пѣнтѣ де фїер,
каре акѣм са шї стрїкат. Песте 100 де Бѣлїї пїлїне де
пѣщї се ават песте цїрмѣрїї ѣї; шї есте пїлїн де Інсѣле ку
пѣшѣнїї фоарте грасе, песте 70 нѣмаї пе лѣтурѣа Ромѣ-
нії. Омѣлїїме де сѣнѣрї шї канаале се руп шї даѣ на-
рѣшї днтрѣнса, дін каре чел маї маре есте Борча че
сѣ авате дела Кѣльрашії, шї сѣ варсѣ ла Піоа піетрї,
анѣї се преѣлѣнїїце пѣнѣ спре Брѣла.

Челе алате май марї ржурї але Ромьнїї каре кзрг спре м. з., канїще канале дїн Дуньре пжнъ ꙗн фундуриле Карнацілор че сжнт їсворуа тхтулор, шї дїн каре хнеле сепот павті шї а се ꙗмпреуна прїн канале; ꙗнчепжнд де спре апус, сжнт 10: Жїуа, че се варсь дреит Рахова; Олтауа чела май маре декжт тоате, нумїт дедемхат Алута каре кзрде прїн Трансїлванїа, деспарте Ромьнїа маре де чѣ мїкь, шї се варсь ꙗн Дуньре дреит Нікопалуа Булгарїї; Лотруа, Вееа, Арцешуа, Джмеовїца, дїн Карпаді трежнд прїн капїль, се варсь ꙗн Арцеш; Іаломїца, Прахова, Бухьуа (паруса) че съ варсь ꙗн Сїрет; парте дїн Сїрет (Seretus) шї алте мхате май мїчї песте 150. Муадїме де аакурї ꙗн лъунтрусь афль, шї вьадї пескоасе песте тот аокуа.

Апе мїнерале аре Ромьнїа ꙗн мхате пьрці; май ꙗнсемнате сжнт челе дела Бобочї.

Мунції Ромьнїїї сжнт о рамурь дїн Карнаці че о ꙗмврьцішазь деспре мн: хнїї дїн чей май фрүмошї ꙗн Еуропа, а кьрор вжрфурї сжнт аконерїте жнд де норї, жнд де нїнсоаре май нетопїть.

Продукте.

Натура а авут амбїдіа а дьрхі Ромьнїїї о маре ꙗндестларе мьноась де продукте, де каре пудїне пьмжнтурї скот ка Цара Ромьнїьскь, кх тоать нелукрареа пьмжнтуахї.

Мїнерале аре ла мунці: аур ꙗн Олт, Тополог, Арцеш, Джмеовїца, шї Бухьу, апус дїн мунці шї стржнс де

дамъ, фер, арцінтвіѣ, кекрібар, ка-
окне, пучоасъ: ꙗн Мѣшчел, Арденн,
ѣкѣні; дар сѣнт ꙗнсъ некѣутате; ші
ѣнатъ, але кѣѣ окне ла мѣнци сѣнт не-
т песте 20 мѣліоане окале пе ан дѣн треї
ѣнтѣні де пѣкурѣ мѣлатъ: ачестѣ сѣнт

е: мѣнци скот тот фелѣла де мѣнѣнате ма-
тѣрїї ші навїгаціѣ: кѣчї сѣнт пѣні де
, ші аѣ тот фелѣла де лемне треѣѣнчоа-
ї преагрошї, ші бразї пѣрѣрѣ ꙗнвер-
ак катартѣрї корѣѣлор че пѣлѣск пе
ї ші мѣрї Негре ла Константінопол,
але мѣнцилор сѣнт дѣлѣрї кѣ пѣлѣ-
де помї, фрѣмоасе ші грасе пѣшѣнї ші
е, ші вї ꙗн тот лѣнѣла Карпѣлор а
че пе а ле тѣлор цѣрїлор вечїне, ꙗн-
де кастанї сѣнт песте Олт ꙗн Вѣлача;
ї, персічїї сѣнт прїн тоате грѣдїніле.

ла Ромѣніѣ есте ѣн шѣс кѣ пѣдїне деа-
ніе а Карпѣлор пѣнѣ ꙗн Дѣнѣре, не
поенїлор челор грасе ꙗнграфшѣ мїї де вї-
вечїне. Вара пѣдѣрї ꙗнтреїї де мерї,
ѣчї, ші прѣнї ꙗнфрѣмѣсѣѣзѣ лѣкаше-
Кѣмпѣрїле Ромѣнїї сѣнт нїѣе грѣдїнї
верѣрї, фѣнеѣе, лѣнѣї, кодрї ші пѣ-
тоате матерїале де треѣѣнчоасе пентрѣ ка-
ѣпре домолїрѣ цѣрѣлѣзї. Царїніле челе
Ромѣнїлор прѣдук кѣ ꙗндеѣлѣре ші кѣ

ПУЦИНЪ ОСТЕНБЛАЪ: ГРЖЪ, ПОРУМБ МУЛТ, ОРЗ, МЕЙ, ОВЪС, СКАРЪ, ІН, КЖНЕПЪ, ТЪТУН, ШІ ЧЕ СЪ МАЙ СПУЖЪ ДУЛЧЪЩА, МУАЦИМЪ, ШІ ФРУМЪСЦЪ ПОАМЕЛОР ШІ ЛЕГУМЕЛОР?

ЎН СКУРТ АЧЕСТ ФЕРІЧИТ ПЪМЖНТ, КУАТИВАТ МАЙ ВІНЕ, АР ФАЧЕ ДІСПУТЪ КУ ЧЕЛЕ МАЙ КУАТИВАТЕ АЛЕ ЕУРОПЕІ. ПУЦИНЕ ЛОКУРІ ЎНФЪЦИШАЗЪ ПРОСПЕКТ АША ПІТОРЕСК КА РОМЪНІА, ПРИН МУНЦІІ, ДЪАУРІЛЕ, КЖМПИЛЕ, ПЪДУРІЛЕ, ВЕРДУРІЛЕ ШІ КОДРІІ ЧЕІ МАРІ!

ДІН АНИМАЛЕ РЖУРІЛЕ СКОТ ФЕАУРІМІ ДЕ ПЕЩІ, ДІФЕРІЦІ КУ МУАЦИМЪ ШІ ГЪСТУА: ДУНЪРЪ ЧЪ ПЕСКОАСЪ СКДАТЕ МІНУНАДІ МОРУНІ ДЕ МАРІ, СОМНІ, КРАПІ, ЧЕЦІ ..; АПЕЛЕ ДЕ МУНТЕ СКОТ ЧЕІ МАЙ ГОСТОШІ ПЕЩІ: ПЪСТРЪВІ, ЛОСТРЕЦЕ ... АПЕЛЕ ДЕ КЖМН СКОТ МІХААЦІ ЧЕІ БУНІ, ДІНІ, ШУЧІ, КАРАКУДЕ ...; БЪАЦІЛЕ СЖНТ ПАІНЕ ДЕ РАЧІ, СКОЧІ, ЦІНАРІ ... ДІН ІНСЕКТЕ СЖНТ: АЛВІНІЛЕ ЧЕ ФАК ЧЪ МАЙ БУНЪ ШІ ПРЪ ЎНДЕСТУАЛЪТЪ МІЕРЕ ШІ ЧЪРЪ, КУАЪСЪ ДІН ФЛОРЕТУРІЛЕ ПЛААНТЕЛОР; ШІ ГЖНДАЧІ ДЕ МЪТАСЕ ЧЕ СКОТ МУАЦИМЕ ДЕ МЪТАСЕ.

ДІН ВІТЕ ПАТРУПЕДЕ, СЪАВАТИЧЕ ЎН МУНЦІІ СЖНТ: УРШІ, АУПІ, ВУАПІ, РЖШІ, КЪПРІОАРЕ, ШІ ЧЕРВІ; ІАР ЛА КЖМПУРІ ДОМЕСНИЧЕ СЖНТ НЕСПУСЪ МУАЦИМЕ ДЕ ТУРМЕ ДЕ ОІ, КАПРЕ, ЧІРЕЗІ ДЕ ВАЧІ ШІ БОІ, ЕРТЕЛІІ ДЕ КАІ, РЖМЪТОРІ, ВІВОЛІ, ШІ ААТЕЛЕ, ДІН КАРЕ ТОАТЕ СЪ ФАЧЕ УН ІНТЕРЕСАНТ НЕГОЦ ПРИН ЕКСПОРТАЦІЕ ЎН ТОАТЕ ЦЪРІЛЕ ВЕЧІНЕ ШІ СЖНТ УН ІСВОР НЕСКУРС ДЕ АБУЦІЕ ПЪМЖНТЕНІЛОР.

РОМЖНІІ.

РОМЖНІІ МУНТЕНІ, ДУШЪ БУМ АІ НУМЕСЕК МОАТОРЕНІ СЖНТ

маї мулат нааці декжт міжаочїї де стат, сьнътошї, вжр-
тошї кх темпераментуа, ла фацъ албі шї руменї, кх пь-
рха негру саъ алунїх, кх овїї кьпрїї саъ негрї, істедї, ліні-
щїцї, шї бърбацї, жьбіторї де кх рїозїтъцї, шїїнце шї а-
дуньрї. Кх культура че са аґнченхт прїн індустріе,
негод, шї аґмвѣдътура шїїнделор аґн лімба патрїї; Р е-
форма ашъзъмїтелор соціале, чївіале, шї мілітаре;
шї констїтудїа регулілор чївілізате, шї аґндреп-
птьрїї абхзурїлор, акум фак оґценралаь револуціе аґн
сентїментале шї моралїтатеа Ромънілор, акърор аґнаїтаре
се веде дїн зі аґн зі.

Чеї маї ілустрі Ер ої карїї аъ фундаментат ачест стат,
роьржндо кх сжнцелє сьъ цържна Ромънїї, сжнт аґнтжї:
Траїан кх Романї чеї не аґнвїншї карє а аґнколонїзат Ромъ-
нїа; Негру Басараб кареле аґнтжї а фъкхт хн стат регулат,
Мірчеа, Драгха, Лаїот, шї Міхаїл чєл марє саъ Вітѣз,
карїї апържнд, трїхмфарь аґн тоатъ Ромънїа.

Лїмба Ромънѣскъ есте фїйкъ а чеї латїнещї, а кхї
культурь акум крещє прїн компхнерїле шї традхчерїле
літерадїлор єї, карїї пентру дхлчѣца шї оріџїнеа са кх
мерїт о пхн аґнтре сьрорїле салє чѣ Італїанѣ, декжт ка-
ре есте маї соноръ; шї чѣ Французь, де кжт карє есте
маї ліберъ ла компхнерє: за арє прохунчїа чѣ маї фру-
мось, маї дхлчє, шї маї кхратъ декжт чєлє лалте ді-
лектє романєщї.

Пробъ ла ачестѣ сжнт Класїчілє композиції версхале де
поеції: Вькьреску аґн поема прї мѣвара де Вькьрєшї;
Кхрлова аґн пѣсторхл трїст, маршхл, рхїнілє
Тхрговїцїї; Алєкандрескуа аґн мєзхл нопції, прїє-
тєшхгхл, аґн трїстарѣ; Елїад аґн дїферїте ком-

пунерї шї традучерї поетїче шї прозаї саѣ традукѣторї ꙗн верс шї ꙗн прскрїптурї стрѣдуече лимба ромънеа цїа шї елеганцїа са .

Релїцїа Ромъніаор есте крїстіанъ рїгулаї, ку о мїтрополїе ꙗн Букуреѣ Рѣмнікуа, Бузеуа, шї Ардешуа, пнѣстїрї; сѣферїна шї аате културї: Ка Арменї, Евреї ...

Популацїа саѣ нумѣруа лѣкуїто 2 мїліоане, Ромънї маї мулцї, шї ар пунїт дунѣ ꙗнкѣперѣ цѣрїї, ꙗнтре карїї и гарї, Сербї, Немцї, Гречї, Арменї, Домнїа; Ромънїї есте ꙗн Прїнцїпа аа куї прїнц поартѣ тїга де Домн а то нѣскѣ, ку о адунаре ценерааь а мїнїстацїаор де 43 мѣдуаьрї; шї о курте аа та жудекѣторѣскѣ. Мїліцїа есте маї 5 баталіоане Інфантеріе; шї 6 скадроане ктуцїа Ромънїї се купрїнде ꙗн регуа 1830, ꙗн каре са аедунїт тоате рѣмурїае : сфїїндусе челе векї; шї са ашѣзат жуацїа, фїнанца, клеруа, їнструкцїа пѣрор ꙗмбунѣтъдїре се фаче де обшѣска ацїаор дїн жудеце; ꙗр ꙗмплаїнїреа шї ꙗн прїн ауторїтатѣ гѣвернуаї .

Венїтуа есте песте $\frac{1}{2}$ мїліон ꙗмпѣрѣтн шї келтуелїае . Негоцѣа есте ꙗнсер

продукте, акърор експортацие андестуалъ се фаче ан пиѣй,
гржѣ, вѣте, чварь, лжнѣ, знт, червѣш, воѣ, ржмь-
торѣ, саре, вѣнурѣ, ракиурѣ; зар импортація стѣ маѣ мѣлат
ан лверурѣ шѣ мжнкѣрѣ де лѣкс: 'кѣчѣ дѣн челе де требу-
инцѣ нѣмѣк нѣ лѣпсече. Култѣра де акѣм стѣ ан Іструк-
ція пѣвалѣкѣ че аре доѣ марѣ колеѣціѣ, ан Бѣкурѣщѣ шѣ
Краѣова; патрѣ семѣнаре ан патрѣ Епископѣѣ, шѣ аале
вре о 20 школа пѣвалѣче анчепѣтоаре сѣѣ нормале, прѣн
тоате жѣдеѣціале; инстѣтѣте шѣ пенсѣонате пентрѣ крещерѣѣ
шѣ едукѣація тѣнерѣлор конѣѣ шѣ фете, шал.

Марка сѣѣ армеле Ромѣнѣѣ сжнт Бултѣрула
Роман * кѣ арѣпѣале антѣнсе, монѣмент че не аѣ лѣсат
Романѣ, дела карѣѣ неарѣмѣс пжнѣ акѣм. Ел цѣне ан гѣурѣ
крѣчѣѣ крещѣнѣтъѣціѣ; пекап есте анкоронат ку короа-
нѣ анпѣрѣѣтѣскѣ; ан знтѣѣ цѣне савѣе шѣ вѣсдѣтан: семне
де пѣтѣре домнѣскѣ; шѣ стѣ не фѣлѣдерѣале лѣѣ Жое песте
армеле цѣрѣѣ: тѣнурѣ, тобе, бомбе, лѣнчѣ, сѣѣцеѣ... антре
стѣгѣурѣале ѣѣ. Колореле наѣѣѣонале не пандѣера на-
ѣѣѣ, стѣгѣурѣале, шѣ униформа ѣѣ сжнт албастрѣла анкѣс
сѣѣ чѣвѣтѣла, шѣ гаалѣвенѣла; шѣ доѣ сѣзѣране: алѣ
шѣ рошѣ.

* Алѣкѣѣ мѣрѣц ар ка асте фѣрѣмоасе версѣрѣ ан лѣкспрѣмѣѣѣѣ
зн поет:

Кѣ асте арѣпѣ рѣсѣфѣр Дрѣптѣтѣе,
Шѣ прѣн мѣрѣмѣмѣ Неам вѣ нѣмеск;
Кѣ асте фѣлѣдерѣ арѣ стрѣмѣѣтѣтѣе:
Прѣн асте крѣче вѣ анфѣрѣѣеск.

ансѣ

Лѣксѣла, неѣнѣрѣе,
Вражѣе, пѣсмѣѣрѣе,
ѣнде сѣ 'нкѣѣѣѣѣѣѣѣ,

ТАТИСТИКА

сѣа

ѠмперѠірѢ РомѢніі.

РомѢніа дедемыат се ѠмперѠіа ѠндоѢ марі пѢрѠі: РомѢніа мѣкъ саѢ Олтеніа орі Краіовіа спрѢанѢс; ші РомѢніа маре спрѢ рѢсѢрѣт де Олт пѢнѢ Ѡн Сірет. РомѢніа мѣкъ че кѢпрѣнде челе чѣнчѣ жѢдеѢ де песте Олт (МеедѣнѢа, ГоржѢа, ЖѢа, ВѢа, ші РоманаѠіі) се формасе Ѣн стат ѠнкѢ дела анѢ 600, кѢнд муате дѣн колоніале азѢ Авреліан де престе ДѢнѢре, тре кѢнд кѢ Басараб дѣн коаче ла аѢ лор; саѢ ашѢзат Ѡнтре КарпаѠі, Олт, ші ДѢнѢре, каре лок Ѡл нѢмесе КомітатѢа северѣн дѢнѢ нѢмеле каніталіі, ТѢрнѢ северѣн, зѣдѣт Ѡн кѢмпѢа северѣн ла МехедѣнѢі, де ѠмператѢа А. Север ла анѢа 222. ДѢнѢ северѣн резѣденѠіа Басарабілор афост Стрехаіа, ші апоі Краіова пѢнѢ ла 1200 кѢнд са Ѡнтрупат кѢ РомѢніа сѢнт прѣнѢа НегрѢ Басараб.

РомѢніі че се нѢмеск Олтені, дѢнѢ рѢа Олт, сѢнт маі трупеші, ші маі вѢртоші де кѢт чеѠілааѠі, ші маі індѢстріоші: ПробѢ авем четеле де Олтені че фѢрѢ прѢдет лѢкрѢзѢ Ѡн тоатѢ РомѢніа: де ачеа сѢнт ші мѣлітарі бѢні, а кѢрор вѢртѢте о адеверѢзѢ лѢптеле челе вітезе Ѡн баталіале векі ші ноѢ, ка кѢм іар ѠнвѢрѢѢта ші іар ѠнвѢртоша ПѢмѢнтѢа лор чѢа ѠнтѢі фѢрѢмѢнтат ші удат кѢ сѢнѢчеле Ерѣлор Романі, Ѡн челе маі стрѢлѢчѣте баталіі а лѢмѢі де Траіан.

РомѢніа акѢм, Ѡн Ѡенерал, се ѠмпартѢ Ѡн 18 пѢрѠі.

Аколо амар
СѢаѢапѢ пѢіреа:
ПѢре фѢрѣчѢа.
Маре мѣк офѢгазѢ:
ФѢрѣдѢвѢ дар!

нѹміте Жѹдеце: кѹчї дїн а̀нчепут, а̀н фїе каре, Негру Басараб, дупѣ кум а̀ рмпѣрѣїто ел, ашѣзасе кѣте ын жѹдекѣтор нѹміт Жѹдец (judex), дїн карїї нѹмаї ла Кѣмпѣ пѣ лѹнг а маї рѣмас ынѣл, ка ла ын скаѹн векиѹ. Дїнтр'ачесте 18, 9 сѣнт мѹнтене саѣ септентріонале, челе де пе сѹпт Карпацї; шї 9 сѣнт кѣмпене саѣ мерїдіонале челе де пе лѣнрѣ Дѣнѣре, десѣрѣїте де олініе трасѣ дела Северїн саѣ Мехадїа де песте Олт спре р. пѣнѣ ла Сїрет дрепт Галацї. Де ачеа шї лѣкѹїторї сѣ нѹмеск мѹнтенї шї кѣмпенї. Дїнтр'ачесте жѹдеце: Дѣмбовїда, Прахова, Іафовѹ, Іаломїца, Сѣкѹенїї, Бѹзѹл, Рѣмнікѹл, шї Брѹїла сѣнт рѣсѣрїтале, саѣ оріентале спре рѣсѣрїт; челе лаале окїдентале саѣ апѹсаале сѣнт спре апѹс.

Тот жѹдецѹа аре о капїтаалѣ кѹ о дрегѣторїе де ын трїбунал жѹдекѣтореск де а̀нѣѣа черчетаре, компѹс дїнтр'ын презедент, кѹ дої жѹдекѣторї, ын прокорор, ын секретар пентрѹ але дрептѣцї а̀н жѹдекѣцї; ын гѹвернатор саѣ о кѣрмѣїтор пентрѹ челе чївіале, стрѣнѣерѣ трїбутелор шї аале пѣлїкѣрї, шї а̀мплінірї а порѹнчїлор гѹвернѹлаї; ын полїцар пентрѹ але орашѹлаї; ын професор пѣвалїк пентрѹ шїїнде а̀нченѣтоаре; шї ын маїстрат пентрѹ а̀мфрѹмѣсѣдарѣ шї а̀мбѹнѣтѣцїрѣ капїталії жѹдецѹлаї.

Тот жѹдецѹа апої нар се маї а̀мпарте а̀н маї мѹлате класе, саѣ паасе (Classe), шї пааїѹрї ла мѹнцї (plagaе) ынде шѣдї маї мѹлцї сѹпт о кѣрмѣїторї пентрѹ а̀нлеснїреа а̀нплінірїї треѹїнѣелор а̀н тоате пѣрѣїле Жѹдецѹлаї, шї мѹлцї армацї кѹ капїтанїї лор, афар де мїлітарї, спре паза лініцїї. Ачестеа сѣнт дѹпѣ кум се веде мїї а̀н жѹс.

ЖУДЕЦЕ МУНТЕНЕ.

саѣ

Септемтрионале.

ЖУДЕЦЕЛЕ МУНТЕНЕ СЕ АНТИНА ПЕ СУПТ ПОБАЛЕЛЕ Карпа-
цілор АН АУНГ СПРЕ Р.; дар ши ачестѣ сѣнт жумѣтате
кѣмпене АНТИНСЕ СПРЕ М.З. Грацііае жудецелор МУН-
ТЕНЕ СѣНТ АНСЕМНАТЕ ПЕНТРУ ПОЗИЦІА ЛОР ПЕ СУПТ МУНЦІ,
ПЕНТРУ ІСВОАРЕЛЕ АПЕЛОР ПЕНУМЪРАТЕ, ПРОСПЕКТЕЛЕ ВЕР-
ДУРІЛОР, ГРЪДІНІЛОР, АНДЕСТУЛАРѢ ДЕ ПОМЕТУРІ, МАТЕ-
РІАЛУРІ, ВІНУРІ, ЛЕМНЕ ДІН ПЪДУРІАЕ ЧЕЛЕ МАРІ, ШІ ВЖНА-
ТУРІ ДЕ ФІАРЕ, НАСЪРІ...; дар сѣНТ МАІ ФРІГУРОАСЕ ШІ
МАІ СЪНЪТОАСЕ.

Ачесте 9 жудецѣ, афарѣ департѣ де мн. а Мехе-
діндулуї, АНЧЕПАНА ДЕСПРЕ АПЪС СѣНТ: Горжуа, Вж-
чѣ, Ардешуа, Мушчелуа, Джмбовіца, Прахова, Съ-
квіенїї, Бузѣуа, ши Ржмніку.

І. Горжуа.

Ж. Горж, нмїт дупѣ рѣуа Жїуа, жудец кам етерп;
есте АНТРЕ Карпаці, Мехедінці, Должуа, ши Вжча.
Гжрле аре вре о20: Жїуа, Тісmana, Бістріца, Цїлор-
туа, шал. Мнцї аре маї АНСЕМНАЦІ, Вулкану, Ра-
етовануа, Аркануа, шал.

АНТР'ачест жудец се афаѣ фіер; дар некъутат, ар-

ЦЕНТВИЎ, шал. Горжуа съ сунт ампарте ан 6. пласе
ку едте о сунт окжрмвире.

Пласе спре м.н.

Пласе спре мз.

П. Вуакануа С. Гръдичени. П. Тисманії Р. Рoшіа:
П. Новачії О. Дръгоеці. П. Цігжртуа С. Ынгъренії.
П. Жіза С. Бълъчешії. — — де жос.
П. Амарадіа С. Віезурії. — — —

Капітаала Тжргужіуа, ан центруа жудецубаві дупь
каре есте:

Кървунешії, унде се фаче ші маре тжрт ла 29 Іу-
ніе. Аічї есте ші фабрікь де порцелан. — Мълъстірі
маї марї аре ачест жудец 3: Тисмана унде сжнт ші пь-
дурї де кастанї, Красна, ші Поврачії.

II. Вжлчѣ.

Вжлчѣ, нуміт дупь Вълчаоа Олтубаві, есте антре
Карпаці, Горж, Долж, Романаці, Олт, ші Арцеш;
аре вре о 13 гжрае; Чернеа, Барвої, Оланеа, шал:
ші се сунт ампарте ан 2 плажрї, ші 5 плаесе, ші сунт
окжрмвирї.

Мълці аре Козіа, Ўрезуба...

Пласе спре Норд.

Плауба Ўрез С. Ўрез.

Плауба Козії С. Олънешії.

Пласа Ржмнікуа О. Ржмнік.

Пласа Отешуба С. Мълъстіренії.

Плассе спре сѹд, кѹмпене.

Чернеа С. Лѹкушаса .

Олтѹа С. Јонещи Мінкѹ .

Олтеѹа С. Тітоґо .

Кап. Рѹмнікѹа (адікѹ Романѹ: кѹчї Рома маї фн-коаче се нѹмѹ Рѹм.) апроапе де Олт, аре ши о епископїе ча д'ѹнтѹї а Ромѹніей, а кѹрѹї епископ поартѹ тїтаѹ де Епископ ад нозѹлѹї Северїн: кѹчї фнтѹї афост ашѹзат ла четатѹ Тѹрнѹа Северїн, дѹпѹ акѹї стрїкаре с'а мѹтат аїчї, ѹнде апѹсторїт ши Чесарїе, елоквентѹа традукѹтор де челе маї бѹне традѹчерї де кѹрѹї вісерїчешї, фнтр'акѹї вестїтѹ Тїпографїе саѹ тїпѹрїт атѹтѹ скрїпѹрї .

Дѹпѹ Рѹмнік есте Окна маре, ораш импортант пентрѹ сарѹ, дїнтр'акѹї богате окне се скоате омаре сѹмѹ пе тот аѹл, де се фнтрече кѹ челе маї марї мїне але Еѹропей. — Рѹренїї сѹнт вестїцї пентрѹ Тѹргѹа чел маре ла 8 Септемврие, де ѹн интересант неґоѹ. — Не аїчї сѹнт ши рѹїне де піетре патрате ачетѹцї Рѹконїѹ ши дїн дрѹмѹлѹлѹї Траїан, тот піетрїт .

Фн інсѹла Остров дїн Олт, маї сѹс де Рѹмнік, сѹнт рѹїне дїн четѹѹїа Серѹїдава, пакѹї інскрїпѹїе с'а афлат скрїс: *Populo Sergidavensi*. — Маї спре м. н. есте Тѹрнѹа Рошѹ саѹ поарта лѹї Траїан, пе ѹнде трѹче мѹреѹлѹ дрѹм чел піетрїт, пе каре ла маї дѹн-дїт ши лѹїт Карол VI ла 1715. деспїкѹнд мѹнцїї кѹ марї келѹелї а Австрїей, дѹпѹ інскрїпѹїа че есте ла Кайненї .

↑↑↑↑↑ ачест жудец сжнт 5. мѣнѣстірі: Козіа, сѣнт мунтеле Козіа, фѣкѣтъ де Мірча Басараб л 1390, а кѣї клопотніцѣ зѣк кѣ есте ѡн турн фѣкѣтъ де Траіан; Арнота, Бістріца, фѣкѣтъ де принца Александрѣ чел бун, ѡнде есте трѣнѣа сфжнтѣлѣї Грігоріе; Үрезѣа, Говора, шал.

Маї спре мз. сжнт Дрѣгъшаніі, ѡн дѣла пе лжнт Олт, вестіці пентру челе маї бѣне вѣнѣрї дѣн Ромѣніа.

Ш. Арѣешѣа.

Ж. Арѣеш, нѣмѣт дѣпѣ рѣѣа Арѣеш чѣ'л ѣдѣ, заче ↑↑↑↑↑ Карпаці, Вжача, Олт, Телеорман, Влашка шї Мѣшчел. — Рѣѣрї аре 10: Олтѣа, Арѣешѣа (дедемѣлт нѣмѣт Argesis шї Agarus) Тополог, Ніажовѣл..; скоате чел маї бѣн порѣмѣ, шї се сѣнт ↑↑↑↑↑ арте ↑ 2 плаіѣрї шї 5. пласе.

Плаа. спре мн.

Пласе спре мз.

Плаѣа Ловіцѣ С. Тітеці. Пласа Олтѣ С. Лаѣтеле
 Плаѣа Аріфѣа С. Салатрѣк. Пітеці О. Пітеці.
 Пласа Тополог С. Шѣічї. Гѣльчецї С. Фѣрдѣецї
 Пласа Арѣешѣа О. Куртеа де Арѣеш.

Кѣп жудецѣлѣї есте Пітеціі, лжнгѣ рѣѣа Арѣеш, н'ѣн лок фрѣмос, фѣкѣцї де Негрѣ Басараб, ѡнде а шї домніт, шї сжнт ↑↑↑↑↑ наці пентру негѣѣа лор. — Дѣпѣ ачеста есте Куртеа д' Арѣеш, ораш векї шї фрѣмос, а треа ресіденціе а лѣї Негрѣа Басараб: де ачеса са зѣк кѣ дѣферіре Курте, ѡнде а домніт пе ла 1210.

МУТЖИДУСЕ ДІН КЖМПУЛУНГ, ШІ ЄСТЕ АНГРОПАТ АН БІСЕРІКА
ДОМНІСЬКЪ, ФЪКУТЬ ДЕ СЛ, КА ШІ ААТЕ МУАТЕ ПАЛАТЕ, РУ-
ІНАТЕ АКУМ ТОАТЕ.

АІЧІ ЄСТЕ ШІ БІСЕРІКА ЛУІ Неагул Басараб, нуміть МЪ-
НЪСТІРЕА ДЕ Арцеш ку колоне ші пардосѣла тот
де мармурь, фъкуть ла 1518. Ачеста єсте чєл маї фру-
мос ші маї мърєд мономент вєкіу аа мъримєї Ромъ-
неції, візітат де чєї маї муадї кълъторї ші стрєїні, спре
курїозітатє; акум єсте скѣонуа єпіскопїї де Арцеш. —
АНТР'ачєст жудєц сѣнт мълъстірї: Вълєнії, Тутана, шєл.

IV. МУШЧЕЛУА.

Ж. МУШЧЕЛУА, нуміт дєла мунтєлє МУШЧЕЛ,
зачє АНТРЕ Барпаці, Арцеш ші Джмбовїца; єсте чєл маї
ментос жудєц аа Ромънії; арє вре о 10 ржурєлє: рж-
уа Тѣргулузі, ржуа Доамнії, Арцешуа, ржуа де Кжм-
пулунг...; скѣатє муатє матеріалури, скжнлхрї, ші
фромажхрї, ші сє сѣнтѣмпартє АН 2 плаїурї ші 3 пласє.

Плаїурї спре мн.

Пласє спре мз.

П. Нукшоара О. Кжмпулунг. П. Арцешуа С. Раковїца
П. Джмбовїці С. Вълєні де Плаїў П. Ржурїлє С. Пѣр-
кърєнії.

П. Подгорїа С. Тополовенїї.

Кап. Кжмпулунг, нуміть аша фїїнд къ єсте пє ун
лунг кжми дїнтре мунції Мъркуш ші Мъцьух; арє ун
аєр курат ші сълътос, муатє руїнє де четатє ші палатє,
зїдїтє де нагула Басараб дунь 1200, акум 630 ані, АН-

тѣхъ урѣзиторъ ала ачествѣ прѣнчипатъ де акумъ. Ачеста маі фѣккесе о четатѣ а кзѣ марі рѣине се вѣдъ ала мѣнцїї ачествѣ жудецъ. Ачѣста есте ала тѣхъ канѣталъ веке а Ромѣнїї, шї а доа рѣсїденцїе а прѣнчїпалоръ веки, дзѣпъ Фатарапъ, де унде аѣ венїтъ аїчї.

Мѣнѣстїрї аре 2. Фламмѣнда шї мѣнѣстїрѣ де Кампѣлауѣ, не рѣинеде четѣцї Басарабе. Маї сѣс спре мн. сѣнтъ нїше вѣї преа вїзїтатѣ вара де мѣлцїї стрѣїнї, спре добѣндїрѣ сѣнѣтѣцїї.

V. Джмбовїца.

Ж. Джмбовїца се мѣрѣїнеце де Карпѣцї, Мѣшчѣла, Влашка, Іафѣв шї Прахова. Ачестъ жудецъ есте ала центрѣла Ромѣнїї; аре вре о 7 гѣрле: Джмбовїца, Савару, Колѣнїна, Іаломїца; шї се сѣзѣтъ ала нѣартѣ ала 5 плаасѣ шї 2 плааврї.

II. спре м. н.

Плааса Деадулуї С. Фѣїненїї.

Плава Іаломїцїї С. Шѣрѣвѣнѣшїї.

Плааса Джмбовїцї С. Тѣтѣранїї.

Плава Джмбовїцї О. Тѣрговїщѣ.

II. спре м. з.

Плааса Ковїї О. Гѣѣшїї.

Плааса Іаломїцїї С. Кѣтѣлуа.

Плааса Болїнѣїнуа С. Поїана.

Кап. Тѣрговїщѣ, дедемулатъ нѣмїтѣ Тїрїскѣмъ сѣї Тѣрѣїс, есте ала нѣгъ Іаломїцѣ, маї ала центрѣла Ромѣ-

нії, не одесфѣтъоаре кѣмпіе, фконцуратъ де гра-
ціоасе прівірї, шї кѣнтатъ де Вѣкърескуа кѣрѣї на фнес-
флат фрѣмоаселе версѣрї:

- » Се фнтінде о кѣмпіе,
- » Де сѣѣт поале де Карпаці:
- » Кѣмпіе дескїс де вїтежіе
- » Ла Ромѣнії лѣѣдаці.....

Тѣрговїщѣ есте а патра резїденціе а Прінцілор
бекї дѣнѣ Фадараш. Дела 1583 — 1698, прїнцип пе-
треча фнтрѣнса нѣмаї вара; іар іарна фн Вѣкурѣщї:
дела 1700 лѣсѣндѣо скѣзу кѣ тогѣа дїн стрѣлѣчїрѣ
са чѣ бекѣ, шї акѣм есте плїнѣ де трїсте рѣїне а пада-
телор Домнеції шал, пе каре лѣа фннемурїт дорїтѣа
Кѣрлова кѣ версѣрїле сїале челе пѣтрѣнзѣтоаре, кѣн-
тѣнд рѣїне лѣ Тѣрговїщїей. *

* О зїлѣрї фнтрїстатѣ, о монѣмент Слѣвїт!
Жн че Мѣрїре наатѣ шї воїаці стрѣлѣчїт!
Пе кѣнд ѣн соаре дѣ л че шї мѣлат маї фѣрїчїт
Жнї рѣвѣрса лѣмїна п'ачест пѣмѣнт робїт;
Дар фн сѣфѣршїт Сатѣрн, кѣм і са дат де сѣс,
Жн негѣра зїтѣрї фндаатѣ ва сѣпѣс!

Еѣ знѣл фнкредїнѣ маї мѣлат мѣ мѣлѣѣмеск
А вѣатрѣ дѣ рѣмарѣ пѣ гѣндѣрї сѣ прївѣск,
Де кѣт зїлїре наатѣ, де кѣт падат фрмос,
Кѣ стрѣлѣчїре мѣлатѣ; іар фѣрѣ вѣрѣн фолос!
Ш'ѣнтокмаї кѣм пѣсторѣа че змѣлѣ пе кѣмпїї
Ла адѣпост алѣрї кѣнд веде вїжѣлїї;
Аша шї еѣ акѣма фн вїскола де дѣрѣрї,
Ла вої спре зшѣрїнѣ кѣ трїсте вїѣ пѣрерї!...

Нїчї мѣзлор кѣнтаре, нїчї мїлѣ воїѣ дїн чер;
О Патрїе а пѣжнѣ кѣ марѣ жалѣ чер!

Зідірї маї марї акум, каре фнкъ нѹ саѹ държмат, маї сжнт : Мітрополїа веке фѣкуть де Неагѹл басараб ла 1515; Стеліа, Полніда, вре о 14 бісерчі шї ѹн тѹрн налт че не фнфѣцішавъ вжртѹтѣ чеа веке а осташілор Ромжнї; аре шї ла 5000. лѣкѹиторї, ѹнде одатъ ера песте 40000. Жѹдецѹл ачеста аре 5 мѣнѣстірї : Делѹл, Нѹчетѹл, Бѹск, Голгота, Віфоржта, шї алтеле; о фабрікѣ де стїкалѣ, шал.

VI. Прахова.

Ж. Прахова, нѹміт дѹпѣ Ржѹл Прахова, се-хотѣраше кѹ Карпації, Джмбовїца, Ілфовѹл, Іаломїца, шї Сѣкѹенїї. -- Ржѹрї аре вре о 17. афарѣ де Прахова: Телега, Дофтѣана, Праовїца, Крїковѹл, Негоїска шї алтеле; -- шї се сѣптѹмпарте фнтр'ѹн плагѣ шї 3 плагѣ,

Пла: спре мн.

Пасе спре мз.

Пла. Праховїї О. Кжмпїна Пл. Фїліпешїї С. Кѣлінешїї.

— — Пл. Тжршорѹл О. Плогешїї.

— — Пл. Кжмпѹлзї С. Чѹпелнїца.

Кап. Плогешїї, ѹнде се-фаче ѹн маре тжрг пентрѹлжнѣ, дѹпѣ каре есте Фїліпешїї, шї маї спре мн. Кжмпїна, ветїтѣ пентрѹл вамаї; шї Телега, ѹнде сжнт мѹлате фжнтжнї де мѹлатѣ пѣкѹрѣ, фнсемнатѣ пентрѹл негоцѹл сѣрїї ла окнеале чеале марї дїн мѹнції чеї палїнї де саре. Мѣнѣстірї аре ачест жѹдец: Мѣрїненїї, чеа маї маре, Сїнаїа, Поїана, Бреба, Брѣвоїа ...

VII. СЪКУЕНІИ.

Ж. СЪКУЕНІИ есте ↑нтре Карпаці, Прахова, Іа-
міца, ші Бұзъуа; аре вре о 17 ржуреае: Телѣжъуа,
Біска маре...; ші съ ↑мпарте ↑н 3. Пласе ші 2. Пла-
врі.

ПЛАСЕ МУНТЕНЕ

ПЛАСЕ КЪМПЕНЕ.

Пл. Тележъуа. О. Вълениі. П. Подгоріі С. Пълени веки
Пл. спре Бұзъѣ. С. Събичъ сус. П. Тоханіі С. Пълвіа.

— — — — — П. Къмпъуаі О. Мезіауа

Кап. Бұковуа, дупъ каре есте Вълениі де мунте,
вєстїі пєнтрѣ вама чеа маре, ↑н арѣмуау кѣтрє Тран-
сїванїа; ші Сланїкуа, унде есте окна чеа маре, дїн
каре се скоате мїліонє окале де саре пє ан. Маї спре мн.
сжнт мьнѣстїріале Вълениі, Ворбіла, Ісворануа, Суса,
Кеїа....

↑нтр'ачєст жудец есте ші дѣлауа чеа маре, вєстїт
пєнтрѣ муацімеа ші вєнѣтатає вїнѣрілор лѣї, де унде се
↑мпарте ↑н тоатѣ Ромѣніа; ↑нкѣ ші афарѣ дїн стат.

VIII. Бұзъуа.

Ж. Бұзъуа, нумїт дупъ ржѣ, се-мърїїнеще кѣ
Карпаціі, Съкуєніі, ж. Іаюміца, ж. Брбіла, ші ж.
Ржмнікуа спре р.; аре 8. ржуреае, афарѣ де Бұзъ-
уа че де муат се нумєа Напѣка, Сланїку...; ↑н мун-
ці ачєствї жудец се афлѣ ші вѣї пєчеркате де арцінт,
ші аур. Се сѣп↑мпарте ↑н 2 плаїврі, ші 2 пласе.

Плаиѣрї спре мунте.

Плаиѣ. Пѣрсков С. Пѣрсковѣа :

Плаиѣ. Слѣвнїкѣа С. Петрешї саѣ Скечѣа.

Плаасе спре кѣмп.

Плаас. Сѣратѣї С. Нїшковѣа.

Плаас. Кѣмпѣаѣї О. Бѣзѣа.

Кап. Бѣзѣа де демѣат Напѣка, есте лѣнгѣ рїѣа Бѣзѣа, дїн дрѣпта ; аре скаѣн де Епїскопїе шї мѣнѣстїрѣ Банѣа, о еѣнѣ Тїпогрѣфїе, шї ла 5000 л. Аїчї се фаче маре тѣрг ла 24 Іѣнїе, нѣмїт Дрѣгаїка. Мѣнѣстїрї аре ачест жудѣц спре мн. Вїнтїлѣ Водѣ, Площїї, Гѣванѣа...

IX. Рѣмнїкѣа.

Ж. Рѣмнїкѣа, нѣмїт дѣнѣ капїталѣ, заче ѣнтре Карпачїї, Бѣзѣа, Брѣла шї Молдавіа ; аре зече рѣжуреле : Рѣмнїкѣа сѣрат, нѣмїт де демѣат Рамїдава ка шї Капїтала, шї сѣрат се-зїче кѣчї їсвораѣе дїн мѣнѣцї сѣраѣї ; Какова, Рѣмна саѣ Мїлков, шї се сѣнт ѣмпарте ѣн ѣ плаасе шї 2 плаиѣрї.

П. мунтене.

Плаї. Марѣїнеа де сѣс. С. Котешїї.

Плаї. Рѣмнїкѣаѣї. С. Бїлешїї де сѣс.

Плаас. Рѣмнїкѣа де жос. О. Рѣмнїк.

Плаас. О. Фокшанї.

П. Кѣмїене.

П. Марѣїнеа де жос С. Мѣксїненїї.

П. Рѣмнїкѣа де сѣс. С. Словозіа.

П. Грѣдешїї С. Сѣдешїї.

Капітала веке Р ж м н і к у л (Рамідава) каре ва съ зикъ Романъ дхпъ о колоніе а Роміи саъ Р ж м у л з і : к ѳ ч і Р ж м се зича Рома; дхпъ проузундіа ча маі ноъ.

Кап. де акум есте Фокшаніи кз 2100 л. есте ла грани ціае цѳрїи ажнѳъ зн Канаа ал Мілковулуї, каре о ѳмпарте ѳн 2: Фокшаніи Ромъніеї ші аї Молдавіеї; аї аў мѳнѳітірі: Сфжнтѳа Іоан дінкоаче; дінколо Пречіста, ші ѳн жудец спре мунте Долгації, Вързѳреції, Поіана мѳрулуї, шаа.

ѳн Фокшані ла 1772 са фѳкѳт конгресѳа ѳнтре пле нїпотенції Австріеї, Росіеї ші Тѳрчіеї; ші ла 1789 Су варов кз Росіи, ші Кобѳург кз Австріаніи аў фѳкѳт о стрѳлуціѳъ вїрѳинѳъ асѳпра Тѳрчілор. Болбокатуа есте ка о карантїнѳъ ажнѳъ Сїрет маї сѳс де Галації.

Фокшаніи сжнт ла границіае Ромъніеї кз Молдавіа, ѳнсемнації центрѳ негод, стаѳ ѳнтр'о кжмніе ѳнтїнсь Ро маномолдавѳ, ѳнфрѳмѳсѳцатѳ кз вердѳрї флорероасе, царїні грасе, фжнеде ші кржнѳурї; спре р. се ѳнтїн де зн граціос кжмп немѳрдініт ѳнде се піерде ведереа сѳпт орїзонѳа аджнкат; спре апѳс се ѳнаацѳ мунції Карпаці а кѳрор поаае сжнт наїне де вїї, ші а кѳрор ум бре дїн чеа маї наат вѳрф (М ѳ г ѳ р а) ѳнкѳ де пе ла кїнаіе бат ѳн Капіталѳ. Ачестеа сжнт жудецѳае мунтене; севедем акум пе чеае кжмпене саѳ де спре мз.

ЖУДЕЦЕ КЪМПЕНЕ

саѣ

Meridionale.

Жудецеле кѣмпене се рѣтѣнд пе цѣрмѣрїи Дунѣрїи рѣ
лунг спре рѣс. Грациї ле лор сѣнт рѣсхшї Дунѣ-
рѣ рѣнтѣѣ: пентру рѣндежнареа негоцѣлѣї прїн скеделе
ѣї, пентру дѣлѣѣда температурїи, фїїнд маї кѣлѣхроасе
шї маї вѣратїче оаре кѣм; сѣнт пѣїне де поенї кѣ пѣшѣ-
нї грасе, шї маї рѣндестѣлате де вѣкате шї грѣне; аѣ мул-
ѣїме де вѣлѣї пеккоасе спре марѣїнѣ Дунѣрїи; мулѣї-
ме де канѣле дїн еа, шї не нѣмѣрате їнсуле рѣнтрѣнса; дѣр
сѣнт маї дїпсїте де лемне.

рѣн Тот лунгѣл Ромѣнїи кѣмпене есте ѣн мо л ка ѣн
цѣрм лунг саѣ канѣл нѣмїт Трѣїан, че се рѣтѣнде де
песте Олт, дѣла рѣнтїїле колонїї романе ѣнде саѣ ашѣзат,
пѣнѣ песте Сїрет (рѣн Молдавіа, Басарабіа, шї маї рѣн-
оло пѣнѣ спре Дон), кареле са фѣкѣт де мареле Тра-
їан а кѣрѣїа тот поартѣ рѣнкѣ нѣмеле, шї есте ка ѣн дрѣм
пе ѣнде се оїїа кѣ 500,000 осташї. Ачѣста есте рѣнкѣ
ѣн монѣмент вѣчнїк а Пѣрїнѣлѣї Ромѣнїїмї.

Мулѣїма мо вї дѣлор нѣлате де пе кѣмїїїле Ро-
мѣнїи сѣнт монѣменте рѣнѣлѣѣте де вѣкїме спре мемо-
рїа Бїрѣїнѣлор рѣн Баталїї, орї мормїнте де осташї, шї
кѣпѣтѣнїї марї.

Алте монѣменте вѣкїї пѣчѣстѣ латѣре а цѣрїї маї
сѣнт: Тѣрнѣл Северїн; рѣїне дїн подѣл шї дрѣмѣл лѣї
Траїан Константїн; Каракалѣл; Атїна шал. апої сѣнт:

Стрехаіа, Църцѹа, Бръіаа, ші темпавріаа тоате че-
ле марї але църїї ші капїталей; іар спре латуреа мунтеа-
нѣ сжнт векї: р у і н е л е де пела Ржмнік; р у і н е л е де
ла Кжмнѹаауѣ, ші дїн мунції аїї; темпавра де Арціш;
р у і н е л е де Арціш ші Тжрговїце ...

Ачесте 9 жудеце ґнчепжнд деспре аїус сжнт: Мее-
дїнѹа, Должѹа, Романациї, Оатѹа, Телеорман, Влаш-
ка, Іафовѹа, Іааомїца, ші Бръіаа.

I. Меедїнѹа.

Ж. Меедїнѹ, чел маї аїусеан, ші маї маре аа
Ромѣнїї, ґнтїнс ґнтот канѣѹа еї де аїус, (ші жумѣта-
те есте мунтѣн), шїнѹмїт дѹпѣ Мехадїа, се мърїїнеце
кѹ Карпації спре м. н. ші аїус кѹ Дѹнѣрѣ, Горжѹа,
ші Должѹа; ржврї аре, афар де Дѹнѣре, вре о 12: Косѣ-
шѣ, Мотрѹа, Тополаїца, Чернеа... Шї се сжпт ґн-
парте ґн б пласе, ші ҹн плаїѣ.

Плассе мунтене.   Плассе кжмпїене.

Плаїѹа Плашанїї С. Ісвор. П. Мотрѹ: С. Коркова.

Пласса Баїа С. Бреїнарї. П. Околуа О. Чернеції.

— — — П. Блахнїції С. Хоторенїї.

— — — П. Дѹмбравїї С. Плана.

— — — П. Кжмнѹаїї С. Пленїца.

Кап. Чернеції есте апроане де Дѹнѣре, дрепт Кла-
дова Бѹагарїей.

Маї жос де Чернеції, ґн Дѹнѣре, маї кѹ сеамѣ кжнд

скаде, се вѣд, ка нише ѝнсхлѣде, стжалнѣ дѣн рѣинеае весті-
гуаѣ под алазі Траіан, ѣнѣратха Ромѣ, * каре
ла фѣкѣт ла 100—105, ла акѣи канѣт спре павѣ дѣн-
коаче вѣдсе четатѣ Теодора; дѣнколо четѣцѣа Пон-
те, акѣм амжндоѣ рѣинате. Ачест маре под авѣ ла 500
стжнжнѣ лѣкѣдѣме, пе 20 дѣ стжалнѣ дѣн пѣстре награте;
наадѣ 150 ѣрме; гронѣ 60 ѣрме; дѣпѣртаѣи ѣнѣ дѣ а-
дѣи 170 ѣрме, шѣ ѣнѣрѣзнаѣи пе дѣасѣпраѣ ку волте дѣ
пѣатрѣ, песте кареае ѣра трѣчерѣ. Ела ѣнѣхѣт 14 ѣнѣ,
аноѣ ла стрѣкат ѣрмашуа сѣѣ Адриан, дѣ неказ сѣѣн, ла
анѣа 120.

Дѣ авѣ спре р. се ѣнтѣнде ѣн фѣрмос шѣс нѣмѣт кѣм-
пѣа Сѣверѣн, ѣнѣрѣакѣи марѣине ѣнкѣ есте Тѣр-
нѣа Сѣверѣн, ѣнде ѣра шѣ четѣцѣа фѣкѣтѣ дѣ Але-
ксандру Сѣвер, дѣпѣ каре са нѣмѣт, кѣнд се оѣѣа асѣ-
пра Готѣлор ла 222. Рѣинеае авѣ тот стаѣ пе ѣн дѣаа ла
ѣѣрмѣрѣи Дѣнѣрѣи. Дѣпѣ ачестѣ аноѣ са нѣмѣт шѣ тот

* Пе ачѣсть мѣреаѣ пннѣте ѣра ачѣсть ѣскрѣпѣѣ:

“ Providentia Augusti, vere Pontificis.

Virtus Romana, Quid non domat?

Sub jugum esse pariter Danubius!

“ Провѣдѣнѣѣа авѣ Август, адеѣрат Понѣѣф,

Вжртѣтѣ Романѣ, чѣнѣ ѣнѣрѣжнѣѣѣ?

Пе сѣнт жѣгѣатѣ се тѣраѣѣ Дѣнѣрѣѣ!

Понѣѣфѣксѣ ва се зѣкѣ фѣкѣтор дѣ под, шѣ се нѣмѣсе аѣа
Панѣи Рѣманѣлор вѣкѣ: кѣчѣ лор ѣнѣрѣлѣнѣѣсе Рѣмѣаѣс ѣнѣрѣ-
жѣрѣ дѣ подѣа дѣ песте Гѣбер ѣн Рѣма; адеѣрат ѣнѣсѣ фѣкѣ-
тор дѣ под, дѣпѣ ѣнѣсамнарѣ ворѣи, есте мареае Траіан, нѣ нѣ
маѣ ку нѣмѣеае, фѣкѣнд ачѣсть мѣнѣне а лѣмѣ песте аѣрѣа дѣ
ѣмѣ, пе карѣ трѣкѣнѣаѣа ѣнѣрѣжнѣсѣ шѣ стѣрѣѣ пе трѣфашѣи
Дачѣ, дѣпѣ карѣи сѣ нѣмѣсе Дачѣа тоатѣ Рѣмѣнѣа дѣнѣре
Дѣнѣре, Тѣса шѣ Нѣстрѣ.

ЛОКУА ДІН ОЛТ ПЖНЪ ІН ДУНЪРЕ КОМІТАТУА СЕВЕРІН, СТЬ-
ПЖНІТ МАЙ ПЕ УРМЪ ДЕ КОМІСІІ САЪ БАІІІ ДЕ КРАІОВА .

Маї спре м. н. есте Стрехайа, одатъ четате ши а
доа резиденціе а Комісііор, акум мѣньстіре пе ун дѣл,
фѣкутъ де Мареле Міхаіа вітѣзла, унде ши шѣдѣ маї
наінти де а домні .

Маї спре м. н. есте Баіа де арамъ, де унде се ско-
теа мѣлтъ арамъ, пентру каре са нѣмїт аша; іар акум
е шѣрѣсітъ .

Маї спре ап. де капітаалъ есте Рушава лжнгѣ ржуа
Черна (Тіегна), унде пе о інсулъ есте четѣдѣна чѣтаре
ІН каре се веде кѣ авѣ Романіі бѣтѣай маї . Мѣдїме
де монѣде вскї, маї мѣлт де арамъ, се гѣсск маї ІНТОТ
жудецуа, унде се веде кѣ се шї тѣа . ІН Меедїндї сѣнт
3 Карантїне ши скеде пе джрмѣрїае Дунѣрїі: Че-р-
не цуа ла Чернещї; Ісвоареле маї жос спре м. з. дрепт
Паланка Сербїеї, ши Калафатуа дрепт Дїѣ саѣ Вїдїн .

Аре мѣньстірї: Мотруа, Стрехайа, Топоаница ...

II. Д О Л Ж У Л .

Ж. Д о л ж, нѣмїт дѣлт ржуа Жїѣ, есте ІНТРЕ Горж,
Меедїндї, Дунѣре, Романаці, Вжлѣѣ, есте удат де
Жжїуа, Амарадїа..., ши се сѣпт ІНПАРТЕ ІН 6 ПЛАСЕ :

Пласе джрмѣрїае спре мз.

II. Бѣлїцї С. Бѣлѣщїї .

II. Кжмїуаї С. Порторешїї .

II. Дунѣравїї С. Цородецѣа .

Плассе медітеране, MN.

П. Цілортъ С. Валекъинс.

П. Амарадіа С. Мълуеціі.

П. Жіуахъ С. Крееціі.

Кап. Краіова, къ 12000 лъку. ораш регулат ші импортант пентру негоу ші индустріе. Дупъ Северін ачаста а пост а треа ресіденціе а Банілоу васарабі маї наінте; есте пе ун лок фрумос лжнгъ р. Жіуа; аре фрумоасе зідірі, трібунале жудекътореск ші крїміналіческ, колеціѣ пентру шіінде ші лімбі, адоіліѣ дупъ чеа дін Букуреціі, къ 300 студенціі шал.

Ачѣсть кап. есте адоа дупъ Букуреціі ꙗн Ромѣніа; дар есте маї веке мулт, рефѣкутъ сезіче де Іоан ріга Ромѣніі, ші Българіі, дупъ каре са ші нуміт, пе ла 1180. Мънъстіріі аре 8: Обедѣнуа, Вълдоіануа, Гранескуа; іар ꙗн жудеце сжнт: Зітіану, Буковеціі, Садова, пе унае сжнт руіне де марї піетре пѣтрате; ші се гъсеск мѣлціме де монеле ромѣне де арцінт, унде се ші тѣа. Краіова ла 1800 фѣ арсъ ші прѣдатъ де ребеаїі дін Діѣ.

III. Романаціі.

Ж. Романаці са нуміт дела Романа націе: къчї аїчї ꙗнткї саѣ ашъзат колонііле ші ордііле Ромѣне; заче ꙗнтре Вжачѣ, Долж, Дунѣре, ші Олт; се уаѣ де ржѣа Олтѣа, Беїка, ші Олтецѣа; ші се ꙗмпарте ꙗн 5 плассе:

Плассе цѣрмѹралѣ спрѣ мз.

П. дѣ мѣжлок О. Каракаал.

П. Бѹлцїи С. Чѣлѣїа.

Плассе континѣнталѣ спрѣ мн.

П. Олатѣцѹл С. Гѹвѹнѣцїи.

П. Олатѹлѹ С. Брѣжнкованїи.

П. Кѣмпѹлѹ С. Дїоцїи.

Кап. Каракаал, одаѣѣ четатѣ нѹмїѣѢ ВѹрїдаѢва, хн-де апропѣ сѣнт рѹїнѣлѣ четѣцїи Каракаала, зїдїѣѢ дѣ ѹнпѣратѹл Ромѣї Antonin Каракаал ла 215, дѹнѢ карѣса шї нѹмїѣѢ.

Маї спрѣ м. н. ла Олатѣсѣ Antina нѹмїѣѢ тот дѹпѢ Antonin Каракаал, зїдїѣѢ рѹл ѣї, ѹнтр'акѹї рѹїнѣ дїн пїѣ-трѣ пѣтратѣ, ѹнтр'ѹн лок нѹмїѣѢ Рѣчка, сѣ афлѢ ѹр-мѹлатѣ монѣдѣ, антїчѣ, статѹѣ мїчї, вѢѣѣрїи, шал. мо-нѹментѣ вѣкї романѣ прїн тот жѹдѣцѹл.

Пѣ ла Чѣлѣїѹ, лѣжнѣѢ Дѹнѣрѣ, сѣнт асѣмѣнѢ рѹїнѣ дѣ кѣрѣмїзї пѣтратѣ, ка пїѣтра дѣ тарї, хнѣ а фост о ма-рѣ четатѣ, шї ѹн Дѹнѣрѣ, кѣнд сѣадѣ, сѣ вѢд ѹр стѣлцї дѣ под, фѢкѹт тот дѣ Traian, шї ѹнкѢ сѣ маї вѢд рѢ-мѢшїдѣлѣ дѣ ѹн дрѹм пїѣтрїѣ пѣжнѢ ла Рѣжннїк. П'а-чѣст под сѢ зїчѣ кѢ ла дрѣс Марѣлѣ Константин ла 330—332 кѣнд а ѹнфрѣжнт пѣ Готї.

Нѹ дѣпарѣтѣ дѣ гѹра Олатѹлѹ ѹн Дѹнѣрѣ маї спрѣ р-ѣсѣ Ислаѹл ораш ѹнсѣмнат пѣнтрѹ нѣгоѣ. МѢнѢстїрї Брѣжнковѣнїи...

IV О л т ѹ л.

Ж. Олат, нѹмїѣѢ дѹнѢ рѣжл чѣл ѹдѢ ѹн лѹнѣ, стѢ ѹнтрѣ жѹдѣцѹл Арѣѣш, ВѢлѣчѣ, Романѣцї, Дѹнѣрѣ, шї Тѣ-

леорман; ржурї май аре Кьамьцукьа, Хжрабуа, Олтїшорукьа..... шї се рнпарте рн 4. пласе. П. Олтукьа де сус С. Вьрчалбса; П. Вежіи С. Креціи; П. Шьр-
бьнеціи С. Вьленїи; шї П. Олтукьа де жос С. Мьгьуре-
ле, карѣ есте не цжрмукьа Дуньрїи.

Кап. веке С л а т і н а, ажнрѣ Олт дїн стжнга; шї а-
кум Т у р н у л, одатѣ четате, тарепроапе де гьра Олт-
укьаї рн Дуньре, ку о карантинѣ шї скеде арент Ніко-
полукьа Бьларїи фькуте амжндоѣ тог де Траїан.

V. Т е л е о р м а н у л .

Ж. Телеорман, нумїт дупѣ ржѣ, есте рнтре ж. Арцеш,
Олт, Дуньре, шї Влаїкьа; се уаѣ де ржурїае: Веаѣ (Vie-
neta) Телеорман, шї Урлуї; шї се рнпарте рн 5 пласе-
п. Котенїи С. Сжрбїи Мьгьурї; п. Телеорман С. Шьр-
боенїи; п. Мїжлокьа С. Мїрошїи; п. Тжргьулуї С.
Мавродїнукьа; п. Марцінїи О. З ж м н і ч а, ораш рн-
семнат пентрѣ негоц, карлае есте цжрмукьа Дуньрїи;
аре скеаѣ шї карантинѣ арент Сїстовукьа Бьларїї. Ла
Зїмнїаѣ ера Зьгьтма дедемьлат. Капїгала Р х ш і і де
веае.

VI. В л а ш к а .

Ж. Влашка сеафлѣ рнтре жудецьа Джмбовїца, Мьш-
челукьа, Телеорман, Дуньре шї Іафов; се уаѣ де гжрлае-
де Главачок, шї Кжальцѣѣ; шї се суїт рнпарте рн 4.

паасе : п. Огрезенїи С. Корбимарї; п. Исворуа С. Таапа * и. Бьадїи С. Новача; п. Марїинїи С. Ходивоа .

Кап. Ц и р и в а четате таре фькуть ши нумїть, съ зїче, де ун комїс Цїорїи ал лїи Негру васараб , саѣ де ачеста њсхїи, пела 1210; есте ажнѣ Дуньре дїн стѣн-га дрепт Рущук , 12. чѣсхрї. департе де Бькхрещїи , ораш интересант пентру негоц, визїтат де корьвїи, аре о карантинъ, ши скеалъ, ши а фост сѣлт Турчї пжнѣ 1828 де кжнл са њнгрхпат ку статуа нар. Г ъ е щ и и ера маї наїнте кап. Мьнѣст: Гьавачок , Комана ...

* Аїчї ла Та па саѣ Таапа ла анѣ 88 Іуліан, Ценералла лѣ Домеѣїан њмператѣла Романїлор, њнскрїїнл нѣмеле осташилор ши ал офїцерїлор пе скѣтеле саѣ калканеле лор: ка съ се кѣноаскї исправа фїкѣї, а оморѣт оменѣмъратъ мѣлїїме де Дачїи, акъ рор адоа кѣпетенїе лѣпъ Дечеваал, Вїзіа, непѣтѣнл фѣїї вїѣ кѣжнл, ши префькжнлхсе морт, фѣїїш а фѣїїт ноаптѣ. Дечеваал де фрїкъ апої пжнѣ де таѣ коначїї де пе алтѣрѣ, ши дѣбракѣ трѣнѣвїїле лор кѣ армеї: ка съ се сокотѣскѣ кѣ сжнт осташи ноаптѣ, каре са ши фькѣт, де са њнторѣ осташиї романїи спїїмжнтацїї .

Тот паїчї се зїче кѣ авенїт ши Траїан кѣ арміа лѣпъ анѣ 100 (кум се веде пе монеле, ши адеверѣзъ ши Плініе . Паїчї авѣ ши Дачїї ордіа ча маре) ши вїрѣїнл апої пе Дачїи кѣ тотѣла, капетеле морцїлор лѣ вѣс њн парї де наїнтѣ ордії; нар пе чеї прїншї Романїї дїїнѣ кѣ оменїе; Дачеле њнстѣ дї ардеа кѣ лѣмнѣрї. Атѣт де сжнѣроасѣ кѣтѣлїе са фькѣт маї пе ѣрмѣ њнжжт ши Траїан, пентру фїрѣска са омѣвїре, њши рѣпѣ вїшмїнтеле: ка съ лѣде тѣтѣрїле осташилор; нар пе морцїи њ њнропат кѣ помпѣ, њнѣлѣжнлхлсе ши алтаре . Жнаїнтѣнл апої Траїан њн лѣвнѣтруа статуаї Дачїеск, сѣпїїна четѣрїї ши тот че њн тжмїїна; Дечеваал трїмїте мѣлїїме кѣрвацїи, мѣсерї, ши копїї, карїї њнценѣкѣ, кѣ мжїїнїле. дѣгате ден апої, ши павезе арѣнкате жос, чер паче; вїне апої ши ел њнскшї сїнгѣр, арѣнкѣ армеле ла пѣмжнт, каде, се њнкїнѣ, шиї фьгѣхлхѣще аї фаче тоате порѣнчїле; Траїан дѣлартѣ, фаче паче, ши вїне њн Рома трїѣмржнл, нѣмїнлхсе Дачїа .

ше днтре Ж. Рѣмник, Ж. Бѣзубу, Ж. Іааломіца ші партє дін Сірет; аре ын рѣжъ маі марє Къамьдѣвѣла; доъ канаале дін дунѣре маі марі: Кремєнєа, че се днтін-де дн тот дунѣла дела гѣра Іааломіціі пжнѣ ла Брѣіла, ші Вѣачіѣла. Асемєнєа ші ачєст жудєц єсте чєла маі кжмнос, кѣ муадіме де бѣадіі пайне де пєціі, ші інсѣлє муатє пє марцінѣ дунѣрїі; ші се сѣбт дмпартє дн з Пла-се: П. Бѣаділор С. Візірїі; П. Бѣадіі С. Скордариі веці; ші П. Бѣадєнілор С. Скордариі.

Кап. Брѣіла, дела 1830, дрєнт Мъчїнѣла Бѣлга-рїєі; маі наїнте єра четатє фоартє тарє; дар са сѣрпат ла 1828 сѣнт команда марєлѣі Дѣка Міхаїл, де кжнд са ші днтрѣпат кѣ Ромѣніа ачєст жудєц, че пжнѣ атѣн-чїла фост сѣнт Тѣрчї, дела 1544 — 1828. Акѣм єсте рєгулат днфрѣмѣсѣдѣть кѣ грѣдїні пѣвлїчє ші ѣліцє ларціі, аре о марє Карантїнѣ, ші єсте чєла маі днтѣі порт ал Ромѣніі, імпортант пєнтрѣ негодѣ, візітат де муадіме де корѣвіі негодѣторєціі, марї ші мїчї, дін чєлє маі муатє статурїі алє Еѣропєі, шал.

Дрєнт Брѣіла, дн матка Дунѣрїі кжнд скадє, сє-вѣд нїцє мѣрєдє рѣїне де стжалїі ладї, рѣмшїцє де вре ын веціѣ под, сѣѣ ка о темєлїє де о четѣцѣ дн апѣ, орї вре оалѣ зідїрє. Пѣачїі поатє аѣ фост под ѣла лѣі Дарїє дмпѣратѣла Персієі, карєлє аѣ фѣкѣт ын под пєстє Дунѣре пє ла аѣла 510, днаїнтѣ лѣі Аѣгѣст Чє-сарѣла, пє ѣндє аѣ трєкѣт нєнѣмѣрата оастє: ка сѣ ватѣ пѣ Сїціі ші Цєтї, ші са днторє рѣшїнат, нєпѣжнѣлѣі вірѣі: кѣчї єра сѣ піарѣ де сєтє маі сѣс де Кїдіа Баса-равїєі (пє ѣндє пѣн ѣнїі ачєст под) кѣ оастє кѣ тот, док пѣатѣнчї нѣмїт Пѣстїа Цєцілор.

Б У К У Р Е Ц И И.

Букуреціи сѣхт капиталла а тот статѹ Ромънии, чеа май маре ал църїи, ши унѹа дїн чеае май ꙗнсемнате ꙗн Европа; зак сѹпт градеае де лѹциме 44°, 27'; нар лѹнциме 43°, 48' р.; эѹ песте 5 чѣхурї ꙗмпрежур, ши ла 80.000 лѹкуиторї, ꙗн 12000 касе, 14000 фамїліи, дїн каре 250 преодї, 1800 сѹдїцї (1220 аустриачї); 2600 євреї; 2500, цїганї шаа.

Букуреціи сѣхт ресїденціа прїнцилор; шедеРѢ ꙗнаатеї нобладе; а консолїлор де пѹтерї стрейне: Енглїтера Франца, Аустриа, Прусїа, ши Росїа; центруа адмїнїстраціи чївіае, мїлітаре, ши релїціосе; а кѹпетенїи мїліціи націонале, ши а канцеларїи ши казармїи єї. Аїчї сѣхт ꙗнаатеае офїцїи ши дрегѹторї; Нааѹа Дїван саѹ Сенат; КѹртѢ АдмїнїстратївѢ ши ЖудекѹторѢскѢ; трїбунааа де КомерчѢ; Крїміналіческ, Полиція, Маѹїстрат, Комїтет де карантїне, Доктореск, де Інструкціа пѹвалїкѢ, шаа.

Букуреціи сѣхт магазіа а тот негоцуа, ши індустріа Ромънии аре дѹбї типографї; Редакціе де ГазетѢ, Кѹрїєруа Ромънеск, деаа 1828, ши Булетїн офїцїваа; 2 Літографїи; 130 Бісерїчї кѹ аае мѢнѢстїрілор ши канцеллор лор, нар ла 100 сѣхт ꙗн махаааае, кѢте дѹбї темпѹрї католіче, протестанте, арменецїи, ши сїнагоде євреецїи; ши 4 спїтаае май марї: аа Коадїї, Орфанотрофїи, аа МѢркудї, ши Пантелеїмонѹа; песте 1000 касе марї; ханѹрї 10 май марї; ла 26 мѢнѢстїрї май марї, ши ла 100 фабрїчї, кѹм: сѹпѹнѢрїи 5; поварне 10; бе-

рърїи 5; 60 тѣвѣкърїи; 3 лѣмѣнѣрїи; 1 тавакчерїи шаа.
 Пентру куатѣра спїрїтуалѣ сѣнт: ѣн театру на-
 цїонала, ѣн каре дѣла 1854 се репрезентѣвъ шї ромѣне-
 це; Соціетате Фїлармонїкѣ май де 70 Соці пентру
 ѣнтїндерѣ літературїи шї мѣзїчїи вокала шї инструментале;
 касїн де лектурѣ публїкѣ в газетелор; муате школї
 публїче елементаре, ку вре 1000 студенцї, шї пенсі на-
 те де амѣндѣ секселе; Семинар, в кѣрѣа ѣнфїндаре
 сѣ прегѣтѣше, шї ѣн колецїѣ нацїонала, пентру
 шїнде шї лїмбї: латїнѣскѣ, франдозѣскѣ шаа, ку вре
 о 400 студенцї, шї 16 професорї. ѣнтрѣчест коле-
 цїѣ сѣнт: ѣн пенсіонат нацїонала ѣнде шї шѣд:
 вре о 40 студенцї шї 12 стїпендістї ку келѣааа стѣту
 лѣї; музеѣ, де антїкїтѣцї, шї рарїтѣцї, колекцїї де
 табла антїче шї курїозїтѣцї натѣрале; бїблїотекѣ
 маре ку скриптурї де дїферїте лїмбї; Соціетате лі-
 терала пентру куатѣра лїмбї; Соціетате агрї-
 колѣ пентру ѣнаїнтарѣ агрїкултурї; чѣл май фрамос
 орлож аа канїталїї (ѣѣсорпїк маре) шаа. *

* Аналеде де ѣнаїнтарѣ шї лѣмінарѣ мїнцїї сѣнторї ѣнде а-
 сѣменѣ т жозїе. ѣнчепѣтѣлїе. мїчї шї славе. ка вале конї-

Букуреші се импарт ин чинчї маршї ку кжте о Комісіе. Фітекаре пвѣнсѣ не твѣдѣле касадор: А лаврошіе, вѣрде шї нѣгрѣ. Интрукать шї прїчинїле фїешї кѣриа павладе, нумїте днѣ Бїсерїка лор; залїцї се тѣе кручїш де патрѣх нозала 1825, кареа се индрит азѣ кѣтрѣ ле лхмїї дрент, шї сжот нознтѣ лхмїн: Могошої, сїре мн. кѣтрѣ Трансїомошіе де асеманѣ нумѣ, ачеста се сїдат ку пвѣате ин гот лхнѣа съѣ; бан Водѣ асеманѣ инфрѣмусїдат, Булгарїа; Подуа Калїцїї, сїре:

Ромжнїї, де шї дхрѣ Траїан се инѣдїа тїнѣї. пе каре о шї ворѣѣ шї скрїв ку лїа тѣеїт арої се вазї, де одате ку интїрїста соартѣ а Еуропї: ин интѣнїкѣ дїтїрї комплетѣ; нї арої кѣмїїта сїпнї трїмѣїна нї ин тоате Еуропа, а трорї че сжнїтїорѣ де лх мїнарѣ.

Снїхнїї ка тоате лхмѣ ла пенїва шї ромжнїї че дорѣ вре оцїїмї . . . нїлхма маре!), трѣхїа съ шї кѣлтхнскѣ флор

нѹмїт дѹпъ о пропрїетаръ а локѹлѹї; шї подѹл Тжр-
гѹлѹї д'а фаръ спре рѣсьрїт, нѹмїт пентрѹ тжр-
гѹрїае челе марї пѣ тоатъ сѣптѹмжна, че се аѹнѣ ла
капѣгѹл сѣѹ, шї маї алес ла мошї не ла Дѹмїніка а то-
цї сфїнциї, кжнд се фаче чѣ маї марѣ аѹнарѣ дїн тоа-
тѣ цара деспре мѹнте; дѹпъ ачестѣа сжнт: ал Горта-
нѹлѹї, Вітанѹлѹї, Міхаї-Водѣ, ал Тжрговищїе, шал.
тоате пїатрїте.

Бѹкѹрѣцї, че ва сѣ зїкѣ лок де Бѹкѹрїе, дѹпъ кѹм шї
есте пентрѹ лѣрдїмѣ лор, а кѹрцїлор, каселор, шї грѣ-
дїнілор лор, сѣ зїче кѣ саѹ нѹмїт дѣла стѣпжнѹл ачестѹї
лок аѹнѣ Бѹкѹр, акѣрѹї ѣнкѣ се аратѣ о мїкѣ Бісерїкѣ
не ѹн дѣлѹц ѣнтре Радѹл Водѣ, шї Дѹмбовїцѣ, не кжнд ла
1200 Р. Нѣгрѹ басараѹ аѹнѣ аїчї лѣкѹїторї.

шї маї серїос матеріала трѣзїндѣ де а ѣнѣ ѹл пѣ блї-
кѹл шїїндѣ ѣн лїмѣа Патрїеї, спре ашї крѹца скѹм-
пѣла тїмп ал фразїтѣ вжрѣте, кѣлтѹїт ѣнзадаѣ! дѣарѣ кѣ-
чї са пїка ѹнїї ла ѣнѣцѣтѣра лїмѣеї латїнецїї, шї італїанѣ,
че ера ѣнтрачесте вѣакѣрї де модѣ.

Аша ѣнтїашдатѣ не ла 1650, Матїеї Басараѹ традѣче лѣнї-
ле ѣмпїрїтѣцїї, шї Бібліа не ромѣніс, шї ле шї тїпѣрѣще. Дѹї
сжнт даторї Ромжнїї де ачастѣ норочїре, кѣ сїмѣрїї еї нѣмаї
дїн нацїїле Бісерїцїї рѣсьрїтаде ѣнѣлѣг че чїтѣск ѣн Бісерїкѣ:
кѣчї се ѣнкїнѣ ѣнтрѣ о лїмѣѣ еїе; нарѣ моарѣтѣ, ка чеїлацїї.
Не ла 1677 сѣпт прїнцѹл Шѣрѣаѹ сѣ фаче школа Ромѣнеаскѣ
ла С. Саѹа; не ла 1710, а афлорїт прѣѣ ѣнѣцѣтѣла прїнц ал
Молдаѹнїї Д. Кантемір карѣ а компѣс агжтѣ скрїптѣрїї плїне
де ѣнѣцѣтѣрѣ; не ла 1780 се зїдѣше Колѣцїѹл нацїонал ла Сѣф.
Саѹа ѣн Бѹкѹрѣцїї; ла 1790, Іанакѣ Вѣкѣрескѣ фаче шї хѣ а-
Фарѣ ѣнѣ дїа датѣ ел обсерѣѹацїїле лїмѣеї Ромжне-
цїї, шї ѣлте компѣнерї; ла 1810, се фаче семїнар ла Сокола ѣн
Цабѣ; ѣн Франсіанацїа Маїор кѣ ацїрїтатѣ са дѣсгросѣлї історїа
Ромѣнїї; Цїкїнала ватѣ віцїа шї сѣнѣрѣстїїѹа прїн фавѣле мо-
рале; шї дѹпѣ 1816 Ц. Аѹзар, сѣпт колѣцїѹл зїс, лок кон-

Пе ла агуа 1383 Мірчѣ басараб, вѣтржнѹа, дѹпѣ стрѣлѹчѹта вѣрѹинѹѣ асѹпра лѹї Султан Баіазѹт, аїчї ѿн-тр'ачелаш лок, а шї зїдїт к ѹ р т Ѣ в е к е, дрепт monument, нѹмїтѣ шї пѣнѣ акѹм; ѿнсь петрѹчѣ аїчї нѹмаї вара; дар жарна ла Тжрговїце .

Аша а ѿнчепѹт кѹ ѿнчѣтѹа а крѣще шї а се ѿнфрѹмѹсе-ца де прїнциї зрмѣторї ачѣсть капїталѣ, кареа мѹате а шї нѣтїмїт прїн рѣсмїрїце шї фокѹрї, шї акѹм есте нѣн-кѹа де чївїлізація Ромѣнїї .

Ла 1594 Міхаїа вїгѣзѹа спре поменїрѣ зѹор дреп-тѹрї редовѣндїте, фаче пе фрѹмоаса спржнчѣнѣ де дѣлаа Спїрї мѣнѣстїрѣ Міхаї Водѣ, monument де сѹве-нїре ѿнкѣ; ла :

1635. Матеї Басараб ѿнкѣ о маї ѿнфрѹмѹсецѣзѣ кѹ мѹате зїдїрї, бїсерїчї шї мѣнѣстїрї : Сѣрїндарѹа, шал .

1698. Сѹпт прїнциѹа Костандїн Басараб Бржнковѣ-нѹа, Бѹкѹреці рѣмжн ресїдѣнціе а домнїлор, фѣрде асе маї стрѣмѹта жарна ла Тжрговїце .

сфїндїт мѹзелор Ромѣнїї, ѿнтжї ел ѿн лїмба патрїї а-дѹцѣ ѿнтжїа скжнтѣе, шї сеамѣнѣ сфжнта сѣмжнѹѣ а адеѣв-ратїѣ ѿмѣѹѣтѹрї де шїїнѣѣ ѿн Ромѣнїа, кѹї вреднїк стѹлент шї зрмаш іа стѣтѹт Еліах пжнѣ ла 1825, кжнх Колеціѹа стрї-кат са префѣкѹт дѹпѣ треѹзїнѹа класелор де ѿнѣѹѣтѹрї шї а професорїлор; шї дела 1830 ѿнкѣ са маї комплект, прїн а-лаосѹа де ѿнѣѹѣтѹрї шї шїїнѣѣ; нѣ нѹмаї ѿн капїталѣ, чї шї ѿн чѣл лалте дїнѹтѹрї Романомолдаѣе; каре лѹмїнаре дела 1835 не маї асїгѹрѣзѣ ѿнкѣ прогрѣса ѿн Прїнчїпате прїн пѣвїкарѣ газетѣлор, ѿнтѣмѣерѣ Імпрїмерїїлор шї лїбрерїїлор, прїн зрїрѣ шї дѣскїдерѣ театрелор націоналѣ, пенсіонате, соціетѹї лїте-ралѣ, агрїколѣ, шал .

Астѣла прїн фѹлѣерѣрїлѣ ачестор вѣрѣвацї рарї с'а івїт шї не а рѣсзрїт фрѹмоаса Азрорѣ че не превестѣще фѣрїчїтѣл пржнж маї сенїнос аа реѣнѣрації ноастрѣ !!!.....

орхмусецѣзь къ куртѣ домиѣскѣ
а Орфанотрофіей, колецѣла дела
арміа, шла.

а фрѣка ребеіаоръ дела Діѣ.

а чеа марѣ сурнѣ сѣѣ дѣснѣкъ тоа-
зідірї; аа 1804 12, чѣсурї арде
смаасѣ парт дін чентрѣла канітаѣї.
маат трактатѣла ае паче антре Росіа

рте Домиѣскѣ дела Спїрїа арде ае
ва чумѣ че а сечераг несте 70000
їаїчі.

къ с'а маї ѣнфрхмусецат къ ааѣе;
вѣатоасе, курѣцїрѣ хліціаор, шї
ѣ лор къ патрѣѣ, шї къ муѣїмѣ де
ѣра Европѣї, че даѣ хн ноѣ ахстрѣ
ааїї де акум, шї хн ноѣ аер де сѣ-
їенїе.

шї чеїлаѣцї аѣкхїторї дін орашеае
ѣв торї де курїозїгѣцї, нохтѣцї ро-
урї, ааде лїмба фрѣнц зѣ са фѣ-
її сѣнт їубїторї де аѣкс шї де тоатѣ
ае шлак адхнѣрїае де петрѣчѣрѣ, кум
прїмѣларѣ шла.; мобїліае, коствѣ
аа шї церемонїїае лор сѣнт тоате
Тїверїмѣ де амжѣдоѣ сѣксѣае аѣе-
її денїоасѣ, їубїтоаре де ѣнѣїцѣтѣ-
ззїкѣ аа карѣ муат сѣ шї ѣндаїае

Букуреції сѣнт патріа ероілор прінці: Мірча Басарав, Ценеш, Драгул, Лаіот, Міхаіл вітѣзул; ші абунілор ші віртоші домні патріоці: Радул чел маре, ґнеунѣтѣціторул статулзі; Неагул Басарав, чел віртѣос; Патриш чел бун; Шербан Басарав; Матеѣ Басарав ґндементул, кареле ґнтѣѣ а традѣс скріптурї ші леці ґн лімба ромѣнѣскѣ (акѣрор се поате фѣлі ші Тѣрговіщѣ але фі Патріе); Константін Басарав, чел дрепт ші влажд; Константін Басарав Брѣнковѣнул: чел дін ңрмѣ прінц пѣмѣнтѣн; ші а ґнтѣілор Прінці пѣмѣнтенї ґн Реденерация Ромѣніеї: Грегоріе Гіка, ґмбунѣтѣціторул а муате лукрурї; ші Александр Гіка, прѣ бунул ші зелосул ностру де акум Редент.

Ачаста есте патріа ші а ґнтѣілор поецї ші літераці ґн Ромѣнія: Іанаке Вѣкѣрескул, Іанкул Вѣкѣрескул, В: Кѣрлова, Еліад, шал.

Букуреції, ачастѣ Капіталѣ фрумоасѣ ші популярѣ, де офігурѣ овалѣ, дѣпѣ позіціе сѣнт ґн центрул Ромѣнії, ші ґн міжлокул жуд. Іафовул, ґнтр'о градіоасѣ ші ґнтінсѣ кѣмпіе, дінтре рѣуріле Дѣмбовіца ші Колінтіна, акѣрор цѣрмурї о ґнкунѣурѣ ка ңн фрумос зід регулат де наат дін тоате пѣрціле; ші стаѣ не о лѣнтѣрѣцѣ лѣнкѣ а цѣрмурілор векї аї Дѣмбовіції (де ачеа сѣнѣд адѣнк ґн пѣмѣнтул Букуреціілор палокурѣ се афлѣ прѣ муат ші мінѣнат нѣсіп афѣнл) дін стѣнга еї маї муат, кареа кѣрѣе прін міжлок, ші о деспарте ґн доѣ.

Дін зідіріле маї марї де не латуріле де мз. але Капі-

талї, вєкѣ дѣрм де Джмбовицѣ, ка о спржнчѣнѣ фько-
рхнатѣ кѣ ѣн шїр де вїї, грѣдїні шї лївєзї, спре анѣс-
сѣнт ачєстѣ:

Котрочєнії о фрумоасѣ зїдїре, фькѣтѣ де Ш.
Шьрван Кантакузїн ла 1688 (карє а фькѣт шї хѣ-
кѣ Шьрван Водѣ). Аїчї петрєча маї нїанте Прїнциї
вара, де аїчї сѣ прївєще Капітала арєнт ѣн фадѣ де пє
ѣн лок наат, ѣнде одатѣ єра о марє пѣдѣре. Маї ѣн жос
пє кѣамѣ рѣзѣлї єстє:

Дєа лѣа Спїрѣ, нѣмїт дѣпѣ форма спїралѣ, де
ѣнде дєспрє анѣс, де пє ѣн мѣрєц дєал, ка о спржнчѣнѣ
наатѣ, де сѣс ѣн жос сѣ прївєще чєа маї фрумоасѣ фа-
цадѣ а капїталї арєнт ѣн фадѣ ıарѣ. Аїчї сѣнт шї марє-
лє рѣнє а Куртєї Домнєшї а темпалѣлї шї ачєтѣдїї,
нѣмїтѣ Күртѣ арєс: кѣчї с'аѣ арє ла 1815.

Апої є Фїларєтѣл, ѣнде єстє чєа маї фрумоасѣ, шї
маї дєсфѣтѣтоарє прїмѣларє шї адѣнарє марє тоамна:
пєнтрѣ вердѣра Кѣмпїїї, вѣнѣтатѣ апєї їєворжтоарє,
шї вїїлє чє ѣнфрумѣсєдѣзѣ кѣамєа дѣлѣлї арєкос. Фїла-
рєтѣл пѣстрѣзѣ нєѣтатѣ сѣвєнїрѣ марєлї пѣстор Фї-
ларєт, ѣнѣл дїн чєї маї марї, маї ѣнѣцѣт, шї маї кѣ дїг-
нїтатє чє а пѣсторїт ѣн Мїтрополїє.

Маї жос тот спрє мз. сѣнт Вѣкѣрєшїї мѣрѣцѣ мѣ-
нѣстїрє, тот пє ачѣ кѣамє, фькѣтѣ де Нїколєе Ма-
врокордат ла 1720. Аїча єстє дєскѣлїкарѣ Шрїнцилорѣ
вєнїнда дїн Константїнопол.

Ла марцінїлє дє мн. пє дѣрмѣрїї Колїнтїні, асємєнѣ
ка ѣн зїд спрє мн. шї канал, сѣнт чєлє маї фрумоасє
аѣє шї палїмѣрїї дє петрєчєрє, маї аѣєс вара. Дїнтр'ачє-
стєа маї ѣнсємнатє сѣнт дєспрє анѣс:

БЕАВЕДЕРЪ, адікъ ведере
зіція са със пелажнѣ Джубові
ретхріле саае. Маї спре р. ес

БЪНЪСА, візігать пентру ф
рате, ші къ наадї цезарї деш
сте тот, къ маре парадь ла 18
дентуахі Павеа Кіселесф.

Фнтре думбрава БЪНЕСІИ ші ка
гошої есте ші аааа чѣ маре,
лааь 10 стажжіні, компусь л
теї, фнченуть ла 1852, ші фнк
че фн лат хн фрумос кжми ор
Капіталъ, ші Херъстръх.

Маї фн жос не ана Коаінтіні
візігат вара де новлеще преа му
рат, ана са хна дін челе маї в
пентрух позіція са ча наатъ пе
ці, де не каре цжрмурї несте н
віа се вьд денарте спре норд
Карнаділор.

Коаінтіна, чеа маї десфт
прімеааре а новлещїі вара фн е
стїть пентрух аааа са чѣ регу
вжмпх а хї Коаітїні, ші не д
бьадї ка хн семічерк. Аїчї аа
Домніці, мьвьстірѣ Плаумвхї
сѣ къ хн наад тьрн ші клопог
де прївірға несте немьрдінітел
флчегха дін ведере сьег орїзон

↑НТРЕ КОЛІНТИНА ші капіталъ трекжнд ↑Н ЛАТ СЕ ↑Н-
 ТІНА О ФРУМОАСЪ КЖМПІЕ ОВАЛЪ. КЖМНУА КОЛІНТИ-
 НИ ЕСТЕ КЖМНУА ЛУІ Марсаа Букурецілор, унде саѣ фъ-
 кут ші се фак челе маї фрумоасе ші маї ку парадъ пом-
 пе, церемонїи, ші екзерціцїи милітаре, кум: сфиндірѢ
 сѣбурілор, армелор, ші Міліціи націонале ла 1830;
 журьмжнуга кредінциї остъшециї ла 1834; ордіиле ші
 ревизиїле арміи, шал.

Маї жос спре р. есте МЪРКУЦА, ку о фрумоасъ пъ-
 дуріче, акум казармиа де екзерціцие а кавалеріи миліт-
 рециї; ші маї жос есте Пантелеїмонуга, ла канѣуга де р.
 ва капіталїи, вестїт пентру ун курат спїтал ал фаміліи де
 Гика, унде салвїчунѢ оменѢскъ чѢ скъпътатъ ↑ші а-
 флѢ мжнжере дурерілор, шал.

↑Н ЛЪУНТРУА Букурецілор маї тоате каселе сжнт ↑Н-
 тр'огрѢдїнѢ палнѢ де помї, копачї, флоретурї, ші
 вердурї, че ↑нфігурѢзѢ, вара маї алес, ун кодр маре
 ші чела маї фрумосе проспект де о капіталъ, карма, ку
 ↑ндестугареа челор требунчоасе, а пометурілор, ші
 палмбальрілор десфѣтътоаре, се фаче адѢврат четате
 де Букуріе, унде акум вре о 450 ані ера нумаї ун мїк
 сат ші пѢдуре маї мѢлат.

Чеа че фігурѢзѢ ↑нсь, ші ↑нфрумусецѢзѢ ↑нкѢ маї мѢлат
 прївїрѢ капіталїи сжнт зїдурїле четъцециї, ші палтеле тур-
 нурї але челор 100 темпурї саѣ вїсерїчї, ші 26 мѢ-
 нѢстїрї марї, але кърор вжрфурї ші facade, ка ші
 проспектеле палателор дїн лѢуНТРУ ші афарѢ, се пїера
 прїмѢвара прїн пометурїле немърцінїте дїн турѢдїнїле
 ↑нфлорїте ші ↑нверзіте, ші але кърор Grandios zet де

ненумbrate клопоте марї шї мїчї, сєара шї дїмїнѣца,
 ꙗн сьрєвѣторїае шї церемонїае релїціоасє, ꙗн сѣфаѣ о-
 мѣахї чѣ маї мьрѣцѣ шї маї рєспєктѣоасѣ імпрєсїє.
 Дїнтр'ачєстѣ маї марї сѣнт:

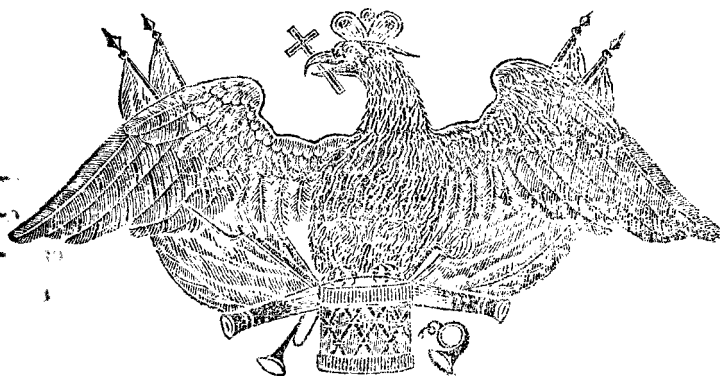
Мїтрополїа, кьпетєнїє а тѣтулора, шї чєнтрѣ ад-
 мїнїстраціѣ вїсєрїчєшї, фькѣтѣ дє Константїн вєсарав
 кжрѣа ла 1655, арє марї зїдѣрї нє о мовїаѣ пїрамїда-
 аѣ шї нааѣтѣ, дє ѣндє кар сє прївєшє, дє апроѣцє, дрєпт
 ꙗн фаѣцѣ, тот чєнтрѣа капїталії. Нє ачєст дѣа єстє шї
 ча маї ꙗн фрумѣсєцѣтѣ Алєє а Бѣкурєшїлор. Ачєстє єс-
 тє ча маї вїзїтатѣ дїн пїамьбрїає пѣблїчє, фькѣтѣ дє Ма-
 цістрат ла 1833. ꙗн аѣхнтрѣа Мїтрополїєї сѣнт:
 сала Цєнєралїї адѣнѣрї націоналє; архїва прїнціпатѣ-
 аѣ; трупѣа С. Дїмїтрїє, протєкторѣа капїталії, шал.

Радѣа-Водѣ снрє р. дє Мїтрополїє тот нє о мовїаѣ
 ааѣтѣ, фькѣтѣ кар дє Радѣа Мїхнєа ла 1614: кьчї ча
 вєкє дєаа 1575 аѣлї Алєксандру вoaѣ сѣ рѣстєрѣасє дїн
 апрєндєрѣ ѣнєї єрвєрїї пѣсє ꙗнтрѣнєа Ачєстѣ мьмьстї-
 рє прїн ашѣтѣвмїнтєає ктїторїаор сє хотѣрѣсє а фїоснѣ-
 тьрїє обшѣскѣ чєнтрѣ тодї кьаѣторїї марї шї мїчї!

ꙗн мїжаокѣа капїталії єстє нїаѣа Нєгѣцѣторѣє-
 вѣ, ꙗнтр'акѣї чєнтрѣ єстє сѣжнѣа Георїє, асємєнѣ
 ѣнєї чєтѣдї кѣ нааѣтє зїдѣрї, фькѣтє дє Константїн вєсарав
 Брѣнковѣнѣ ла 1700. ꙗнтр'ачєст мьрєцѣ темнѣа єс-
 тє дѣрѣна шї мормѣнтѣа стрѣлачїтєї фамїлії а вєсарав-
 вїлор, барїї 600 анї аѣ іаѣстрат патрїа кѣ ꙗнцєлєнчѣ-
 нѣ, вїрмїнда, шї нєвїаїтєтѣ лор, ѣнає сѣѣ ꙗнтропат ла
 1852 шї Грїгорїє вєсарав Врѣнковѣнѣа, прїнцѣ аа Аѣ-
 єтрїєї, шї чєа дїн ѣрмѣ Бєсарав.

Коллѣѣ, фѣкътъ де Міхаїл Кантакузін ла 1715, вѣс-
тігъ пентру спїталаа съѣ чел курат шї пентру тѣрнѣа
чел маї наат шї маї фрѣмос аа канїталаї пѣнѣ а нѣ сѣ
сурпа де кутремѣр ла 1802, акѣї нѣаціме есте фнкѣ шї
пѣнѣ акѣм де проверѣ. Дѣнѣ ачестѣ маї сѣнт: Сѣ-
рїндарѣа фѣкът де Матеї васараѣ ла 1634; Антїмѣа
аа епїскопїї де Арѣеш; Спїрїдонѣа; Доамна Балаша
а Брѣнковенїлор, вѣстігъ, кѣчї есте каса скѣпѣтателор
вѣдѣѣ, де ноѣ фнфрѣмѣсѣдатеѣ, шаа.

Дїн гдїфічїїае публїче (зїдїрї марї) челе маї фнсем-
пате сѣнт: Куртѣ адмїністратїѣѣ, пентру мѣ-
рѣда са нѣаціме шї позїціе; Казармїа мїліції; шї фн
чентрѣа Бѣкурѣцілор есте Коллѣціѣа націонаа ла С.
Саѣа, зїдїт фнтѣжї ла 1780, унде фнкѣ ла 1688, прїн-
цѣа Шѣрѣан Кантакузїн фѣкѣсе о школаѣ публїкѣ ро-
мѣнѣскѣ; апої аѣа ла 1825 нар са прѣфѣкът дѣнѣ о
архїтектурѣ регулатѣ, шї фрѣмѣсѣдѣ че сѣ ѣде акѣм.

ПРОСПЕКТА

Ромъніей, а аналеелор ей, ши а Патріей.

Анкъ о окіре ку доъ треі кубинте асупра Патріей: се маі жулекъм пущин: доар вом аңделеџе маі бине че ва съ зикъ Патріе; доар вом сѣмџи маі бине сфинтеле даторіи че анем кѣтре Ромъніа... ачест мѣрѣц нѣме, монумент де схвеніре стрѣмошаскъ, пѣмѣнтѣа чеа дѣа че аа Патріей ноастре. Ши де акѣм маі аңтѣжъ съ ведем Ромъніа дѣпъ натура, калітатеа, ши граџііле пѣмѣнтѣлаї съѣ; аної Наџіа дѣпъ аналееле ей; не урмъ Патріа дѣпъ Екскелеңџіа ей ши а даторііаор спре дѣнса: кѣчи пентру ын індівіа патріа есте копрінесѣа тѣтѣаор фііңделеор дѣла ел ши фрунзѣа ервії нѣнъ аа стелееле черѣаї: дѣп пѣмѣнтѣа патріей добѣнѣџе омул аңтѣжъ тоате сентіментеле фрунзѣїаор натѣрїї: де ача сѣнт чеа маі дѣа чї, маі доріте, ши маі не зїтате (ка чеа маі дѣнтѣжъ сѣмџіте ши гѣстате), орї ын де аѣа а рѣнка соарта віеџії

Ромъніа, ачасть провінџіе а колоніаор аї Траіан, се букѣр де ын аер температ ши прїт; ши с'аконере де ын чер маі мѣат сенін ши алінат. Паїчї, пентру фе-рїчїта ей позїџіе дрепт аңтре Пол ши Екватор, нѣ се-сѣмте аспреџа џерѣїаор деспре Норѣа Ехроней; дар нїчї аешїнѣа аршіїаор деспре Африка. Прїмѣвара аїчї, се формѣзъ о грѣдїнъ аңтрѣгъ де верѣурї ши по-метѣрї, прїн кѣмпїїле немѣрџїнїте; аршіџа верїї съ тем-перѣзъ де ауреле аустрѣаї деспре мїазъ зї; ши крївеџїї ервії аши аңфрѣнѣзъ фѣрїа де Карпаџїї че о аѣпо-

тѣ
че
су
пл
рѣ
ал
а
въ
на
рѣ
чен
Са
цу
мь
ар:

етеск деспре Норд, тжмпина аспримѣ церуріор. Ас-
фел нѣ аинсеце дін фрумаса Ромѣніе ші ача пльчере
де а окі нѣмаї градуателе револуціи а тимпуріор натуріи.

Ачѣ неспусь мулциме держурі, дін тоате латуріале
Карпацілор, че сѣнт ісворуха тутулор, кареле ржурѣвъ
тоатѣ Ромѣніа, Трансілваніа ші Молдавіа, ка ку ніце
десе канаале регулате, важна царініале еї ші рооржнл су-
доріале цѣранілор індустріоші, де с ар аспреѣна знеале
ку аателе прін канаале фѣкзте, ші де с ар фаче де павтіт,
атунчі авудііале мунцилор с ар ведѣ въсліна дін Дунѣре
прін Царѣ, ші негодуха пе апе ар павті пжнѣ аспжурі-
але Карпацілор. Іатѣ че мінунатѣ кумунікаціе аспре
марцініале конграріи але цѣрїи прін шѣсуріале жудецелор,
ші че андемнатік транспорт де іродуктеле вжмнурілор
ші мунцилор се аспфѣдішавѣ індустріи ші аспрікулатурїе
віітоаре. Дунѣрѣ, аспреѣшажна тоатѣ латурѣ мері-
діональ а Ромѣніи, ку мѣрїма са, вадуріале, скеліале ші
іродуктеле еї, ку нѣнумѣрателе інесале, канаале ші вълці,
презентѣвъ о квал де негод, пжнѣ аспжуха Еуропїи ші
цжмуріи мѣрїи Нѣгре. Дунѣреа тот д'ахна а пост
Ромжнілор зн шанц неспрїт де нѣвълїріале барварілор,
зн врац де аспре деспре м.з., ші кредічозосѣ аспкѣ
пѣстрѣвъ аспжншї прїціосуха нострѣ монумент, ачѣ
мїнуне а лумїї: рїне дін подуха лї Траіан, шал.

Мунциї Ромѣніи, фрумощї Карпаці, сѣнт вістїеріа
цѣрї, ші тот д'ахна, асеменѣ ка Дунѣрѣ, аспост Рѣ-
мжнілор о четате де аспре ші скѣнаре; ку каре нату-
ра а аспре дїт пжмжнуха Ромѣнеск деспре Норд ка ку
ніце неспрнате зідурї, шесте кареле пѣржнл сѣлѣтїіе

Саў грешалае тiп

↑НДРЕНТАТЪ; ЗАТЕ НІСКОРЕВА ТР
 АА ДІСКРЕДІА ЖУДІЧІОСЛАВІ ЧЕТІ
 ↑НДРЕНТА АА ВРЕ О

Фара 11, рѢНДУА 15 ші 2
 14, р. 24, 07; 70.— 15,
 ЛАНДІА; ІСАЛІА.— 20, 17, Н
 ЕЖНД.— 31, 8, ДІКОПЕРІТЬ; ДІ
 ВЕСТ; НОРДЕСТ.— 52, 23, П
 АМЕРІАНІІ; АМЕРІКАНІІ.— 34,
 ЧЕ ФІТЕКАРЕ; ШІ КАРЕ.— 36, 4
 ВЛЕ; ТРІВУЕ.— 49, 26, ОРІ; ВО
 КА.— 51, 10, ГАУТІАН; ТАЛІА
 СКРІЕРІ.— 54, 19, АУСТРАЛІАІ
 АСАМЕНЪ.— 58, 15, МН.; СПР
 ІН. НУМІТЕ.— 59, 3, ФРОГІНІ
 МУГУПАРІЕ; МУНГО ПАРК: К
 АУНЦІМЕ; АЪЦІМЕ.— 72, 4, К
 8, САТЕЛАЦІ; САТЕЛІЦІ.— 76, 1
 82, 24, СТЕА; СТЕАЕ.— 83,
 УРАРЪ.— 95, 27, САР; САЪ.—
 113, 25, СЖУТ; СЖУТ.— 115
 ТУРІАЕ.— 119. 3. ВІН; ВЪІ.—
 129, 7, МЪЕСТРІАЕ; МЕСТРІА
 МЪЕСТРІАЕ.— 147, 21, НУМА
 ФІІЧІ.— 150, 27, УНІВЕРСІЦІ;

76; 46. — 158, 14, портокале; портокале. — 165, 14, Індокіа; Індокіна. — 182, 16; 41° — 45°, септ; 40° — рѣс. — льциме р; септ. — 185, 10: капіаль; капітааль. — 187, 13: гостоші; густоші. — 191, 1, 2, татісіка сва; статісіка саѣ. — 211, 11, Гуавачок; Главачок. — 219, 4, вара дар жарна; жарна; дар вара. — 219, 18, жарна; вара. — 219, 33, реамаї сенінос; маї сенінос. — 220, 27: алергъ; алерръ. — 221, 3, віртоші; віртоші. — 221, 24: съпжа; съпжад. — 222, 2, спре; деспре. — 225, 24: 100; 1700. — 239, 8, сініубіторії; сініубіторії. — 240, 31, потріотіче; патріотіче. — 240, 32: на; н'а. — 241, 17: оміубіре; оміубіре. — 241, 25: черчей; черчей. —